

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Divadlo na Říčansku v letech 1918-1948

Bc. Vydrařová Šárka

Diplomová práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Šárka Vydrařová**
Osobní číslo: **H11020**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Regionální**
Název tématu: **Divadlo na Říčansku v letech 1918- 1948**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Šebková Šárka ve své práci zpracuje divadelní aktivitu vybraných spolků a jejich společensko-kulturní přínos v uvedené oblasti a období. Na základě pramenů a jiných podkladů přiblíží atmosféru doby, jež ovlivňovala život obyvatel a samotnou divadelní produkci. Zachytí rozdíly, které mezi spolky panovaly, jejich poměry, možnosti, úspěchy či neúspěchy. Přiblíží život osob, jež se o divadlo zajímaly, hrály ho nebo zprostředkovávaly.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Václav Veber
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

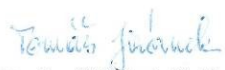
31. března 2013

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

TRNKA, Gustav. Město Říčany: v minulosti i přítomnosti. Říčany, 1913. bez ISBN. HONCOVÁ, Jaroslava. Kapitoly z dějin Říčan. Říčany, 1997. bez ISBN., KYZLÍK, František a kolektiv. Říčany. Říčany, 1975. bez ISBN., VEBER, Václav. Příběh pantomimy. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-7331-0546. KAZDA, Jaromír. Kapitoly z dějin divadla. H+H: Jinočany, 1998. ISBN 80-86022-25-0. ČERNÝ, Fr. Kalendárium dějin českého divadla. Svaz českých dramatických umělců: Praha, 1989. ISBN 80-85096-02-1, ČERNÝ, Fr. Dějiny českého divadla. [Díl] 4, Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace. Academia: Praha, 1983. bez ISBN., ČERNÝ, František. Kapitoly z dějin českého divadla. Academia: Praha, 2000. ISBN 80-200-0780-2., JUST, Vladimír. Divadlo v totalitním systému: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech. Academia: Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1720-8., PÖMERT, Jan a kol. Divadlo nové doby 1945- 1948. Panorama, 1990. KOLEKTIV. Československá vlastivěda, díl IX. Umění svazek 4, Divadlo. Praha: Horizont, 1970. bez ISBN, ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava ? Valenta, Jiří a kol. Místopis českého amatérského divadla: A-M. IPOS: Praha, 2001. ISBN 80-7068-154-3., ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava ? Valenta, Jiří a kol. Místopis českého amatérského divadla: N-Ž. IPOS: Praha, 2002. ISBN 80-7068-155-1., VALENTA, Jiří. Bibliografie českého amatérského divadla. IPOS: Praha, 1999. ISBN 80-7068-142-X. Prameny: SOKA Praha-východ: Tělocvičná jednota Sokol 1870 ? 1946, Tělocvičná jednota Orel 1923 ? 1948; Divadelní a vzdělávací spolek Tyl (Kniha zápisů, pokladní kniha, propagační materiál atd.) a další podklady uložené v Muzeu Říčany.; vzpomínky pamětníků Časopisy: Amatérská scéna 1991, č. 7. Československé divadlo 1925, č. 13, Ochetnické divadlo 1932, č. 5, Thalie 1897-8, č. 16-17, Říčanský zpravodaj, č. 1. 1985, č. 10 1983, Říčanský kurýr, č. 2005.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovávala samostatně. Veškeré prameny a literaturu, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. listopadu 2013

Vydrařová Šárka

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce doc. PhDr. Václavu Veberovi za odborné konzultace a spolupráci.

Dále děkuji Jiřímu Černoorskému, Daliboru Hoftovi, Zdence Hřivnáčové, Zdeňku Churáčkovi, Haně Jemelíkové, Jitce Kulhanové, Janu Petříčkovi, Radaně Šimčíkové, Jaroslavě Tůmové, kteří se se mnou podělili o své vzpomínky, nebo pomohli k jejich získání.

Dalšími vstřícnými spolupracovníky mi byli zaměstnanci Státního okresního archivu Praha-východ ve Zdíbech-Přemyšlení, Archivu Stavebního úřadu Říčany, Muzea Říčany, Oddělení časopisů Knihovny Národního muzea v Praze. Neměla bych opomenout ani Milana Strotzera, který mi zpřístupnil obvykle nepřístupné údaje na internetovém projektu Databáze českého amatérského divadla. Mnohokrát jim děkuji za jejich ochotu.

V neposlední řadě děkuji své rodině za psychickou i finanční pomoc ve studiu, bez které by ani tato práce nemohla vzniknout.

ANOTACE

Tato práce se věnuje ochotnickému divadlu provozovanému v Říčanech a Radošovicích se zaměřením na roky 1918-1948, tedy od vzniku demokratického Československa až do přijetí divadelního zákona v roce 1948. Ukazuje činnost vybraných spolků nejen s ohledem na jejich odehraná představení, ale snaží se jej představit jako živý organismus, který prošel v onom období pod vlivem dějinných okolností nejednou proměnou. Předně se jednalo o ukončení první světové války a vznik nové republiky, dále pak dobu míru, jež byla vystřídána obdobím Protektorátu Čechy a Morava a novým válečným konfliktem, či mezidobím do převratného roku 1948. Tato práce seznamuje s důvody, které vedly k secvičení a provedení divadelní hry, místy kde k tomu docházelo, časem kdy se tak dělo, ale i s finanční stránkou věci a nutnými administrativními úkony. Také ukazuje pozitivní dopady této činnosti, a to nejen z hlediska kulturního zážitku či vzdělání, ale zejména konkrétní pomoci těm, kdo ji potřebovali. Důležitou součástí je i pojednání o konkrétních lidech, bez kterých by nebylo vůbec možné toto divadlo realizovat. Aby práce byla komplexní, své místo zde mají i místní zástupci loutkového a školního divadla.

KLÍČOVÁ SLOVA

Říčany, Radošovice, 20. století, regionální dějiny, divadlo, ochotnictví, představení, spolek

ANNOTATION

This diploma thesis focuses on amateur theatre produced in Říčany and Radošovice, especially on years 1918-1948, that is from the formation of democratic Czechoslovak Republic to the adoption of Theatre Act in 1948. It shows the activities of the selected associations not only with regards to their performances, but tries to present them as living organisms, which were affected and continuously transformed during the selected time period by historical circumstances. By that we mean the end of the World War I and formation of the Republic, then the period of peace that was followed by era of Protectorate of Bohemia and Moravia and new war, or the time until the revolutionary year 1948. This thesis introduces with the reasons leading to rehearsing and performing the plays, places where this was happening, times when this was happening, but also with the financial matters related to this and the necessary administrative tasks. Also highlights the positive effects of those activities, not only from the cultural or educational point of view, but mainly as help to those who needed it. Essential part of this is dedicated specific people, the theatre would not be realizable without. In order to make the thesis complex, the attention is paid to local representatives of puppet and school theatre.

KEYWORDS

Říčany, Radošovice, 20th century, regional history, theatre, amateurism, performance, association

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Celý název	Zkrácená verze
Jednota Československého Orla v Říčanech	Orel
Československá obec sokolská	ČSO
Čtenářská beseda	Beseda
Dělnická tělovýchovná jednota	DTJ
Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“	Havlíček
Divadelní sdružení ochotníků	DSO
Dramatický a vzdělávací spolek Tyl	Tyl
Dramatika Radošovice	Dramatika
Federace dělnických tělovýchovných jednot	FDTJ
Masarykův lidovýchovný ústav	MLÚ
Místní národní výbor	MNV
Okresní jednota invalidů	Invalidé
Říčanský Kurýr	Kurýr
Sdružení katolické mládeže	SKM
Sdružení přátel dětí	SPD
Sportovní klub Říčany	SK Říčany
Státní okresní archiv Praha-východ se sídlem ve Zdibech-Přemyšlení	SOkA Praha-východ
Studentský/Sportovní společenský club	SSC
Tělocvičná jednota Sokol Radošovice	Sokol Radošovice
Tělocvičná jednota Sokol Říčany	Sokol Říčany
Tylova obec ochotnická	TOO
Ústřední matice divadelních ochotníků československých	ÚMDOČ

OBSAH

ÚVOD	1
1. Říčansko v dějinných etapách	4
1.1. Dějinné etapy	6
1.2. Vstupné v průběhu času	18
2. Ochetnické divadlo do roku 1948	24
2.1. Definice divadla	24
2.2. Ochetnické divadlo a jeho vývoj	25
2.3. Loutkové a školní divadlo a jeho vývoj	33
2.3.1. Loutkové divadlo	33
2.3.2. Školní divadlo	35
3. Příprava divadelního představení	37
3.1. Právní normy týkající se divadla	37
3.2. Propagace divadelní aktivity	44
4. Místní spolková divadelní činnost	49
4.1. Jednota Československého Orla v Říčanech	50
4.2. Dramatika Radošovice	55
4.3. Divadelní sdružení ochotníků	58
4.4. Dramatický a vzdělávací spolek Tyl	60
4.5. Tělocvičná jednota Sokol Říčany	62
4.6. Tělocvičná jednota Sokol Radošovice	64
4.7. Studentský/Sportovní společenský club Říčany, Recitační odbor a Táčkaři	65
4.8. Čtenářská beseda	70
4.9. Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“	70
5. Sdružování a spolupráce	72
5.1. Ústřední matice divadelních ochotníků československých	72
5.2. Tylova obec ochotnická	74
5.3. Ukázky spolupráce mezi místními spolky	74
6. Lidé kolem divadla	81
6.1. Osobnosti z řad ochotníků	85
6.2. Vzdělávání u ochotníků	95
6.2.1. Podpora vzdělání u sledovaných spolků	97
6.3. Hostování	100
6.3.1. Hosté ve sledované oblasti	102
7. Kde a kdy se hrálo divadlo	104
7.1. Místa spojená s divadlem	104
7.1.1. Interiéry	104
7.1.2. Exteriéry	112
7.2. Začátek a večerka u divadla	115
8. Ochetnický repertoár	119
8.1. Vlivy na jeho výběr	119
8.2. Repertoár vybraných spolků a jeho přínos	123
8.2.1. Dramatický a vzdělávací spolek Tyl	123
8.2.2. Dramatika Radošovice	130
8.2.3. Divadelní sdružení ochotníků	135
8.2.4. Jednota Československého Orla v Říčanech	136

8.2.5.	Studentský/Sportovní společenský club, Recitační odbor a Táčkaři.....	140
8.2.6.	Tělocvičná jednota Sokol Říčany	144
8.2.7.	Ostatní spolky a jejich repertoár	145
9.	Místní školní a loutkové divadlo	146
9.1.	Školní divadlo	146
9.1.1.	Radošovice.....	146
9.1.2.	Říčany	148
9.2.	Loutkové divadlo	149
9.2.1.	Místní vývoj loutkového divadla	149
9.2.2.	Repertoár loutkového divadla.....	152
10.	Rozbor ochotnického repertoáru	155
10.1.	DSO x Tyl x Dramatika	156
10.1.1.	Rozbor činnosti v průběhu času.....	156
10.1.2.	Opakování her.....	159
10.2.	Jednota Československého Orela v Říčanech.....	161
10.3.	Sdružení přátel dětí a Dělnická tělovýchovná jednota	161
	ZÁVĚR.....	164
	POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA.....	166
	PŘÍLOHY	174
	RESUMÉ.....	225

ÚVOD

Ze začátku bych ráda zdůraznila, že tato práce nemá být další z přehledů dějin divadla nebo jednotlivých spolků vybraných na určitém vyhrazeném prostoru. I když se tohoto v plné míře nevyvaruji, má to být jen jistý doplněk, který je ovšem nedílnou součástí celku. Cílem této práce je totiž snaha přiblížit život ve vybraných ochotnických spolcích stejně jako obyvatel Říčany a Radošovic ve třech dekáдах, které v sobě obsahují mnohé zásadní události českých dějin dvacátého století. Na počátku se vymežím vznikem demokratické republiky, Československa, 1918 a na konci pak přijetím divadelního zákona 1948.

Důvody výběru tohoto tématu se staly předně snaha o prohloubení a jisté „oživení“ dosud shromážděných informací uložených v Muzeu Říčany a dále pak podnět ze strany, dnes již bývalého, historika Muzea Říčany, ThDr. Jakuba Jukla Th.D., který mi navrhl dané téma zpracovat.

Ve zkoumaném období tvořily Říčany a Radošovice spolu s dalšími desítkami obcí říčanský okres. Poněvadž byly, na rozdíl od současnosti, zcela samostatné, bylo by namístě přiblížit zároveň jejich vzájemný sousedský vztah. Předně zde jde však o zachycení každodenního života, jehož nedílnou součástí je i kulturní složka, v tomto případě v podobě divadla. Zaměřím se především na dva již jmenované dva územně samosprávné celky a v nich fungující vybrané spolky, které zprostředkovávaly takovýto druh uměleckého zážitku. Schválně neříkám jen divadelní spolky, protože hlavním úkolem bude seznámit a porovnat repertoár, výkony, úspěch či neúspěch i u spolků, které měly už podle názvů jiný důvod svého vzniku.

Abych se dostala k jádru věci, jmenuji nyní spolky, které budou v okruhu zájmu. Tedy: Dramatický a vzdělávací spolek Tyl v Říčanech, Divadelní sdružení ochotníků v Říčanech, Dramatika Radošovice, Jednota Československého Orla v Říčanech, Studentský (později Sportovní) společenský club v Říčanech, Tělocvičná jednota Sokol Říčany a Tělocvičná jednota Sokol v Radošovicích. Opomenuty nebudou ani dvě specifické skupiny v podobě školního a loutkového divadla. Vedle toho se samozřejmě o tento druh kulturního zážitku postaraly i jiné spolky,¹ což mě přimělo k tomu, abych je v této práci přinejmenším vyjmenovala. U některých dojde i o bližší seznámení. V souvislosti s rozsahem práce a délkou

¹ Dělnická vzdělávací beseda Havlíček, Divadelní odbor Čtenářské besedy, dramatický odbor Okresní jednoty Invalidů, Dělnická tělovýchovná jednota či Sdružení přátel dětí, Recitační odbor SSC, Táčkaři

některých jmen jsem se také rozhodla, že každý spolek bude mít svou příslušnou zkrácenou podobu svého názvu, což zároveň do jisté míry zjednoduší orientaci. Ještě je třeba upozornit na to, že názvy her píší kurzívou. Tento způsob má taktéž zlepšit přehlednost práce.

Musím zde podotknout, že všechny divadelní aktivity spadaly do amatérského divadla, i když inspirace z profesionálního prostředí, jak prozradí jedna z kapitol, byla nepřehlédnutelná.

Hlavní zdroje informací pro splnění tohoto úkolu byly obsaženy v archivních materiálech Muzea Říčany a materiálech Státního okresního archivu Praha-východ se sídlem ve Zdibech-Přemyšlení (SOkA Praha-východ). Podstatnými zdroji pro mne byly i Národní muzeum jeho Oddělení časopisů, či Husova knihovna v Říčanech. V neposlední řadě jsem využila i vzpomínek občanů dnes sjednocených Říčan a Radošovic.

Jedním z úkolů v předložené práci bude dále hledání odpovědi na otázku „Co je divadlo?“. Tento prostý dotaz má spousty možných řešení, jak dokazuje například dílo Václava Vebera *Příběh Pantomimy*.² Přesto se pokusím o rozšíření dotazu nejen na „Co“, ale i „Kdo je divadlo?“. Podle mého názoru totiž všechna vysvětlení obsažená ve zmíněné knize směřují k jedinému, a to ke člověku, jež zastává ve vymezeném prostoru, kde se odehrává děj, nejrůznější role. Mezi ně patří režisér, herec, dramaturg, scénograf, hudebník, tanečník, divák. Právě za tyto „funkce“, které samy o sobě zažily v minulosti svůj vývoj, stejně jako divadlo samo, dosadíme živé lidi a představíme si je.

Nedílnou součástí pro správné plnění každé činnosti je nabytí teoretických i praktických vědomostí. Proto se budeme věnovat i otázce vzdělávání ochotníků. V tomto případě předně užiji vydané publikace týkající se divadelnictví, ale také periodik, jež jsem prostudovala v příslušném oddělení Národní knihovny ČR.

Výše jsem se zabývala tím, co je divadlo. Nyní přejdeme k tomu, na jakých základech v minulosti stálo. Pojednám zde totiž o zákonné úpravě této činnosti. Stejně tak i o krocích, které vedly ke vzniku samotných spolků a naplnění jejich cíle, tedy uskutečnění samotného divadelního představení. Stejně jako i v jiných oborech i zde se jednotlivé spolky sdružovaly do vyšších celků. Mám tím na mysli především Ústřední matici divadelních ochotníků československých. I tato oblast bude součástí předkládané práce.

Nejen u divadelního představení je nutná a potřebná propagace a reklama, která se jistě velkou měrou zaslouží o naplnění podstaty divadla. Ono představení bez diváků by totiž

² VEBER, Václav. *Příběh pantomimy*. Praha, 2006. s. 5. ISBN80-7331-054-6.

bylo jen další v řadě zkoušek a nepřineslo by to žádný užitek, ať už finanční, oddechový nebo emoční.

Další přínosnou částí, se stane rozbor zvoleného repertoáru spolků, který reagoval na soudobé dění. Ať už prostřednictvím toho, že chtěl přichozí diváky rozptýlit a odtrhnout je od reality nebo naopak je utvrdit v jejich společném smýšlení (jako například výhra dobra nad zlem, jež se rovnala porážce Třetí říše v období druhé světové války). Zaměřím se zde na žánr, důvody realizace i výsledné provedení.

Když už budeme vědět, kdo hrál a co se dělo, tak bude jistě na místě zjistit i kde a kdy se představení odehrávalo. Jednalo se předně o hostinec, park, dvůr a podobně. Jaké tedy byly možnosti zdejších ochotníků? K zodpovězení dané otázky mi dopomohou propagační materiály uložené v depozitáři Muzea Říčany a také Archiv Stavebního úřadu v Říčanech.

Abychom se více seznámili s atmosférou doby a poměry zdejších obyvatel, dopomohou nám k tomu historické události, které se odrazily nejen v jejich peněženkách. Na každém plakátu si dotyční čtenáři mohli zjistit, jestli si takový zážitek mohou nebo nemohou dopřát. Mě by zajímalo, co jiného danou návštěvu mohlo ještě ovlivnit. Mezi možnými důvody mohla být dobře zvolená hra a zvědavost, pověst souboru a jejich dobře provedené práce nebo také podnět k uspořádání takovéto akce, tedy například snaha pomoci druhým.

Závěr bude patřit zhodnocení této aktivity, která má, podle mého názoru, ve společnosti dodnes své nezastupitelné místo. Díky svému působení sebou přináší mnohá pozitiva v podobě zvýšení kulturní úrovně těch, kteří se na ni pasivně či aktivně podílejí, podpory nejrůznějších projektů a samozřejmě duchaplného využití volného času.

1. Říčansko v dějinných etapách

Pro potřeby této práce se pod označením Říčansko skryly dvě v dané době samostatné obce, Říčany a Radošovice. Každá z nich měla svůj vlastní prostor a obyvatelé byli hrdí na to, že mají své vlastní vedení obce. Tento fakt je třeba zdůraznit, protože druhá polovina čtyřicátých let byla ve znamení snah o jejich spojení, které se podařilo realizovat až k 1. lednu 1953. Než přikročíme k popisu jejich vzájemného vztahu, bylo by na místě objasnit, proč právě tyto obce a ne jiné, když Říčany představovaly centrum politického okresu,³ který čítal desítky obcí. Taktéž zde vedle politické existovala ještě sféra soudní, kde svou pozici právě Říčany zastávaly od roku 1855 až do roku 1942.⁴ Tehdy se přesunuly pravomoci na Okresní úřad Praha-venkov-jih na Smíchově. Ten existoval až do konce války, než došlo k obnově. Vraťme se ale k odpovědi na vyřčenou otázku – proč zrovna Říčany a Radošovice? Tou je snaha přiblížit ochotnictví jako součást života říčansko-radošovické společnosti. Ta byla složena v případě prvního sčítání z roku 1921 v Říčanech z 3 066 obyvatel a v Radošovicích z 828 obyvatel. O necelých deset let došlo ke značnému nárůstu. V prvním případě na 3 933, ve druhém pak na 1 258 obyvatel.⁵ V Říčanech, měste ležícím asi dvacet kilometrů jihovýchodně od hlavního města Prahy, ji tvořili především „...maloživnostníci, malí zemědělci, obchodníci, dělníci, úředníci a penzionisté,“⁶ což potvrdila i tato slova: „...Zemědělské zaměstnání obyvatelstva ustupuje do pozadí. Nyní tvoří většinu dělníci, zřízenci a úředníci průmyslu, obchodu nebo veř. podniků, kteří většinou za prací dojíždí drahou do Prahy.“⁷ Tento výrok je platný i pro Radošovice, které byly prvně

³ MLEZIVA, Štěpán – KUČA, Karel. *Historický ltsysů a měst: vývoj postavení afunkce městských sídel v dějinách územně správního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha, 2006, s. 636. ISBN 80-7340-092-8. Centrem okresního správního úřadu byl v letech 1855-1868, 1925-1942, 1945-1948. V letech 1923-1924 fungovala ve městě expozitura okresního správního úřadu.

⁴ STRÍŽENEC, Peter. *Správní vývoj na území okresu Praha-východ (1850 – 1996)*. Praha, 1997, s. 16. bez ISSN. *Okres říčanský v číslech* In Říčanský směr ze dne 22. února 1935 – výstřížek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany. Počet obcí spadajících do tohoto okresu se různil. Zatím co při prvním sčítání obyvatel (1921) obsahoval 50 obcí tak k roku 1930 se jednalo o 56 obcí s 42 623 obyvateli.

⁵ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. díl VI. Pro-Sto. Libri: Praha, 2004. s. 561. ISBN 80-7277-040-3.

⁶ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. MÁLEK, Stanislav. 1957, strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 3.

⁷ *Popis obcí školního okresu říčanského: k potřebám školního vyučování a k poznání domoviny sestavilo za vedení redakční rady učitelstvo národních škol*. Učitelské organizace: Uhřetíněves u Prahy, 1938. s. 142. bez ISBN.

písemně doloženy až roku 1357⁸ a nacházely se pět set metrů severovýchodně od Říčan.⁹ Taktéž se jednalo o obec nezasazenou průmyslovou aktivitu, kde žili a pracovali 2 zahradníci, 2 truhláři, 6 krejčích, 1 kolář, 3 obuvníci, 1 strojní zámečnick, 3 holiči, 3 zedničtí mistři, 4 řezníci, 2 pekaři, 2 cukráři, 1 sedlák, 1 pokrývač, 3 uhlíři, 2 kramáři, dále pak zde byly 3 autodílny, 6 koloniálních obchodů, 1 velkoobchod, 1 obchod se střížním zbožím, 1 hotel a 6 hostinců, 1 výčep a 1 výrobní lihovin.¹⁰ Tyto údaje se vázaly k roku 1938. Tolik tedy k představě o jaké společnosti v této práci půjde. Později se seznámíme také s konkrétními jedinci, pro které se stalo divadlo nedílnou součástí života, a zasloužili se o to, že se tak mohlo stát i pro ostatní.

Než přejdeme k sledované časové etapě, nebylo by od věci pozastavit se nad počátky sledované lokality. Tak tedy obě obce po staletí spadaly do uhříněveského panství, jež od roku 1623 patřilo Lichtenštejnům. Před nimi byly vlastníky této říčansko-radošovické oblasti Trčkové z Lípy, Vostrovci z Kralovic nebo Smiřičtí ze Smiřic.¹¹

Mezi události, kterými byly zároveň zasaženy obě obce, patřilo dobytí zdejšího hradu Janem Žižkou z Trocnova a jeho stoupenci v první polovině 15. století nebo v pozdější době zplundrování obcí v období třicetileté války. I přesto se dokázaly oba sledované územní celky vzpamatovat. Průběh následujících staletí a samozřejmě i příhodná poloha způsobila nárůst obyvatel a první polovina 19. století, konkrétně rok 1848 přeměnu feudální společnosti v občanskou. Druhá půle daného století byla spjata s rozkvětem, který sebou přinesla železnice, která obě sledované obce propojila s hlavním městem, Prahou. S její stavbou se začalo „...v květnu 1869...a první vlak jel dne 5ho (sic) července 1871...“¹² jak informovala *Pamětní kniha* zdejšího Farního úřadu z let 1836-1947. A my musíme zdůraznit, že právě tehdy došlo k rozvoji spolkové činnosti, kterou si přiblížíme na jiném místě této práce.

⁸ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. díl VI. Pro-Sto. Libri: Praha, 2004. s. 566. ISBN 80-7277-040-3.

⁹ PROFUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny*. díl III. M-Ř. Praha, 1951. s. 529. bez ISBN.

¹⁰ *Popis obcí školního okresu říčanského: k potřebám školního vyučování a k poznání domoviny sestavilo za vedení redakční rady učitelstvo národních škol*. Učitelské organizace:Uhříněves u Prahy, 1938. s. 131. bez ISBN.

¹¹ BAKLCKE, Joachim – EBERHARD, Winfried – POLÍVKA, Miloslav. *Lexikon: historických míst Čech, Moravy a Slezska*. Praha, 2001. s. 492. ISBN 80-7203-402-2.

¹² SOKA Praha-východ, Farní úřad Říčany 1707-1956, in. č. 2, Pamětní kniha 1836-1947, s. 70.

1.1. Dějinné etapy

1918-1938

Časový úsek, kterým jsme ohraničili vybrané téma začíná vznikem Československé republiky, ke kterému došlo ke konci válečného konfliktu světového rozměru. „...*O státním převratu dozvěděli se v Říčanech o jedné hodině odpoledne...Přivezl tu zprávu Josef Dohnal, truhlář v Říčanech, a hned na radnici vyvěšen byl prapor v národních barvách a lid se shlukoval a živě o převratu rokoval. Nato večer téhož dne byl konán průvod od radnice k nádraží a kolem Holubova mlýna zpět na náměstí, kdež několik řečníků promluvílo k lidu.*“¹³ Počáteční nadšení z nově nabyté svobody bylo v Říčanech doprovázeno tím, že se hrálo a zpívalo množství národních písní. Na budově okresního výboru bylo možné zhlédnout jak znak, tak také trikolóru s nápisem „*Ať žije československá republika (sic).*“¹⁴ V Radošovicích situace podle popisu kroniky Obecné školy vypadala následovně: „*Ihned zavládl na škole zdejší prapor červenobílý, tentokráte sám již bez společníka černožlutého.*“¹⁵ Škola v dané aktivitě nezůstala sama neboť „...*v hodině byla celá obec vyzdobena prapory.*“¹⁶ Co bylo dle slov současníka Václava Budínského pro zdejší obyvatelstvo podstatnější a vnějším projevem zřetelnější byla „...*větší radost z ukončení války než z dosažení cíle třistaletého zápasu národního.*“¹⁷

Stále válečná atmosféra, (oficiálně ukončená 11. listopadu 1918) byla postavená na válečném řízeném hospodářství, které spočívalo v tom, že „...*státní orgány spolu s vedením podnikatelských organizací převzaly do svých rukou řízení celé ekonomiky.*“¹⁸ Pro obyvatelstvo to znamenalo stanovení maximální ceny zboží regulace průmyslové výroby, omezení spotřeby obyvatelstva přidělovým systémem a další omezení. „...*Skoro všechno se kupovalo na lístky, chléb, mouka, cukr, petrolej, tabák.*“ Zároveň však „...*Často (sic)*

¹³ ČERNOHORSKÝ, Jiří. Říčanství a 28. říjen In *Říčanský kurýr*. č. 10, 2008, s. 16 – 17. bez ISSN.

¹⁴ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914-1922, s. 238.

¹⁵ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1918/19, nestr.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 56. ISBN 80-7239-147-X.

na lístky se nic nedostalo, byly leckdy pro útěchu.“¹⁹ Stav týkající se zásobování se v prodlužující se válce stále zhoršoval, což potvrzovala skutečnost, že k pátku, tradičně bezmasému dni se přidalo ještě pondělí a středa. „...V ty dny bylo zakázáno jíst čtyřnohá zvířata i drůbež aniž jich (sic) vnitřnosti.“²⁰ Ani v těchto těžkých životních chvílích se nezapomínalo na ty, kteří podporu a pomoc potřebovali nejvíc, přímé účastníky bojů. Nejen v Radošovicích se konaly různé sbírky (např. kovu olova, mědi a podobně).²¹ Dokonce následovalo vyhlášení Týdne Červeného kříže, jehož výnos byl věnován pro vojenské účely. Byl zahájen 30. dubna 1916 a přinesl částku 102 korun.²² Neměli bychom opomenout mše a modlitby za brzký konec tohoto utrpení. Organizovaly se také různé kulturní akce, mezi jinými i divadelní představení. Jednalo se například o hru *Čokoládová princezna* sehranou 2. ledna 1916 v hostinci U Sokola Divadelním odborem Čtenářské besedy (dále jen Beseda) se slušnou účastí.²³ Peníze, které se v souvislosti s touto aktivitou vybraly, směřovaly především sirotkům a vdovám. Daný odbor se postaral i o další představení,²⁴ a to i přesto, že „...Normální (sic) společenský život v Říčanech nebyl možný...“²⁵ Vedle toho zde působil i Hamlet-klub, kde vedoucí pozici zastával Václav Figar.²⁶ Vystupovalo se v hostinci U Kašpárků. Hodnocení jejich aktivit bylo pozitivní, zvláště pak tím, že „...hosté z Prahy, kterých bylo vždy dosti (sic) nám naše divadla pochvalovali.“²⁷ Hospodářská situace však byla na pokraji ekonomického kolapsu, které doprovázelo zhoršování v zásobování či železniční dopravě.

Výchozí pozice nového státu v panující atmosféře nedostatku a radikalismu tedy nebyla tedy vůbec jednoduchá. Jak vypadalo Československo? Tvořily ho České země,

¹⁹ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. MÁLEK, Stanislav.1957, strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 10; MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ – korespondence F.X. Svobody, in. č. H 7384, Složka Přijátá korespondence v roce 1948, Dopis Tyla od Železničářského družstva ze dne 7. prosince 1948.

²⁰ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914-1922, s. 148.

²¹ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1914/15, nestr.

²² Tamtéž, zápis z let 1915/16, nestr.

²³ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914-1922, s. 101.

²⁴ Připravili si tyto hry: Vykoupení, Deskový statek, Dobrodinci, Mlynář a jeho dítě, Samot chorobné květy, Veselohra, Paní professorová, Španělská muška, Jejich štěstí, Paní mincmistrová, Zvíkovský rarášek, Medvěd a víla, Ferdinand spí. – SOKA Praha-východ. Archiv Města Říčany 1575 – 1945 (1951). kart. č. 29, in. č. 159, složka VII/12 Spolky 1871 – 1920.; Tamtéž, kart. č. 22, in. č. 132, Složka V/6 Povolování divadel. představení, zábav 1883 – 1920.

²⁵ TEICHMAN, M. *Říčany za války* In Říčanský směr ze dne 16. ledna a 14. května 1937 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

²⁶ Tamtéž. Jednalo se o hru Oblaka, Sen májové noci, Láska bdí.

²⁷ Tamtéž.

Slovensko a Podkarpatská Rus, tedy 21% území a 25% obyvatel předchozího mocnářství. Jmenované části vykazovaly velké rozdíly v hospodářské, technické a sociální úrovni, jež se odlišovala o 30 až 70 let.²⁸ Tu zaostalejší část zaujímal východní území, jež získalo spojením „...mnohostranný prospěch v politické, národnosti a kulturní oblasti.“²⁹

To že vedle nadšení bylo třeba zajistit klid potvrzovala i aktivita Tělocvičné jednoty Sokol Říčany (dále jen Sokol Říčany), která ze svých členů vytvořila stráž. Ta „...přítomna byla na nádraží při příjezdu všech vlaků osobních a konala službu od 3 hodiny ranní do 9. hodiny večerní, střídajíc se vždy po dvou hodinách.“³⁰

Dalším doprovodným prvkem konce války by i zkáza v podobě tzv. Španělské chřipky, která se nevyhnula ani Řičanům. Tuto nemoc „...kterouž (sic) mnozí považují za plicní mor, neboť v několika dnech 2 i 3, po onemocnění podlehnou napadený.“³¹

Přibližme si však, k jakým opatřením bylo přistoupeno, aby se situace zlepšila. Jednalo se o „...osamostatnění československé měny spojené s měnovou reformou“ podložené zákonem. Jejím cílem bylo překonat inflaci a nastolit vlastní nezávislou měnu. Tou se měl stát původně snad „sokol, lev, tolar, frank, groš nebo hřivna,“ zvítězila však koruna.³² Dále se jednalo o schvalování zákonů v sociální sféře.³³ Velkým problémem pro poválečné období byla nezaměstnanost podpořená demobilizací, odpadnutím vojenských zakázek, nedostatkem surovin, absencí stavebního ruchu, poruchami v dopravě. Ta se řešila podporou v nezaměstnanosti, taktéž podloženou zákonem, který platil až do roku 1925. Netýkal se však všech. „...Nárok na podporu měli jen pojištěnci odkázaní existenčně na mzdu nebo plat, ale s vyloučením (sic) zemědělských lesníků a sezonních dělníků.“³⁴ Další aktivity získaly podobu pozemkové reformy či nostrifikace akciových společností, taktéž legislativně upravené.

²⁸ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 89. ISBN 80-7239-147-X.

²⁹ Tamtéž, s. 45.

³⁰ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896 – 1922, s. 93.

³¹ SOkA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914-1922, s. 231.

³² PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 60-61. ISBN 80-7239-147-X. Ta měla hodnotu od července 1919 – do února 1920 100, 5000, 1 a 5 Kč a vypracovali je Max švabinský a Alfons Mucha. Původní čs. státovky 5, 100, 500 a 5000 Kč byly staženy a nahrazeny novými. Platily do roku 1937.

³³ Tamtéž, s. 74-78. Jednalo se například o ustanovení osmihodinové pracovní doby (48 hodin za týden), ochranu nájemníků, prodloužení doby pro vyplácení dávek v nemoci, péči o válkou postižené

³⁴ Tamtéž, s. 77.

Snahy o stabilitu ukazovaly výsledek, protože „...*V (sic) letech 1920-21 bylo řízené hospodářství postupně odstraněno.*“³⁵ Došlo k návratu liberalismu a postupné konjunktuře. Právě tato doba byla převratná v tom, že ustupoval radikalismus. Zasloužilo se o to zlepšení životní situace, obnovu stavebního ruchu a podobně. I tak bylo se třeba ještě vypořádat s krátkodobou krizí, která panovala až do roku 1923 a byla vyvolána posílením československé měny. Snížení její hodnoty způsobilo rozvoj zahraničního i vnitřního obchodu, zvýšení kupní síly a tak tedy i následné poptávky. O hospodářském oživení lze tedy mluvit až v roce následujícím, který setrval do roku 1929.

Výše nastíněné podmínky panující v republice přetrvávaly i v Říčanech, jak dosvědčila Málkova kronika, když „...*Vyživovací (sic) poměry v letech popřevratových se mnoho nezměnily, byly dlouho svízelné.*“ Zlepšilo se to prý až „...*když byla z Ameriky dovezena mouka a tuky.*“³⁶ Podle Aloise Mudruňky panoval „...*Všude náрек na drahotu a hlavně na nechut' ku práci, kterouž kromě povalování se v zákopech a leženích, zavinily podpory rodinám vojínů a nyní podpory v nezaměstnanosti...*“³⁷

I zde se však situace uklidňovala a stabilizovala, takže bylo možné zaobírat se i projekty, jež měly podpořit turistický ruch. Zdálo se, že trápení bude vystřídáno klidem. Ne však na dlouho, protože se rozběhla krize.

Svět postihla už v říjnu 1929 a jednalo se o dosud nejtěžší hospodářskou krizi století. Tu rozpoutalo zhroucení kurzů akcií na burze v New Yorku v říjnu 1929. Jednalo se však nejen o krizi v průmyslu, ale zároveň i krizi agrární, která jí předcházela a podpořila tak hloubku krize, ve které se zborčil mezinárodní obchod či směnitelnost měn za zlato. Hledala se nejrůznější řešení nastalé situace, jež měla velmi tíživé sociální důsledky,³⁸ ale také důsledky politické, jež probudily antidemokratické síly. Ani Československo nebylo výjimkou.³⁹

V Radošovicích i v Říčanech propukla krize až roku 1931. Svůj vliv na to jistě měla absence průmyslu. I tak se muselo přikročit k opatřením, jež měla zmírnit důsledky.

³⁵ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 109. ISBN 80-7239-147-X.

³⁶ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 10.

³⁷ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914-1922, s. 257.

³⁸ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 248. ISBN 80-7239-147-X. ztráta zaměstnání, koncentrace výroby, zadlužování, konkurzy či exekuce

³⁹ Prosazování nacistické ideologie učitelem tělocviku Konrádem Henleinem v sudetoněmeckých oblastech.

Existovalo jich hned několik. Správa města uskutečnila úpravu ulic,⁴⁰ okresní úřady přes kompetentní ministerstvo vydávaly poukázky na potraviny.⁴¹

I ochotnická činnost přidala ruku k dílu. Tylova obec ochotnická⁴² (dále jen TOO) se ve svém *Věstniku* vyslovila takto: „*Který jen spolek může, měl by pořádati představení pro nezaměstnané. Zcela zdarma.*“⁴³ Také měly být ve prospěch strádajících darovány výtěžky z představení.⁴⁴ Nemělo by být opomenuto to, že TOO také podporovala spolek Hospodářská pomoc založený roku 1929, jež měl za cíl „...*zprostředkování míst, poskytování nutné pomoci ve všech směrech potřeby*...“⁴⁵ Pomoci měly i vyvařovací akce. Za to Ústřední matice divadelních ochotníků československých (dále jen ÚMDOČ) se prostřednictvím *Československého divadla* k dané otázce takto: „*Nemůžeme hrát pro nezaměstnané divadlo, protože by se divadlem nenajedli. Můžeme však hrát v jejich prospěch*...“⁴⁶

Pomoci se nestranil ani Sokol Říčany, který se snažil pomoci potřebným tím, že se rozhodl „...*vykonati sbírku mezi členstvem ku podpoře nezaměstnaných členů.*“⁴⁷ Jinak vyzývala členy aby „...*volná místa ve svých živnostech nebo domácnostech oznamovali br. Papežovi, nebo do redakce časopisu,*“ a ujišťovala je o tom, že „*Dobré (sic) a spolehlivé zaměstnance vám opatříme z našich řad.*“⁴⁸ Navrátilo se heslo SVŮJ KE SVÉMU z dob Rakouska-Uherska. Členstvo se nabádalo „...*Odmítněte (sic) při nákupech věci cizího původu, zejména německé a vyhledávejte české a slovenské. Prospějeme tím sami sobě, posílíme hmotně české a slovenské výrobce, přispějeme namnoze chudým našim lidem, kteří při odbytí svého zboží najdou zase trochu práce a zaměstnání.*“⁴⁹

V roce 1932 bylo jen z chudinského fondu města Říčany vyplaceno více jak 13 000 Kč. Stravování školní mládeže přišlo na více jak 10 000 Kč. Přesto se krize stále prohlubovala a nezaměstnaných přibývalo. V roce 1933 přijímalo pomoc v podobě sbírek

⁴⁰ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 18. Jednalo se o ulice Smiřických, Havlíčkovu, Žižkovu, ulici pod hradem a dokonce byla započata stavba okresní silnice k Lipanům.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Více v kapitole s názvem Sdružování a spolupráce.

⁴³ Divadlo a nezaměstnanost In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 4, č. 10, 1931, s. 92.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Hospodářská pomoc In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 4, č. 4, 1931, s. 38.

⁴⁶ Musíme pomáhat nezaměstnaným In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č. 3, 1934, s. 47. bez ISSN.

⁴⁷ Zpráva sociálního důvěrníka In *Naše snahy: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 1, č. 1, 1932, s. 6; Tamtéž, roč. 1, č. 4, 1932, s. 6. Jedna z mnohých vynesla pro nezaměstnané 210 Kč.

⁴⁸ Bratři a sestry zaměstnavatelé In *Naše snahy: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 1, č. 4, 1932, s. 3.

⁴⁹ Svůj k svému In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 4, č. 8-9, 1935, s. 2.

finančních i potravinových na 170 až 180 lidí. Dokonce se navýšila cena vstupenek na biografická představení o 20 haléřů.⁵⁰ Ke zmíněnému vyvažování se přidalo rozdělování mouky, cukru či brambor. Dalším možností, jak zlepšit situaci byl návrh Jindřicha Hofty (1934) na zaslání deputace na Okresní hejtmanství v Žižkově na jednání o zlevnění cen. Způsobil to fakt, že Říčany patřily mezi nejdražší obce okresu.⁵¹ Proto se sešli konzumenti a výrobci nad debatou o chlebu. Ten podle domluvy měl stát 2 Kč.⁵²

Podle evidence z března toho roku tvořily nezaměstnané hlavně dělníci-nádeníci, zedníci, tesaři, malíři a natěrači, truhláři, strojní zámečníci, kováři.⁵³ Zástupci daných povolání se měli přihlásit do pracovních kolon. Říčany získaly k tomuto účelu dotace, z nichž každý nezaměstnaný dostal za čtyřicet hodin práce 7 Kč.⁵⁴ Úpravy se týkaly Smetanovy ulice nebo okolí Marváňku.⁵⁵

V roce 1935 bylo v Říčanech bez práce 146 lidí, kterým bylo rozdáno 12 350 Kč v poukázkách. Také se nakupovaly různé suroviny, mezi nimi například brambory v hodnotě 1 200 Kč.⁵⁶ V Radošovicích byla patrná pomoc vůči potřebným např. příspěvím na stravovací akce, sbírkami. Koupaliště na Rokytce (tzv. Jureček) také přispělo „*Až do vánoc (sic) zde nezaměstnaných nebylo, jelikož se stavěla silnice k novému rybníku.*“ Dále se mělo „*...při ledování zaměstnávat jen radošovické dělníky...*“ nebo „*...veškeré suroviny pro přípravu pokrmů svého podniku odebírat od radošovických živnostníků.*“⁵⁷

V roce 1936 se situace zlepšovala, snížil se počet lidí bez práce. Málkova kronika jej popisuje slovy „*Tento (sic) rok přinesl celému světu a také u nás podstatné zlepšení hospodářských poměrů.*“⁵⁸ Ty dovolily investici do zlepšení životní úrovně⁵⁹ a také do budovy, kde probíhaly vyvažovací akce. Toto mělo skončit velmi brzy.

⁵⁰ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice.* 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 26.

⁵¹ *Proti drahotě* In *Říčanský směr* ze dne 12. ledna 1934 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁵² *Zlevněné ceny chleba* In *Říčanský směr* ze dne 12. října 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁵³ *Nezaměstnanost na okrese* In *Říčanský směr* ze dne 23. března 1934 – výstřek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁴ *Nezaměstnaní hlase se* In *Říčanský směr* ze dne 2. listopadu 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁵⁵ *Nouzové práce* In *Říčanský směr* ze dne 14. prosince 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁵⁶ *Počet nezaměstnaných* In *Říčanský směr* ze dne 14. února 1935 – výstřižek, tamtéž.

⁵⁷ SOKA Praha-východ, Archiv obce Radošovice 1862-1945 (1952), kar. 7, in. č. 66, Spisy s předchozími nájemci, Smlouva pachtovní s Mořicem Jarošem, článek 11 a 22, nestr., bez data přesto se jednalo o 17. srpen 1934, kdy proběhlo zasedání zastupitelstva.

⁵⁸ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice.* 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis, uložen v Muzeu Říčany, s. 45.

⁵⁹ V řešení bylo budování kanalizace a vodovodu.

Vedle těžce zasažené hospodářské sféry doprovázené všeobecně demonstracemi, hladovými pochody či stávkami došlo i k omezení demokracie v tom smyslu, že se rozšířila cenzura tisku, dále by umožněn úřední dozor nad činností spolku nebo po zdůvodnění se mohlo porušit i listovní tajemství. V roce 1933 „...*Krize (sic) dosáhla svého dna*“⁶⁰ a další tři roky doznívala. Československo se stalo zemí, kde krize byla „...*hlubší a delší než ve většině jiných zemí a pokrizové oživení méně zřetelné.*“⁶¹ Po celou tu dobu platil zmocňovací zákon o mimořádné moci nařizovací. Nastíněné zlepšení situace, ke kterému měla pomoci výše uvedená opatření ze stran státu i místních spolků neměla však trvat dlouho. Než si však řekneme proč, bylo by na místě zaobírat se i vzájemným sousedským vztahem Říčán a Radošovic. Ten si přiblížíme na dvou příkladech.

Ten první se týkal snahy zapojit přilehlé okolí Prahy (i říčansko-radošovickou oblast) a vytvořit „*Zelený pás,*“⁶² kterým by zamezilo růstu stavební činnosti a kácení lesů. Právě druhý bod se týkal zmíněné oblasti, protože kácení by způsobilo snížení návštěvnosti rekreatantů (vložená investice do koupaliště by přišla vniveč) a prohloubily by se přetrvávající problémy s nedostatkem vody.⁶³

Obě obce dokonce vyslaly deputace k okresnímu úřadu, ale vyšší politické zájmy se nepodařilo narušit.⁶⁴ Parcelace podnítila k další obraně, k rozeslání protestu poslaneckým klubům, který tvrdil, že by důsledky byly nedozírné, protože „*Nemáme (sic) tu nic, jen ty krásné lesy a dopustíte-li jejich zničení, bude kraj přeměněn, v suchopárnou bezvýznamnou poušť.*“⁶⁵ Vedle toho všeho by se rozvoj měst zastavil a postupně ničil. Situace byla opravdu vážná. Schůzka se zemským prezidentem Sobotkou měla jediný cíl, „...*aby zemský úřad vyklučení zastavení lesa neschválil.*“⁶⁶ Nepomohlo ani to, k vykácení došlo s odůvodněním, že vykácení „...*nemůže mítí podstatného vlivu ani na ohrožení místních zdravotních poměrů ani na zásobování studní vodou,*“ a také se zdůrazněním přínosu, přívalu obyvatel a letních hostů, oživení obchodního života.⁶⁷

⁶⁰ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 271. ISBN 80-7239-147-X.

⁶¹ Tamtéž, s. 273.

⁶² *Máme tolik peněz* In Říčanský směr ze dne 21. března 1934 – výstřižek, in.č. H 7103, LUKÉŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶³ *Zelený pás Prahy* In Říčanský směr ze dne 23. března 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁶⁴ *Radošovice a Říčany svorně proti vyklučení lesů* In Říčanský směr ze dne 30. března 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ *Naše lesy* In Říčanský směr ze dne 15. června 1934 – výstřižek, tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

Vzájemný vztah obou obcí odkryl i dobový tisk píšící o realizaci koupališť Marváňku a Koupaliště na Rokytce (tzv. Jurečku). „...město (sic) Říčany se opravdu může zastydět. ...již (sic) pátý rok je postavený rybník (Marvánek) a dodnes nebyl odevzdán do používání veřejnosti. Vesnice Radošovice předstihla o mnoho město Říčany.“⁶⁸ Nejednalo se jen o koupaliště ale i o úroveň ulic. Proto nepřekvapila rada říčanskému vedení. „...Jděte se vážená většina do Radošovic učit dělat obecní politiku. Vysmíváte se venkovským tatíkům, ale ti jsou na hony před vámi.“⁶⁹

Nakonec bychom ještě měli zmínit zarputilost, která oddalovala sdružující tendence Říčan a Radošovic, které si chtěli zachovat svůj prostor a své vedení.

Vraťme se však do doby Mnichovské dohody, o kterou se postarala praktikovaná politika a následně územní ústupek Německu, což způsobilo migraci obyvatel do vnitrozemí. „...Největším problémem obce od začátku roku bylo opatřování bytů pro velké množství rodin, které přišly ze zabraného pohraničí.“⁷⁰ Jednalo se o více než 1 000 osob.⁷¹ Stát se jim pokoušel pomoci zřízením Ústavu pro uprchlíky.⁷² Rok 1938 „...stal se zlou sudbou osudu současně i rokem největšího smutku a ponížení našeho národa...“⁷³ Atmosféra doby po zmenšení republiky byla ve znamení útoků na předchozí státní zřízení či jeho představitele, oživení klerikalismu, přehodnocování národních dějin či dusná kulturní atmosféra. Tomu jistě dopomohla i sílící cenzura. Od 15. prosince 1938 se opět omezila úloha parlamentu a vydávaly se místo zákonů vládní nařízení, jež ovlivňovala nejrůznější otázky. V rámci mezinárodního obchodu došlo k razantní orientaci na německý trh a místo surovin se více dovážely hotové výrobky. Došlo k vytlačování českého kapitálu z pohraničí a diskriminačním akcím vůči Židům a jejich majetku.⁷⁴ I nežidovské obyvatelstvo se muselo vypořádat se zhoršujícím se postavením a životní úrovní. Sítila inflace, která znehodnocovala úspory a hlavně tím klesal příjem, a to ve chvíli, kdy se zvyšovaly náklady. Nezaměstnanost se v této

⁶⁸ *Město a vesnice* In Říčanský směr ze dne 17. srpna 1934 - výstřižek, in. č. H 7103, tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, Kronika města Říčany 1931-1950, s. 143.

⁷¹ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 81.

⁷² PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 434. ISBN 80-7239-147-X. Pomáhal s vymáháním náhrad za opuštěný majetek, patřoval zaměstnání i bydlení, zprostředkování půjček či přidělů půdy a podobně. Organizoval i vystěhovaleckou akci.

⁷³ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, Kronika města Říčany 1931-1950, s. 126.

⁷⁴ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 441. ISBN 80-7239-147-X.

době řešila pracovními útvary vedenými vojáky z povolání. Jejich potenciál byl užíván například na úpravu a stavbu dopravních cest.

1939-1945

Ještě než si zodpovíme otázku, jaké prvky přinesla do života obyčejných lidí válečná léta, musíme se pozastavit nad vznikem Protektorátu Čechy a Morava (dále jen Protektorát) v březnu 1939. Půl roku po ztrátě pohraničí se Československo stalo součástí Velkoněmecké říše v pozici „dojné krávy“ pro cíle Adolfa Hitlera. Přes teror, který byl na obyvatelích činěn „...se okupační režim snažil zachovat zdání „normálního života,““⁷⁵ což potvrzoval i fakt, že měl Protektorát prezidenta, Emila Háchu. Do pozice říšského protektora byl jako první jmenován Konstantin von Neurath. Po něm nastoupil Reinhard Heydrich. Pro obyvatele to znamenalo utužení germanizačních snah.⁷⁶ Vedle teroru se ukázala i opačná stránka Heydrichova vedení. Pro naše potřeby bychom mohli uvést jako příklad zotavovací akce pro pracovníky ve válečně důležitých podnicích, jimž se „...zdarma rozdávaly lístky do kin, divadel a na sportovní utkání.“⁷⁷ Po úspěšném atentátu na jeho osobu se zde vystřídali ještě dva protektoři.⁷⁸

Co nás ale zajímá více je to, jak se proměnilo řízení hospodářství v období války. Přizpůsobilo se válce a Třetí říši. Koruna ztratila charakter mezinárodního platidla a byla degradována jen na vnitřní měnu. Vyrobené zboží plynulo na úkor domácí spotřeby za hranice, s tím že jeho cena byla stanovena úředně, ne prostřednictvím trhu. Změny se týkaly i dalších oblastí, např. v rámci mezinárodního obchodu. Na rozdíl od první světové války se toto řízení týkalo všech odvětví a sfér. Na jednotlivé otázky byly vytvářeny úřady, ať se jednalo o tvorbu cen zboží, služeb a jejich dodržování, řízení mezd, nucené práce, zahraniční obchod.⁷⁹ Z plnoprávných lidí se stali lidé druhého řádu, o obyvatelích židovského vyznání ani nemluvě. Už od října 1939 byl zaveden přidělový systém jak na potraviny, tak na spotřební zboží. Množství toho, co bylo možné získat, se neustále zmenšovalo, a proto mohl

⁷⁵ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 449. ISBN 80-7239-147-X.

⁷⁶ Tamtéž, s. 465. Týkaly se personálních zásahů, zabírání půdy českých rolníků, centralizací podniků, kapitálovou expanzí, konfiskací českého a židovského majetku a jeho převodu do německých rukou.

⁷⁷ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 453. ISBN 80-7239-147-X. Vedle toho došlo k zvýšení důchodů vdovám, sirotkům, invalidním či starobním důchodům.

⁷⁸ Tamtéž, Kurt Daluge, Wilhelm Frick

⁷⁹ Tamtéž, s. 459-460. Nejvyšší úřad cenový, přímé řízení státními orgány, Úřady práce, Dozorčí úřadovny při Ministerstvu průmyslu, obchodu a živností.

kvést černý trh. Farní kronika uvedla, že „...*Němci se brzo u nás zařídili po svém. Německá marka stala se nuceným platidlem v poměru 1 M = 10 K, ač cena její byla tehdy poloviční. Když Němci přišli za své marky lacino všechno zkupovali a vyváželi do jejich Reichu. Brzo obsadili banky, průmyslové podniky...*“⁸⁰

Životní náklady stále rostly a přiděly nestačily, takže se využíval ve větší či menší míře černý trh. Výběr a kvalita zboží se stále více zhoršovaly.⁸¹ Platilo se československými mincemi, jež zůstali v platnosti a orazítkovanými papírovými penězi. Nové protektorátní peníze přicházely do oběhu během roku 1940.

Aktivita spolků všeobecně poklesla, a to jak jejich dobrovolným, tak nedobrovolným zánikem. Konkrétně do Říčan se dostalo německé vojsko a obsadilo budovu školy. Sledovaná oblast se stala místem dětských táborů.⁸² Pořádaly se sbírky papíru, barevného kovu. „...*nebyly (sic) ušetřeny ani zvony.*“ Na místě Švehlovy sochy se objevila pouze jeho busta.⁸³

Psychická stránka obyvatel byla poznamenána strachem z udavačství, perzekucí, poklesem životní úrovně a celkově ztrátu demokratických práv předchozího období. Germanizační tlak potvrdilo nařízení o povinnosti hlavně zaměstnancům úřadu absolvovat kurzy německého jazyka a následně závěrečné zkoušky. V roce 1942 zanikl říčanský okres, když byly jeho pravomoci převedeny na Okresní úřad Praha-venkov-jih v Praze Smíchov. Tento rok přinesl i odvody ročníků 1921 a 1922, které přispívaly svou prací přímo v Německu.⁸⁴ Totální nasazení mělo neblahé dopady a doplatili na ně i říčanští živnostníci.⁸⁵ Zavedla se tzv. Kennkarta, jež sloužila k identifikaci. Vzrůst teroru se nevyhnul ani zdejší oblasti, zvláště poté, co došlo k atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Jako příklad uveďme narušování signálu rádií. Omezovalo se divadelnictví i samostatná tvorba her, které musely projít ještě přísnější cenzurou. Spolková činnost byla minimalizována, plesy a zábavy se nesměly pořádat vůbec. Život znesnadňoval nedostatek obytných místností, zesilující kontrola nad zásobování či stále častější vyhlašování náletů.

⁸⁰ SOKA Praha-východ, Farní úřad Říčany 1707-1956, in. č. 2, Pamětní kniha 1836-1947, s. 223.

⁸¹ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 484. ISBN 80-7239-147-X.

⁸² *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 97.

⁸³ Tamtéž, s. 95

⁸⁴ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 113.

⁸⁵ Tamtéž, s. 106: řeznictví Jaroslava Vojtěcha, řeznictví Františka Horníka, řeznictví Františka Brtny, zámečnictví Ferdinanda Jarolíma a obchod s textiliemi Jaroslava Ehrlicha.

Život se změnil, až když nastal „*Rok vítězství! Rok znovu osvobození naší vlasti,*“⁸⁶ jak označuje rok 1945, *Kronika města Říčany*. Hodnotí tak ukončení války, jemuž předcházelo povstání. „...*V pátek navečer dne 4. května přišla k nám z Prahy zpráva, že se mají vyvěsiti československé prapory a nápisy na firmách a pod. (sic) mají být jen české.*“⁸⁷ Aktivita a radost se nedala u zdejších lidí přehlédnout. Němci samozřejmě nezůstali nečinní a zahájili protiútok, ale byli poraženi. O průběhu konce války v Říčanech pojednává ve své práci *Říčany v květnu 1945* Jakub Jukl.⁸⁸

I radošovičtí občané, se zasloužili o to, aby co nejdříve skončila válka a nastal vytoužený mír. Odpor proti německým jednotkám nezůstal bez obětí, „...*Z (sic) naší obce padl Freiwillig.*“⁸⁹ Počet obětí byl ale větší.

Němečtí vojáci postupně opouštěli okupovaná území, mířili „...*po silnici od Pacova, přes Radošovice a Říčany směrem k Vltavě...*“⁹⁰ a snažili se vyhnout Rudé armádě. Ta dorazila asi v půl druhé odpoledne. Bylo by na místě ještě např. dodat, že „...*Znovunabytí (sic) svobody projevilo se radostnými oslavami dnů, ve kterých byly Němci veškeré slavnosti zakázány.*“⁹¹

Po válce do roku 1948

Konec války přinesl na jedné straně konec bojů, mír, veselí, na straně druhé mnoho novinek do každodenního života. Šťastné chvíle vítězství šly ruku v ruce s obnovou pořádku a míru. Československo po válce muselo opět bojovat s inflací a chaosem v oběhu peněz, kde se vyskytovalo na pět různých měn. Ty se postupně zlikvidovaly a nahradily korunami. V této oblasti proběhla v roce 1945 měnová reforma. Ještě téhož roku došlo k revizi cen, kdy byla sjednocena jejich hladina.⁹² Další palčivou otázkou se stala výživa obyvatel. Zemědělská produkce klesla hluboko pod předválečný stav. I úroveň průmyslu nebyla na takovém stupni, aby mohlo dojít k odstranění přídelového hospodářství. Bylo třeba upevnit pracovní morálku,

⁸⁶ SOKA Praha-východ, Archiv města Říčany 1575-1945 (1951), neinventarizováno, *Kronika města Říčany 1931-1950*, s. 206.

⁸⁷ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, *Školní kronika 1906-1940, 1945-1953*, zápis z roku 1945, nestr.

⁸⁸ JUKL, Jakub. *Říčany v květnu 1945: Povstání, které zachránilo Prahu*. Říčany, 2011. ISBN 978-80-904903-0-7.

⁸⁹ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, *Školní kronika 1906-1940, 1945-1953*, zápis z roku 1945, nestr.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. 1957. MÁLEK, Stanislav. strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 148.

⁹² PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 113. ISBN 978-80-7239-228-5.

což však s nastolením míru a snahy přispět v obnově nebylo lehké, ale také ne nepřekonatelné.⁹³ Pomoc přicházela ze strany Sovětského svazu nebo od organizace UNRRA.⁹⁴

Mechanismus fungování ekonomiky byl postupně zbaven militarizačních prvků, a také těch, co podporovali germanizaci či potlačovali demokratická práva občanů. S regulací cen a mezd se však počítalo,⁹⁵ stejně jako s plánováním postaveném na aktivitě státu. „*Plánování bylo pojímáno jako nástroj korekce tržního mechanismu tam, kde trh funguje nedostatečně či škodlivě, anebo jako jeho náhrad v případech, kdy nepůsobí vůbec.*“⁹⁶ Byly zřízeny pomocné orgány – Hospodářská rada, Státní úřad plánovací či Ústřední plánovací komise. Národní shromáždění schválilo zákon o dvouletém hospodářském plánu. Ten měl docílit obnovy hospodářství na úroveň k roku 1937 a zároveň vyrovnat i předválečný životní standard. Celková atmosféra však byla poznamenána silicím napětím, jak sociálním tak politickým, uvnitř i vně státu, což se odráželo „*...pomalým vzestupem životní úrovně.*“⁹⁷

Zemědělství bylo poznamenáno znovu odstartovanou pozemkovou reformou v několika etapách.⁹⁸ V průmyslových podnicích došlo na základě dekretu prezidenta ke vzniku Národní správy, jež zakazovala vlastníkům disponovat s majetkem. Jednalo se o provizorium a bylo třeba se rozhodnout co dál. Vedle toho se zkonfiskoval majetek nepřátel a zrádců. Mělo se postupovat tak, že „*...drobné a střední zemědělské, řemeslné a obchodní závody přejdou do soukromého vlastnictví. Velké podniky měly být znárodněny.*“⁹⁹ Co se mezinárodních vztahů týkalo, ty se stávaly napjatější díky počátku tzv. Studené války, kterou odstartoval rozpor v tzv. Německé otázce.¹⁰⁰ Ze západu

⁹³ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 141-142. ISBN 978-80-7239-228-5. Nedostatek pracovních sil způsobil zavedení pracovní povinnosti pro občany a to na základě dekretu z října 1945. Týkala se mužů od 16 do 55 let a žen od 18 do 45 let na jeden rok.

⁹⁴ United Nations Relief and Rehabilitation Administration – instituce založená 9. listopadu 1943 na základě dohody 44 spojeneckých států s cílem poskytovat humanitární pomoc osobám jakkoli postiženým válkou. PEČENKA, M. - LUŇÁK, P. a kol. *Encyklopedie moderní historie*. Praha, 1999. s. 533. ISBN 978-80-85983-95-1.

⁹⁵ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 150. ISBN 978-80-7239-228-5.

⁹⁶ Tamtéž, s. 152.

⁹⁷ Tamtéž, s. 160.

⁹⁸ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 75. ISBN 978-80-7239-228-5. Zaprvé 1945-1946 konfiskace půdy Němců, Maďarů a zrádců a přidělení této půdy českým a slovenským zájemcům. Pak v letech 1947-1948 revize pozemkové reformy z první republiky. Po roce 1948 odstartovala nová pozemková reforma.

⁹⁹ Tamtéž, s. 74-75.

¹⁰⁰ Snaha aby se už Německo nikdy nestalo hrozbou světového míru. Více informací v PEČENKA, M.-LUŇÁK, P. a kol. *Encyklopedie moderní historie*. Praha, 1999. s. 331-332. ISBN 978-80-85983-95-1.

se upouštělo od finanční pomoci, zejména od USA. Sovětský svaz postupně ukazoval svou tvář a cíl prosadit v Československu model socialismu. Patrné to bylo při projednávání Marshallova plánu,¹⁰¹ na němž se republika nejprve zavázala spolupracovat, ale nakonec od tohoto rozhodnutí odstoupila a zařadila se tak do Východního bloku spravovaného Stalinem. Předcházela tomu krize vlády, posléze došlo ke svolání shromáždění lidu na Staroměstské náměstí, který požadoval sestavení nové vlády. „...*V úterý dne 24. února se konala ve všech továrnách, podnicích, závodech, úřadech a školách manifestační stávka za splnění požadavků pracujících. Stávka trvala 1 hodinu od 12 do 13 hodin. Na zdejší škole se v tu dobu nevyučovalo...*“¹⁰² Tak se zachovali v Radošovicích. Jak probíhaly tyto důležité chvíle v Říčanech? I v případě 25. února „*byl v Říčanech klid.*“¹⁰³ Až na nucený odchod starosty Jindřicha Hofty za pomoci četníků. „...*ti (sic) jej vyvedli násilím.*“¹⁰⁴

Tolik tedy ve zkratce seznámení s poměry sledované doby.

1.2. Vstupné v průběhu času

Hospodářsko-sociální obrázek československých potažmo místních poměrů se stal součástí této práce právě proto, abychom se mohli zabývat tím, co divadlo umožňovalo. Vždy za tím stály nejen hodiny práce ochotníků, ale i peníze. Mínilme tím ne touhu po zisku, ale jejich potřebu k samotné realizaci. O tom co obnášela příprava. Onu administrativu, kterou si běžný divák za hereckým snažením mnohdy ani neuvědomí, si přiblížíme v jiné kapitole této práce.¹⁰⁵ Kolik peněz bylo třeba ke zhlédnutí divadelního představení? To bylo samozřejmě různé. Odstupňování cen souviselo zejména s tím, jaké místo v hledišti jste svou investicí získali.

Tato kapitola je rozdělena na určité časové úseky, podle toho, jak nám to dovolily sledované spolky. Těmi se staly v prvé řadě spolky ryze divadelní. Jedinou výjimku tvořily Divadelní odbor Čtenářské besedy a Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“ (dále jen Havlíček), které zastupovaly místní ochotnické divadelnictví těsně po vzniku republiky. Vznikly však již dříve, kdy ještě Dramatický a vzdělávací spolek Tyl (dále jen Tyl),

¹⁰¹ PEČENKA, M.-LUŇÁK, P. a kol. *Encyklopedie moderní historie*. Praha, 1999. s. 301-302. ISBN 978-80-85983-95-1. Návrh hospodářské a finanční podpory evropským zemím.

¹⁰² SOKA Praha-východ, *Obecná škola Radošovice 1906-1953*, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z roku 1945, nestr.

¹⁰³ HOFTA, Dalibor. Co se dělo v únoru 1948 v Říčanech In *Říčanský kurýr*. č. 2, 2006, s. 23. bez ISSN.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Kapitola s názvem Příprava divadelního představení.

Dramatika Radošovice (dále jen Dramatika) ani Divadelní sdružení ochotníků (dále jen DSO) neexistovaly.

Měli bychom ještě upozornit na vývoj v označení měny. Ta v době první republiky měla zkratku Kč, která se ale v souvislosti s vládním nařízením ze dne 27. ledna 1939 změnila na pouhé K. Po válce se opět proměnilo označení, a to na zkratku Kčs. To bylo způsobeno měnovou reformou uskutečněnou na začátku listopadu 1945.¹⁰⁶

Beseda x Havlíček v letech 1919-1920

V tomto časovém období se zaměříme na Besedu a Havlíčka, o jejichž vstupném v dané době máme povědomí.

Nejvyšší částka za vstupné se tehdy u Besedy pohybovala v rozmezí 5 až 2 Kč. Havlíček na tom byl stejně až na to, že umožnil kulturní zážitek i za 1,50 Kč.

Co bylo možné za ony částky si pořídit? Za 5 Kč se dostalo 5 kg brambor, 0,5 až 0,63 l petroleje, 0,63 až 0,83 kg mouky. Za 1,50 Kč to bylo 1,5 kg brambor, 0,15 až 0,188 l petroleje, 0,188 až 0,25 kg mouky. Jednotkové ceny těchto surovin byly za 1 kg brambor 1 Kč; za 1l petroleje 8-10 Kč. Mouka (1kg) pak stála 6-8 Kč.¹⁰⁷

Tyl x DSO v letech 1926-1931

Nyní budeme pracovat s údaji týkající se DSO a Tyla. V případě DSO bylo nejčasnější rozmezí vstupného od 6 do 3 Kč. Dětská představení stála nejvýše 2 Kč. Vyšší vstupné mezi 8 až 4 Kč bylo nutné zaplatit v případě, že jsme chtěli vidět *Našeho pana Faráře*, kde účinkoval i Jaroslav Vojta, nebo operetu *Dům u tří děvčátek*. O něco méně stál lístek na Jiráskovu *Vojnarku* v roce 1929, která byla odehrána na radošovické návsi (od 7, 6 či 3 Kč). Ve výši vstupného se vymykal *Zázračný panák*, první představení roku 1926, který navázal na předchozí roky. Bylo potřeba si připravit 5, 4, nebo 3 Kč. Dále pak *Pražský flamendr* od Josefa Kajetána Tyla, jehož zhlédnutí stálo od 7 do 4 Kč. Tyl si za svá představení účtoval v dané době nejčastěji od 5 do 3 Kč případně 2 až 1,50 Kč. Výjimku tvořilo představení

¹⁰⁶ PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 111. ISBN 978-80-7239-228-5.

¹⁰⁷ SOkA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1919/20, nestr.

Pražská ovocnářka z roku 1928, kdy se vybíralo od 6 do 3 Kč nebo *Polednice* z roku 1927, jež stála buď 4, 3 nebo 2 Kč.¹⁰⁸

Pro následující dva roky 1929 až 1931 DSO dopřávalo v roce 1929 divákům své umění nejčastěji v rozmezí od 6 do 3 Kč. Výjimkou byly operety *Cudná Zuzana* či *Taneček Panny Mariánky* který vyšel od 7 do 4 Kč, nebo venkovní sehrání *Jana Výravy* u Marvánu či hostování Eduarda Kohouta v *Královské výsosti*, jejichž zhlédnutí stálo od 7 do 3 Kč. Tyl navýšil cenu za vstupné, které se pohybovalo od 6 do 2,50 Kč. Výjimkou byly operety *Mamzelle Nitouche* a *Děvčátko z hájovny*, za něž se požadovalo od 7 do 3 Kč. Co se týkalo předchozí obvyklé výše vstupného, tedy od 5 do 2 Kč, tato cena se vyskytla v těchto případech: *Hvězda veletrhu*, *Posvátný plamen*, *Popelka Patsy*, *Zelené království*. V období těchto let se tedy oba spolky cenou vstupného sobě navzájem velice přiblížily.¹⁰⁹

Podle údajů k roku 1928 při ceně lístku 6 Kč bylo možné pořídit přibližně 1,76 kg a při ceně 7 Kč pak 2,06 kg chleba. Brambor to bylo 6,67 nebo 7,78 kg. Mléka si bylo možné dopřát 3,08 nebo 3,59 l. U cukru to bylo 0,97 nebo 1,13 kg. Vepřového masa se dostalo 0,36 nebo 0,41 kg.

Tyl x DSO x Dramatika v letech 1932-1938

Tyl jen výjimečně v této době vybíral jinou částku než 6, 5 či 4 Kč, občas se ještě přidala možnost lístku za 2 či 3 Kč. DSO si oproti tomu drželo úroveň výše vstupné stejnou od 6 do 3 Kč. Samozřejmě panovaly výjimky. U prvního jmenovaného se o to postarala veselohry *Okénko*, *Mistr a baletka* či *Dědoušek si namlouvá*. V těchto případech se vybíralo 5, 4 nebo 3 Kč. Druhý uvedený titul se však hrál ještě v Mnichovicích, kde si diváci připlatili. Začínalo se na 6 Kč a končilo na 2 Kč. U DSO si divák připlatil u operet *Děti Slováče* či *Manévr lásky*. Stejně částky se vybíraly i u veselohry *Jedenácté přikázání*. Jednalo se o 7, 6, 5 nebo 3 Kč.¹¹⁰

¹⁰⁸ MUZEUM ŘÍČANY, plakáty: in. č. H 5185 - Náš pan Farář, in. č. H 5361 - Dům u tří děvčátek, bez in. č., Vojnarka, in. č. H 5780 - Zázračný panák, bez in. č. - Pražský flamendr, in. č. H 5356 - Pražská ovocnářka, in. č. H 5758 - Polednice.

¹⁰⁹ MUZEUM ŘÍČANY plakáty: in. č. H 5308 - Cudná Zuzana, H 5559 - Taneček Panny Márinky, in. č. - H 5375 - Jan Výprava, in. č. H 5472 - Královská Výsost, in. č. H 5349 - Mamzelle Nitouche, in. č. H 5385 - Děvčátko z hájovny, in. č. H 5740 - Hvězda veletrhu, H 5389 - Posvátný plamen, in. č. H 5364 - Popelka Patsy, in. č. H 5350 - Zelené království.

¹¹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, plakáty: in. č. H 5709 - Okénko, in. č. H 5378 - Mistr a baletka, in. č. H 5684 - Dědoušek si namlouvá, in. č. H 5099 - Děti Slováček, in. č. H 5667 - Manévr lásky, in. č. H 5363 - Jedenácté přikázání.

Třetí divadelní spolek, Dramatika, nám poskytl tuto představu. V roce 1933 si účtovali za *Pohádku lesní samoty* od 5 do 2 Kč a tu samou výši vybírali u operety *Bohémská láska* o dva roky později, což nesetřvalo do roku následujícího, 1936, kdy představení *Malostranské povídky* vyšlo na 6, 5, 4 Kč s příplatkem 20 haléřů.¹¹¹

Pro léta 1937 – 1938 máme u Dramatiky bohužel k dispozici jen dva údaje a tak vytvořený obrázek o cenách vstupného nebude úplný. I tak zmiňme, že opereta hraná v roce 1937 *Náš svatý Vavřineček* vyšla diváky na 6, 5, 4 a 2 Kč. O rok později se odehrála *Lucerna*. Děti za ni zaplatily 2 či 1 Kč, u dospělých však výše odpovídala tomu, jestli šli na odpolední nebo večerní představení. V případě dřívější návštěvy je lístek vyšel na 4 Kč, ve druhém případě pak od 5 do 2 Kč. U DSO tomu nebylo jinak. K jedinému představení, u něhož máme potřebný plakát s těmito informacemi, ten obsahuje tyto údaje. Vybírané vstupné činilo za hru *U pokladny stál* 5, 4, 3 či 2 Kč. U Tyla se částky stále pohybovaly nejvýše od 6, nejnižší pak 3 nebo 2 Kč.¹¹²

Podle cen z roku 1936 a zachované nejvyšší částce vstupného 6 či 7 Kč byl výsledný nákup takovýto. Chléb 2,86 nebo 3,33 kg. Za 6 Kč se dostalo 8,57 až 17,14 kg a za 7 Kč to bylo od 10 do 20 kg brambor. Cukru 0,95 kg nebo 1,1 kg. Množství vepřového masa a másla se také různilo. Masa se za 6 Kč dostalo 0,4 až 0,6 kg, za 7 Kč pak 0,47 až 0,7 Kč. Máslo bylo 0,3 až 0,38 kg za 6 Kč a od 0,35 do 0,44 kg za 7 Kč.

Tyl x Dramatika v letech 1939-1945

Zatímco u Tyla k roku 1939 žádné potřebné údaje nemáme, Dramatika poskytla jediný, od 5 do 2 K. O roce následujícím víme, že u Tyla došlo k navýšení v porovnání s předválečnou dobou na ceny od 7 do 4 K. Dramatika učinila totéž, a vybírala obvykle od 5 do 2,50 K. Navýšení tedy proběhlo u nejméně lukrativního místa. Od 6 K do 3 K bylo možné zhlédnout *Mistra ostrého meče*. *Radúz a Mahulena* vyšla děti na 1 či 2 Kč, pro dospělé 6 až 2 K v závislosti na tom, jestli viděli odpolední nebo večerní provedení. Tyl nabízel kulturní zážitek stále za stejnou výši. Výjimkou byly *Kotrmelce mládí*, za než se účtovalo 6, 5 nebo 4 K. Stejně to bylo i v Radošovicích, až na to, že bylo možné vidět dané představení ještě za 2,50 K. To neplatilo u *Hedvičky*, u níž bylo naopak potřeba si příplatit v rozmezí 7 až 3 K.

¹¹¹ MUEUM ŘÍČANY, plakáty: in. č. H 5201 - Pohádka lesní samoty, in. č. H 5209 - Bohémská láska, bez in. č. - Malostranské povídky.

¹¹² Tamtéž, plakáty: in. č. H 5425 - Náš svatý Vavřineček, in. č. H 5212 - Lucerna, bez in.č. U pokladny stál.

Rok 1942 byl ve znamení veseloher, u kterých činilo vstupné 10, 8, 6 či 3 K, což se ani v roce 1943, až na dva případy, nezměnilo. Výjimkami byly hry *Hvězda nad hradem* (12, 10, 8 a 3 K) a *Vrah jsem já* (10, 8, 6, 4 K). U Tyla se cena v roce 1942 podle výše vstupného na *Chlapíka* udržovala, až na to, že vypadly z nabídky nejlevnější lístky. Zato v roce 1943 se hrálo různě. Dokonce se požadovalo i 25 K. Bylo to v případě operety *Země úsměvů*. Jinak pětkrát hraný *Koline-Koline* stál původně až 18 K, při opakování nejvýše 6 K. Až 15 K stála návštěva pohádky *Princezna Pampeliška* nebo *Prodaného dědečka*.

Rok 1944 se ve výši vstupného odrazil takto. U Tyla se obvyklá výše vymezila od 15 do 8 K. Stání bylo možné za 5 K. O více méně polovinu vzrostly náklady při návštěvě operety, kde se platilo od 25 do 10 K. Ceny se lišily jedině u odpoledního představení *Rozum a štěstí*, kdy se vybíralo 8, 6, 5, 3 nebo 2 K. U Dramatiky se v daném roce vstupné ustálilo mezi 12 až 5 K. Zato poslední rok 1945 přišel návštěvníky u daného spolku až na 15 či 16 K, podle toho, jestli navštívili Jiráskovu *M. D. Rettigovou* nebo *Gera*. U Tyla to bylo taktéž, až na to, že jejich prvním představením byla *Filozofská historie*.¹¹³

Podle cen z roku 1944 za 25 K bylo možné koupit podle oficiálních maximálních cen 8,62 kg chleba, 1,14 kg vepřového masa, 11,9 l mléka, 44,64 kg brambor nebo 3,13 kg cukru. Za 15 K toho samozřejmě bylo méně. Tedy 5, 17 kg chleba, 0,68 kg vepřového masa, 7,14 l mléka, 26,79 kg brambor nebo 1,88 kg cukru.

Černý trh nabízel však za onu částku 25 K o mnoho méně – 1 až 1,67 kg chleba, 0,071 až 0,1 kg vepřového masa, 1,25 až 2,5 l mléka, 12,5 kg brambor nebo 0,5 kg cukru. Za 15 K se dostalo 0,6 až 1 kg chleba, 0,04 až 0,06 kg vepřového masa, 0,75 až 1,5 l mléka, 7,5 kg brambor nebo 0,3 kg cukru.

Tyl x Dramatika v letech 1946-1947

Pro rok 1946 Tyl podle plakátů požadoval za pohádku *Pravda vítězí* 8, 6 nebo 4 Kčs. U *Broučků* to bylo rozděleno na odpolední a večerní představení, kdy převážně děti dříve zaplatily od 10 do 5 Kčs, zato večer dospělí od 15 do 8 Kčs. Dramatika si účtovala tu samou částku jako Tyl u večerního představení, jen s tím rozdílem, že poslední částkou bylo 10 Kčs.

¹¹³ MUZEUM ŘÍČANY, plakáty: in. č. H 5612 - Mistr ostrého meče, in. č. H 5216 - Radúz a Mahulena, in. č. H 5413 - Kotrmelce mládí, in. č. H 5222 - Hedvička, in. č. H 5243 - Hvězda nad hradem, in. č. H 5244 - Vrah jsem já, in. č. H 5070 - Chlapík, in. č. H 5077 - Země úsměvů, H 5402 - Koline-Koline, in. č. H 5398 - Princezna Pampeliška, in. č. H 5403 - Prodaný dědeček, in. č. H 5400 - Rozum a štěstí, in. č. H 5251 - M.D.Rettigová, in. č. H 5252 - Gero, bez in. č. - Filozofská historie.

I rok 1947 přinesl stejnou výši vstupného, až na to, že hra *Uzel* stála o něco méně tedy 14, 10 a 8 Kčs, v porovnání s obvyklými 15, 12 a 10 Kčs. U Tyla se rozmezí vstupného rozšířilo ještě o jeden druh lístků za 8 Kčs. Výjimkou byl *Princ s rudou hvězdou na čele* a *Pan Johanes*.¹¹⁴ Obě hry se hrály jak odpoledne tak večer, s tím rozdílem, že právě večerní představení vyšlo od 15 do 6 Kčs. To druhé pak 12, 10, 8, 5 Kčs. Shodná částka za odpoledne činila od 10 do 4 Kčs.

Vyjděme tedy opět z nejvyšších cen vstupného. Ty v roce 1946 byly 15 a 10 Kč, za což bylo možné si koupit podle úředních cen 1,82 l až 2,73 l mléka, 0,66 až 0,99 kg cukru, 0,10 až 0,16 kg másla a 0,16 až 0,23 kg vepřového masa.

Konkrétní ceny surovin pro výše uvedené roky 1928, 1936, 1944 a 1946 jsou uvedeny v příloze č. 1.

¹¹⁴ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, plakáty - Broučci, Pravda vítězí, Uzel, Princ s rudou hvězdou na čele, Pan Johanes.

2. Ochotnické divadlo do roku 1948

2.1. Definice divadla

Než přejdeme k části věnující se vývoji ochotnického divadla, neměli bychom opomenout fakt, že divadlo je bráno jako kulturní prvek společnosti. Měli bychom si říci, co je to kultura. Jedno z mnohých vyjádření praví, že se jedná o proces „...„*kultivování*“, „*vzdělání*“, „*osvěcování*“ člověka a společnosti, je to postoj, činnost i její výsledky.“¹¹⁵ Označení pochází z latiny (*colere* – kultura) a pojí se původně s kultivací půdy. Cicero tento pojem převzal do svého pojetí lidské vzdělanosti a stál na počátku toho, proč dnešní evropský svět vnímá tento pojem stejně. Na jeho myšlení totiž navázali mnozí humanisté i osvícenci.

Shrňme možnosti vymezení sledovaného pojmu kultury. V první řadě se může jednat o „...*konkrétní segment života společnosti, který stojí vedle politiky, ekonomiky a podobně*.“¹¹⁶ Pro potřeby této práce je ale podstatná druhá možnost, kdy se jedná o spojení „...*nejrůznějších múzických uměleckých oblastí (divadla, filmu, hudby, literatury, výtvarného umění)*, jehož konzumace je *distinktivním znakem středních vrstev, hraje důležitou roli při sociálním vzestupu jedinců*.“¹¹⁷ Poslední pojetí vnímá kulturu jako druhořadou, protože neslouží k přežití. Je jistým odrazem ekonomické, politické a sociální skutečnosti.¹¹⁸ Neexistuje jedna univerzální kultura, ba naopak, je jich spousta. Ať už s poukazem na národy nebo na její typizaci, kde ji lze dělit na hmotnou a duchovní. V českém prostředí se této problematice věnoval Čeněk Zíbrt.

Nyní přichází na řadu vysvětlení toho, co je divadlo. Václav Veber ve svém díle *Příběh Pantomimy*¹¹⁹ uvádí, že si pod pojmem divadlo lze představit hned několik věcí. Jednak „...*specifickou lidskou činnost, dílo jako výsledek činnosti, místo, kde se hraje, instituci k provozování divadelního představení, umělecký druh, soubor divadelních her určité epochy, text fixující slovesnou složku divadelního díla*.“¹²⁰ Každé uvedené vysvětlení má své

¹¹⁵ PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury I (1) : vymezení kulturních dějin, kultura každodenního života od pravěku do 15. století*. 1985, s. 16. bez ISBN.

¹¹⁶ LENDEROVÁ, Milena. Pojem kultura: etymologie pojmu, pojetí kultury jako lidské vzdělanosti. In *Úvod do studia kulturních dějin [online]*. Pardubice prosinec 2007 [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://uhv.upce.cz/upload/lenderova/tema02/p02.htm>>.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ VEBER, Václav. *Příběh pantomimy*. Praha, 2006. ISBN 80-7331-054-6.

¹²⁰ Tamtéž, s. 5.

opodstatnění, a my se jimi budeme do jisté míry postupně zabývat. Nejprve ale krátce přejdeme k počátkům divadla. Ty byly spjaty s antickým, konkrétně řeckým, světem a podzimní oslavou „dionýsie“ „...*na počest Dionysa (sic), jakožto dárce vína.*“¹²¹

Divadlo, stejně jako kultura, neexistuje jen jedno. Jedná se buď o světové či domácí v našem případě české. Nebo také ho lze roztrdit na loutkové, dětské, školní atd. Všechny uvedené druhy či typy lze provádět buď jako profesionál, amatér či ochotník. V prvním případě jsou představení hrána kvůli výdělku. Amatér naopak tak činí ve svém volném čase pro zábavu a rozptýlení. Ochotníkovi, který je zároveň amatérem, jde o obohacení diváka a rozšíření jeho kulturního obzoru.

Nyní tedy přejdeme k obecnému pojednání objasňující počátky jak ochotnického, tak loutkového a školního divadla. Každé z těchto podob se tato práce bude v následující části věnovat.

2.2. Ochotnické divadlo a jeho vývoj

Počátky do roku 1918

Divadelní prvky lze v našich končinách poprvé vysledovat už při pohanských rituálech. V době šíření křesťanství se pak začaly postupně osamostatňovat. Od 12. století bylo divadlo hráno při církevních slavnostech s náboženskou tematikou. Příkladem nám může být dramatinovaná podoba příběhu O Mariích putujících ke Kristovu hrobu (*Hry o Mariích*).¹²² Místem produkce divadelních představení se staly chrámy, které postupně nahradila ulice či hostince. Stejně tak se i proměnila tematika sehraných her, která ukazovala soudobý svět a společnost. Kombinace světské a duchovní sféry je možné postřehnout v českých verzích her *Mastičkář* či *Hra veselé Magdaleny*.¹²³ Obě pochází ze čtrnáctého století. Následující etapou, která měla negativní postoj vůči divadlu, bylo husitství. Renesance naproti tomu přála této zábavě ve světském, měšťanském prostředí. Do tohoto období by bylo možné zařadit i dva tvůrce, Pavla Kyrmezera a Šimona Lomnického z Dubče.¹²⁴

¹²¹ KOLEKTIV. *Ottiv slovník naučný : Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl VII. Dánsko-Dřevce. Praha, 1997. s. 637. ISBN 80-7185-104-3.

¹²² BERNARD, Jan. *Co je divadlo*. Praha, 1983. s. 190. bez ISBN.

¹²³ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. Praha, 1998. s. 15. ISBN 80-7068-129-2.

¹²⁴ Dílo prvního jmenovaného Komedia česká o bohatci a Lazarovi, Komedia nová o vdově a Komedia o Tobiášovi. Dílo druhého Hry kratičké, potěšitelné a nové o radostném vzkříšení Krista Pána. BERNARD, Jan. *Co je divadlo*. Praha, 1983. s. 190. bez ISBN.

Zlomovým okamžikem se stala válka tentokrát trvající třicet let. Až po ní mohlo od poloviny 17. století dojít opět k postupnému rozvoji, i když ji poznamenala nucená emigrace mnohé nekatolické inteligence. Postupem doby se dostala tato aktivita i do šlechtického prostředí, kde ji hráli i samotní aristokraté. Městské prostředí také nezůstávalo zkrátka.

V druhé půli 18. století se rozběhl obrodný proces o zachování českého jazyka pro budoucí generace. Ten už od pobělohorské doby zažíval úpadek, a o jeho užívání v praxi se starali pouze venkované. Mluvíme tím o období Národního obrození. To se dělí do několika etap.

Do první části (70. léta 18. století do počátku 19. století.) spadá obhajoba charakteristického rysu každé skupiny lidí, která si říká národ. Tím byla spisovná čeština. Institucí, která měla tento cíl za úkol, byla Soukromá společnost nauk (1774) později Královská česká společnost nauk. Nezastupitelnou lidovými, vzdělávací funkci zde sehrálo právě divadlo. Důvod byl snadný – „...*mluvené slovo a předváděný děj působí silněji než slovo psané nebo jen čtené.*“¹²⁵ První hrou a hlavně českou hrou byla v Kotcích (německém pražském divadle fungujícím od roku 1738) sehrána upravená německá fraška od Johanna Krügera, *Kníže Honzík*.¹²⁶ roku 1771. Mezi scény, kde byla provozována díla v českém jazyce se stalo Stavovské divadlo nebo na Koňském trhu, dnes Václavském náměstí „Bouda“ (1786-1789).

Druhou etapu (od počátku 19. století do 20. let daného století) lze charakterizovat jako snahu o ustálení jazyka ve veřejném i soukromém životě společnosti, což by dále rozvíjelo i jiné kulturní a společenské sféry. Právě tehdy se divadlo „...*stalo jednou z nejoblíbenějších zábav, jakousi módou a u některých lidí přímo vášní.*“¹²⁷ Politické události sledované doby způsobily, že se lidé stáhli spíše od soukromí, kde vzniklo tzv. „domácí divadlo.“ Spíše než na zábavu se kladl důraz na „...*cíle výchovné, charitativní a jazykové.*“¹²⁸ Proto si můžeme být skoro jisti, že se neodehrávalo již v soukromí a v malém uzavřeném okruhu lidí, ale naopak se toho účastnila vlastně celá „veřejnost.“¹²⁹ Hlavními propagovanými díly byly výtvořky Jana Nepomuka Štěpánka a Václava Klimenta Klicpery.

Pomyslný práh domova divadlo překročilo ve třicátých letech 19. století. Podmínky v nichž bylo vytvářeno lze popsat jako jednoduché a prosté. Samotná profesionální scéna

¹²⁵ MARTINKOVÁ, Věra a kol. *Literatura I*. Praha, 2000 s. 160. ISBN 80-86448-01-0.

¹²⁶ VOISINE – JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. Praha, 2005. s. 214. ISBN 80-7319-031-1.

¹²⁷ ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 2, Národní obrození*. Praha, 1969. s. 180. bez ISBN.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

neměla takovou sílu, aby mohla dosáhnout povznesení této činnosti, což potvrzovalo přední místo ochotníků, bez nichž by se tak nestalo. O jeho působení v první polovině 19. století lze tvrdit, že „...*divadlo pomáhalo v české společnosti nejvíce.*“¹³⁰ Základ repertoáru přetrvával, byl však obohacen. „...*Byly vybírány především ty hry, které sblížovalo divadlo se životem,*“¹³¹ představující tehdejší současnost, minulost v podobě historických her, i tematiku náboženskou. Stále více se zdůrazňovala věrohodnost jak v projevu, tak v oblečení postav. Na závěr musíme dodat, že posilující pozici divadla šlo spatřovat ve snaze vytvořit si svůj prostor, vlastní divadlo, kterého se česká společnost nakonec dočkala a svůj nezastupitelný význam má dodnes.¹³²

Nicméně se dostáváme do období, kdy nebylo amatérské divadlo nijak zvlášť podporováno, a to i když se dostalo do obsahu samostatného zákona. Předcházela tomu převratný rok 1848, který zásadním způsobem předznamenal a poznamenal další vývoj. Revoluce ukončila dobu feudalismu a zavedla rovnostářský systém postavení občanů před zákonem. Současně probíhal „...*proces vývoje moderních národů...*“, kde kultura pro každého z nich představovala jeho nejvýznamnější rozlišovací znak.¹³³

Onen zákon však realizaci představení zesložil a znepříjemňoval. Proto se často hrálo bez potřebného povolení. Daný stav netrval dlouho, konkrétně do chvíle, kdy mohly být na základě dalšího zákona účinného od roku 1867, utvářené spolky. Přineslo to mnohé. Předně prostor pro smysluplnou náplň volného času. V dané době už nebylo třeba probouzet vlastenecké citění, ale podporovat jej.

I přes dohled a cenzuru se dostaly do repertoáru také kuplety, hudební žerty, kostýmové monology. Nejen divadlo ale i další kulturní složky nahrazovaly politickou stagnaci české společnosti, a proto došlo k navýšení počtu knihoven, čítáren, časopisů a dalších podobných institucí. Je možné tvrdit, že skrze kulturní činnost česká společnost ve městech nahrazovala politickou stagnaci.

Následující období od 80. let až do konce monarchie se stále více hledělo na zvýšení umělecké úrovně repertoáru, publikovalo se o jednotlivých „parametrech“ divadla (kostýmy, líčení,...). Nezastupitelná pak byla časopisecká aktivita (Česká Thálie 1887-1892, Divadelní

¹³⁰ ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 2, Národní obrození.* Praha, 1969. s. 290. bez ISBN.

¹³¹ Tamtéž, s. 298. bez ISBN.

¹³² Jedná se o Národní divadlo v Praze otevřené v roce 1881 a znovu pak o dva roky později. O návrh stavby v novorenesančním slohu se postaral Josef Zítek a po požáru jej opravil Josef Schulz. Na výzdobě se podílelo mnoho českých umělců (např. Vojtěch Hynais, Josef Ženíšek, Václav Brožík, Mikoláš Aleš).

¹³³ HARNA, Josef – FIŠER, Rudolf. *Dějiny českých zemí II.: od poloviny 18. století do vzniku České republiky.* Praha, 1998. s. 112. ISBN 80-7168-521-6.

listy 1899-1904).¹³⁴ Všechny tyto tendence měly za cíl jediné – zlepšení činnosti ochotnického divadla tak, aby si diváci našli cestu i na reprízu.

Pojetím a obsah předváděných představení představovala realistická dramatika. Byli zde zastoupeni i zahraniční tvůrci např. Henrik Ibsen. Vedle toho ale právě toto období udávalo i jiný směr, symbolický repertoár a inscenační sloh, který reprezentovalo např. Divadlo umění.¹³⁵ Výjimečně se na jevištích objevila i impresionistická díla.

Abychom zhodnotili české ochotnické divadlo v době monarchie, je možné říci, že jeho úloha by nesporná. Po všem, co už bylo řečeno, bychom neměli opomenout skutečnost, že kultura, stejně jako ostatní oblasti života společnosti, v rámci Habsburské monarchie byla poznamenána vzájemným soupeřením německé a české strany. Právě ta česká musela bojovat s tím, že „...měla být definitivně podrobena a stát se jen kulturou jakéhosi bezvýznamného kmene, který nemůže nikdy dospět do úrovně politického a státního národa.“¹³⁶ Napomáhala ji k tomu i zaostávání za německou kulturností, jež měla lepší výchozí podmínky. Daný stav se odrážel v mnohých literárních dílech Aloise Jiráska, Jiřího Mahena, Františka Xavera Šaldy a dalších. Stejně tomu bylo i v období první světové války, kdy tvorba pojednávala o nabourání základních hodnot společnosti, utrpení a poklesu morálky. Konečným krokem vyjadřující názor na svobodu a zájmy českého národa bylo vydání Manifestu českých spisovatelů v květnu 1917, krátce před zánikem mocnářství.

Od první republiky do konce války

Pak už následovala první republika, kde se prvořadým uměním v celé jeho šíři stalo umění české provenience. Stav zdejší kultury nejlépe vystihlo slovo pluralita, tedy „...souběžnost různých literárních směrů a stylů.“¹³⁷ Tu zastupovala v architektuře doznívající „...secese a kubismus, rozvíjející se dekorativismus, konstruktivismus či funkcionalismu.“¹³⁸ V malířství pak kubismus přecházel ve futurismus a expresionismus a v literatuře se vedle dosavadní (realismus, naturalismus, dekadence atd.) objevily nové „-ismy“ jako třeba vitalismus, civilismus a avantgarda.¹³⁹

¹³⁴ ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 3, Činohra 1848-1918.* Praha, 1977. s. 455. bez ISBN.

¹³⁵ Tamtéž, s. 459.

¹³⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938) : O přežití a o život (1936-1938).* díl III. Praha, 2003. s. 281. ISBN 80-7277-119-1.

¹³⁷ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku.* Praha, 1998. s. 548. ISBN 80-7106-308-8.

¹³⁸ HARNA, Josef – FIŠER, Rudolf. *Dějiny českých zemí II.: od poloviny 18. století do vzniku České republiky.* Praha, 1998. s. 159. ISBN 80-7168-521-6.

¹³⁹ Tamtéž. s. 160.

Stejně jako v předchozí době bylo třeba, aby náplň divadla korespondovala s novými poměry, které s sebou přinesl vznik republiky.

Tvorba odrážela prožité hrůzy v podobě legionářské literatury, kterou zastupovala díla Rudolfa Medka, Josef Koptý nebo Františka Langera. Vytvářela se i davová dramata, tedy pokus o kolektivní divadlo, které vytvářeli Dvořák nebo F. X. Šalda. Nebo problémová dramata, tedy hry, které „...hodnoty hledali (sic) v obyčejném dělném životě a neokázalém heroismu.“¹⁴⁰ Postarala se o to tvorba Karla Čapka, F. Langera.

Samotná česká kultura se podílela na „...vývoji kultury evropské a vůbec světové. Přijímalo od ní moderní impulsy a samo přispívalo do světové kulturní a umělecké pokladnice výraznými vklady.“¹⁴¹ K výrazným osobnostem zařadíme např. Karla Huga Hilara na jedné straně se svým expresionistickým pojetím, kde uplatňoval nadsázku, extrémní polohy, živelnost, dynamiku děje, umění zkratky, snivost a grotesknost¹⁴² ve Vinohradském divadle, a na straně druhé Jaroslava Kvapila, který zdůrazňoval psychologii postav a pracoval s prvky impresionismu a symbolismu, které už v dané době poněkud slábly.¹⁴³ Po těchto osobnostech nastoupili představitelé civilního jevištního stylu „nové věčnosti“,¹⁴⁴ který kladl důraz na fakta a podával střízlivý deziluzní, někdy ironický obraz denního života.¹⁴⁵

Nový československý stát se mohl ve svých počátcích pyšnit pouze pěti stálými scénami.¹⁴⁶ Vedle kamenných prostor, kde se divadlo provozovalo, vznikaly i avantgardní scény. Vycházely od Konstantina Sergejeviče Stansislavského a jím založeného Moskevského uměleckého akademického divadla a vymezovaly se proti psychologickému iluzivnímu realismu, nebo od Vsevoloda Emiljeviče Mejercholda, který zdůrazňoval politické působení divadla v revolučním duchu. Autory avantgardních dramát byli Vladislav Vančura, Vítězslav Nezval, Jiří Mahen, Jan Bartoš. Sdružení avantgardních divadelníků představovala v roce 1925 sekce Devětsilu, kde působili i Jiří Frejka nebo Jindřich Honzl, který „...V (sic) režii využíval metaforičnosti básnického slova, ale i světla, rekvizit a pohybu na jevišti.“¹⁴⁷

¹⁴⁰ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 607. ISBN 80-7106-308-8.

¹⁴¹ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. svazek XIV., 1929 – 1938. Praha, 2002. s. 94. ISBN 80-7185-425-5.

¹⁴² LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 605. ISBN 80-7106-308-8.

¹⁴³ HARNA, Josef – FIŠER, Rudolf. *Dějiny českých zemí II: od poloviny 18. století do vzniku České republiky*. Praha, 1998. s. 162. ISBN 80-7168-521-6.

¹⁴⁴ Arnold Zweig, Alfred Döblin, Erlich Kästner.

¹⁴⁵ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 606. ISBN 80-7106-308-8.

¹⁴⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky: o přežití a o životě (1936-1938)*. Praha, 2003. ISBN 80-7277-119-1. s. 326. V Praze Národní divadlo, Městské divadlo na Královských Vinohradech, v Brně, Plzni a Kladně.

¹⁴⁷ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 611. ISBN 80-7106-308-8.

Jistě potěšujícím krokem kupředu bylo zřízení dramatického oddělení Státní konzervatoře nebo Divadelního oddělení Národního muzea v Praze. O divadelní produkci se vedle státu starali i soukromníci. Samostatnou kapitolu by si jistě zasloužil Emil František Burian, Vlasta Burian nebo Jan Werich a Jiří Voskovec se svým Osvobozeným divadlem, kde „...se vysmívají pózám a konvencím všeho druhu. Využívají dadaistických nadsázek a parodie.“¹⁴⁸ Opomenuty by neměly zůstat ani kabarety, např. Červená sedma.

Při velké hospodářské krizi „...na rozdíl od profesionálního divadla nebylo ochotnické hnutí příliš finančně postiženo...“¹⁴⁹ Přesto situace nebyla jednoduchá a bylo nutné se jí přizpůsobit.

Stejně tomu bylo i ve chvíli, kdy se z ochuzeného Československa po Mnichovské dohodě a přepadu německých vojsk stalo okupační území Třetí říše s názvem Protektorát Čechy a Morava. Obecné tendence se týkaly i konkrétně oblasti ochotnické, kterou zastupovalo v rámci tzv. Druhé republiky na 7 000 spolků.¹⁵⁰ Celkově však byly dělány kroky k tomu, aby se „...rozvijelo v určitém přesně stanoveném rámci.“¹⁵¹

Ve tvorbě se ale stále více vedle zábavy objevovala potřeba důrazu na základní principy a hodnoty demokracie. Jednalo se o „...Zápas (sic) mezi kontinuitou a diskontinuitou s předchozím obdobím „Masarykovy republiky,““¹⁵² který začal s ohledem na důsledky Mnichova. Protesty, tedy boj za zachování základních principů demokracie a svobody, se rozlévaly do všech kulturních sfér. Vlastní tvorbou se projeví mnozí (Jaroslav Seifert, František Halas, Vladimír Holan, K. Čapek a další). Propagátorem nového pojetí se stali zástupci Národní kulturní rady, kteří chtěli „...přezkoumat dosavadní pojetí našich dějin i celé kulturní filozofie.“ Základními hodnotami se pro ně stala vlast, země, národ a Bůh.¹⁵³ Umění, tedy dosavadní „...subjektivní a neodpovědná hra...,“ mělo v kázni sloužit vlasti a národu.¹⁵⁴ Prvkem, který k tomu jistě dopomohl, byla i předběžná cenzura. Produkce divadla se vrátila k obrozenecké dramaturgii.

Panující snaha o zachování české identity se musela vypořádat se začátkem v pořadí druhé války a stále se zesilujícím tlakem potlačit národní vědomí, asimilovat obyvatele, a také

¹⁴⁸ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 611. ISBN 80-7106-308-8.

¹⁴⁹ ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla IV: Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*. Praha, 1983. s. 270. bez ISBN. s. 270.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 540

¹⁵¹ Tamtéž, s. 439.

¹⁵² GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*. svazek XV. a 1938 – 1945. Praha, 2006 s. 122. ISBN 80-7185-582-0.

¹⁵³ Tamtéž, s. 136.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 137.

germanizovat.¹⁵⁵ Nový směr likvidoval jak československou národní ideu, tak demokratické principy na kterých stála. Do řízení této sféry zasahovala česká protektorátní vláda, stejně tak i svými nařízeními říšský protektor. V rámci tohoto úřadu vznikla Skupina pro kulturně-politické záležitosti, jež měla na starosti kulturní život a jeho jednotlivé sféry.¹⁵⁶

Už na začátku byl omezen dovoz zahraničního tisku a vytvořen seznam nepovolených děl, zakročeno proti inteligenci, která ovlivňovala ostatní a hlavně vyjadřovala svůj názor zaměřený negativně proti Němcům a novým poměrům. Jedním takovým zásahem proti ní byl i 17. listopad 1939.

Česká společnost, která přijala nový stav věcí v depresi ještě ze zářijové Mnichovské dohody, se s novými poměry měla jednoduše smířit. Ve tvůrčí práci přesto přetrvávala snaha demonstrovat českou národní příslušnost a její svébytnost. Takovou organizací se stalo Národní souručenství iniciující velké slavnosti české kultury.¹⁵⁷ Kultura měla být ochuzena o vše, co bylo v rozporu s cílem Třetí říše, a naopak posilována v tom, co daný cíl podporovalo. Co si pod tím konkrétně představit? Pro „prkna co znamenají svět“ to znamenalo jediné, a to že se zakázalo odkazovat na předválečné demokratické poměry. Neuváděla se ani jména národů, která byla ve válečném stavu s říší. Vypouštěly se přívlastky „český“ a „státní“. Základní očista kultury, jež měla následně pokračovat v pojmání prvků německé ideologie byla dokončena do roku 1942. Právě v této době se do pozice ministra školství a lidové osvěty dostává Emanuel Moravec, příznivec nových poměrů, který plnil to, co mu bylo nařízeno a činil vše pro to, aby byl cíl Třetí říše naplněn. Nejen divadlo bylo tedy nasměrováno na německou tvorbu a nenáročné „...selanky, komedie, detektivky, sentimentální kýče, lehké hudební žánry.“¹⁵⁸ Bylo totiž podstatné, že tyto výtvořky neohrožovaly nacistické snahy, a také to společnost odvádělo od reality. Omezený veřejný život se zaměřil na klasické hry V. K. Klicpery, J. K. Tyla či L. Stroupežnického. Klád se důraz na provedení či český jazyk.¹⁵⁹

¹⁵⁵ DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*. Praha, 1996. s. 11. ISBN 80-7004-085-8.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 15.

¹⁵⁷ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. svazek XV. a 1938 – 1945. Praha, 2006 s. 480. ISBN 80-7185-582-0. Jednalo se o jedinou politickou stranu fungující za Protektorátu nahrazující parlament. V roce 1943 ji nahradila kulturně – politická propagandistická organizace zachovávající stejný název. Národní souručenství. In Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. 2013-07-09 [cit. 2013-11-11]. URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_souru%C4%8Denstv%C3%AD>.

¹⁵⁸ DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*. Praha, 1996. s. 24. ISBN 80-7004-085-8.

¹⁵⁹ LEHÁR, Jan. *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 711. ISBN 80-7106-308-8.

Dohled a cenzura nad divadlem spadala do kompetence protektorátních úřadů. Byla postavena nejen nad obsahem her, ale i nad jejím hereckým či výtvarným pojetím. To však nebylo tak snadné postihnout. Budovy divadel byly v některých případech sice postoupeny okupantům, nicméně se hledaly prostory jiné. Povolení sehrát divadelní hru náleželo konkrétně Ministerstvu vnitra se součinností Úřadu říšského protektora. Repertoár byl ochuzen o zahraniční díla, či obsahově kontrolován a následně upravován. Okupační vedení dávalo pozor i na samotné ztvárnění postavy.¹⁶⁰ Aby herec nevykazoval žádné závadné a dvojsmyslné narážky. Svou činnost mohli všichni zainteresovaní divadelníci provozovat do plošného zákazu, jež byl účinný od 1. září 1944. Od daného okamžiku až do změny politického režimu, za který se zasloužil konec války, nesměla probíhat žádná divadelní představení. I přesto se tak dělo.

Poválečné období

Divadelní aktivita jako taková byla poznamenána dlouhotrvající snahou o zákonnou úpravu. Té se dočkala v roce 1948 po změně poměrů a ukazuje, jakou roli divadlo zastávalo. Než se dostal se totiž ze soukromých rukou do těch státních, předcházela tomu tzv. divadelní krize, kterou lze časově zanést do května a července roku 1945. Její počátky bylo možné zaměřit už v období německé okupace, kdy se Miroslav Kouřil a skupina kolem něho inspirovala „*Dekretem (sic) o znárodnění divadel v sovětském Rusku.*“¹⁶¹ Tyto kroky navázaly na předchozí období, protože „...*rozdrobili (sic) starý demokratický státní aparát, zjednodušili (sic) roztržitěnou administrativu, zcentralizovali (sic) státní, kulturní odborové i společenské instituce.*“¹⁶²

Jak na tom byla zakázaná divadelní činnost? Krátce po oficiálním konci evropské války byla oživena (11. května 1945). V tomto čase se dostávaly do vedení divadel závodní rady, jež postupovaly podle sepsaných pokynů Revoluční odborové rady divadelníků. Tyto kroky směřovaly k jedinému, a to sice k přestavbě československého divadla, jež se mělo dostat pod kolektivní správu. Tyto tendence se dokonce dostaly do České národní rady a vlády jako tzv. Memorandum o řešení otázky českého divadelnictví.¹⁶³ Ke snaze dovést

¹⁶⁰ DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*. Praha, 1996. s. 18. ISBN 80-7004-085-8.

¹⁶¹ JUST, Vladimír. *Divadlo v totalitním systému: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha, 2010. s. 35. ISBN 978-80-200-1720-8.

¹⁶² Tamtéž, s. 36.

¹⁶³ Tamtéž, s. 38.

záměr do vítězného konce měla dopomoci Divadelní rada, jako poradní kulturně-politický orgán. Spadala pod Ministerstvo školství a národní osvěty.¹⁶⁴

Došlo také k rušení dosavadních koncesí. Provozovatelem mohl být totiž buď stát nebo právnická osoba. Proti stávajícímu znárodnujícímu proudu stál nejen Svaz českého herectva, ale také Svaz divadelních podnikatelů. Celá situace byla přínosná snad jen tím, že chtěla dostat divadlo i do míst, kde dosud nemělo svého zástupce. Venkov a divadlo mělo tedy „...podporovat a všemi prostředky množit síly socialismu na vesnici a pomáhat při výchově člověka socialistické společnosti.“¹⁶⁵

První poválečná sezona byla ve znamení krize vyznačující se malým počtem diváků. Práci na jejich nalákání převzala za svůj úkol nová instituce Umění lidu, jež se podílela na novém uspořádání hlediště. Malou návštěvnost zažívalo i ochotnictví, příkladem nám bude práce Tyla, kterého daný stav neodradil. Fakt že to jeho členy neodradilo může doložit i to, že působí až do současnosti.

2.3. Loutkové a školní divadlo a jeho vývoj

2.3.1. Loutkové divadlo

Nedostatek podkladů nám počátky českého loutkářství v ochotnických rukách neosvětlil. Můžeme tak nicméně učinit s ohledem na vývoj v okolních zemích. Tam vycházel od náboženských obřadů přes divadlo až ke samostatnému projevu prostřednictvím loutek samotných. Středověk patřil prstovým loutkám. Od 17. století přijížděly i divadelní společnosti ze zahraničí a k jejich představením se užívalo i marionet. Specializace nastávala v českém prostředí stále více od druhé poloviny 18. století. Provozování loutkového divadla jako životnosti bylo podmíněno úředním povolením. Svě nezastupitelné místo mělo v období Národního obrození, vrchol pak prožilo v druhé půli 19. století. Ten vystřídala stagnace, která vlastně přetrvala do konce 50. let 20. století.

Vedle kočovníků se o loutky a jejich oživení staralo od 18. století šlechtické prostředí. Zanedlouho se k nim přidala tzv. rodinná loutková divadla, která si mohla dovolit samozřejmě zámožnější vrstva. K jejich rozvoji přispělo i tištění potřebných dekorací v zahraničí, ale od roku 1894 už i ve Vilímkově nakladatelství v Praze. Masivní zájem o tento druh zábavy

¹⁶⁴ JUST, Vladimír. *Divadlo v totalitním systému: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha, 2010. s. 38. ISBN 978-80-200-1720-8.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 41.

způsobu „...sériová výroba tzv. Alšových loutek a vydání první série tištěných Dekorací českých umělců.“¹⁶⁶ Ruku v ruce s tímto stavem věcí šla i tvorba příslušných her, které se vydávaly spolu s potřebnými příručkami. Loutkové divadlo mělo na své diváky pozotovní vliv tím, že podporovalo jejich vlastní tvůrčí činnost, fantazii a obohacovalo je o emoce. Postupem času se stal tento druh divadla pomocníkem pedagogů a prostředkem výchovy dětí. Ujalo se ho nejen školní prostředí ale i spolky. I zde stálo na předním místě „...národní uvědomění českého obyvatelstva.“¹⁶⁷ Členskou základnu těchto spolků tvořili rodiče, pedagogové, studentstvo a místní inteligence. Působišťem se stala obyčejně tělocvična, sokolovna nebo hospoda. Častým hlavním hrdinou byl Kašpárek. Jeho oblíbenost potvrdil i repertoár námi sledovaných spolků.

V Československu vznikl Český svaz přátel loutkového divadla, který krátce poté stál u vydávání „*Loutkáře*“ (taktéž nazývaný „*Český loutkář*“), který se stal prvním odborným časopisem na evropském kontinentě.

Ony poslední dva jmenované prvky potvrzovaly, že si loutkářství postupně prosazovalo svou vlastní cestu a chtělo se dostat na rovnocennou úroveň ostatních podob divadla. K tomu měl dopomoci „...odklon od inscenačního stylu lidových loutkářů...“¹⁶⁸ a zároveň snaha přizpůsobit se novodobým požadavkům. Jistou brzdou se stalo čtyřleté válečné období, které však vystřídala všeobecná společenská aktivita i na loutkářské scéně, ve školách či místních spolcích, jak už bylo řečeno. Zesilovala na úkor domácí loutkářské produkci, která k danému stavu dopomohla. Fakt, že se v tomto směru blýskalo na lepší časy, potvrzovalo zlepšení provozních podmínek.

Rozdíl ve vývoji mezi činohrou a loutkářstvím byl ve zdrojích inspirace a novinek. U činohry se o to staraly profesionální scény, u loutkářů pak sami ochotníci. I když i zde existovaly významné scény. Mezi ně patřily především Loutkové divadlo Umělecké výchovy a Říše loutek.

Co se týkalo obecně náplně práce ochotnických loutkářských scén, tak se téměř neodvraceli od ukázek boje dobra se zlem v pohádkových příbězích. Velkým přínosem se stala dvojice Stejbla a Hurvínka, působící dodnes. O jejich zrození se postaral Josef Skupa. České prostředí, konkrétně Praha, se dočkalo v roce 1929 významného postavení, když se

¹⁶⁶ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla*. IPOS: Praha, 1998. ISBN 80-7068-129-2, s. 97.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 99.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 102.

ustavila mezinárodní organizace UNIMA¹⁶⁹ s prezidentem Jindřichem Veselým, se sídlem právě zde.

Následující desetiletí, třicátá léta, obohatila ochotnické soubory o moderní pojetí, které přinášela mladá generace. V čem spočívalo? Klád se větší důraz na režii, užití nových dekorací i loutek. Ty, díky novému pohledu na ně, dostaly i podobu věcí či zvířat. Přínos na sebe nenechal dlouho čekat. Nicméně velkou ranou se stala okupace a následně opět válka světového formátu. Přinesla totiž zánik mnohých scén, pokles vybavení, konec časopisu *Loutkáře* v roce 1939. Nové podmínky způsobily, že se se svým obsahem ochotníci snažili o zprostředkování poezie, lidového umění či české minulosti.

Následky válečného období znamenaly těžký start do nového, politikou ovlivněného, společenského života. Přesto se stala obnova činnosti prvořadou. Dočkaly se jí i dvě již jmenované scény. Vedle obnovování řady zaběhlých scén se řady českých loutkářů obohacovaly o soubory zcela nové. Prostředkem tohoto divadla se staly, vedle marionet, už z třicátých let známí maňásci, jejichž výroba nebyla tak náročná jako u marionet, což v poválečném světě byla velká výhoda. Závěrem by se ještě dalo říci, že všeobecný zájem o tuto zábavu stále přetrvával. Dokonce se loutkářství dočkalo i svého rovnocenného postavení. Zákonná úprava tak učinila k 20. březnu 1948, když dostalo svůj prostor v divadelním zákoně.¹⁷⁰

2.3.2. Školní divadlo

Už antický svět, z něhož nový životní styl čerpal, uvedl divadlo i do školního (univerzitního) prostředí, jako pedagogický prostředek. V českých zemích se stalo součástí vyučování už ve středověku, a to při studiu latiny. V předbělohorské době se tento „kultivační“ prostředek dostal do osnov Jezuitského řádu, který do Prahy pozval český král, Habsburk Ferdinand I. roku 1556. Jeho úkolem bylo „...*cvičit paměť, zdokonalit v latině, naučit dobrému vystupování a vychovávat v mravnosti.*“¹⁷¹ Studenti se předváděli na konci školního

¹⁶⁹ Union internationale des marionnettes - mezinárodní nevládní organizace sdružující ty osoby z celého světa, které přispívají k rozvoji loutkářského umění a staví toto umění do služeb humanitních hodnot, jako je mír a vzájemné porozumění mezi národy bez ohledu na rozdílnost jejich ras, politického či náboženského přesvědčení a kultury v souladu s uznáním základních práv člověka. Historie UNIMA 1929-1999 [online]. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://unima.idu.cz/cs/historie-unima-1929-1999>>.

¹⁷⁰ Celá pasáž užitá z části knihy, CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla*. IPOS: Praha, 1998. ISBN 80-7068-129-2, s. 97-103;137-150;223-225.

¹⁷¹ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. Praha, 1998. s. 37. ISBN 80-7068-129-2.

roku i na veřejnosti. Netřbili tím jen mluvené slovo, ale i nonverbální projev. První hra, kterou v Praze jezuité nacvičili, se jmenovala „*De ecclesia eiusque in populo auctoritate*“¹⁷²

Významnou osobností pro pedagogické pojetí divadla byl „Učitel národů“ Jan Amos Komenský, který dramatickou formu užil i ve své tvorbě.¹⁷³ „*Byl zřejmě první kdo vědomě odlišil divadlo jako jakožto druh umění od školního divadla, jakožto pedagogického prostředku.*“¹⁷⁴ On sám zastupoval nekatolickou víru, a tak utraktivistické divadlo jeho osobou končí. Katolické prostředí vydrželo s tímto prvkem až do druhé poloviny 18. století, kdy nastal zákaz školních představení.

Ta se do těchto vzdělávacích institucí avšak mimo vyučování vrátila v 19. století. Hlavními cíli bylo pěstovat český jazyk a působit na mravní a náboženskou výchovu. Prvořadými diváky byly děti.

Pohádky se hrály až od 70. let. Do té doby šlo o hry ze života a s dětskými hrdiny. V období první republiky se pak začal uplatňovat nový přístup vůči dětem, kdy nemělo jít v první řadě o diváky ale o aktivní účastníky. Nacvičování divadelních představení se toto prostředí věnuje dodnes.

¹⁷² ČERNÝ, František. *Kalendárium dějin českého divadla*. Praha, 1989. s. 13. ISBN 80-85096-02-1. O církvi a jejím vlivu v národě.

¹⁷³ Diogenes Cynicus redivivus (Diogenes cynik znovu naživu) a Abrahamus patriarcha. BERNARD, Jan. *Co je divadlo*. Praha, 1983. s. 190. bez ISBN.

¹⁷⁴ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. Praha, 1998. s. 38. ISBN 80-7068-129-2.

3. Příprava divadelního představení

3.1. Právní normy týkající se divadla

Než si prozradíme, co vše bylo třeba učinit, aby spolek mohl veřejně vystoupit, seznámme se nejprve s Divadelním zákonem, který nejen námi sledované ochotnické divadlo upravoval a zaštiťoval. Cesta k jeho vzniku nebyla snadná ani krátká, tedy.

Základy této právní normy spadají ještě do doby Rakouska-Uherska, kde ho upravovalo císařské rozhodnutí ze 14. listopadu 1850 (divadelní řád).¹⁷⁵ Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus však platil „...článek XXXI z roku 1848...“¹⁷⁶ První ohlasy na změnu divadelního řádu přišly už v roce 1890. Projednávání již připravené divadelní osnovy zhatila však válka.¹⁷⁷

Po ní byla nedostatečnost, tedy alarmující neaktuálnost zcela jasná. Pro představu uveďme, že „...požaduje koncesi stavebně policejní pro div. budovu, osobní pro podnikatele a státně policejní ku provozování každého jedn. kusu...“¹⁷⁸ O povolení se měli ochotníci ucházet u státního politického úřadu I. stupně.¹⁷⁹ Přestože, bylo divadlo vnímáno jako důležitá součást společnosti, dočkala své aktuální verze až v po převratu roku 1948.

První krok ke změně učinilo Ministerstvo národní osvěty, když „...rozeslalo odborným korporacím několik otázek...“¹⁸⁰ Ty bohužel neměly šanci „...poskytnouti to, čeho je zákonodárci třeba,“ a proto nepřinesly výsledky. Soudobé vnímání sledované záležitosti, kdy „...bylo by věru smutno, kdybychom to, co úzce...srostlo s naší individualitou, vsadili najednou do železné formy, vypůjčené z jiného cizího života...“,¹⁸¹ ji však znovu oživilo. František Herman¹⁸² stojící v čele ÚMDOČ si uvědomoval potřebu rovnou předložit podklad,

¹⁷⁵ Divadlo ve světle rozsudků nejvyšších stolic soudních: poučení pro pořadatele divadelních představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 7, 1932, s. 50. bez ISSN.

¹⁷⁶ BLAHNÍK, V. Kr. Nový divadelní zákon In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*, roč. 6, č. 8-9, 1933, s. 59. bez ISSN.

¹⁷⁷ O divadelní zákon: vývoj otázky divadelního zákona před i po převratu In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 5, sešit 5, 1927, nest. bez ISSN.

¹⁷⁸ KOLEKTIV. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. díl II. D-G. Praha, 1926, s. 286. bez ISBN

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ O divadelní zákon In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 2, sešit 2, 1924, s. 1. bez ISSN.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² HERMAN, František (1871-1941), starosta ÚMDOČ v letech 1920-1937. Pracoval jako právní úředník na stavebním úřadu pražského magistrátu a „...Usiloval (sic) o pevnou organizaci amatérského divadla...“

který by „...*formou i obsahem*...“¹⁸³ mohl sloužit jako návrh divadelního zákona.¹⁸⁴ Ten se skrze Národní shromáždění dostal na stůl Ministerstvu vnitra. Následovalo nejedno jednání, zpracovávala se nejrůznější vyjádření, jako např. redukce návrhu od V. K. Blahníka¹⁸⁵. Právě ÚMDOČ stála tedy na začátku podaného návrhu stejně jako v jeho doplnění a snahy postarat se, aby dostal legislativní podobu a byl prosazen.

Od té doby „...*jak ze strany profesionálního divadla, tak i ze strany ochotnictva byly stále uplatňovány žádosti o novou zákonnou úpravu divadelnictví*...“¹⁸⁶ Další institucí která se tohoto úkolu ujala byl Masarykův lidovýchovný ústav (dále jen MLÚ).¹⁸⁷ Byla při něm vytvořena pro tento účel dokonce i zvláštní komise. Ta v roce 1932 svou činností¹⁸⁸ přiblížila chvíli, „...*kdy bude materiál odevzdán ministerstvu (sic) školství a národní osvěty, aby na jeho základě mohly být zahájeny práce legislativní*...“¹⁸⁹

Než k tomu ale došlo tak se začala z jedné strany ozývat varování o ukvapenosti a snahy o to, „...*aby se dnešní stav protáhnul až do doby úplného sociálního klidu*...“¹⁹⁰ z druhé strany pak pochyby o tom, „...*že nějaký divadelní zákon přinese nápravu*...“¹⁹¹ Při neutuchajících jednáních a snaze dostat tomu, aby mohli „...*být uspokojeni herci z povolání, ochotníci, umělci i propagátoři vychovatelé, podnikatelé, zaměstnanci i obecnstvo*...“¹⁹² se projednávala i otázka toho, kdo (jaký spolek) může provozovat divadlo. Až do té doby platila zásada, že bylo možné dělat jen to, co měl daný spolek ve svých stanovách, tudíž bez zmínky v příslušném oddílu stanov tak činit nesměl. Z toho vyplývalo, že mohl být aktivní

Osobnosti: HERMAN, František, JUDr., ÚMDOČ. In *Databáze českého amatérského divadla [online]*. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=4879>>.

¹⁸³ *O divadelní zákon* In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 2, sešit 2, 1924, s.1. bez ISSN.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Více informací o této osobnosti v článku. TEICHMAN, Josef. *Vojtěch Kristán Blahník* In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č. 4-5, 1934, s. 51-53. bez ISSN

¹⁸⁶ KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému*. díl. I., svazek II. Br-Dej. Praha, 1998. s. 1287. ISBN 80-7185-160-4.

¹⁸⁷ Masarykův lidovýchovný ústav 25 let trvání In *Věstník Tylovky obce ochotnické*. roč. 4, č. 1, 1931, s. 3. bez ISSN., „...*Základ této celostátní kulturní, výchovné a umělecké instituce položen byl dne 6. ledna 1906 ustavující valnou hromadou Svazu osvětového*.“ Do počátku dostal ústav dar od prezidenta T.G. Masaryka 4 mil. Kč.

¹⁸⁸ Studie, dlouhé porady, hodnotné práce revizní; BLAHNÍK, V. Kr. *Nový divadelní zákon* In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č.8-9, 1933, s. 58. bez ISSN.

¹⁸⁹ Okolo divadla:Divadelní zákon In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 1, 1932, s. 6. bez ISSN.

¹⁹⁰ Divadelní zákon In *Ochotnické divadlo nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 2, 1932, s. 15. bez ISSN.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Všeobecně prospěšné plány In *Věstník Tylovky obce ochotnické*. roč. 2, č. 4, 1929, s. 30. bez ISSN.

v tomto (divadelním) směru každý kdo chtěl. S tím souvisela snaha tomu zabránit. Cílem bylo, aby bylo „...dovoleno veřejně hrát jen těm spolkům, kteří se za tím účelem ustaví...“¹⁹³

Názory na tuto problematiku se různily. Například TOO stála za tím, „...že dramatické odbory s jiným účelem než divadelním jsou věci škodlivé.“¹⁹⁴ Sokol naopak byl „...proti návrhu ÚMDOČ...“¹⁹⁵ Dokonce pracoval na rozkladu, který chtěl zaslat na Ministerstvo vnitra. Tento postoj byl, i přestože „...nemá být pokládáno za pouhý zdroj příjmu,“¹⁹⁶ ale sloužit ke vzdělávání, přinejmenším dosti zvláštní. Dokládalo to rozhodnutí, že „...se nemají tvořit dram. odbory sokolské tam, kde je a působí řádný spolek ochotnický...“¹⁹⁷

I tak se v listopadovém *Divadelního ochotníka* z roku 1933 objevila informace, že „...práce...MLÚ je skončena...“¹⁹⁸ Nebylo by správné ji vnímat jako hotovou osnovu divadelního zákona ale pouze materiál, který dostanou ti, co se na práci podílely, tedy např. Československá obec sokolská (dále jen ČSO), herci z povolání atd. I když by se mohlo stát, že dramatictí spisovatelé nebo divadelní ředitelé zde neměli své místo, nebylo to tak. První skupinu však upravoval zákon o právu původcovském z roku 1927, druhá byla vyjmuta, protože se její zájmy a stanoviska neshodovaly s ochotníky či herectvem. Přesto se „...budou moci vyjádřiti.“¹⁹⁹ Výsledný elaborát obsahoval na tři sta bodů v různých oblastech, skupinách, tak aby obsáhl „...vše, co s divadlem souvisí...“²⁰⁰ Svě samostatné místo zde měly i ochotnické divadelní aktivity.

Ještě v roce 1934 se stále na odevzdanou formu návrhu čekalo, ale postupně stoupala naděje, že „...se nic nepostaví v cestu konečné redakci, která má ještě před prázdninami elaborát odevzdat úřadům.“²⁰¹ To nebyla pravda. A tak jiný výrok, „...Tak (sic) se přece snad dočkáme moderní zákonné úpravy našich divadelních poměrů,“²⁰² mohl být naplněn až o mnoho let později.

¹⁹³ Nejpádnější důvod pro obrození ochotnických poměrů In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 2, č. 7, 1929, s. 53. bez ISSN.

¹⁹⁴ Tamtéž

¹⁹⁵ Sokolstvo a div. zákon In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 2, sešit č. 14, 1924, s. 223. bez ISSN.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ BLAHNÍK, V. Kr. Nový divadelní zákon In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 8-9, 1933, s. 58. bez ISSN.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 60.

²⁰¹ Divadelní zákon In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č. 3, 1934, s. 46. bez ISSN.

²⁰² Tamtéž.

Cesta k zákonu č. 32/1948 pokračovala krátce po skončení druhé světové války. Nahrával tomu už Košický vládní program, který řešil „demokratizaci“ kultury. Měly tomu posloužit v od poloviny roku 1945 výnosy Ministerstva školství a osvěty, jež se týkaly zrušení platných divadelních koncesí nebo zabráním budov. Poválečná doba inspirovaná sovětským modelem se promítla do zásad sezóny 1946 a následně i do připravované zákonné úpravy, o které se nejvíce zasloužil Miloslav Kouřil, člen poradního sboru ministerstva a Divadelní rady. Z nich vyplývala nutnost a možnost pro provozování divadelní aktivity jen prostřednictvím právních osob: státu, země, města nebo masové organizace, jako byly Revoluční Odborové Hnutí, Svaz české mládeže a podobně. Tuto tendenci naboural návrh Jaroslava Stránského, ministra, který předložil v lednu 1947. Ten umožňoval provoz divadla i fyzickým osobám. Nemožnost shody odložilo projednávání na podzim 1947. Bojkot nad zrušením Divadelní a propagační komise ho pak přesunul až do nových poměrů. Právě on se stal „...*vůbec první přijatou poúnorovou legislativní normou.*“²⁰³

Nyní přejdeme k oněm krokům, které vedly k cíli, tedy veřejnému vystoupení před diváky. Co tedy pro to musel každý spolek učinit? V první řadě bylo třeba mít danou činnost vepsanou do stanov. Musel také získat povolení a zaplatit stanovené poplatky. První skupinu zastupuje předchůdce autorského práva, právo původcovské z roku 1926.²⁰⁴ To stanovovalo, že se „...*musí předem získati svolení autorovo...*“ a autoři si „...*mohou za povolení žádati určitou odměnu.*“²⁰⁵ Nebyl to jediný jeho příjem. Ochotnictvo totiž svou činností „...*umožňuje reprodukci hry vůbec a vydání tiskem...*“²⁰⁶ Ochrana se vztahovala na díla celých padesát let²⁰⁷ od smrti tvůrce. Pro členy ÚMDOČ byla domluvena výše tohoto poplatku na 7% hrubého příjmu, přičemž nejnižší jeho hodnota musela činit 25 Kč.²⁰⁸ Naprosto logickou byla podpora domácí autorské tvorby, kdy se u cizích autorů platily „...*poplatky dvoji autorovi a překladateli...*“²⁰⁹ Ve chvíli kdy byla s divadlem spojená hudební produkce, činil při vstupném 3 Kč poplatek 10 Kč. Při neohlášené akci se výše

²⁰³ KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura : Sovětizace české kultury 1948-1950.* Praha, 2004. s. 41. ISBN 80-7277-212-0.

²⁰⁴ Divadlo ve světle nejvyšších stolic soudních:poučení pro pořadatele divadelních představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva.* roč. 5, č. 9, 1932, s. 68. bez ISSN.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Význam autorských honorářů In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním.* roč. 2, sešit č. 9, 1924, s. 142. bez ISSN.

²⁰⁷ Divadlo ve světle nejvyšších stolic soudních:poučení pro pořadatele divadelních představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva.* roč. 5, č. 9, 1932, s. 68. bez ISSN.

²⁰⁸ Autorské poplatky In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním.* roč. 2, sešit č. 14, 1924, s. 224. bez ISSN.

²⁰⁹ Autorské poplatky In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním.* roč. 2, sešit č. 20, 1924, s. 314. bez ISSN.

vypočítala podle počtu obyvatel v obci.²¹⁰ Poplatek se vztahoval na každé provozování divadelní hry, a protože nebyla její výše pevně daná, navrhovalo se, aby se odvíjela od určitého procenta z hrubého příjmu.²¹¹

Dále pak bylo potřeba podání žádosti na příslušný úřad. Za Rakouska-Uherska se jednalo o Okresní hejtmanství, které pro sledované spolky sídlilo v Žižkově. Po první světové válce se spolky v této věci obracely na okresní správu politickou. Lhůta pro její podání byla stanovena na deset dnů před produkcí.²¹² Jednou z mála dávek která se divadla, jakožto „...reprodukce některého díla dramatického spisovatele neb operního skladatele provedená na divadle ať herci z povolání nebo ochotníky,“²¹³ netýkala byla dávka ze zábav. Nicméně výdajové položky činily dohromady 10% příjmů.²¹⁴ Tři procenta z hrubého příjmu připadala na daň z obratu, kterou bylo třeba uhradit bezprostředně po představení.²¹⁵

Sazba za úřední povolení k provozování divadla byla zákonem z roku 1925 stanovena na 5 až 20 Kč. To konkrétně pro TOO. a její členy znamenalo částku 10 Kč.²¹⁶ Jenže to tak nemělo zůstat na dlouho. Vládní nařízení z 11. prosince 1931 sjednotilo poplatek na 10 Kč pro všechny. Nejednalo se o konečný stav, což potvrzovalo další vládní nařízení č. 191 z roku 1932. To navýšilo daný poplatek na 15 až 50 Kč.²¹⁷ Důsledky na sebe nenechaly dlouho čekat když, „...skutečné kulturní podniky a malé vzdělávací spolky, které musí zápasiti o svoji existenci...“²¹⁸

Tento problém začal řešit MLÚ, když podal „...žádost ministerstvu vnitra a zemskému úřadu za účelem stanovení směrnic pro vybírání dávek z úředních úkonů...“²¹⁹ Představovaly

²¹⁰ Hudební autorské poplatky In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 5, 1933, s. 39. bez ISSN.

²¹¹ O způsobu vybírání autorských poplatků za divadlo In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 7, 1932, s. 51. bez ISSN.

²¹² Pořádání divadelních představení In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 3, sešit č. 3, 1925, s. 46. bez ISSN.

²¹³ Divadlo ve světle nejvyšších stolic soudních: poučení pro pořadatele divadelních představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 7, 1932, s. 51. bez ISSN.

²¹⁴ O způsobu vybírání autorských poplatků za divadlo In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 7, 1932, s. 51-52. bez ISSN. Bylo třeba zaplatit kolky, poplatky, dávky

²¹⁵ Daň z obratu In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 4, 1933, s. 32. bez ISSN.

²¹⁶ Dávka za úřední výkon při povolení ochotnického představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 1, 1933/1934, s. 7. bez ISSN.

²¹⁷ Dávka z úředních výkonů In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 2, 1933, s. 15. bez ISSN.

²¹⁸ Vysoké poplatky z úřední výkon In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 5, 1933, s. 39. bez ISSN.

²¹⁹ Ochotnictvo: Úřední dávky při ochot. představeních In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 6, 1933, s. 47- 48. bez ISSN.

je kolky po 8 Kč za žádost a pak za její vyřízení, 10-15 Kč za intervenci strážníka a také poplatek za požární bezpečnost zajišťovanou hasiči.

S poukazem na ohrožení ochotnické práce přišlo řešení situace poměrně rychle. Už 22. prosince 1933 vládní nařízení č. 240, stanovilo dávku na 15 Kč.²²⁰

Vše co zde bylo řečeno se týkalo období první republiky. Proto se zaměříme na další vývoj. Ještě v prosinci 1938 se podmínky a poplatky nezměnily. S ohledem na vznik Protektorátu neměl tento stav ale dlouhého trvání. Co z toho vyplývalo pro ochotnické spolky? Podle vládního nařízení z 31. března 1939 čís. 97 Sb.,²²¹ musely oznámit, zda budou nebo nebudou dále pokračovat. Stejně tak se spolkům, nařízením zemského prezidenta z 29. března 1939, nakazovalo pozměnit název, a to tak aby nepřipomínal „...*státopravní poměry bývalé republiky Československé*...“²²² V souvislosti s těmito úkony musely zaslat do 31. ledna 1940²²³ v pěti vyhotoveních stanovy s vyžadovanou změnou.

Pořádání akcí daného druhu bylo v nových politických poměrech spjato s podmínkou, že pořadatelé byli „...*osobně zodpovědni za udržení veřejného pořádku a klidu*...“²²⁴ Nedílnou součástí divadelní produkce se stala cenzura. Nesmíme ale zapomenout na to, že to byl prostředek staronový, který sloužil tomu, kdo ho používá. V případě německé nadvlády se nejednalo o nic jiného, než mít divadelní produkci pod kontrolou. Proto se týkala více oblastí. Jednak textu samotné hry a jednak toho, kdo ji vytvořil.

Samotného zásahu, ve kterém „...*cenzorská tužka řádila*...“²²⁵ se neubránily i povolené hry. Hraní bylo podmíněno jeho respektováním. Nedodržení by mohlo ohrozit celý soubor a způsobit zákaz činnosti. Na tuto skutečnost upozorňoval ne jeden oběžník.

Vedle cenzurou upravené hry se stalo i to, že nemohlo být dílo vůbec produkováno, a to kvůli svému tvůrci. Nesměl jím být Žid a obyvatel země, s nímž Německo bojovalo. Zvýšený dozor nad hraným divadelním repertoárem dokládalo nařízení Zemského úřadu v Praze z 11. června 1943, jímž i už cenzurované hry musely podstoupit opět stejnou „proceduru.“ Týkalo se to všech her cenzurovaných před 1. lednem 1943.²²⁶

²²⁰ Nová výměra dávky z úředního výkonu při povolování ochotnických představení In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 10, 1934, s. 72.

²²¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Dopis Okresního úřadu v Říčanech od Tyla ze dne 11. května 1939.

²²² Tamtéž, bez in.č., Dopis Tyla od Okresního úřadu v Říčanech ze dne 8. května 1942.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Tamtéž, bez in.č., Dopis Tyla od Okresního úřadu v Říčanech ze dne 19. prosince 1940.

²²⁵ KOLEKTIV. *Československá vlastivěda: Umění*. díl IX. Praha, 1971, s. 186. bez ISBN.

²²⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Oběžník ÚMDOČ ze dne 3. července 1943.

Místo toho aby se, do jisté míry nepohodlné, české produkce rázně zbavili zákazem, stejně přišel, přispěli k postupnému zeslabování jejího postavení „...*nařízením ministerstva vnitra z 18. 5. t. r. (1943) č.j. 128 Sb. z. a n....*“, který způsobil to, že „...*byla počínajíc 1. červnem t. r. zavedena dávka ze zábav i pro divadelní představení...*“²²⁷ Tlak na ochotníky zesílil v srpnu 1943, kdy výši dávky zaokrouhlili, tudíž zvýšili. Horší skutečností ale bylo to, že si dané výdaje nemohli ochotníci vynahradiť na vstupném, protože „...*podle vládního nařízení č. 175/1939 Sb. z a n. nesmí býti požadováno vyšší než jaké bylo prokazatelně žádáno a placeno k 20. červnu 1939.*“²²⁸ Prohřešky proti tomuto ustanovení byly trestány buď peněžitě, nebo dokonce vězením.

Podmínky pro zaslání žádosti pro povolení divadelního představení se stále více zpříšňovaly. Dokladem byl výnos zemského úřadu z 20. 4. č. 4017/115 z roku 1940, na základě kterého bylo nutné investovat dvojnásob na kolky, nemluvě o lhůtě, která se prodloužila. Žádost bylo nutné zaslat už 4 týdny předem.²²⁹ Rok 1941 s sebou přinesl vyhlášení výjimečného stavu, při kterém „...*bylo zakázáno konati všechny schůze, divadelní představení...*“²³⁰ Zákaz netrval však dlouho. Spolky mohly zase „...*od 1. listopadu vyvíjeti svou činnost.*“ To znamenalo, že mohly „...*hráti, zkoušeti...*“ přesto „...*zákaz pořádání schůzí platí však i nadále...*“²³¹ Krátce na to přišlo další zpříšnění, podle nějž bylo třeba zaslat žádost o povolení nejméně 7 týdnů předem.²³² Lhůta byla pak v roce 1942 ještě prodloužena o týden.²³³ Jakékoli, i jednodenní, zpoždění nepřicházelo v úvahu, protože pak nebyly brány žádosti v potaz. V následujícím roce, 1943, musela mít všechna povolení stanovenou formu „...*na blanketech vydaných Ú.M.D.O.Č. (sic) a potvrzených buď okrskem neb příslušným obvodem...*“²³⁴ Celá situace se zjednodušila plošným zákazem hraní od 1. září 1944.

Po válce zůstala podstata stejná. Žádost měla být zasílána spolu s výtiskem knihy jednatelem, tentokrát na Okresní národní výbor. Kolek i na vyřizenou žádost měl hodnotu

²²⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Oběžník ÚMDOČ ze dne 3. července 1943.

²²⁸ Tamtéž, bez in.č., Oběžník pražského okrsku ze dne 18. srpna 1943, s. 2.

²²⁹ Tamtéž, bez in.č., Dopis Obecního úřadu v Říčanech od Okresního úřadu v Říčanech ze dne 2. května 1941.

²³⁰ Tamtéž, bez in.č., Oběžník č. 5 ze dne 2. října 1941.

²³¹ Tamtéž, bez in.č., Oběžník č. 1 ze dne 19. prosince 1941.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž, bez in.č., Spolkový oběžník č. 5 ze dne 13. listopadu 1942.

²³⁴ Tamtéž, bez in.č., Oběžník pražského okrsku ze dne 18. srpna 1943, s. 2.

20 Kčs. Opomenut neměl být ani autor a zaplacení provozního poplatku. Změny měly být také hlášeny včas.²³⁵

3.2. Propagace divadelní aktivity

Tento název v sobě snoubí v zásadě jeden krátký pojem. Tím je reklama. Nás bude více zajímat postoj k ní, než ona samotná. Reklama je známa už od starověku. Následná dějinná etapa ji nepřála, byla totiž „...ve středověku...zákonem zapovězena...“²³⁶ Přesto jistě fungovaly osvědčené způsoby propagace, které obohatil vynález knihtisku.²³⁷ Vzhled reklamy či podobu samozřejmě ovlivňovaly soudobé možnosti. Až technický pokrok ji mohl lépe využít, dále šířit a klást na ni stále větší nároky, což bylo patrné i v českých zemích. „...Století devatenácté právem zváno stoletím papírovým...“²³⁸ pak otevřelo reklamě dveře na výsluní. Pro české území lze klást počátek reklamy do 2. poloviny 19. století. Hledělo se na ni ale zpočátku s nedůvěrou. Věřilo se totiž, že „...dobré zboží se chváí samo...“²³⁹ Přesto netrvalo dlouho, aby se stala „...krví...“ a „...hybnou silou...“ společnosti.²⁴⁰ Lidé si na ni postupně zvykali a investovali do ní. Důvodem změny postoje mohl být fakt, že právě reklama často stála za úspěchem nebo neúspěchem předkládaného zboží či poskytovaných služeb. Obsáhlá literatura²⁴¹ čtenáře seznamuje s její nutností, a základními principy tak, aby přinesla výsledky.

Ottův slovník naučný o reklamě říká, že je to „...veřejné vychvalování předmětů obchodních, uměleckých a p.“²⁴² Jistě zaujme i jiné vyjádření: „...tajemný svůdce...“²⁴³

²³⁵ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 103. bez ISBN.

²³⁶ ŠINDLER, Z. *Moderní reklama*. Praha, 1906. s. 5. bez ISBN.

²³⁷ GUTENBERG, Johann (1397-1400 – 1468) Pocházel pravděpodobně z Mohuče z patricijské rodiny Gensfleischů. Svě jméno získal podle rodinného sídla (Hof im Gutenberg). O mládí toho vlastně nic nevíme, ale studoval asi v Erfurtu. Pracoval jako brusič drahokamů a zrcadel a také jako zlatník. KNIHTISK – V případě Gutenberka se jednalo o zdokonalení. „... propojení tradičně známých postupů rozmnožování textu a obrazu s klíčovým objevem písmolijectví jakožto zdrojem sériově vyráběných pohyblivých písmen a jednak ve vynalezení nového typu barvy a tiskové formy.“ VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha, 2006. s.324-327. ISBN 80-7277-312-7.

²³⁸ ŠINDLER, Z. *Moderní reklama*. Praha, 1906. s. 7. bez ISBN.

²³⁹ LENDEROVÁ, Milena - JIRÁNEK, Tomáš - MACEK, Marie. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha, 2009. s. 35. ISBN 978-80-246-1683-4.

²⁴⁰ ŠINDLER, Z. *Moderní reklama*. Praha, 1906. s. 5. bez ISBN.

²⁴¹ Kromě již citovaných knih zde jako příklad uvedme VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Zlaté časy české reklamy*. Praha, 1999. ISBN 80-7184-715-1., KRUPKA, Jaroslav. *Česká reklama: od pana Vajíčka po falešné soby*. Brno, 2012. ISBN 978-80-265-0046-9.; PINČAS, Stéphane. *Dějiny reklamy*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7391-266-6.

²⁴² KOLETIV. *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XXI. R (Ř)-Rozkoš. Praha, 1904. s. 456. bez ISBN.

²⁴³ VYSEKALOVÁ, Jitka – MIKEŠ, Jiří. *Reklama: Jak dělat reklamu*. Praha, 2003. s. 15. ISBN 80-247-0557-5.

Není to ale právě on, kterého nejen divadelní svět potřebuje? Podoba kterou na sebe může vzít je, tedy pro sledované období byla, zastoupena „...*plakáty, novinami (inzeráty, články), prospekty, brožurami, letáky*...“²⁴⁴ Jistým druhem reklamy byla kritika v tisku, na kterou si divadelní prostředí zvyklo nahlížet „...*jako na nutnou reklamu placenou volnými vstupenkami referentskými*...“²⁴⁵ Slibovali si od něho především pochvalný popis své aktivity. Jenže je důležité si uvědomit, že byla „...*důležitým faktorem při vytváření divadelní kultury*,“²⁴⁶ a proto nemusela jenom lichotit.

Právě prvně zmiňovaný způsob propagace, plakát, „...*veřejně vyvěšené, nalepené, přibité návěští bud' úřední, bud' soukromé...jimiž ohlašovány byly hry a slavnosti*...“²⁴⁷ se dostal do středu našeho zájmu. Na něm si ukážeme základní pravidla propagace a zjistíme, jak je dodržovaly vybrané spolky.

Znám byl už ve starověku. Své největší slávy se dočkal až s vynálezem litografie.²⁴⁸ O českém moderním plakátu lze mluvit pak od roku 1905,²⁴⁹ kdy se zjednodušuje a nahradí ornamenty za grafické řešení. Doba první republiky nebyla prostřednictvím plakátu nijak zvlášť reprezentativní, na rozdíl od předchozího secesního ztvárnění. Bylo to způsobeno tím, že „...*papír je mizerný, špatné jsou i barvy...(sic)*...“²⁵⁰ Svůj vliv na tom má i odraz těžkých počátků nové republiky odklánějících se od předchozí noblesy a tradice. Rází si svou cestu a diktuje tyto požadavky: „...*jasná koncepce, smysl pro čistou barvu, účelný tvar*...“²⁵¹ Konec dvacátých let, a vlastně i léta následující, proměnil český funkcionalismus, jež využívá technickou montáž, nebo znalosti z architektury.²⁵² Válečná léta přispěla spíše k stagnaci a poklesu úrovně.

²⁴⁴ Dalšími, uvedenými způsoby jsou ceníky (sic) a doručení na dopisech a dopisnicích, nabídky a vzorky, reklama pohyblivá, výkladní skříně, názvy zboží, etikety a obaly ŠINDLER, Z. *Moderní reklama*. Praha, 1906. s. 9. bez ISBN.

²⁴⁵ *Divadlo a kritika* In Ochotnické divadlo nezávislý časopis československého ochotnictva. roč. 5, č. 1, 1932, s. 8. bez ISSN.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XIX. P-Pohoř. Praha, 1902. s. 830. bez ISBN.

²⁴⁸ Litografie jedná se o pojmenování grafických technik pro tisk z plochy, jejímž autorem je Alois Senefelder. VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha, 2006. s. 541. ISBN 80-7277-312-7.

²⁴⁹ KROUTVOR, Josef. *Poselství ulic: z dějin plakátu a proměn doby*. Praha, 1991. s. 49. bez ISBN.

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ Tamtéž, s. 59.

²⁵² Tamtéž, s. 77.

Protože si plakát musel „...vynutit pozornost, upoutat, vnutit se do přízně chodce...“, ²⁵³ bylo třeba vyvarovat se zbytečných chyb a věnovat „...úpravě dost péče a času...“ ²⁵⁴ Bylo třeba si ujasnit, „...mál-li dosti síly uchvátiti obecnstvo, povšechný dojem, náladu plakátu, pro kterou třídu obecnstva jest ustaven, kde bude plakát umístěn...“ ²⁵⁵

Jaké chyby měly divadelní cedule ochotnických spolků? Především obšírné popisování místa, kde se představení odehrávalo, dále pak popisek „OSOBY,“ který byl opravdu zbytečný, protože bylo patrné, o koho se jedná. Následně scházel obvykle autor, zato přebývala žádost o dochvilnost, která nebyla na místě, protože se včas stejně nezačínalo. Estetické hledisko nedoporučovalo tmavé barvy, jako například červená, modrá. Ani povolání či tituly se opravdu na plakátu objevit neměly. Jistě zajímavým zlozvykem se stalo zvýraznění „...jména osob, hrajících ve hře důležitou úlohu, jako by jen ta úloha byla důležitá a ostatní podřadné.“ ²⁵⁶ To mohlo být vnímáno, jako nejjistější lákadlo pro ty, kteří by se u plakátu zastavili a začali by ho číst.

Když už teď víme, jak by měl, tedy spíše neměl takový správný plakát vypadat, ²⁵⁷ měli bychom si položit otázku – jak na tom byly s propagací obecně a pak s pomocí plakátu naše sledované spolky? Jednota Československého Orla v Říčanech (dále jen Orel) v Říčanech se vyslovil následovně: „...Je důležitá. Nesmírně důležitá...“ ²⁵⁸ Názor ze strany Studentského (později Sportovního) společenského klubu (dále jen SSC) byl, že „...budeme (sic) musít dát reklamu do pořádku, jinak se dřeme nadarmo.“ ²⁵⁹ Uznali, že „...Zvaní (sic) a plakátování je jedna z těžkých a nepříjemných prací s nimiž jsou spojeny společenské a kulturní podniky. Jistě to nikdo nedělá rád a když děláme, tedy jenom proto, že je to pro klub. Organizovat reklamu není maličkost. I přes tuto skutečnost se toho ujal dvanáctiletý Bolek s kamarádem.“ ²⁶⁰ Tato část by nebyla úplná, kdybychom nevzali v potaz finanční stránku plakátu. Ten totiž podléhal dávce za plakátování. Ministerstvem schválené nejvyšší částky

²⁵³ KROUTVOR, Josef. *Poselství ulic: z dějin plakátu a proměn doby*. Praha, 1991. s. 9. bez ISBN.

²⁵⁴ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 104. bez ISBN.

²⁵⁵ ŠINDLER, Z. *Moderní reklama*. Praha, 1906. s. 11-13 a s. 19. bez ISBN.

²⁵⁶ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 106. bez ISBN.

²⁵⁷ Příloha č. 2 ukáže příklady místní produkce plakátů a také správnou podobu plakátu.

²⁵⁸ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924 – 1938, kart. č. 3, Tisková služba v Praze 1929 Svatováclavských dnů Orelstva ze dne 10. ledna 1929, s. 3.

²⁵⁹ Víte In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3, ze dne 9. ledna 1943, nestr., bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

²⁶⁰ Za rámeček In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, in. č. H 7278, 1942, s. 118. bez ISSN, tamtéž.

byly k roku 1927 v rozmezí 10 až 40 haléřů podle velikosti plakátu (za cm²).²⁶¹ Vybírala ji obec poté, co to měla dovoleno od Okresní správní komise a Zemského správního výboru.²⁶² O tisk plakátů zdejších spolků se nejčastěji postaral Petr Dušek.

Za dob války býval plakát nezdědka využit k vyjádření nesouhlasu se stávajícími poměry. V roce 1942, kdy se německý jazyk dostával stále více do života obyvatel (např. úředníci museli podstoupit jazykové kurzy a mj. i divadelníci k tomu byli vyzýváni), se dvojjazyčná podoba názvu hry objevila i na plakátech. Stávalo se tudíž, že „...*po stránce mluvnické i pravopisné...*“²⁶³ zde byly učiněny chyby. I takové jednání mělo své důsledky, a to hlavně pro předsedu a jednatele, kteří za to byli zodpovědní.

Problémem, který měl opakovaný charakter, bylo „*poškození plakátů a návěstí.*“²⁶⁴ Nejednalo se pouze o klukovinu. Dopadení pachatelů, nahlášení četníkům a stálý dozor na plakáty a návěstí to dokazoval. Co se týká míst, které sloužily reklamě, tak v případě SSC to byly pro tyto účely vytvořené vývěsní tabule o velikosti „*69 x 55 cm a instalovány například na náměstí na domu č. 15,42, v Olivově ulici u p. Vojtěcha.*“²⁶⁵

Místní spolky se v rámci svých plakátů obecných chyb nevyvarovaly. Nejčastěji se opakovalo ono označení OSOBY. Vyvarovali se tomu jen Sokol Říčany, Sdružení přátel dítek (dále jen SPD), SSC. Výjimečné nebylo ani zvýraznění hosta zvučného jména ať už u DSO nebo Dramatiky. K obšírnému popisu hry nedocházelo už tak často. Stejně tak i k upozornění na včasný příchod nebo požadavek na ticho.

Na podklad se využívalo nejrůznějších barev (červená, modrá, zelená, bílá, fialová). Ojediněle se vyskytla i hnědá. Text byl nejčastěji zastoupen barvou černou, ale vyskytl se i modrý nebo červený. Cena scházela ojediněle, důkazem byla snad jen plakát z roku 1921 od DSO. Co se týkalo uvádění povolání či titulů tak této neřesti všechny spolky úspěšně odolávaly. Obecně se dala jejich propagace popsat jako účelná, což potvrzuje v zásadě jen uspořádání základních informací. Ty obvykle obohatila zmínka o úspěšnosti zvoleného kusu na domácích či zahraničních scénách nebo jedinečnosti provedení. Výjimkou v provedení

²⁶¹ Odpovědi k dotazům: Dávka z návěstí In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním.* roč. 5, sešit č. 15, 1927, bez ISSN. 2000 cm – 40hal.; 4000 cm – 50 hal; do 1000 cm – 30 hal; do 500 cm – 20 hal a do 100 cm 10 hal.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Oběžník ÚMDOČ ze dne 23. března 1943.

²⁶⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Různá korespondence a různé písemnosti Dramatika – Radešovice, in. č. H 6220, Dopis Dramatiky Radošovice od SSC Říčany ze dne 11. května 1944.

²⁶⁵ Víte In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3, ze dne 9. ledna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

bylo jejich orámování, nebo vložení obrázku. Co bychom neměli opomenout je nařízená dvojjazyčnost tohoto propagačního materiálu.

Po tom všem, co zde bylo řečeno o plakátu, měli bychom zmínit i další způsoby, které byly využívány. Jednalo se o prvorepublikový tisk.²⁶⁶ Ten neobsahoval jen pozvánky na divadlo, ale i inzeráty zvoucí do jejich řad, jako např.: „*Divadelní ochotnický spolek přijme několik členů-ek.*“²⁶⁷ Od roku 1942 SSC vydávalo svůj nástěnný plátek *Zprávonoš*.

Ze vzájemné korespondence mezi starostou Řičan²⁶⁸ a Radiojournalem vyplynulo, že byli už v období Protektorátu posluchači zvaní v rámci cyklu „Kam v neděli na výlet“ do jednoho „...z nejhezčích a nejmilejších měst pro osvěžení v blízkosti matičky Prahy...“²⁶⁹ V období první republiky však přes vlny tohoto rádia mohli posluchači věnovat svůj čas i hře Josefa Paura, úředníka Okresního úřadu v Řičanech. Nesla název „*Není soudce jako soudce.*“²⁷⁰ V neposlední řadě si v počátcích třetí etapy Československé republiky Tyl v průběhu roku 1948 podal žádost k přednostovi železniční stanice v Řičanech o „...*povolení příležitostné postavení reklamní tabule, resp. trojhrannému divadelnímu plakátu na drážním pozemku...*“²⁷¹ To mu bylo povoleno za roční poplatek 70 Kčs s tím, že se má do budoucna „...*postupně prodlužovati...*“²⁷²

²⁶⁶ Řičanský kraj: neodvislý časopis pro Řičansko a okolí, Řičanské listy: neodvislý časopis pro Řičansko a okolí, Věstník Tylovy obce ochotnické, Naše snahy: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol Řičany, Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol Řičany.

²⁶⁷ Odpovědi k dotazům: Dávka z návštějí In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 5, sešit č. 15, 1927, bez ISSN.

²⁶⁸ Jednalo se o Jindřicha Hoftu, jež zastával tento post v letech 1936-1939 a 1946-1948. HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Řičan*. Řičany, 1997. s. 342. bez ISBN.

²⁶⁹ SOKA Praha-východ, Archiv Města Řičany 1575 – 1945 (1951), kart. č. 38, in. č. 200, složka A-VII/Representace a propagace města 1939- 1943, text ze dne 30. května 1939, s. 2.

²⁷⁰ *Řičanský dramatik v rozhlase* In Řičanský směr ze dne 19. března 1937 - výstřížek, in.č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Řičanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Řičany.

²⁷¹ MUZEUM ŘIČANY, kart. ÚMDOČ – korespondence F.X. Svobody: Složka Přijatá korespondence v roce 1948, in. č. H 7384, Dopis Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl od Železničářského družstva ze dne 7. prosince 1948.

²⁷² Tamtéž.

4. Místní spolková divadelní činnost

Dříve než se seznámíme s konkrétními vybranými spolky, bude třeba se pozastavit nad vývojem místního divadla. Prvotní záznam o sehraném divadle ochotníky spadal v Říčanech buď k roku 1850 (podle Aloise Mudruňky) nebo, pravděpodobněji, k roku 1856 (podle Gustava Trnky).²⁷³ Postaralo se o to volné sdružení ochotníků v hostinci Na Růžku.²⁷⁴ To od roku 1870 stále častěji spolupracovalo s Českou Besedou, až s ní roku 1883 zcela splynulo a přejmenovalo se na Besední ochotnické divadlo. Místem působení jim byly prostory na radnici.

V případě Radošovic se o první představení postaral Kroužek divadelních ochotníků v roce 1889 a jednalo se o *Chudého písničkáře*.²⁷⁵ Důležitou osobou, jejíž odchod způsobil po pěti letech zánik, byl pan Kubeš. Podmínky, v nichž se divadlo odehrávalo, byly velice prosté. Nebude žádným překvapením, že se v tomto případě užívalo prostor hostince U Řeháků. O další organizované divadelní výstupy se snažil až v roce 1920²⁷⁶ založený Ochotnický spolek Tyl. Ten už hrál v hostinci U Dolejšků (dnes Sport). Dalo by se ho označit za první radošovickou scénu.

Nyní se zaměříme na spolkovací právo. Důvodem tohoto zastavení je snaha dopátrat se toho, jak bylo divadlo vnímáno, využíváno a oceňováno sledovanými spolky v říčansko-radošovické oblasti. Právě tuto právní normu, která patřila „...k revolučním vymoženostem,“ bylo možné chápat jako záruku účasti občanů na politickém životě.²⁷⁷ Spolkovací zákon č. 134 z roku 1867, lze vnímat jako důkaz pokroku a základ „...pro masový rozvoj organizovaného hnutí občanstva...“²⁷⁸

Co umožňoval? Založení spolku, který lze definovat jako „...soubor osob, právnických nebo fyzických sdruživších se dobrovolně podle předepsaných norem v samostatnou osobnost za účelem sledování určité dovolené činnosti...“²⁷⁹ Spolky se dělily na politické a nepolitické, které mohly vzniknout na základě vyjádření zemského místopředsedství a zároveň na ně dohlíželo buď okresní hejtmanství, nebo policejní ředitelství.

²⁷³ TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Říčany, 1913. s. 352. bez ISBN.

²⁷⁴ Více v kapitole s názvem Kde a kdy se hrálo divadlo.

²⁷⁵ HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčan*. Říčany, 1997. s. 430. bez ISBN.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 431.

²⁷⁷ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha, 1995. s. 239-240. ISBN 80-85903-01-6. Je tím myšlen revoluční rok 1848.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 243.

²⁷⁹ DUSIL, Václav. *Československé právo spolkové*. svazek 1. Praha, 1924. s. 15. bez ISBN.

Těm musely hlásit různé skutečnosti, ať už šlo o konání schůzí nebo jména svých členů. Proto, aby se mohla Zemská správa politická vyjádřit, bylo nutné ji písemně oznámit záměr založení spolku, přiložit k němu v pěti vyhotoveních stanovy (pravidla spolků a společností)²⁸⁰ a obstarat je kolkem. Předtištěnou formu stanov bylo možné si koupit. Tato skutečnost usnadňovala práci, protože se v předtištěném textu vyplnily pouze tyto údaje (úplný název spolku, jeho sídlo, počty členů výboru a na závěr objekt, kterému případně majetek v případě likvidace spolku).²⁸¹

Právě divadelní činnost, aby mohla být vykonávána, musela být ve stanovách zakomponována. Opomenutí této skutečnosti by jej zakazovalo. Týkalo se to hlavně těch spolků, jež danou činnost neměly jako hlavní náplň. Těch bylo v našem případě několik.²⁸²

Obsah stanov vybraných říčansko-radošovických spolků o postavení této volnočasové aktivity jsme zakomponovali do základních údajů o každém konkrétním spolku, se kterými se následně seznámíme. Než k tomu přistoupíme, můžeme se v příloze č. 3 seznámit s počtem spolků v jednotlivých obcích okresu.

4.1. Jednota Československého Orla v Říčanech

Jeho motto bylo *Víra – Vlast – Síla*.²⁸³ Právě tato slova charakterizují sdružení lidí, kteří společně věří v Boha, jsou hrdí na nově vzniklý státní útvar, Československou republiku, a zároveň jí chtějí prospívat výchovou jedinců, a to jak po stránce duševní, tak tělesné. Jeho stanovy v §2 potvrzují předchozí tvrzení, a to tím, že jeho účelem jsou „...jednotné, soustavné a všestranné činnosti, směřující k výchově duše i těla dospělých i mládeže a to i školní na základě křesťanského názoru světového v duchu opravdové demokracie, národní pospolitosti a sociální vzájemnosti.“²⁸⁴ Pozice divadla, jako prostředku, jak dosáhnout specifikovaného účelu založení spolku není v tomto případě v popředí. Dokládá to až třetí místo ve třetím bodě spadajícím do třetího paragrafu daných stanov. Hledat v tom nějakou

²⁸⁰ KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XXIV. Starošenská-Šyl. Praha, 1906. s. 30. bez ISBN.

²⁸¹ NA Praha-Chodovec, Zemský úřad Praha: Spolkové záležitosti, kart. 454, sig. 6140/1921, Stanovy Dramatického sdružení ochotníků.

²⁸² Jednota Československého Orla v Říčanech, Tělocvičná jednota Sokol v Říčanech Tělocvičná jednota Sokol v Radošovicích, Čtenářská beseda v Říčanech, Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“.

²⁸³ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Oběžník cvičitelského sboru: Výzva k návštěvě cvičení, bez data, nestr.

²⁸⁴ Tamtéž, Stanovy Československého Orla jednot a žup, Josef Sýkora Třebíč 1933, § 2, s. 3.

symboliku není nutné, i když by to jistě divadlu do jisté míry mohlo zvýšit prestiž z ohledu na tři osoby, které tvoří podstatu Boha.

Než pronikneme k vybranému prostředku, který Orel používal pro to, aby na své členy, stejně jako na veřejnost, působil, bude důležité seznámit se s tím, jak daný spolek, jakožto celostátní organizace vůbec fungoval. Tento „...*kulturně tělovýchovný spolek pro Slovaný bez rozdílu věku, pohlaví, stavu a třídy*“²⁸⁵ byl součástí Středočeské orelské župy Bedřicha Pospíšila sídlící v Praze. Hlavní sídlo se nacházelo v Brně a to už od svých počátků, které lze vysledovat do roku 1896, „...*kdy byl v Praze při Jednotě kat. tovaryšů zřízen tělocvičný odbor.*“²⁸⁶ Postupem doby jich přibývalo, až nakonec došlo v roce 1908 k jejich sloučení pod označením Orel. Toto jméno přijal o rok později.²⁸⁷ Inspiraci našel „...*podle vzoru těl. organ. katolíků slovinských.*“²⁸⁸

I po převratu, který následoval po krušných válečných letech 1914-1918, se Orelstvo udrželo a ustavilo jako samostatná organizace s dodatkem v oficiálním názvu, jež zdůrazňoval nové poměry. Nechybělo tam označení československý.

Právě v tomto následném období se jednalo o početně třetí největší organizaci v nové republice.²⁸⁹ Svůj tělovýchovný osvětový a organizační program sepsala tato volnočasová instituce už roku 1920. K jisté úpravě došlo o deset let později. V jejím čele stála Ústřední rada, kterou tvořilo předsednictvo a delegáti jednotlivých žup a samotných jednot. Nesmíme opomenout zemskou organizační složku sídlící v Praze a Trnavě. Poradním orgánem se stala osvětová, náčelnická a hospodářská rada.²⁹⁰

První část výše uvedeného motta byla vlastně nejpodstatnější pro samotnou atmosféru ve sledované jednotě, a proto musíme zmínit společné absolvování svatého přijímání, duchovní cvičení, účast na církevních slavnostech, například Vzkříšení Božího těla, a podobně.

²⁸⁵ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Stanovy Československého Orela schváleny Ministerstvem vnitra dne 12. dubna 1930. § 1, s. 31.

²⁸⁶ KOLEKTIV. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. díl V. N-Q. Praha, 1931, s. 388. bez ISBN.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný nové doby: Dodatky k velikému slovníku naučnému*. díl IV. svazek II. Novinka: Praha, 1937, s. 772. bez ISBN.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ Tamtéž.

Možností jak ovlivnit obyvatelstvo Říčán a okolí existovalo podle stanov celá řada. Vedle divadla tam patřily podle stanov, §3 bodu 3, také „...veřejně přístupné výstavy, akademie, koncerty, produkce světelné i zvukové, manifestace a schůze.“²⁹¹

Orel působil aktivně v Říčanech od 8. ledna 1925.²⁹² Pro zřízení daného spolku měla vliv slavnost konaná 20. července 1924 na zahradě p. Tylše, které se účastnilo pražské Orelstvo a zapůsobilo svým vystoupením na účastníky tak, že došlo k jeho následování.²⁹³ Zrod spolku nastal 17. srpna 1924.²⁹⁴ O čtyři měsíce později čítal Orel už 102 členů.²⁹⁵ Ti byli rozděleni do několika skupin, které odrážely výši jejich příspěvku.²⁹⁶

Základním úkolem bylo získání vhodných prostor. Jednota se snažila získat propůjčení školní tělocvičny, což dosvědčila i žádost k Místní školní radě.²⁹⁷ Podložili ji hned několika důvody. Předně „...výnosem ministerstva školství a nár. osvěty č. 21689 ze dne 9.IV.1920,“²⁹⁸ a dále pak „...velkým počtem přihlášených ve velmi krátké době.“²⁹⁹ Třetím podstatným důvodem bylo přesvědčení, že prostor, o který jevila jednota zájem, tedy tělocvičnu, „...mají právo užívatí vedle jiných i občané-katolíci.“³⁰⁰

Jejich žádost byla s odůvodněním „...žádosti Vaší se nevyhovuje z důvodů, jelikož dle sdělení ředitelství měšťanské školy i správy školy obecné i místní jednoty Sokol dosavadním rozvrhem hodin veškerý volný denní i večerní čas jak ve všední dny tak i v neděli zabrán jest pro školní žactvo i pro místní tělocvičnou jednotu Sokol...“³⁰¹ přesto odmítnuta.

Snaha dosáhnout spravedlnosti vycházející z platného výnosu Místní školní rady, následovala v podobě odvolání jak k Okresnímu školnímu výboru, tak i k Zemské školní radě vyšla opět naprázdno. I přes výše uvedený neúspěch s prostory pro cvičení se Orel obrátil na Místní školní radu ještě jednou a to v únoru 1925. Spolu se zdvořilou „...žádostí za propůjčení prostranství /dvora/ vedle zdejší školy jako letního cvičiště pro tělovýchovné

²⁹¹ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Stanovy Československého Orla jednot a žup, Josef Sýkora Třebíč 1933, § 3 bod 3, s. 32.

²⁹² SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Náčelnická zpráva k X. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 7. října 1934, s. 1.

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ Tamtéž, Jednatelská zpráva k I. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 28. prosince 1924, s. 1.

²⁹⁶ Ve 4. čtvrtletí 1924 byly stanoveny takto: zakládající: 0,90, přispívající 3 Kč, činní 3 Kč, cvičící 3 Kč, dorost 1,50 Kč, žactvo 0,60 Kč. Tamtéž, Výzva Orla v Říčanech o zaplacení ze dne 22. prosince 1924.

²⁹⁷ Tamtéž. Dopis psaný Orlem v Říčanech Místní školní radě v Říčanech ze dne 24. srpna 1924, s. 1.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ Tamtéž.

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ Tamtéž, Dopis psaný Orlem v Říčanech Místní školní radě v Říčanech ze dne 30. září 1924.

účely...“³⁰² Současně s tímto požadavkem „...žádá o propůjčení některé třídy za šatnu.“³⁰³ I když nezapomněli připomenout výsledek prvního jednání, a nejspíš předpokládali kladné vyřízení, ani tentokrát se obrat nekonal.

Výše uvedené negace způsobily, že bylo „*Jednáno (sic) o opatření místnosti jiné, ježto nebylo naděje na získání tělocvičny, aspoň pro přítomnou dobu.*“³⁰⁴ Přetrvávala naděje, „...že snad se podaří získati propůjčení místnosti U LABUTĚ...“³⁰⁵ Zpočátku to vypadalo velmi nejistě, ale po Novém roce se zadařilo, což lze podložit písemnou domluvou s Antonínem Novákem, z 1. března 1925. Ten podle smlouvy opravdu Orlu pronajal prostory.

Konkrétně se jednalo o hostinskou místnost před dvorem.³⁰⁶ Za jeden večer se platil jednotný paušál 10 Kč.³⁰⁷ Předpokládalo se, že se tato možnost bude využívat „...v zimě dvakrát do týdne v letních měsících pak v případě nepohody.“³⁰⁸ Dále byla ve smlouvě předjednána možnost umístění cvičebního náradí za přiměřený poplatek, což by se samozřejmě následně také podložilo písemně. S jistou samozřejmostí se počítalo s tím, že za jakékoli škody, vzniklé z jejich činnosti bylo nutné panu hoteliéroví Novákovi zaplatit.³⁰⁹ Toto řešení jistě tíživé a nepříjemné situace bylo přijato s velkou radostí.

Pro každý spolek byla a je důležitá prezentace. K tomuto účelu mu měly a sloužily jak kroje, tak zároveň i prapor. Patřilo k tomu i divadlo, které zde mělo své neodmyslitelné místo. Sledovalo cíl „...obrodit národ v duchu křesťanském a přivésti jej zpět pod kříž Kristův.“³¹⁰ Kvůli tomu musely být všechny volnočasové aktivity na úrovni a měly být voleny takové hry, které „...nejsou v rozporu s křesťanským světovým názorem...“, „...nekaží, ale povznáší a vzdělává (sic).“³¹¹ Proto by nás nemělo neudivit stanovení podmínek pro jeho provozování. Jako například v případě, že se hraní chopí dorostenci (14-17 let), „...musí být zvolen vhodný kus.“³¹² Z toho lze usoudit, že „*Dorostenci (sic) nesmí hráti div. kusy, které svým obsahem se*

³⁰² SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3, Dopis psaný Orlem v Říčanech Místní školní radě v Říčanech ze dne 17. února 1925.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ Tamtéž. Jednatelská zpráva k I. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 28. prosince 1924 s. 2.

³⁰⁵ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Jednatelská zpráva k I. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 28. prosince 1924 s. 2.

³⁰⁶ Tamtéž. Smlouva mezi Ant. Novákem, hoteliérem v Říčanech a Orlem v Říčanech ze dne 1. března 1925.

³⁰⁷ Tamtéž.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Tamtéž, II. Náčelnická zpráva k X. Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 7. října 1934, s. 4.

³¹¹ Tamtéž. Dopis všem Jednotám Čs. Orla v Čechách, na Moravě a na Slovensku ze dne 22. listopadu 1930. s. 10.

³¹² Tamtéž, II. Oběžník ze dne 26. listopadu 1924, s. 2.

hodí pro dospělé členy.“³¹³ Omezení přinášela i doba postní či adventní, kdy se „...naprosto nehodí hraní frašek a divokých veseloher a dokonce ne již pořádání tanečních hodin a rekrutovských zábav.“³¹⁴ Povinností bylo také hlásit všechny veřejné podniky a to „...znamená aspoň týden předem, aby župa jednotě mohla oznámit, že s podnikem souhlasí.“³¹⁵ Konkrétní výsledky jsou obsazeny v kapitole věnující se ochotnickému repertoáru. Proto si na tomto místě ještě prozradíme, čím ještě Orel přispěl zdejší společnosti.

Orel byl jednou ze zdejších katolických korporací, které se (1926) společně dohodly na zřízení zábavního výboru, který by veškeré veřejné podniky koordinoval. Nakonec však zřízení nebyl. Tato skutečnost vůbec neohrozila divadlo, kterému věnovali i nadále pozornost a věřili v jeho přínos a vliv. V rámci divadelní činnosti je nutné uvést, že si Orel zřídil i hudební kroužek. Ten se uplatnil pod vedením Karla Černického u operety *Květy podzimu* a slavnostního večera ke dni vzniku Československé republiky roku 1934. Panující „...hospodářská a finanční krize zasáhla i naše podniky, takže naděje na ně kladené nevyzněly plným úspěchem.“³¹⁶ Z toho vyplynulo, že divadelní snaha zde byla, ale bohužel nepříhodná doba ji nedokázala dostatečně ohodnotit.

Jinak se podílel i na konání plesů či Svatováclavských orelských dní, na které se pohlíželo jako na záruku „...dalšího rozmachu Orelstva.“³¹⁷ Jeho účelem bylo „...radostnou manifestací ve Dny Svatováclavské...dokázat, že Orelstvo hlásí se hrdě k velké státní tradici Přemyslovské a to na těch místech, kde půda prací našich prvních státníků je posvěcena.“³¹⁸ Dané události se a velkolepé slavnosti se účastnilo přes dvě stě osob.

Podstatným problémem, s nímž se musel potýkat, bylo, „...že nemáme vlastního krovu, kde bychom se bezpečně a jistě mohli se svým podnikáním uchýlit. Tím i ochabuje zájem většiny členstva na životě spolkovém, což jeví se v docházce do schůzí a hodin cvičebních. (sic)“³¹⁹ V každé době, ale přesto existovala naděje na změnu. V tomto případě ji představoval nový děkan Josef Ježek, „...který svým zájmem o jednotu i aktivní spoluúčasti

³¹³ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3, II. Oběžník ze dne 26. listopadu 1924, s. 2.

³¹⁴ Tamtéž, Dopis všem Jednotám Čs. Orla v Čechách, na Moravě a na Slovensku ze dne 22. listopadu 1930, s. 10.

³¹⁵ Tamtéž, s. 4.

³¹⁶ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3. Jednatelská zpráva k VIII. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech dne 17. ledna 1932, s. 1.

³¹⁷ Tamtéž, Dopis Středočeské orelské župy B. Pospíšila bratrským Jednotám ze dne 21. února 1928.

³¹⁸ Tamtéž, Tisková služba v Praze 1929 Svatováclavských dnů Orelstva ze dne 10. ledna 1929, s. 1.

³¹⁹ Tamtéž, Jednatelská zpráva k X. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 7. října 1934, s. 1.

na jejím životě zbavuje nás úzkosti...“³²⁰ Jak vypověděly prameny týkající se sledovaného období „Během (sic) roku byl podniknut mnohokrát pokus o získání vhodného vlastního místa neb budovy pro spolkové účely...“³²¹ Bohužel byla tato otázka komplikovaná a to natolik, že všechny pokusy „...z různých důvodů vyzněly na prázdno...“³²² K jistému odlehčení finančních nákladů napomáhala „laskavost některých příznivců a členů.“³²³ Jako příklad uvedu rodinu Rosenburovu, která propůjčovala k letnímu cvičení dvorek u vily, kde se konaly schůze rady a cvičení zpěvu. Značně pomáhaly i rodiny Kolářova a Malého.³²⁴

Vyjádření popisující rok 1935 nevyznělo nijak zvlášť dobře. „Musíme si přiznati, že přehled činnosti za toto období není nám příliš k chvále. Mnohem více je toho, co vykonáno nebylo, než toho, co vykonáno bylo“ a „Bude (sic) úkolem nové Rady přemýšlet o příčinách ochabnutí veškeré činnosti a hledat cesty k oživení spolku.“³²⁵ Jednou z možností jak podpořit zisk nové krve, tedy posílit řady orelské mládeže, která ubývala, bylo vydávání agitačních letáků a rozdávání před kostelem, při přednáškách, schůzích, divadel, představeních či různých zábavách.³²⁶ Rok 1936 se tomu předchozímu nepodobal. Konaly se např. přednášky, taneční večer, cvičení a turnaje. Tato činnost byla v souvislosti s politickým děním obohacena ještě tím, že „...k účelům střeleckého výcviku členstva zakoupena armádní výcviková vzduchovka. Výcvik konán v letním období na zahradě br. a s. Kolářových.“³²⁷ Náplň daného období se tedy odlišovala v mnohém od let předchozích, a to proto, že od mnohých akcí „...bylo upuštěno vzhledem vážným událostem, které postihly v roce 1938 celý náš stát.“³²⁸

4.2. Dramatika Radošovice

Hlavním zdrojem informací pro tento spolek se staly zápisy ze schůzí z let 1929-1937. Než tento spolek vznikl (1933) zastával jeho pozici dramaticko-kulturní odbor zdejších dobrovolných hasičů. Věnovali se divadlu od základů. Tím bychom mohli vnímat zázemí,

³²⁰ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3, Jednatelská zpráva k X. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 7. října 1934, s. 1.

³²¹ Tamtéž, s. 4.

³²² Tamtéž.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Tamtéž, Jednatelská zpráva k X. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 7. října 1934, s. 1.

³²⁵ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota 1924-1938, kart. č. 3, Jednatelská zpráva k XI. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 16. ledna 1936, s. 1.

³²⁶ Tamtéž, Jednatelská zpráva ke XII. řádné Valné hromadě jednoty ze dne 13. prosince 1936, s. 3.

³²⁷ Tamtéž, Náčelnická zpráva za rok 1936, s. 3.

³²⁸ Tamtéž, Jednatelská zpráva ke XIV. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 13. března 1939, s. 2.

kteří zvelebovali, když se obstaral „...*nákres na zřízení nového jeviště, malbu opony.*“³²⁹ Nebo, kdy se ženy dočkaly své šatny. Zřídila se „...*v sále v jednom koutě.*“³³⁰ Třetím zásadním krokem byla potřeba „...*vyvěsiti při div. předst. tabulku, že se kouření zakazuje.*“³³¹ Dokazovalo to, že ochotnické divadlo nebylo jednoduchou záležitostí.

Nicméně bylo třeba co možná nejdříve splatit vložené investice a to nešlo jinak než tím, že by se „...*pokud možno více hrálo.*“³³² V dané době učinil velice vstřícné gesto p. Rosenkraut, když „...*daroval dram. odboru 3 div. knížky a sice : Mistr Bedrník, Ďáblův podíl a Ta naše Máňa. Dále (sic) svazek různých písni a kupletu.*“³³³ Důvody, co ho k tomu vedlo, bohužel nebyly uvedeny.

Rok 1931 byl ve znamení dostatku členstva, ale stále více scházela „...*vnitřní soudržnost.*“³³⁴ To dokazovalo jediné – nejspíš nebude trvat dlouho a vznikne nový subjekt. Takovým zjevným důkazem byla i organizovaná zábava na konci masopustu. Pořádal ji totiž dramatický odbor společně s hasičským sborem. Tuto první vlaštovku budoucích nových poměrů doplňovala i skutečnost, že bylo členstvo čítající 28 osob děleno na ty, kteří zastupovali dramatický odbor (19), a ty, kteří reprezentovali sbor (9).

Poslední společný rok 1932 představoval se svými realizovanými třinácti hrami obrovské nasazení pro divadlo. Vedle toho se samozřejmě stále spolek potýkal s problémy. Neustále musel zdůrazňovat, aby se herci bezdůvodně nezbavovali svých rolí a přistupovali k nim zodpovědně. Vedle toho se právě v Říčanech uskutečnil administrativní kurs a v neposlední se podnikl zájezd do Národního divadla.

Viditelné změny u spolku představovaly úpravy lesních kulís, nápovědní boudy a nové zhotovení bedny na rekvizity či závěsů a rozmnožovače na plakáty.³³⁵ Poslední přírůstek měl na starosti člen J. Konečný, který měl v popisu práce „...*potřebné plakáty zhotovovati.*“³³⁶ Bylo by dobré také uvést, že divadelní aktivita neměla pomáhat jen ostatním, ale sloužila také samotnému spolku, který některé utržené peníze ukládal do záložny.

³²⁹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 17. února 1929, nestr.

³³⁰ Tamtéž, zápis ze dne 10. dubna 1930, nestr.

³³¹ Tamtéž.

³³² Tamtéž, zápis ze dne 1. února 1931, nestr.

³³³ Tamtéž, zápis ze dne 15. května 1930, nestr.

³³⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1931, nestr.

³³⁵ Tamtéž, text k roku 1932, nestr.

³³⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 13. ledna 1932, nestr.

Co ještě Dramatický odbor stihl před svým zánikem? Založit si hudební kroužek s jedenácti členy.³³⁷ Nezapomnělo se ani na děti, protože pro ně byla připravena Mikulášská zábava s pohádkou *Jak Kašpárek se Šmírdou vysvobodili princeznu*. U Mikuláše to však nezůstalo. Dokonce se utvořil zábavní výbor, který měl pořádat první maškarní ples.³³⁸

Pro potřeby této práce se však nejzásadnější změna odehrála v polovině roku 1933, tehdy se totiž ustavila Dramatika Radošovice. Způsobila ji jistá nespokojenost, jež plynula z toho, že „...o divadle rozhodovali lidé, kteří se jeho provozováním nezabývali a sledovali jen hmotný zájem pokladny hasičského sboru.“³³⁹ Přineslo to jen rozpory ale „...nakonec zvítězil zdravý názor na obou stranách a došlo v průběhu několika schůzek k vyrovnání mezi nově se tvořícím spolkem a sborem dobrov. hasičů.“³⁴⁰ Dramatika tedy opravdu vznikla a mohla se přihlásit od 1. ledna 1934³⁴¹ za člena v ÚMDOČ a stala se tak řádně organizovaným divadelním spolkem, začleněným do I. pražského okrsku.

Ještě před tím se neuskutečnilo schválené představení „*Spravedlnost je základem státu*.“ Důvodem bylo, že se tou dobou „...bude představovati sál.“³⁴² První hrou v novém prostředí se stala *Hedvička* pod vedením Jana Petříčka. Ten opravdu zaznamenával zřejmě stále tísnivější atmosféru, a proto „...varuje členstvo před vnitřními rozmiškami a nabádá k svornému působení.“³⁴³ Nicméně výše uvedené změně se mu zabránit nepodařilo, protože k ní došlo.

Současně se toho neudálo v daném roce zrovna málo. Stále přetrvával neustálý problém snižujícího se zájmu diváků, ale hlavně i aktivity členů. Dokládá to výrok J. Petříčka na jedné ze členských schůzí. Ten znovu varoval „...členy před žárlivostí na šťastnější herce, nezájem a nečinností.“³⁴⁴ Upozorňoval, že vedle stání na jevišti má svou nenahraditelnou pozici i administrativní práce. A neposlední řadě také propagace samotného spolku, která by přilákala mládež. Proto se měla nacvičit a celkově připravit s dětmi hra *Zlaté jahody*.³⁴⁵ Petříčkem shrnutý stav věcí potvrzoval apel na včasnou docházku ke zkouškám, a také

³³⁷ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 9. března 1932, nestr.

³³⁸ Tamtéž, zápis ze dne 28. prosince 1932, nestr.

³³⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1932, nestr.

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 13. prosince 1933, nestr.

³⁴² Tamtéž, zápis ze dne 6. dubna 1933, nestr.

³⁴³ Tamtéž, zápis ze dne 26. dubna 1933, nestr.

³⁴⁴ Tamtéž, zápis ze dne 1. června 1934, nestr.

³⁴⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5207, plakát *Zlaté jahody*.

upozornění na „...*nutnost schválení spolkem pro případ vystoupení na cizí scéně.*“³⁴⁶ Další z příkazů, byl poněkud humorný, protože byl postaven na tom, že „...*pivo si žádný herec koupiti nesmí.*“³⁴⁷

Rok 1938 a panující poměry nezabránilo tomu, aby se v divadelní práci nepokračovalo. Ba naopak se i přes zpřísňující předpisy informoval Okresní úřad o odhodlání „...*v činnosti pokračovat a bylo vzato na vědomí.*“³⁴⁸ Proto se také dále uvažovalo, rozhodovalo a realizovalo nejedno představení. V těžké době „...*se vrátil nezbytný kamarádský poměr členů.*“³⁴⁹ To upevňovalo pozici celého spolku, a Dramatika tak ukazovala „...*sama sobě i veřejnosti, že je schopna.*“³⁵⁰

Válečné období, konkrétně rok 1940, znesnadňovalo čím dál tím více divadelní práci. Omezovaly se schůze, nebo se zakázalo topit při představeních. Přesto se i v této době zlepšily poměry. Svou zásluhu na tom měl nově příchozí „...*hudební odborník, skladatel a kritik Otakar Nebuška.*“³⁵¹ I s jeho přispěním se stále bojovalo s nedostatkem zodpovědnosti, kterou projevovali hlavně mladí. Většina z nich totiž „...*chápe divadlo jako rozptýlení.*“³⁵² Toto vše nezabránilo tomu, aby se, jak potvrdil *Zprávonoš*, Dramatika nestala vzorem. Její aktivita trvala po celou dobu války, a to až do doby, než se poměry zásadním způsobem proměnily. O tom, ale na jiném místě této práce.

4.3. Divadelní sdružení ochotníků

Tento spolek byl ve své době znám také pod označením Dramatika, my jej ale v rámci celé práce budeme označovat i nadále pouze zkráceně, DSO.

U základů tohoto spolku byl Václav Figar. Říčany navštěvoval a znal od mládí, kdy sem jezdil na letní byt. Město se mu líbilo a měl ho rád. Dokonce dosvědčoval ve svém životopise, že zde panovala čilá spolková činnost. On totiž „...*hrál tenis v Radošovicích, půjčoval si knihy z Čtenářské Besedy. Byla tam Říčanská filharmonie, (sic) ale na žádný*

³⁴⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 31. října 1934, nestr.

³⁴⁷ Tamtéž, zápis ze dne 12. června 1935, nestr.

³⁴⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1939, nestr.

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1940, nestr.

³⁵² Tamtéž.

instrument nehrál. Byly tam ochotnické kroužky Havlíček, Beseda Invalidů, ale ty nevím z jakých důvodů vůbec nehrály.“³⁵³ A když už někdy, tak výsledek nestál za nic.

Proto rozmýšlel, co s tím udělat. Po rozhovoru s Eduardem Čížkem,³⁵⁴ ve kterém se vyjádřil, že „...*je hodně divadelních talentů, ale že jsou roztrženy v několika spolcích a že je to velká škoda*“³⁵⁵ si společně řekli (konkrétně E. Čížek): „*Tak to dáme dohromady.*“³⁵⁶ A skutečně. Počátky nebyly snadné a bylo potřeba podstoupit „...*mnoho vyjednávání, námitek, rozporů a dokonce zjevného nepřátelství.*“³⁵⁷ On sám se věnoval praktické stránce divadelní činnosti tedy „...*vybavení jeviště, sestavení divadelního souboru a provoz divadla samého.*“³⁵⁸ Vedoucí předsednickou funkci zastával doktor Chloupek a po něm Jan Sedláček. „...*Vzhledem k tomu, že většina členů Dramatiky [DSO] byli Sokolové, usídlila se Dramatika [DSO] v hostinci U Sokola na náměstí.*“³⁵⁹ Samotné jeviště se nacházelo v zahradě a dekorace přišly do spolku díky splynutí s ostatními. Ve stejném roce, tedy 1921, totiž ukončil svou činnost Divadelní odbor Čtenářské besedy a jeho zástupci splynuli s Havlíčkem a Okresní jednotou invalidů (dále jen Invalidé), jež měla svůj dramatický odbor,³⁶⁰ právě do DSO. Právě ti tedy stáli u počátků. Nicméně vybavení, co do nového sdružení přinesli, neodpovídalo době, protože se používalo „...*kulis paravánových ale volně visících pruhů pláten pomalovaných buď stromy nebo částěmi (sic) světlice.*“³⁶¹ Svě místo pak rekvizity našly za určitý poplatek ve skladišti postaveném na dvoře Bio Sokol. I to se dokázalo změnit a přizpůsobit potřebám a zbývalo pouze zaopatřit ochotnický soubor. Václav Figar si s tím poradil tak, že „...*chodil, prosil tak dlouho až se mi podařilo sehnat herce, s kterýmiž až na malé výjimky bylo radost pracovat.*“³⁶²

I přesto že se jednalo o nepolitický spolek, jež měl vzbuzovat „...*zájem o české umění divadelní v nejširších kruzích lidových a pracovalo (sic) ...ke zvýšení mravní a kulturní úrovně*

³⁵³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 4.

³⁵⁴ Starosta Říčan v letech 1920-1930. HOCO VÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčan*. Říčany, 1997. s. 342. bez ISBN.

³⁵⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 5.

³⁵⁶ Tamtéž.

³⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁸ Tamtéž, s. 6.

³⁵⁹ Tamtéž, s. 7.

³⁶⁰ SOKA Praha – východ, Čtenářská beseda Říčany 1869-1942, Složka spisů, Vyjádření předsedy Jana Sedláčka z roku 1922.

³⁶¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 8.

³⁶² Tamtéž, s. 10.

života...,“³⁶³ tak právě politické vlivy, jež pramenily už od počátku nových poměrů, měly za následek oslabení DSO, když „...vystoupili z jejího členství a založili ochot. spolek Tyl.“³⁶⁴ Tato událost neměla vliv na další práci a nabírání dalších členů. Největším nepřítelem tohoto spolku byl čas, který způsobil, že „...nastaly jiné poměry, herci a herečky se ženili a vdávaly...a ochotničina pomalu upadávala.“³⁶⁵ Jeho konec skutečně nastal na počátku války, kdy „...předává do vlastnictví Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech dle stanov všechny divadelní rekvizity a pomůcky nacházející se v budově Bio Sokol v Říčanech, jakož i všechen inventář.“³⁶⁶ A tak krátce před plnoletostí skončilo velké úsilí těch, kteří investovali nemálo času do výsledků tohoto spolku.

4.4. Dramatický a vzdělávací spolek Tyl

Jeho počátky byly spjaty, jak už jsme výše naznačili s DSO. Nicméně, jak to bývá, tak i zde přibývalo neshod, a tak se někteří jeho členové rozhodli využít nově vytvořené možnosti a to sice, že „...majitel hotelu u Labutě (sic) zařídil v přístavku svého hotelu pěkné stálé jeviště.“³⁶⁷ Proto následně „vystoupili z jejího členství a založili ochot. spolek Tyl.“³⁶⁸ Tím jsme tedy odkryli jeho počátky. Podle *Kapitol z dějin Říčan* tomu předcházel přestup k Okresní jednotě invalidů.³⁶⁹ Než přejdeme k tomu, jaké zde panovaly poměry a vztahy, bude třeba uvést následující. U Tylu tvořilo dramatické umění a jeho pěstování základ, jenž stál u jeho vzniku, jak potvrzují jeho stanovy ze dne 24. září 1926, konkrétně §1. Na druhém místě stálo „...podporování podniků veřejně prospěšných...“³⁷⁰ Stejně jako v předchozím případě, i zde zastávala produkce divadelní hry hlavní prostředek jak dosáhnout vyřčeného cíle.

³⁶³ Národní archiv Praha-Chodovec, Zemský úřad Praha: Spolkové záležitosti, kart. 454. sig. 6140/1921. Stanovy Dramatického sdružení ochotníků, § 1.

³⁶⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost, in.č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí vŘíčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 15.

³⁶⁵ Tamtéž, s. 15-16.

³⁶⁶ SOkA Praha-východ. SOKOL tělocvičná jednota 1870 – 1950 (1989), kar. č. 2, Dopis DSO stvrzující převod rekvizit na TJ Sokol Říčany, ze dne 6. září 1939. Seznam rekvizit: „Opona, 8 žlutých, 2 modré, 6 červených, 8 černých závěsů 2 žárovky, 2 žárovky 1000 V, 2 reflektory stojací, 3 pokoje (kulisy), 3 fotely, skříň s kniž. Divadelním materiálem, osvětlovací tělesa, 2 selské chalupy, 16 vložek rámových, 1 pozadí, 8 stromů (bříza, dub).“

³⁶⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in.č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí vŘíčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 14-15.

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčan*. Říčany, 1997. s. 412. bez ISBN.

³⁷⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Opis stanov Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl, § 1.

Přiblížení poměrů bude poněkud složitější. Způsobil to nedostatek podkladů týkajících se počátečních let spolku, což potvrzoval obsah zápisů pozdějších, když, jak bylo psáno „...*Protokol (sic) z minulé schůze nečten, poněvadž chybí a rovněž tak zápisy ze schůzí dřívějších.*“³⁷¹ Přesto jeden pramen existuje, jedná se o pokladní knihu, která nám svým obsahem prozradila, jakým směrem se nový spolek ubíral. O období 1938-1946 nás zpravily zápisy ze schůzí. Co nám tedy prozradily? Spravily nás o počtu členů a divadelní produkci. Zároveň se řešil i jeden protest, kdy nejmenovaný člen byl „...*proti tomu, že asistoval vždy při vybírání her, poněvadž prý se nikdy vybírání her nezúčastnil.*“³⁷² Doba protektorátu nepřerušila schůze, jež projednávaly repertoár, kterému se budeme věnovat v jiné kapitole. Co by však nemělo být opomenuto byl návrh o spolupráci určený Václavu Figarovi a J. Petříčkovi.³⁷³ Připomeňme, že V. Figar se v oboru vyznal a všichni ho respektovali. Jinak by se jistě nemohlo stát, že by na schůzi Tyla zasahoval svým návrhem do organizace spolku, i přesto, že nebyl členem. On totiž navrhoval „...*aby veškeré členstvo Tyla bylo rozděleno na členy aktivní a členy přispívající, kteří by obstarávali propagaci představení (plakátování) přispívali by svou pomocí při pořizování kulis.*“³⁷⁴ Nezůstalo jen u toho. Chtěl zabránit, „...*aby se nestalo, že spolek třeba ¾ roku nehraje.*“³⁷⁵ Proto měly být určeny určité časové intervaly, které by naplňovaly i představení pro jiné spolky. Tak se tedy i stalo. N.S. v Mirošovicích skrze dopis požádalo o sehrání operety, a to vyloženě v Mirošovicích.³⁷⁶

Začátek války znamenal pro mnohé spolky konec činnosti, a ty co chtěly vytrvat, musely se přizpůsobovat novým poměrům, a hlavně neustále bojovaly s tím, že je trápil, jako v případě Tyla, „...*nedostatek ochotníků, malý zájem mládeže.*“³⁷⁷ To nebylo necháno jen tak, naopak se měla provést akce, jež by tento stav změnila a „...*získala alespoň několik zástupců z řad mládeže.*“³⁷⁸ Pověřeni byli dokonce dva členové, ti ale nových členů moc přilákat nemohli, protože „...*nebyly rozdány ani přihlášky za člena.*“³⁷⁹

³⁷¹ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 20. ledna 1938, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

³⁷² Tamtéž, zápis ze dne 17. března 1938, nestr.

³⁷³ Tamtéž, zápis ze dne 2. června 1939, nestr.

³⁷⁴ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 5. června 1939, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ Tamtéž, zápis ze dne 20. července 1939, nestr.

³⁷⁷ Tamtéž, zápis ze dne 27. března 1940, nestr.

³⁷⁸ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 27. března 1940, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

³⁷⁹ Tamtéž, zápis ze dne 11. září 1940, nestr.

Činnost spolku se nezastavila ani v letech 1941-1943, i přestože v souvislosti se změnou poměrů zde existovaly takové tendence a na schůzích, vedle náplně divadelní produkce, probíhaly i diskuse o budoucnosti spolku. Fakt že jeho konec nebyl na pořadu dne dokazovala „...široká a rušná debata na téma (sic) „příští činnost a spolupráce všech členů.““³⁸⁰ Zvláště poté, co nejmenovaní členové obhajovali vytvoření dramaturgické a režisérské rady. Jejím hlavním úkolem „...připravit repertoár, obsazení a rozpočet.“³⁸¹ Je a problémy s tím spjaté. Přesto všechno se ale snažili po celou dobu války, a vlastně i poté, neustále pomáhat buď z vlastní iniciativy, nebo na žádost obdarovaného.

I u Tyla se čas od času objevil nešvar, spíše problém, který bylo nutné vyřešit. Jeden příklad na všechny. V roce 1944 režisér Brhlík, který pracoval na hře *Devátá louka*, „...si stěžuje na četné odříkání rolí.“³⁸²

Jinou věcí byla vybavenost spolku. Ta se zde nezanedbávala. Za 500 K byly pořízeny dvě skříně na rekvizity.³⁸³ Nebo na řešení nových poměrů, tedy vzrůstu členstva o 100%, a nutnosti zabránit tomu, „...aby veškerá práce nespočívala na několika členech.“ Proto „...byly připraveny různé organizační odbory.“³⁸⁴ Vedle nastíněných úkolů, problémů a změn v kapitole zaměřené konkrétně na repertoár se dozvíme, jak se vzájemně dokázali domluvit a nakonec i zrealizovat podané návrhy. Už do poválečné doby musíme zařadit řešení „...místnosti pro spolkové účely.“³⁸⁵ Ještě v září 1946 tato záležitost nebyla dořešena. To ale nezabránilo tomu, aby se nepřemýšlelo nad vhodnou divadelní hrou, která by byla odehrána „...na oslavu 20tiletého trvání spolku.“³⁸⁶ Pomocnou ruku dílu přidal v dané době i nový člen, samotný Václav Figar. Tolik nám tedy prozradily zápisy ze schůzí.

4.5. Tělocvičná jednota Sokol Říčany

Po nezdařených pokusech (1870 a 1892) se ustavila tato jednota znovu k 5. lednu 1896, kdy proběhla ustavující schůze. Zásahu lze dle pramenů připsat i Antonínu

³⁸⁰ Tamtéž, zápis ze dne 23. února 1938, nestr.

³⁸¹ Tamtéž, zápis ze dne 2. března 1943, nestr.

³⁸² Tamtéž, zápis ze dne 28. února 1944, nestr.

³⁸³ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 2. srpna 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

³⁸⁴ Tamtéž, zápis ze dne 25. března 1944, nestr. Jednalo se o odbor pořadatelský, technický, finanční, výtvarnický.

³⁸⁵ Tamtéž, zápis ze dne 23. leden 1946, nestr.

³⁸⁶ Tamtéž, zápis ze dne 12. července 1946.

Švehlovi.³⁸⁷ Aktivit Sokola Říčany brzy přibývalo. Patřily k nim zábavný večer, společný výlet, maškarní bál a další. Neměli bychom opomenout ani podporu čtení kvalitních časopisů, o které se zajímal čtenářský kroužek, nebo, pro nás podstatné, divadlo. Prvním divadelním představením se v roce 1903 stala *Archa Noemova*.³⁸⁸ Co se týká sdružování, tak ve svých počátcích spadl Sokol Říčany do Středočeské sokolské župy Jana Podlipného. Své místo působnosti měla jednota rozdělena mezi tělocvičnu nové školy a hostinec U Sokola. Tam se nacházela spolková místnost. Stejně jako v případě Radošovic, i zde střídali finanční prostředky na vlastní prostor.

Jejich měsíčník *Náš cíl* z roku 1932 prozradil, že „Československá Obec Sokolská sdružuje 52 žup. Naše župa jmenuje se Středočeská – Jana Podlipného a má 66 jednot a 1 pobočku. Rozlišuje se na 6 okrsků a to I. Říčany – jež má 13 jednot /Vršovice, Říčany, Radošovice, Velké Popovice, Mnichovice, Stránčice, (sic) Mirošovice, Kuří, Předboř, Popovičky, Tehov, Břeží, Babice.“³⁸⁹ Podklady poskytly informace o tom, kdy došlo k rozšíření řad a vzniku samostatných jednot v Kuří a Babicích, které byly přikázány „...v ochranu jednotě naší jako jednotě mateřské.“³⁹⁰ Zápisy z kroniky Sokola umožnily zjistit, že byl učiněn pokus „...o sloučení sportovního klubu Říčany,“ což ale nakonec roku 1920 neproběhlo, „...z formálních důvodů“³⁹¹ O způsobu organizace v Orlu jsme se zmínili už v předchozí kapitole.

Jen připomeňme nepostradatelnost Sokola Říčany při konci první světové války a změně poměrů, kdy ze členů byla vytvořená stráž dbající na bezpečnost a klid. V prvním roce Československé republiky byl u Sokola Říčany dokonce divadelní odbor, který měl na svém kontě něco málo přes 14 K.³⁹²

³⁸⁷ JUKL, Jakub. – TUMOVÁ, Jaroslava. *Po stopách Sokola: aneb Dlouhá cesta se zastavením v Říčanech 1862-2012*. Říčany, 2012. s. 25. ISBN 978-80-904903-1-4. „Zápisy v kronice hovoří o tom, že zásluhu na tentokrát úspěšném založení jednoty měl mladý Antonín Švehla, jednavacetiletý starosta Sokola Hostivař, pozdější vůdce Agrární strany, klíčová osobnost 28. Října při vzniku republiky, dlouholetý ministr vnitra a trojnásobný premiér.“

³⁸⁸ *Památník Sokola Říčany: ke čtyřicátému výročí založení 1896 – 1936*. Říčany, 1936. s. 11. bez ISBN.

³⁸⁹ Československá Obec Sokolská sdružuje 52 žup. In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 5, č. 1-2, 1936, s. 15.

³⁹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896-1922, s. 112 – 113.

³⁹¹ Tamtéž, s. 101.

³⁹² MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896 – 1922, s. 98.

4.6. Tělocvičná jednota Sokol Radošovice

Jednalo se o spolek, kde jeho členové měli vynakládat své úsilí „...*k povznesení tělesných a mravních sil československého lidu v duchu Tyršově a Fügnerově*...“³⁹³ Námí sledovaný prostředek, který jim k tomu měl dopomáhat, stál až za pravidelným cvičením, výlety, zájezdy, závody a dokonce i přednáškami, schůzemi, výstavami. V sekci představení ale zastávalo právě divadlo přední příčku před loutkovými a biografickými.

Vznikl po neshodách roku 1932. I přesto jej sousední Sokol Říčany přijal těmito slovy: „...*Vítáme (sic) novou složku naší župy do našich řad a přejeme ji do další činnosti mnoho zdaru.*“³⁹⁴ Jeho ustavující schůze proběhla 15. března v hotelu Amerika. Fyzický rozvoj členů probíhal na verandě tohoto hotelu. Po rozšíření svých řad se členové, jejichž valná většina tvořila Dramatiku, přesunuli do restaurace U Dolejšků. Spolupráce mezi jednotami byla navázána roku 1934.

I když jednota čítala k roku 1938 na 292 dospělých a její řady se tedy rozšiřovaly, nové válečné poměry způsobily zákaz činnosti. Ten nastal na jaře 1941 následujícím způsobem. „...*Tehdy ráno se dostavil úředník Okresního úřadu v Říčanech a za účasti bratří z výboru starosty V. Vykuse. Plecitého, Černého a Miškovského provedl soupis všeho majetku a jmění a zabavil je. Naši milovanou jednotu v Radošovicích rozpustil.*“³⁹⁵ Tělocvičná jednota Sokol Radošovice (dále jen Sokol Radošovice) se věnovala i loutkovému divadlu. Loutkářský odbor měl ve válečné době štěstí v neštěstí. Loutky bez oblečení, které skončily ve sběrné akci v rukách Němců, spolu s kostrou divadla totiž odkoupilo za 1 000 Kč Rodičovské sdružení radošovické trojtřídky.³⁹⁶ To se postaralo o to, aby mohly loutky po nutných úpravách znovu dělat radost publiku. Tedy do té doby, než je museli uschovat před organizací Hitlerjungend. Toto sdružení umožňovalo udržení kontaktu a společné práce v jednotném duchu. Právě proto byly schopni krátce po konci války opět obnovit činnost, která zahrnovala i stavbu vlastního prostoru z dovezeného baráku až z Chlumu na Sedlčansku. „*Podle projektu měla sokolovna velký cvičební sál, vyvýšené jeviště pro veřejná vystoupení, místnost pro nářadí a loutkové divadlo, šatnu pro cvičence a obecnostvo, sociální zařízení,*

³⁹³ Stanovy TJ Sokol Radošovice, §1, uloženy u TJ Sokol Říčany a Radošovice.

³⁹⁴ Nová jednota v Radošovicích In *Naše snahy: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 1, č. 2, 1932, s. 5.

³⁹⁵ Kronika TJ Sokol v Radošovicích 1932 - ?, s. 50, uložena u TJ Sokol Říčany a Radošovice.

³⁹⁶ Tamtéž, s. 51.

malou místnost pro archiv a knihovnu.“³⁹⁷ Stejně jako bylo třeba přidat ruku k dílu u Stadionku nebo Bio Sokol, jak si později řekneme, tento případ nebyl výjimkou. Schválila se opět „...*pracovní povinnost pro každého člena jednoty od 18 let bez ohledu na stáří a pohlaví ve výši 30 hod., bylo lze (sic) ji nahradit 15 Kčs. za 1 hod, což v té době byla hodinová mzda nekvalifikovaného dělníka.*“³⁹⁸

4.7. Studentský/Sportovní společenský club Říčany, Recitační odbor a Táčkaři

Vyjádření klubového nástěnného plátku SSC *Zprávonoš* z roku 1943 vůči divadlu ve městě zapříčinilo zájem o tento spolek. Jedni na něj nahlíželi jako na „...*příležitost k získání peněz, druzí práci podceňovali, jiní ji přijali zase nadšeně...*“³⁹⁹ I když se mezi členy objevila zpočátku takováto skepse, blízká budoucnost ji dokázala změnit. Za čtyři měsíce totiž „...*celá práce dostala kostru a charakter.*“⁴⁰⁰ Ujasnili si totiž svůj divadelní cíl, který spočíval v tom, že chtěli „...*být novou, čerstvou a zdravou krví, která bude vlít do žil skomírajícího ochotnictví ve městě.*“⁴⁰¹

Toto vyjádření pro nás může být do jisté míry překvapující, když víme, že se o realizaci kulturního zážitku staral ne jeden spolek. Svůj veřejně projevený názor na místní divadlo podložili argumenty, že (ochotnictví ve městě) „...*je netvořivé, nemá vedení ani program, není pracovitě, ukázněné...*“⁴⁰² Proto chtěli členové SSC, svým přičiněním situaci zvrátit tak, aby si i nižší vrstvy mohly obohatit svůj kulturní život. Dokonce to chtěli dotáhnout až do Hronova.⁴⁰³ Z dětských diváků chtěli vychovat ochotníky a členy podobných spolků. Brali to jako svůj závazek a proto se nezdráhali přistoupit ke hraní pohádek, jenž měly z diváků udělat „...*dorost uvědomělý, ukázněný, cílevědomý.*“⁴⁰⁴

³⁹⁷ Kronika TJ Sokol v Radošovicích 1932 - ?, s. 55, uložena u TJ Sokol Říčany a Radošovice.

³⁹⁸ Tamtéž.

³⁹⁹ Divadlo a SSC In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 32-35, ze dne 20. března 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁰⁰ Tamtéž.

⁴⁰¹ Tamtéž.

⁴⁰² Tamtéž.

⁴⁰³ Jiráskův Hronov – nejdéle trvající amatérský festival na světě. Funguje od roku 1931. Jedná se o celostátní přehlídku všech divadelních žánrů. O festivalu [online]. 2010-05-05 [cit. 2013-10-07]. URL: <<http://www.jiraskuvhronov.cz/jh/clanky.php?id=6370>>.

⁴⁰⁴ Divadlo a SSC In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 32-35, ze dne 20. března 1943, nestr. bez ISSN, uloženo Muzeu Říčany.

Právě v době druhé světové války byl club nenahraditelným spolkem, který umožňoval kulturní rozvoj nejen svých členů. Nicméně jiný pramen (zápisy ze schůzí 1934-1938) dokázal, že tyto aktivity, tedy divadelní, provozoval už v době míru.

To nás může zavést k otázce vzniku SSC. Ten spadl do časového rozmezí let 1930-1931, kdy se skupinka 10-13 členů převážně ročníků 1914⁴⁰⁵ nedokázala včlenit mezi již existující spolky a hledala zábavu ve sportu,⁴⁰⁶ a to konkrétně hokeji. Chtěla ho provozovat pod záštitou Sportovního klubu Říčany (dále jen SK Říčany).⁴⁰⁷ Ten ji ale odvětil, „...že je pro ně daný sport drahý.“⁴⁰⁸ Proto si šli vlastní cestou. Daná míra zaujetí jeho představitelů se dala vycítit ze slov „...Klub (sic) se stal na konec jejich nejsilnějším pojítkem, práce pro SSC největším poutem, pro společnou věc se dělaly osobní ústupky...“⁴⁰⁹ A tento přístup se mu vyplatil, protože se stále více rozrůstal.

Positivní vzájemný vztah mezi spolky a i k divadlu jako takovému vyplýval z toho, že se domluvila realizace operety *Perle panny Serafínky*, jejíž výnos měl připadnout právě SSC. V prvním dubnovém týdnu jej sehrála společně s DSO a Tylem.

Že se divadlu museli věnovat již před válkou dokázala snaha Dramatiky, která by ráda za 159 Kč odkoupila pozadí z jejich představení.⁴¹⁰ Ale to, jaký panoval vztah k takovýmto podnikům, a hlavně účasti v nich, napověděla výzva „...aby byli všichni těmto podnikům nápomocni, hlavně také při účinkování nemá nikdo bezdůvodně odříkati svou účast.“⁴¹¹

Výše uvedená opereta přinesla do pokladny 1 335 Kč, nicméně dlouho zde tyto peníze nesetrvaly, protože byly zjištěny nesrovnalosti. Pokladník František Kuchař „...vše nedokázal vysvětlit.“⁴¹² Nastalá nešťastná situace měla být vyřešena po dobrém, i když hrozilo i soudní projednání, a to v případě, že by nedošlo k vzájemné domluvě o urovnání aféry. To že se do případu vložil právník napovědělo, že cesta po dobrém nebyla možná. Zvláště poté, co „...rodina Kuchařova naše dopisy úplně ignorovala.“⁴¹³ Nicméně i zde došlo ke změně, protože se „...Josef a Václav Kuchařovi zavázali za svého bratra zdefruidovanou částku

⁴⁰⁵ Úvodem In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁰⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo SSC: Složka Činnost SSC Říčany 1942-1946, bez in. č., § 4.

Později nabízeli velkou škálu druhů sportu. Mezi ně patřil vedle už zmíněný hokej, volejbal, házená, basketbal, lehká atletika, vodní sporty, tělocvik, cyklistika, tenis, stolní tenis.

⁴⁰⁷ Úvodem In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁰⁸ Tamtéž.

⁴⁰⁹ Tamtéž.

⁴¹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 31. května 1935, nestr.

⁴¹¹ Tamtéž, zápis ze dne 31. ledna 1935, nestr.

⁴¹² Tamtéž, zápis ze dne 28. června 1935, nestr.

⁴¹³ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 16. srpna 1935, nestr.

zapraviti do konce t. m.“⁴¹⁴ Záležitost tím ale nebyla uzavřena a dokonce došlo v této věci i k trestnímu oznámení a rozsudku za zmeškání s placením. V říjnu 1935 se bratři Kuchařovi opravdu dostavili, aby situaci zdárně vyřešili. Mělo se tak stát do 31. prosince. Ani toto datum však nebylo konečné. Upozornění, že by nedodržení termínu mohlo vést k exekuci, napovědělo, že daná skutečnost byla reálná. Pohybujeme se v těžké hospodářské krizi, která pravděpodobně celou záležitost i zavinila.

Proto asi nepřekvapilo, že byl klub požádán „...*pro tísnivé finanční poměry a pro nemožnost nalezení dalšího úvěru u peněžních ústavů o možnost splátek.*“⁴¹⁵ Povolení k hrazení v měsíčních lhůtách po 250 Kč opravdu dostali. Ani tento ústupek nepřinesl kýžené ovoce, ale tendenci ze strany klubu „...*dluhy pánů Kuchařů vymahati (sic) každým způsobem.*“⁴¹⁶

Do jisté míry by se mohlo předpokládat, že celá tato situace přispěla k tomu že „...*divadlo nebude prozatím pořádáno.*“⁴¹⁷ Přesto, v jisté podobě, nepřišlo zkrátka. Mínilo tím dětská představení s představiteli Kašpárkem a Šmidrou.

Vedle toho dokonce došlo k návrhu uspořádat přednášku s p. Werichem o světovém divadle. Po živé debatě se ale ke konečnému rozhodnutí nedospělo. Valná hromada vnímala divadelní činnost přesto nadějně, a to tak, že ji „...*bude moci pravděpodobně rozvinouti.*“⁴¹⁸ Začalo se dokonce mluvit i o dalších kulturních aktivitách (časopisu, přednáškách). Přesto bylo trochu s podivem, že „...*zábavní výbor zvolen nebyl, protože se neosvědčil.*“⁴¹⁹

Jinou věcí se stalo uschování rekvizit, které se pravděpodobně dostaly do stodoly Karla Jelínka z Vršovic.⁴²⁰ Již o pár let později se club rozhodl kulisy darovat Tylu s odůvodněním, „...*že nemáme sami možnost kulisy řádně uskladnit.*“⁴²¹

Závěrečné pozastavení se nad rokem 1935 ukázalo „...*spíše pokles úrovně klubu nežli vzestupu.*“ I v této nelichotivé bilanci bylo divadlo „...*s dosti dobrým finančním i finálním úspěchem*“⁴²² pochváleno.

Otázku vlastního zázemí vyřešila stavba klubovny, tzv. Stadionku, kde se produkovala i divadelní činnost. Samotná atmosféra v klubu se stávala napjatější. Vyvrcholila rezignací

⁴¹⁴ Tamtéž.

⁴¹⁵ Tamtéž, zápis ze dne 15. ledna 1936, nestr.

⁴¹⁶ Tamtéž, zápis ze dne 16. dubna 1936, nestr.

⁴¹⁷ Tamtéž, zápis ze dne 31. října 1935, nestr.

⁴¹⁸ Tamtéž, zápis ze dne 24. listopadu 1935, nestr.

⁴¹⁹ Tamtéž, zápis ze dne 24. listopadu 1935, nestr.

⁴²⁰ Tamtéž, zápis ze dne 29. ledna 1936, nestr.

⁴²¹ Tamtéž, zápis ze dne 26. října 1940, nestr.

⁴²² MUZEUM ŘÍČANY, Zápisý SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 13. září 1936, nestr.

místopředsedy v roce 1937. Ta odstartovala rezignace dalších.⁴²³ Odůvodněním jeho odchodu bylo, „...že do klubu vstoupil za zcela jiných poměrů a že myslí, že ji [funkci místopředsedy] prováděl nesprávně a rád se bude dívat jak se má klub správně vésti.“⁴²⁴ Nakonec bylo rozhodnuto o mimořádné valné hromadě s programem „likvidace či záchrana klubu.“⁴²⁵ Hlavní příčina tkvěla v tom, že se „...velmi slabá činnost klubu ve všech oborech ještě zhoršila.“⁴²⁶ Konečné rozhodnutí přineslo „...další trvání klubu.“⁴²⁷ Daná situace spočívala „...v nezájmu mladších členů v práci pro klub než ve vedení.“⁴²⁸

Následující rok 1938 byl ve znamení nelichotivé mezinárodní politické situace. Právě o tom bylo v úvodu schůze z května t. r. pojednáno spolu s uklidněním, které zdůrazňovalo vojenskou připravenost našeho státu proti jakémukoli nepříteli.⁴²⁹ I přesto začala již druhá válka světového rozsahu a SSC se musel rozhodnout, jakou cestou by se měl vydat. „...bud' (sic) si slíbíme, že budeme opravdu pracovat pro náš klub, nebo se spojíme s některým jiným klubem v Říčanech.“⁴³⁰ V danou chvíli se rozhodl pokračovat samostatně. To však nemělo trvat věčně. Válečná doba si žádala, aby si jednotlivé spolky vycházely vstříc a spolupracovali. To je rozebíráno na jiném místě této práce. I přesto, že došlo k rušení všech studentských a akademických spolků byla jeho činnost zachována, „...nebylo tudíž shledáno, že jde výlučně o studentskou činnost.“⁴³¹ Došlo také k úpravě názvu na Sportovní společenský club.

Obohacení společenského života nespočívalo jen ve sportu, divadlu ale také ho např. zastupovalo v roce 1945 organizování Reprezentační plesu. Na stejném místě, tedy U Labutě, se uskutečňovaly i další zábavy zaměřené na tanec.

Zmiňme se ještě o jednom poděkování, konkrétně Josefu Korešovi, statečnému člověku, který v boji proti okupantům obětoval svůj život. Byl mu postaven pomník, který se nacházel v nedaleké blízkosti Stadionku. V souvislosti s jeho realizací byla oslovena Místní osvětová rada, Pěvecký sbor Jablonský a MNV. Každý měl svůj úkol. První z nich měl dodat

⁴²³ Tamtéž, zápis ze dne 9. prosince 1937, nestr. Novotný, Cingr, Jiránek, Němeček, Dvorský.

⁴²⁴ Tamtéž.

⁴²⁵ Tamtéž.

⁴²⁶ Tamtéž, zápis ze dne 19. prosince 1937, nestr.

⁴²⁷ Tamtéž.

⁴²⁸ Tamtéž.

⁴²⁹ Tamtéž, zápis ze dne 12. května 1938, nestr.

⁴³⁰ Tamtéž, zápis ze dne 6. prosince 1939, nestr.

⁴³¹ SOKA Praha- východ Okresní úřad Říčany 1855 – 1942 (1950), Katalog prezidiálních spisů sv. 3, 1939-1942, s. 30.

tři vozíky škváry,⁴³² druhý pak zapět státní hymnu při slavnostním odkrývání, které odehrálo 28. září 1945 v 19 hodin.⁴³³ Třetí instituce byla nakonec požádána o povolení této události.⁴³⁴

Za zmínku jistě stojí i popis nedorozumění, ke kterému došlo už v době míru. Vycházelo z dopisu, ve kterém Místní národní výbor (dále jen MNV) informoval o splnění jejich žádosti o jmenování zástupce do osvětové rady. To ale klub zásadně odmítl s tím, že byl špatně pochopen. Pouze totiž „...*předpokládali, že nebude na nás zapomenuto při další kulturní činnosti,*“⁴³⁵ což dokládal svým jedinečným přínosem v období nesvobody. To se do jisté míry také stalo, protože byl tázán na to, jestli bude chtít spolupracovat s Národním tělovýchovným výborem v Říčanech. Svou odpověď měl vyslovit písemně nejpozději do 7. října 1945,⁴³⁶ a to také udělal. Své kladné stanovisko potvrdil tím, že uvedl své zástupce Vincence Zemana a Josefa Ptáčka.⁴³⁷

Ještě chvíli zůstaňme u SSC, v jehož rámci vznikl v roce 1937 nejprve Recitační odbor. Původně se scházeli v místnosti u Červených (vedle školy), pak to byl hotel U Labutě. Z jeho řad pak vzešli v roce 1944 tzv. Táčkaři, „...*Skupina (sic) 25 mladých lidí kolem 15 let,*“⁴³⁸ čímž byla sledována snaha „...*paralyzovat protektorátní vliv na mládež.*“⁴³⁹ Jak vznikl jejich název bohužel nevíme, co však víme je, že fungoval jako součást SSC s tím, že v něm došlo k reorganizaci a ustavení nového složení.⁴⁴⁰ „...*Dne 17.1.1947 ustavil výbor Tyla v své schůzi Tačkáře...jako odbor mladých,*“⁴⁴¹ kterých bylo přihlášených dvacet šest. Členství pro ně znamenalo povinnost oznamovat včas své podniky, které však navenek se všemi administrativními úkony provedl Tyl, a dále jim předat jednu třetinu čistého příjmu spolu s placením výdajů představení. Samostatná součást spolku se svou samosprávou ale

⁴³² MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo SSC: Složka Činnost SSC Říčany 1942-1946, bez in. č., Žádost SSC na MVN ze dne 21. září 1945.

⁴³³ Tamtéž, bez in. č., Dopis Jablonského od SSC ze dne 20. září 1945.

⁴³⁴ Tamtéž, bez in. č., Dopis MNV od SSC ze dne 20. září 1945.

⁴³⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo SSC: Složka Činnost SSC Říčany 1942-1946, bez in. č., Dopis Osvětové rady MNV od jednatele SSC Josefa Ptáčka ze dne 21. září 1945.

⁴³⁶ Tamtéž, bez in. č., Dopis SSC od Národního tělovýchovného výboru v Říčanech ze dne 23. září 1945.

⁴³⁷ Tamtéž, bez in. č., Dopis Národního tělovýchovného výboru v Říčanech od Josefa Ptáčka ze dne 4. října 1945.

⁴³⁸ HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčany*. Říčany, 1997. s. 417. bez ISBN.

⁴³⁹ Tamtéž.

⁴⁴⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka koresp. přijatá 1947, in. č. H 7384, Zpráva o činnosti Táček od 1.1. 1946 do 25. 3. 1947.

⁴⁴¹ Tamtéž, č. 61, Dopis Tačkářů od Tyla ze dne 28. července 1947, bod 1.

zároveň měla přispět ke zdaru jeho práce.⁴⁴² Podstatnou skutečností bylo totiž sloučení SSC s Tylem v roce 1946.

4.8. Čtenářská beseda

Tento spolek, působící v Říčanech již od roku 1868, se snažil dle svých stanov o „...všemožné vyvinutí a rozmnožení duchovního a společenského života“ a přiměřenou a důstojnou zábavu.⁴⁴³ To představovalo vedle čtení knih a tiskovin, pořádání přednášek a rozprav také divadelní představení.⁴⁴⁴ Na tomto programu se mohla podílet „...každá zachovalá osoba, kterou výbor přijal a která stanovy besední zachovává.“⁴⁴⁵ I když jako prostředek se divadlo nenacházelo na předním místě, byl mu věnován prostor v §30 stanov, který se týkal Divadelního odboru. Zde bylo možné se dočíst, že byl tvořen „...ze 3 členů valnou hromadou besední zvolených, ze 3 členů zvolených ochotníků a jednoho člena výboru besedního...“⁴⁴⁶ Fungoval až do roku 1921, kdy na jeho místo, stejně tak na místo Havlíčka a Invalidů, přišlo už výše uvedené DSO. Než se tak stalo, vykonal daný odbor mnoho práce, kterou mohli ocenit mnozí. Nutno uvést, že „...zapůjčil správní výbor besední kulisy a některé rekvizity za poplatek...dokud div odbor „Čtenářské besedy“ nezahájí znovu svou činnost.“⁴⁴⁷ Samotná Beseda fungovala do roku 1942, kdy se rozhodlo, že zanikne a následně byl „...Veškeren (sic) majetek Besedy...v dubnu 1943 odevzdán městské knihovně.“⁴⁴⁸

4.9. Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“

O něm jsme se dozvěděli bližší informace z díla Gustava Trnky *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*, a následně z jeho stanov. Byl založen roku 1902 a „...Soustředuje (sic) nejvíce dělnictvo a z části i živnostnictvo smýšlení národně sociálního.“⁴⁴⁹ Dospěl do fáze, kdy měl svou knihovnu i prostor pro divadlo. Vedoucími činovníky byli, dle svého povolání, advokátní kancelista, hrnčíř, advokátní úředník a holič, dále pak obuvnický

⁴⁴² MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka koresp. přijatá 1947, in. č. H 7384, Dopis Táčkařů od Tyla ze dne 10. července 1947, bod 9.

⁴⁴³ SOKA Praha – východ, Čtenářská beseda Říčany 1869-1942, Složka spisů, Stanovy Čtenářské besedy, § 2.

⁴⁴⁴ Tamtéž, § 3.

⁴⁴⁵ Tamtéž, §5.

⁴⁴⁶ Tamtéž, § 30.

⁴⁴⁷ Tamtéž, Vyjádření předsedy Jana Sedláčka z roku 1922.

⁴⁴⁸ Tamtéž, Stanovy spolku § 2.

⁴⁴⁹ TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Říčany, 1913. s. 359-360. bez ISBN.

pomocník, řeznický pomocník, knihařský pomocník.⁴⁵⁰ Proč vůbec Havlíček vznikl? Proto, aby naplnil svůj účel, kterým „...*jest vzájemné vzdělávání svých členů a podporování jich v případě nemoci a neschopnosti ku práci.*“⁴⁵¹ Mělo jim k tomu pomoci „...*pořádání ušlechtilých zábav a výletů (též s hudbou), zpěvu, divadelních představení a společenských vycházek.*“⁴⁵² Jak už bylo výše prozrazeno, tento spolek se pak spojil v divadelní činnosti s DSO.

⁴⁵⁰ TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Říčany, 1913. s. 359-360. bez ISBN.

⁴⁵¹ MUZEUM ŘÍČANY, bez in. č., Stanovy Dělnické a vzdělávací besedy Havlíček, § 1 c.

⁴⁵² Tamtéž, § 2 e.

5. Sdružování a spolupráce

Poněvadž sledujeme v této práci divadlo, nesmíme opomenout také sdružující tendence, které nám představí předně UMDOČ a TOO. Nebyly to jediné sdružující organizace, ale právě námi sledované spolky byly jejich součástí.

5.1. Ústřední matice divadelních ochotníků československých

Její počátky jsou spjaty s druhým sjezdem divadelního ochotnictva v roce 1880. Zde nahradila Matice divadelní předchozí a špatně fungující Jednotu divadelní, založenou roku 1868. Její cíl stál na tom, že „...měla podporovat původní českou dramatickou tvorbu a umění, podporovat nadějně dramatiky atd.“⁴⁵³ Svůj pozdější, výše uvedený, název získala úpravou stanov 19. září 1886. Ten se proměňoval v souvislosti s poměry, ve kterých pokračovala její činnost. V Československu se poslední slovo vyměnilo z původního českoslovanského na československého. Zde už nehájila jen českou tvorbu, ale snažila se o prohlubování vztahu k divadlu či vzdělání těch, kteří ho vykonávali všeobecně.

Co vyplývalo ze skutečnosti, že se spolek stal součástí této organizace? Pro člena to znamenalo, že dostával zdarma tiskoviny, jež „...informují o všech věcech divadelních a zvláště ochotnických; usnadňují...objednávky všech her, knih...za výhodných podmínek, poskytují...porady ve věcech spolkových, divadelních a právních.“⁴⁵⁴ K povinnostem patřilo „...zachovávat a plnit předpisy ústředí, okrsků, obvodů a spolků, předkládati statistický výkaz o činnosti, zasílati návštěví o divadelních představeních, zaplatiti do konce března členské příspěvky a podobně.“ Částka za členství se odvíjela od počtu členů ve spolku. Do padesáti osob činila 100 Kč a nad padesát pak bylo nutné odvádět za každého člena 2 Kč.⁴⁵⁵

Aby mohla tato rozrůstající se organizace fungovat, musela být strukturována. Pojítkem mezi Ústředím a jednotlivými členy se staly okrsky (bývalé župy). Jeden z nich,

⁴⁵³ MICHNA, Radomír. Texty: MICHNA: V.část . In Databáze amatérského českého divadla [online]. 2000 [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=1898>>.

⁴⁵⁴ MUZEUM ŘÍCANY, kart. č. 24, in. č. 11158, Výhody a povinnosti členů UMDOČ.

⁴⁵⁵ Tamtéž.

okrsek F. X. Svobody,⁴⁵⁶ měl své sídlo v Říčanech. Proč právě označení po tomto spisovateli? Snad se jednalo o upomínku na člověka, jež v roce vzniku ÚMDOČ zemřel a který divadlu přispěl svým nemalým dílem.

Snahy o vytvoření spadaly do dubna 1943, kdy zástupce Tyla „...odmítl zřízení obvodu v Říčanech.“⁴⁵⁷ Netrvalo dlouho a ÚMDOČ se vyjádřilo, že „...chce v Říčanech založit okrsek.“⁴⁵⁸ Tyl v tomto případě spolupracoval.⁴⁵⁹ Ustavující schůzka proběhla v neděli 10. října 1943, za účasti deseti členů Tyla.⁴⁶⁰ Důvodem jeho vzniku bylo „...abychom usnadnili práci našich spolků.“⁴⁶¹ I přes ustavující schůzi a se o daném okrsku ještě v březnu 1944 mluvilo jako o připravovaném.⁴⁶² Neopomenutelnou, a jistě zajímavou, skutečností bylo, že o členství v ÚMDOČ měl zájem i SSC a tedy jeho příslušný odbor. Stanovisko Tyla k této záležitosti vyšlo najevo při výborové schůzce dne 12. října 1943. Celkově nechápal „...proč však odbor byl vůbec založen...“, když „...kdo chce hrát divadlo může tak učiniti s úspěchem u nás.“⁴⁶³ Ještě toho roku se řešilo samotné přijímání nových členů. Byla stanovena zkušební lhůta jednoho roku, po které se staly členy řádnými, jestliže však budou dbát svých povinností.⁴⁶⁴

Existence okrsku F. X. Svobody nemohla trvat dlouho, protože už 18. listopadu 1945 došlo k jeho obnově. Tou dobou sdružoval 13 organizovaných a 1 neorganizovaný spolek.⁴⁶⁵ Vyřčené cíle týkající se rozšíření či uskutečnění školení I. stupně se mu podařilo naplnit. Podle zápisu další valné hromady se navýšil počet členů na 15 organizovaných a 4 neorganizované spolky.⁴⁶⁶ U nich ale stále přetrvával problém. Ten spočíval

⁴⁵⁶ KOLEKTIV. *Slovník českých spisovatelů*. Praha, 2000. s. 613-614. ISBN 80-7277-007-1. František Xaver Svoboda (1860 – 1943) realistický básník, prozaik a dramatik. Tvůrce her např. Čekanky, Poslední muž, Olga Rubešová, Směry života.

⁴⁵⁷ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 4. dubna 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁴⁵⁸ Tamtéž, zápis ze dne 1. června 1943, nestr.

⁴⁵⁹ Tamtéž.

⁴⁶⁰ Tamtéž, zápis ze dne 1. listopadu 1943, nestr.

⁴⁶¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Dopis Tyla od ÚMDOČ ze dne 18. září 1943.

⁴⁶² Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 25. března 1944, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁴⁶³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Vyjádření Představenstva Tyla ze dne 14. října 1943.

⁴⁶⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka Okrsek F. X. Svobody, in. č. H 7384, Dopis Okrsku F.X. Svobody v Říčanech od ÚMDOČ ze dne 8. dubna 1946.

⁴⁶⁵ Tamtéž, Okrsková výroční zpráva zaslaná ÚMDOČ ze dne 23. ledna 1946.

⁴⁶⁶ Tamtéž, Zpráva jednatele ze dne 12. května 1946.

v administrativě, konkrétně v podávání pravidelných informací o činnosti, schůzích, kulturních podnicích a také zasilání plakátů.⁴⁶⁷

5.2. Tylova obec ochotnická

Druhou konkurenční organizací sdružující ochotnické spolky byla TOO. U jejího vzniku v roce 1925 stál již zmíněný V. K. Blahník. Od roku 1928 vydávala své periodikum s názvem *Věstník Tylovy obce ochotnické*. Její postoj ke sdružování byl takový, že „*Organizace (sic) ochotnická jest přece kulturním faktorem, není podnikem obchodním, alespoň jím nemá býti, proto moment konkurence a jejího potírání nepadá zde na váhu. T.O.O. (sic) podporuje vždy takové fúze k prospěchu dobré věci a vychází ze stanoviska, že každý organizovaný spolek ochotnický je třeba respektovat.*“⁴⁶⁸ Hlavní úkol TOO spočíval podpoře českých textů a českého divadla, protože je vnímala, jako „...*dva klíče, otevírající brány zakletého zámku, který skrýval naši svobodu.*“ Dále si kladla za cíl pečovat o vzdělání svého členstva a vstřípit jim potřebu plnění organizačních povinností. Její působení skončilo v roce 1939, kdy splynula s ÚMDOČ. TOO zasáhla do naší práce, protože do ní spadal Tyl, a to konkrétně do jejího IV. obvodu.

5.3. Ukázky spolupráce mezi místními spolky

Zde dokážeme, že vedle roztržek a nedorozumění panovaly mezi spolky i dobré vztahy. V roce 1922 sehrálo DSO hru *Hrany* na podniku pořádaném SK Říčany.⁴⁶⁹ O pár měsíců později se o divadelní večer postarala Odbočka jednoty železničních zřízenců v Říčanech, kde se ukázalo DSO, konkrétně se hrou *Ze života malých*.⁴⁷⁰

Spolupráce nenastala jen mezi spolky ve sledovaných městech, ale i v případě, když přijel host, konkrétně třeba Zpěvoherní a činoherní divadlo českých měst se svou hrou *Bajadéro*.⁴⁷¹ Právě v tomto představení se objevili i členové DSO.

V roce 1924 se připomínal Žižkův odkaz a pod záštitou městské rady se uspořádala Žižkova oslava, na které účinkovalo opět DSO.⁴⁷² Předvedlo scénu od Josefa Haise

⁴⁶⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka Okrsek F. X. Svobody, in. č. H 7384, Zpráva jednatele ze dne 12. května 1946.

⁴⁶⁸ Valná hromada TOO In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 2, č. 5, 1929, s. 35.

⁴⁶⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1922, bez in.č., plakát *Hrany*.

⁴⁷⁰ Tamtéž, bez in. č., plakát *Ze života malých*.

⁴⁷¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1923, bez in.č., plakát *Bajadéra*.

⁴⁷² Tamtéž, Složka pro rok 1924, bez in. č., pozvánka na Žižkovu oslavu.

Týneckého *14. červenec 1420*. Na oslavu republiky v roce 1924 Československá obec legionářská, tedy její jednota v Říčanech, uspořádala večer a domluvila výstup DSO se hrou *Legionář*.⁴⁷³ O tři roky později se jednalo v režii Jana Petříčka o hru *Pro tatíčka Masaryka*.⁴⁷⁴

Fakt že o práci DSO byl zájem dokládá plakát, jímž v roce 1925 zvala Církev Československá v Říčanech na hru *Páni*.⁴⁷⁵ Nebo další plakát, lákající na Slavnost matek organizovanou Ochranou matek a dětí v Říčanech, kde se odehrála hra *Macecha*.⁴⁷⁶ V roce 1936 se u stejné příležitosti sešli členové Sokola Říčany, Československé obce střelecké, Dělnická tělovýchovná jednota (dále jen DTJ; stejně tak Federace dělnických tělovýchovných jednot bude dále označována FDTJ), Orla a Skautů.⁴⁷⁷ V roce následujícím se předvedlo SPD se svým loutkovým představením *Našim maminkám*,⁴⁷⁸ DSO se však podílelo i na Mikulášské zábavě spolu s SK Říčany, na kterou si připravilo frašku *Srážka vlaků*.⁴⁷⁹

I Orel ukázal, že spolupráce pro něj nebyla cizí. Při výročí republiky roku 1927 jeho členové spoluúčinkovali se Sdružení katolické mládeže (dále jen SKM) v Říčanech ve hře *K Bohu, vlasti a rodné půdě*. Vítěžek putoval na opravu „...farního chrámu.“⁴⁸⁰

Ve stejném roce se předvedl i Tyl, když ve prospěch Pracovní komise žen československé strany národně socialistické v Říčanech sehrál *Polednici*, jejíž výnos měl směřovat „...ve prospěch vánoční nadílky na ošacení chudých dětí.“⁴⁸¹

V následujícím roce došlo k Národní slavnosti, na níž se účastnil Okresní odbor Národní jednoty Severočeské, Sokol Říčany, Republikánský dorost, Selská jízda a DSO. Na programu této akce bylo *Mlsáníčko*, divadlo v přírodě a veselohra v jednom.⁴⁸² Jinou dobročinnou akcí, ve prospěch dobrovolných hasičů v Říčanech, bylo představení Tyla

⁴⁷³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1924, bez in. č., plakát Legionář.

⁴⁷⁴ Plakát Pro tatíčka Masaryka nalepen, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁷⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1925, bez in. č., plakát Páni.

⁴⁷⁶ Tamtéž, Složka pro rok 1927. bez in. č., plakát Macecha.

⁴⁷⁷ Plakát Svátek matek nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁷⁸ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5905, plakát Našim maminkám.

⁴⁷⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1927. bez in. č., plakát Srážka vlaků.

⁴⁸⁰ Plakát K Bohu, vlasti a rodné půdě nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

⁴⁸¹ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty a různé písemnosti, bez in. č. H 5758, plakát Polednice.

⁴⁸² MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1928, bez in. č., plakát Mlsáníčko.

v roce 1929, s názvem *M. D. Rettigová*,⁴⁸³ nebo o dva roky později *Španělská muška*.⁴⁸⁴ Tu nesehrál Tyl, ale postaralo se o to DSO. Ideální možností jak zapojit nejrůznější fungující spolky ve městě byla oslava. Tentokrát se jednalo o osmdesátiny T. G. Masaryka v roce 1930. Při této příležitosti se uskutečnila v Bio Sokolu Akademie a pak také divadlo Aloise Jiráka *Lucerna*. Na té spoluúčinkovali zároveň členové Tylu a DSO. Zisk připadl „...ve prospěch Masarykovy pamětní desky v Říčanech.“⁴⁸⁵ V dalších letech při oslavě narozenin T. G. Masaryka spolupracoval Sokol Radošovice spolu s Dramatikou, Osvětovou komisí v Radošovicích a Sborem dobrovolných hasičů.⁴⁸⁶

Pokračovalo se divadlem v přírodě, na kterém spolupodíleli DSO, Sokol Říčany a Selská jízda okresu říčanského v malebném údolí u rybníka Marváňku. Zde proběhla za hostování Františka Kneisla hra s názvem *Jan Výprava*.⁴⁸⁷ Následovalo pak představení *Plukovník Švec*, kde se ukázal Sokol Říčany spolu s DSO. V této souvislosti režisér Hartman požádal „...ohledně reklamy, že je nutno v Říčanech vylepiti alespoň 60 plakátů a to 50 na rohy a 10 do výkladů k obchodníkům, dále navrhuje zaslati asi 40 plakátů na venkov...“⁴⁸⁸

Spolupráci vykazovala i Dramatika. Týkala se her *Filosof od verpánku a Cákorka*. Děkovalo se „...panu Bačtovi za půjčení rekvizit“ na prvně jmenovanou hru, dále pak „...panu učiteli Vlčkovi za půjčení obrazu“⁴⁸⁹ pro druhou jmenovanou hru. V roce 1934 „...spoluúčinkovali členové spolku při letní slavnosti Baráčníků, provedením scény „Zrušení roboty.““⁴⁹⁰ Nebo v roce následujícím scény *Staročeská svatba*.⁴⁹¹

Dobré vztahy mezi radošovickými hasiči a Dramatikou potvrzovala hra *Dědečkovy housle* v jejich prospěch. Nevynesla však moc, a proto se požadovalo uskutečnit do konce roku ještě jednu hru. Dokonce si hasičský sbor měl určit předem na schůzi „...hru, která by proň měla být sehraána.“⁴⁹² Protože však, „...ničeho nenavrhl...“ vypadalo to, že „...mají

⁴⁸³ Plakát M.D.Rettigová nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁴⁸⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1931, bez in. č., plakát Španělská muška.

⁴⁸⁵ Tamtéž, Složka pro rok 1930, bez in. č., plakát Lucerna.

⁴⁸⁶ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), neinventarizováno, Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932 – 1939, zápis ze dne 26. února 1936.

⁴⁸⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5375, plakát Jan Výprava.

⁴⁸⁸ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), neinventarizováno, Zápisy Pořadatelského odboru z let 1932 – 1939, zápis ze dne 12. července 1932.

⁴⁸⁹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 1. června 1934, nestr.

⁴⁹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1934, nestr.

⁴⁹¹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 25. dubna 1935, nestr.

⁴⁹² Tamtéž, zápis ze dne 14. dubna 1936, nestr.

režiséři sami připravit nějaké hry.“ Nakonec bylo zvoleno *Právo na hřích*.⁴⁹³ Aby nedošlo k opomenutí Orla, ten sehrál zpěvohru *Vaškova veselka* s Národní jednotou Severočeskou.⁴⁹⁴

Kladné sousedské, tedy říčansko-radošovické, vztahy doložila v roce 1936 spolupráce Tyla na připravované hře *Malostranské povídky* pod režijním vedením Dramatiky. O oponu se postaral, i když za poplatek 30 Kč, SK Říčany.⁴⁹⁵ Nebo jej potvrdil zápis ze členské schůze ze dne 25. března 1936, kde bylo „...*Usneseno (sic) zaslati říčanským spolkům Tylu a Dramatice [DSO] přívěsy a vyzvati je k písemnému požadování svolení členů „Dramatiky“ k spoluúčinkování a označení účinkujících na návštěvích, že jsou členy spolku a účinkují s jeho svolením...*“⁴⁹⁶

Kontakt probíhal v roce 1935 i u sokolských jednot, kdy „...*Radošovická (sic) jednota přislíbila naší jednotě sehrát divadlo pro děti ve prospěch výstavby šaten.*“⁴⁹⁷ Skutečnost že se tak už stalo několikrát přivedla na svět myšlenku vlastní produkce, jejímž výsledkem byl návrh pohádkového odpoledne.⁴⁹⁸ Celý zápis působil spíše jako využití biografického zařízení než lidského potencionálu.

Čas sebou přinesl pro radošovickou Dramatiku jistou zkoušku. Jednak proto, že se na úkor sokolského sletu snižovala její činnost, a současně si právě Sokol Radošovice zřídil svůj dramatický odbor, čímž ovlivnil negativně její existenci. Ta to ustála a pokračovala v zaběhnutých kolejích založených na dobrém vzájemném vztahu a spolupráci.⁴⁹⁹ Např. v roce 1939, kdy pomáhala „...*při půlnoční šibřinkové scéně.*“⁵⁰⁰

Na připomínce bitvy u Zborova se podílela v roce 1937 Dramatika, Tyl a orchestr říčanského Sokola. Akce proběhla pod patronací brigádního generála Václava Petříka a v režii Václava Figara se uskutečnila hra *Poslední od Zborova*. Organizátory akce byli Československá obec legionářská, Obec přátel legionářů a odbočka svazu československé domobrany z Itálie v Říčanech.⁵⁰¹

⁴⁹³ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 28. srpna 1936, nestr.

⁴⁹⁴ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924 – 1938, kart. č. 3, Jednatelská zpráva ze dne 18. srpna 1933. Hrání dne 9. července 1933.

⁴⁹⁵ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 10. prosince 1936, nestr.

⁴⁹⁶ Tamtéž, zápis ze dne 25. března 1936, nestr.

⁴⁹⁷ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), neinventarizováno, Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932 – 1939, zápis ze dne 3. září 1935.

⁴⁹⁸ Tamtéž.

⁴⁹⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1932, nestr.

⁵⁰⁰ Tamtéž, text k roku 1939, nestr.

⁵⁰¹ Plakát *Poslední od Zborova* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

Jednou z dalších možností jak ukazovat vstřícnost a prezentovat přátelský vztah k ostatním spolkům bylo půjčování si potřebných rekvizit. Tuto otázku probíral Tyl na své schůzi krátce před světovou válkou. Výsledkem bylo usnesení, „...že žádný člen spolku nemá samostatně právo propůjčovati jakékoliv rekvizity.“⁵⁰² O tom si měl rozhodnout výbor sám, stejně tak, jestli bude požadovat nějaký poplatek.⁵⁰³ Co se týkalo přírůstků mezi kulisy, tak do inventáře Tyla se díky daru J. Petříčka dostalo plátno v ceně 500 Kč,⁵⁰⁴ které měl právo si zapůjčiti.⁵⁰⁵ Jiné, poněkud netradiční, poděkování směřovalo v následujícím roce 1933 od Dramatiky do Říčana, konkrétně k Sommerovi, který provozoval pohřební ústav a propůjčil v té době stále dramatickému odboru radošovických hasičů, rakvičky.⁵⁰⁶

Nyní se zaměříme konkrétně a to na vztah mezi Tylem a SSC. Zprávonoš z roku 1942 nám prozradil, že právě Tyl byl „...první, kdo v Říčanech podal ruku narozenému SSC“ tím, že „...pro něj sehrál v roce 1931 hru se zpěvy „Děvčátko z hájovny“ a věnoval SSC z výtěžku 50%.“⁵⁰⁷ Pokračovalo se i v následujících letech, kdy z původního záměru podpořit SSC a pomoci mu s realizací jeho hřiště prostřednictvím čistého zisku z představení *Hra na schovávanou* vzešel další projekt. Jednalo se o sehrání čtyř představení⁵⁰⁸ a spravedlivé rozdělení zisku.⁵⁰⁹ Spolupráce Tyla a SSC šla doložit i v roce 1942, když člen SSC M. Čihák „...svítí při představení Tyla našimi reflektory.“⁵¹⁰ A to například u hry *Zpovědník*, kde „...pěkným přínosem byla náznaková scéna v reflektorech.“⁵¹¹ Nestálo to jen na této technické výpomoci ale i na hostování herců.

Dobré vzájemné vztahy, a asi i onen „projekt“ stál u návrhu Tyla „...aby SSC Říčany podalo písemný návrh na spolupráci a jak si tuto představují.“⁵¹² SSC se domnívalo, že dohoda „...zabrání řevnivosti...“ a zároveň „...má přispět k pozdvižení úrovně říčanského

⁵⁰² Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 20. července 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵⁰³ Tamtéž, zápis ze dne 11. září 1940, nestr.

⁵⁰⁴ Tamtéž, zápis ze dne 20. července 1939, nestr.

⁵⁰⁵ Tamtéž.

⁵⁰⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis se dne 9. března 1933, nestr.

⁵⁰⁷ Víte In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 59-62, s. 165. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁰⁸ Mistr ostrého meče, Aféra s Margaretou, Vzbouření v ústavu šlechtičen, Vdavky Nanyňky Kulichovy.

⁵⁰⁹ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 8. března 1942, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵¹⁰ Víte In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, Říčany: 1942, č. 51, s. 157. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵¹¹ *Zpovědník* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 59-62, s. 168. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵¹² Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 3. února 1942, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

ochotnictví...“ a „...*chce svou činností vytvářet syntézu v práci a nikoliv rozdělovat.*“⁵¹³ K onomu sepsání dohody došlo v prosinci 1943.⁵¹⁴ Měla znamenat včasné oznámení definitivního repertoáru, rozdělení si termínů zkoušek i samotného představení, uvolnění se k hostování svých členů, bezplatné půjčování rekvizit (pouze pro představení) a společné rozhodování o rozšíření kulis a dalšího vybavení „...*aby se zbytečně neplýtvalo materiálem.*“⁵¹⁵ Otázka snahy SSC začlenit se do ÚMDOČ byla řešena na jiném místě této práce, přesto právě ona způsobila v této záležitosti pomyslnou stopku, protože „...*jelikož nám to ústředí zakazuje hráti se spolky neorganizovanými*“ a „...*dokavad nebude vyřízena jejich přihláška do ÚMDOČ nemůžeme s nimi spolupracovat.*“⁵¹⁶ Dalším požadavkem vzájemné spolupráce bylo, „...*aby SSC hrálo pouze dětská představení.*“⁵¹⁷ Debata nad obsahem oné dohody skončila tím, že „...*většina členů se vyjádřila proti dohodě t. j. proti podmínkám uvedeným v návrhu dohody předloženém SSC.*“⁵¹⁸ Přes tento negativní přístup se měla zachovávat vzájemná loajalita a pokračovat v půjčování rekvizit.⁵¹⁹ Ani Dramatika v půjčování potřebných kulis a rekvizit nezůstala stranou, což ji ze strany SSC „...*při příležitosti zakončení správního roku*“ vyneslo knihu Franka Tetaura Drama a jeho svět, kterou s díky přijala.⁵²⁰

Nevydařené sdružovací tendence s Tylem vyrovnávalo SSC právě u Dramatiky, když „...*vedle (sic) zisku významného spolupracovníka v p. Petříčkovi, který projevil o naší práci značný zájem...jsme se dohodli s radošovicou Dramatikou o systematické spolupráci.*“⁵²¹ Ta spočívala v „...*plánování a povznesení divadelní tvorby.*“ K tomu měla pomoci „...*vzájemná podpora morální i hmotná, spolupráce při představeních i pokud běží*

⁵¹³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č. Několik připomínek k zamýšlené dohodě s Tylem, Proč dohodu, s. 1.

⁵¹⁴ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 16. prosince 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵¹⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č. Několik připomínek k zamýšlené dohodě s Tylem, Divadlení rekvizity, s. 2.

⁵¹⁶ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 1. listopadu 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵¹⁷ Tamtéž, zápis ze dne 16. prosince 1943, nestr.

⁵¹⁸ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 11. ledna 1944, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵¹⁹ Tamtéž.

⁵²⁰ Za pomoc a přátelství In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 26-28, ze dne 6. března 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵²¹ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 32-35, ze dne 20. března 1943, nestr., bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

o inventář, který bude zároveň pořizován se zřetelem na druhý spolek.“⁵²² Stále se pohybujeme v roce 1943, kdy Recitační odbor SSC spolupracoval s Filharmonii na večeru *Růže ran*. Ta se potýkala s problémem, že neměla krátce před termínem „...notový materiál pro své věci.“⁵²³ Závažnost podtrhovala i skutečnost, že tuto akci dotoval vládním komisař částkou 500 K.⁵²⁴ Uvedená nepříjemnost zřejmě mohla dopomoci k tomu, že se termín o týden posunul, z 20. na 27. února.⁵²⁵

V daném roce se jediným pronajímatelem sálu u Labutě stal na základně smlouvy Tyl, zájemci o daný prostor měli hlásit právě u něj.⁵²⁶ a Opravdu tak činil ne jeden spolek.

Abychom si ukázali i případ napjatějších vztahů mezi samotnými členy jednoho spolku, uvedeme obvinění člena režijní rady Tyla. Jiný člen „...vstoupil do rež. rady, že zjistil že se ve spolku dějí nesprávnosti a že se provádí špinavá politika, kterou provádí Halák.“⁵²⁷ Celá situace vyústila v rezignaci obviněného a jeho odchodu. Ten netrval dlouho, protože po domluvě a dementování ze strany obviňujícího se vše vrátilo do starých kolejí. Jiný příklad proběhl v Dramatice, kdy nejmenovaný člen „...veřejně urazil režiséra a bezdůvodně složil úlohu.“ Tímto skutkem porušil stanovy a byl i přes hrozbu vyloučení pouze „obdařen“ důtkou a vyloučen z účinkování na představeních.⁵²⁸

Tolik tedy ke sdružování a spolupráci mezi sledovanými spolky. Uvedené příklady měly dopomoci k utvoření si jisté představy o tom, jaké vztahy mezi sledovanými spolky panovaly.

⁵²² Ro In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 30-31, ze dne 31. července 1943, nestr., bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵²³ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3, ze dne 9. ledna 1943, nestr., bez ISSN, tamtéž.

⁵²⁴ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 19-22, ze dne 19. února 1943, nestr., bez ISSN, tamtéž.

⁵²⁵ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3, ze dne 9. ledna 1943, nestr., bez ISSN, tamtéž.

⁵²⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Smlouva z 10. října 1943. Pronájem začal od 1. října 1943 do 31. prosince 1944 a bylo možné ho prodloužit. Za čtvrtletí za onen pronájem platil spolek 2 500 K.

⁵²⁷ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 20. června 1944, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁵²⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Záписы Dramatiky z let 1929 – 1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 13. prosince 1935, nestr.

6. Lidé kolem divadla

V této kapitole se zaměříme na ochotníky, milovníky „...divadelního umění, kteří se věnují ze záliby praktické divadelní činnosti.“⁵²⁹ Důležitým faktem bylo, že za to nepobírali, jako profesionální herci a jiní pracovníci, plat, v některých případech ani žádnou jinou odměnu. Naplňovali tak pouze svůj volný čas a dopřávali tak kulturní zážitek svým spoluobčanům. Stála za tím, jak už víme, nejen doba strávená na zkouškách a technických přípravách. Všechno úsilí věnované této činnosti bylo bráno jako „...velká a krásná oběť jednotlivců i celku, položená na oltář vlasti.“⁵³⁰

Proto, aby vše dopadlo nakonec před diváky dobře, dbalo se v první řadě velmi důrazně na to nejpodstatnější a tím byla kázeň. Nebylo divu, když bylo k realizaci jakékoli hry třeba poměrně velkého množství lidí, kteří se na tom podíleli. Mezi nimi nechyběli herci a herečky, režisér, osvětlovač, kostymér, lidé mající na starosti výpravu, dekoratér, vizážista, v některých případech i choreograf a hudebník. Požadavek na každého z nich vycházel z obsahu jeho činnosti.

Herec „...má hrát divadlo z lásky k umění.“⁵³¹ Vedle toho však musí ovládat nejen svou úlohu ale i těch, s nimiž hraje Režisér zase „...musí být všestranným umělcem nejlepších kvalit, musí rozumět herecké tvorbě, musí být také dobrým organizátorem.“⁵³² Když by totiž neplnil dané předpoklady, kritické zhodnocení by na to upozornilo. Stejně jako u Tylova představení *Chlapík*, kdy jmenovaný „...není režisérem, nemá k tomu ani osobních předpokladů ani teoretické přípravy ani potřebnou autoritu. Režisér však nebyl (sic) ani organizátorem. Nesvede ovládnout zkoušku, ukáznit herce vynutit včasný začátek a opravdovou práci na jevišti, nedokáže zajistit klidný a nezávadný průběh představení a zajistit včasné nástupy na scénu.“⁵³³ To by se tomu, kdo má být základem spolku, „...duší spolku,“⁵³⁴ stávat nemělo.

⁵²⁹ KOLEKTIV, *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Díl 2, sv. 4. Praha, 2001. s. 720. ISBN 80-7185-385-2.

⁵³⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka Okrsek F. X. Svobody, in. č. H 7384, Poslání do nového roku z 1. ledna 1946. s. 3.

⁵³¹ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 160. bez ISBN.

⁵³² Tamtéž, s. 47.

⁵³³ Kultura In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, s. 120. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵³⁴ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 106. bez ISBN.

Na dekoratéry se vztahoval požadavek, že musí „...býti zruční, ochotní, praktičtí a vynalézaví.“⁵³⁵ Osvětlovač by měl být seznámen se scénářem, měl by jeden dostat a dělat si poznámky. Této své pozice se velice dobře ujal člen SSC Míla Čihák, který „...se stále více osamostatňuje a zdokonaluje v práci.“ Nebyl jediný, kdo odváděl dobrou práci – bylo možné se dočíst, že „...pracují tak samostatně, že tu odpadá režii jedna ze starostí.“⁵³⁶

Šéf výpravy měl zase za úkol připravit návrhy kostýmů a s pomocí ostatních ho provést z papíru do reálné podoby. Kostýmní záležitosti byly pak často řešeny výpůjčkou z pražských firem, které se na tuto službu specializovaly. Mezi hojně využívané patřila firma Aži Huňková. Jednalo se o pražskou půjčovnu divadelních kostýmů, přesně řečeno maškarní, divadelní a filmový závod na Ovocném trhu v Praze 1.

Příkladem že jejich služeb bylo využíváno mohla být hra *Lucerna* z května 1946, kterou nastudovala nejen Dramatika. Jak doložil dopis adresovaný tomuto podniku, tak mezi nimi panovaly „...dlouholeté přátelské styky.“⁵³⁷ Ty navázala tato firma i s DSO, když se podílela svou částí na hře *Revoluční svatba*⁵³⁸ z roku 1934. Opomenuti by neměli být ani Invalidé, kteří služby této půjčovny využili v roce 1920 ve hře *Nevinně odsouzen*.⁵³⁹

Ani Tyl nezůstal zkrátka. Důkazem byla výpůjčka na hru *Pan Johanes* z roku 1947. Ta byla trochu zkomplikována, protože „...Většinu (sic) krojů pro tuto hru máme zapůjčenu.“ Tato skutečnost byla ale obratem vyřešena protože, „...urgovali jsme u jednoho divadelního spolku a dostali jsme dnes telefonickou zprávu, že nám budou kroje ráno dne 30.10. doručeny.“⁵⁴⁰ Bylo třeba si je jen vyzvednout. Ve stejném roce jejich služeb ještě využily ve hře *O myších a lidech*, kterou nacvičili Táčkaři.⁵⁴¹

Další půjčovnou, kterou měly spolky, jež byly členy ÚMDOČ, k dispozici, byla Naše šatna. Ta byla zřízena v roce 1939 v Praze, konkrétně v Dlouhé třídě č. 25. Obtížné válečné době se obraceli ke členstvu oné organizace a informovali o tom, že „...Doplňili (sic) a

⁵³⁵ CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 106. bez ISBN.

⁵³⁶ Osvětlovač In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 44-48, ze dne 10. dubna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵³⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Různá korespondence a různé písemnosti Dramatika – Radešovice, in. č. 6230, Dopis Aži Huňkové od Dramatiky Radošovice ze dne 27. března 1946.

⁵³⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1931, bez in.č., plakát *Revoluční svatba*.

⁵³⁹ Tamtéž, Složka pro rok 1921, bez in. č., plakát *Nevinně odsouzen*.

⁵⁴⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka koresp. přijatá 1947, in. č. H 7384, č. 90, Dopis Tyla od Aži Huňkové ze dne 27. října 1947.

⁵⁴¹ Tamtéž, in. č. H 7384, Složka Říčany-Radošovice účty, Dopis Aži Huňkové od Tyla ze dne 9. prosince 1947.

rozšířili jsme náš sklad kostýmů do té míry, že můžeme vyhověti téměř ve všech směrech.“⁵⁴² Jisté zkušenosti a panující poměry je přiměly k tomu, aby zdůraznili své přání, resp. to, co očekávali od svých klientů. „...žádáme (sic) od vás pouze spravedlnost v posuzování a hodnocení našich služeb.“⁵⁴³ Členství v ÚMDOČ přinášelo výhodu a to v podobě 10% slevy. U Aži Huňkové to bylo dokonce 15%.⁵⁴⁴ Využity byly také služby firmy Opera v roce 1926 u hry *Pražský flamendr*,⁵⁴⁵ a v roce 1925 Thalie u *Adamity*.⁵⁴⁶ Obě hry připravil Tyl. Firma A. Frýdové v Praze vybavila rokokovými kostýmy hru *Vlastencové z boudy* odehranou v roce 1921 DSO.⁵⁴⁷

Dále by nás mohla zajímat odpověď na otázku, kdo se mohl stát členem vybraných spolků. Stanovy DSO prozradily, že se jím mohla být „...každá i osoba právnická. Věkové ohraničení bylo různé pro chlapce a dívky. V případě kluků museli překročit 17 let, pro dívky stačil 15 rok života.“⁵⁴⁸ Nutností byla osobní bezúhonnost a schopnost, doporučení některého člena výboru nebo nadpoloviční většina hlasů výboru. Členové zde byli rozřazeni do různých skupin a to čestných, zakládajících, činných a přispívajících.⁵⁴⁹

Člen Orla byl „...příslušník kteréhokoliv slovanského kmene (muž i žena) po dokončeném 14. věku, [který] předloží (sic) radě jednoty přihlášku a po nejméně tříměsíční čekatelské lhůtě, kterou nelze nikomu, prominouti, byl ve schůzi jednoty za člena přijat.“⁵⁵⁰ Za důkaz členství (řádného i mimořádného) ve spolku sloužila vydaná legitimace.

Tyl své členy dělil na přispívající a činné, s tím, že je odlišoval na základě toho, zda platili stanovenou sumu ve čtvrtletních splátkách, nebo se aktivně podíleli na činnosti spolku a odevzdávali do spolkové pokladny příslušnou částku měsíčně.⁵⁵¹ Tento spolek umožnil přijmout za člena toho, který měl „...překročený rok 15, osobní bezúhonnost a schopnost.“⁵⁵²

⁵⁴² MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Výzva k členským spolkům ÚMDOČ ze dne 20. listopadu 1941.

⁵⁴³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Výzva k členským spolkům ÚMDOČ ze dne 20. listopadu 1941.

⁵⁴⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. č. 24, in. č. 11158, Výhody a povinnosti členů ÚMDOČ.

⁵⁴⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1926, bez in. č., plakát *Pražský flamendr*.

⁵⁴⁶ Tamtéž, Složka pro rok 1925, bez in. č., plakát *Adamity*.

⁵⁴⁷ Tamtéž, Složka pro rok 1921, bez in.č., plakát *Vlastencové z boudy*.

⁵⁴⁸ Národní archiv Praha-Chodovec, Zemský úřad Praha: Spolkové záležitosti, kart. 454, sig. 6140/1921, Stanovy Dramatického sdružení ochotníků, § 6.

⁵⁴⁹ Tamtéž, §4.

⁵⁵⁰ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednotka 1924-1938, kar. č. 3, Stanovy Československého Orla jednot a žup, Josef Sýkora Třebíč 1933, § 4, s. 3.

⁵⁵¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Opis stanov Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl, §4.

⁵⁵² Tamtéž, §5.

Stanovy SSC si žádaly, aby jejich člen byl „...*příslušník českého národa, který dovršil 14 rok věku,*“ vyplnil přihlášku a zaplatil zápisné.⁵⁵³ Tento způsob se postupem doby trochu změnil. A to tak, že „...*o přijetí rozhoduje předseda, na něhož přešla pravomoc výboru.*“ Konečný verdikt „...*je oznámen členstvu vývěskou, aby mohlo uplatnit do 14 dnů své případné námitky.*“⁵⁵⁴ Jednalo se o klub, který „...*stíral všechny společenské, sociální i třídní rozdíly...*“ a „...*neuzavírala (sic) se nikdy vůči nikomu.*“⁵⁵⁵

Jako poslední uvedme Sokol Radošovice, který si, stejně jako Sokol Říčany, žádal jen takového člena, který byl „...*příslušník národnosti československé nebo jiné slovanské (muž i žena) nejméně 18letý, mravně bezúhonný, který se sám přihlásí (sic).*“⁵⁵⁶ To ale nebylo vše, následovala lhůta, ve které bylo nutné splnit předepsané povinnosti a nakonec vykonat členský slib. Její standardní délka byla šest měsíců, mohla být jak zkrácena nebo prodloužena, nejdéle však na dobu jednoho roku.

V každém ze spolku bylo nutné respektovat již existující pravidla, zvyklosti zkrátka zákony. Jejich přehlížení mohlo způsobit, že, v případě SSC, už ve prospěch spolku nemohl dotyčný dále pracovat. Ztráta členství mohla nastat i v případě přestupu člena z jednoho spolku do druhého (např. Červený přestoupil na konci roku 1946 do Dramatiky), jeho vyloučením nebo odchodem na věčnost. Také bylo možné se svého členství zříci, jako to udělal kupříkladu Stanislav Vlček.

Rozšiřování členské základny nebylo jednoduchou záležitostí, zvláště když ten či onen spolek neměl dobrou pověst. V případě SSC jsme se skrze jeho nástěnný plátek dozvěděli, že své potenciální členstvo ztráceli. Proč? „...*Kazíte na Stadionku děvčata. Neučí se tam jinému než kouřit.*“⁵⁵⁷ Proto „...*Svoji (sic) dceru do SSC nepustím, protože nechci aby se naučila kouřit a bůhvíjakým ještě nectností.*“⁵⁵⁸ Že tomu tak ale nebylo potvrdila následující slova: „...*Vidím ale, že tu máte vzorný pořádek. Ted' se o ně bát nebudu.*“⁵⁵⁹ Postupem se ale objevila další skutečnost, která nevrhala na SSC dobré světlo. „...*Při představeních jiných spolků nebo divadelních společností nejste dost ukáznění a projevujete*

⁵⁵³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo SSC: Složka Činnost SSC Říčany 1942-1946, bez in. č., Stanovy SSC, §6.

⁵⁵⁴ Jak přihlásit dnes nového člena In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 8-9, s. 25. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁵⁵ Úvodem In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁵⁶ Stanovy TJ Sokol Radošovice § 4, uloženy u jmenovaného spolku.

⁵⁵⁷ Povídá se : Hlášky o SSC levé i pravé In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 16-17, s. 2. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁵⁹ Povídá se In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 35-36, s. 98. bez ISSN, tamtéž.

se poněkud nahlas, což vyvolávalo tyto reakce „...do SSC nevstoupím. Protože kam přijdete, všude děláte bengál a pak se mezi lidmi zrovna hezky nemluví.“⁵⁶⁰ Nicméně i tato slova, jež členstvo tohoto spolku nijak zvlášť nechválila, nezabránila tomu, aby se také díky stále složitějším poměrům jeho základna přesto nerozšířila. Tento fakt můžeme doložit grafem v příloze č. 4. Agitaci prostřednictvím propagačního materiálu (letáčků) užíval např. i Orel. V roce 1926 spolek čítal celkem 153 členů.⁵⁶¹ U Sokola Říčany to bylo roku 1932 mužů 205 a žen 106.⁵⁶² Ohledně Dramatiky jsme se ze soupisu z roku 1933 dozvěděli, že členů měla 60.⁵⁶³ Počet členů Tyla činil k roku 1937 celkem 43. DSO a jejich 49 členů, z toho čtrnáct žen, si představíme prostřednictvím přílohy č. 4, ve které se nachází fotografie, resp. tablo, tohoto spolku, které nám ukázalo, jak vypadali někteří v následující kapitole námi sledovaní jedinci.

6.1. Osobnosti z řad ochotníků

Nyní přejdeme ke konkrétním osudům lidí, kteří svůj nejcennější dar který měli, čas, věnovali ostatním lidem. Protože by nebylo možné věnovat se každému spolku zvlášť, seznámíme se jen s úzkým výběrem lidí, kteří se ve sledované oblasti ochotnictví věnovali. Jsou utříděni podle abecedy.

BUDÍNSKÝ Václav (1873-1937)

Narodil se v Klášteře u Vilímova. V roce 1897 se z něj stal učitel. Než nastoupil v roce 1906 jako prozatímní správce v Radošovicích, působil v Černém Kostelci, Mukařově, Čestlicích a Hrdlořezech.⁵⁶⁴ Svou práci vykonával dobře, protože ji měl opravdu rád, stejně jako své svěřence. Jeho slova „...jsem přesvědčen že všichni vzpomínají a budou vzpomínati na svoji bývalou školu s toužou láskou, s jako vzpomínati budu vždy já na ně...“⁵⁶⁵ to dokazovala.

⁵⁶⁰ Nikdo není bez chyby In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 51-53, s. 141. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁶¹ Vrstva dělnická 30%, zemědělská 20%, úřednická 14%, živnostenská 22%, ostatní 14%. SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, kar. č.3 Dopis psaný Orlem v Říčanech Ministerstvu zdravotnictví a tělesné výchovy v Praze na Smíchově ze dne 19. února 1926, s. 1.

⁵⁶² Zpráva matrikáře In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol Říčany*. roč. 2, č. 1, 1933, s. 4. bez ISSN.

⁵⁶³ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 20. ledna 1935, nestr.

⁵⁶⁴ SOKA Praha-východ, Obecní škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1952, zápis z let 1906/1907, nestr.

⁵⁶⁵ Tamtéž, zápis z let 1935/1936, nestr.

Vedle učitelství přispíval společnosti i svou literární tvorbou. Tvořil hry a přispíval do nejrůznějších periodik pod pseudonymem Xaver Dub. Podklady v Muzeu Říčany doložily konkrétně tyto: *Národní politiku*, tedy její *Nedělní zábavnou a poučnou přílohu*,⁵⁶⁶ politický deník *Čas*. Jak ho informoval Jan Herben, jeden z jeho článků měl pozitivní odezvu – „...*Váš článek Dejte nám knihy pohmul jednoho z mých...odběratelů, že chce zakoupit kočující knihovnu vesnickou...*“⁵⁶⁷ Dále sem patřila zábavná příloha *Práva lidu*.⁵⁶⁸ Bylo mu vydáno několik her, například *Za štěstím*.⁵⁶⁹ U hry *Na přestavlkém mlýně* požádal o to, aby „...*hra byla vydána tak, aby ji možno již býti užito...k oslavám 10. výročí republiky.*“⁵⁷⁰ Dále *Miliony Damiána Damiánka*,⁵⁷¹ *Vonešův dědeček*,⁵⁷² *Chodské Besídky*,⁵⁷³ *Petrovští na Vojkově*,⁵⁷⁴ nebo *Na Mikuláše*.⁵⁷⁵ Že se jednalo o uznávanou osobnost dosvědčil v roce 1947 nápad od bývalých žáků „...*sehráti k uctění jeho památky divadelní hru „Přestavlký (sic) mlýn.*““⁵⁷⁶ Mělo to kladnou odezvu, protože jeho přínos byl neobyčejný „...*byl vlastně první, kdo v naší obci z (sic) ochotnickým divadlem začal.*“ Předpokládaným režisérem měl být Jan Petříček.⁵⁷⁶ Jestli byla tato myšlenka realizována či ne se z pramenů nepodařilo zjistit. V příloze č. 5 je možné si prohlédnout, jak tato osobnost vypadala.

FIGAR Václav (1879-1967)

Narodil se na Malé Straně, jako druhé dítě. V sedmi letech se přestěhovali na Nové Město, kde se jeho otec „...*stal inspektorem u jeptišek Uršulinek,*“⁵⁷⁷ přesněji řečeno

⁵⁶⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Budínský ředitel školy v Radošovicích, X. Dub, in. č. H 4542. Dopis Václava Budínského od redakce *Národní politiky* ze dne 5. prosince 1936. Zaslal do *Národní politiky* referáty o Klicperovi a Gogolovi.

⁵⁶⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Budínský ředitel školy v Radošovicích, X. Dub, in. č. H 4535, Dopis V. Budínského od Jana Herbena ze dne 2. ledna 1899. s. 1.

⁵⁶⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Budínský ředitel školy v Radošovicích, X. Dub, složka Literární památky V. Budínského – X. Dub. DUB, Xaver, in. č. H 4558, *Petříčkova vina*. In *Dělnická besídka, zábavná příloha Práva lidu*, č. 2. ze dne 9. ledna 1927.

⁵⁶⁹ Tamtéž, in. č. H 4548, Smlouva mezi Ústředním nakladatelstvím a knihkupectvím učitelstva československého a Václavem Budínským ze dne 27. října 1926.

⁵⁷⁰ Tamtéž, in. č. H 4549, Dopis Václava Budínského od Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého ze dne 21. listopadu 1927. Jeho přípis ze dne 24. listopadu 1927.

⁵⁷¹ Tamtéž, in. č. 4547, Smlouva mezi V. Budínským a Divadelní nakladatelství Fr. Švejda Praha VIII. ze dne 22. března 1928.

⁵⁷² Tamtéž, in. č. H 4546. Dopis V. Budínského od „Nové literatury“ ze dne 28. března 1928.

⁵⁷³ Tamtéž, in. č. H 4545. Dopis V. Budínského od V. Kutiny ze dne 24. března 1930.

⁵⁷⁴ Tamtéž, in. č. H 4557. DUB, Xaver. *Petrovští na Vojkově*.

⁵⁷⁵ Tamtéž, DUB, Xaver. *Na Mikuláše*.

⁵⁷⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. *Dramatika Radošovice: Růžová složka Dramatika – Radešovice*, bez in. č., Dopis Místní osvětové rady od *Dramatiky Radošovice* ze dne 24. února 1947.

⁵⁷⁷ MUZEUM ŘÍČANY, Složka p. Václav Figar, př. č. 10/96, *Vzpomínky V. Figara*, kapitola *Náš byt*, s. 1.

„...vrchním inženýrem u magistrátu a zastupoval jeptišky u úřadu.“⁵⁷⁸ Kladný vztah k divadlu získal díky rodinnému prostředí, kde vyrůstal. Studoval kromě obecné školy také na gymnáziu v Praze.⁵⁷⁹ Tolik nám prozradily citované vzpomínky z roku 1959. Stal se z něj vrchní účetní hlavního města Prahy, který přispěl spolu se svou manželkou Marií ochotnickému divadlu v mnohém.

V Praze byl, dle svých slov, „...horlivě činný jako divadelní ochotník“⁵⁸⁰ od dvaceti let. Měl příležitost hrát pod vynikajícími režiséry Wiesnerem, Budilem a Kavkou, navštěvoval na Karlově Universitě přednášky prof. Hostinského a prof. Tilleho.⁵⁸¹ U říčanských ochotníků se uplatnil v roce 1915 „...jako režisér a herec v aktovkách „Pařížtí spáči“ a „Princ Brk a princezna Džinarsta.““⁵⁸² Stál u vzniku DSO v Říčanech. Dále pak šířil své vědomosti o divadle a práci na něm skrze své přednášky či články v dobovém tisku.⁵⁸³ Byl i autorem příručky s názvem *Divadelní praktik* z roku 1930. Jeho aktivita mu od Pražského okrsku ÚMDOČ vynesla „...uznání zásluh o rozvoj dramatického umění,“⁵⁸⁴ o němž psal i místní tisk.⁵⁸⁵ Také bychom se měli zmínit o členství v Tylovi, v Okresní osvětové komisi v Říčanech a v neposlední řadě také jeho podporu loutkového divadla.

KOŠKOVÁ Růžena (1927?-1943)

Jednalo se o dceru uznávaného stavitele Antonína Koška (1889-1956), která se narodila v Říčanech v domě, který byl podle ní pojmenován. Autor článku v *Říčanském kurýru* (dále jen *Kurýr*) se o této osobě vyjádřil takto: „...Byla (sic) to velmi talentovaná tanečnice a herečka.“⁵⁸⁶ V tanci se, stejně jako Němeček, o kterém bude řeč vzápětí, zdokonalovala ve škole B. Szynglarského. Doklady o jejich hereckých dovednostech byly obsaženy v komentáři ve *Zprávonoši* z roku 1943, který ohodnotil její provedení hlavní role ve hře *Soupeři*. „...Podle očekávání nejlepší byla Košková v roli Zuklínové, která přinesla

⁵⁷⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Složka p. Václav Figar, př. č. 10/96, Vzpomínky V. Figara, kapitola Náš byt, s. 1.

⁵⁷⁹ Tamtéž, kapitola Horažďovice – můj krůček v turistice, s. 1.

⁵⁸⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 4.

⁵⁸¹ ČERNOHORSKÝ, Jiří. Václav Figar a ti druzí In *Říčanský kurýr*. č. 11, 2003, s. 29. bez ISSN.

⁵⁸² Tamtéž.

⁵⁸³ Zákon divadelní In *ROJ časopis pro literaturu, divadlo a umění*. roč. 1, s. 125-126.; Pro ochotnickou praxi In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 4, sešit 4, 1926, s. 66 – 67. bez ISSN.

⁵⁸⁴ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Václav Figar, in. č. H 4657, Diplom režiséra ze dne 15. října 1926.

⁵⁸⁵ BOKR, Míla. V.Š.Figarovi. In *Říčanské listy: Neodvislý časopis pro Říčansko a okolí*. roč. 2, č. 24 ze dne 28. září 1929.

⁵⁸⁶ HOFTA, Dalibor. Neobyčejní občané Řičan (6): Vzpomínky Dalibora Hofty In *Říčanský kurýr*. č. 4, 2013, s. 62. bez ISSN.

svou bezprostřední přirozenost, jež působí opravdově a přesvědčuje.“⁵⁸⁷ Svůj talent zdokonalovala nejen na ochotnických prknech, ale také ve škole. Studovala dramatické oddělení pražské konzervatoře. Vedle Tyla se také podílela na činnosti v SSC, jak doložila fotografie (příloha č. 5) těch, „...kteří se 3. května 1941 seskupili kolem busty Boženy Němcové“⁵⁸⁸ Radost ze hraní v jejím podání skončila, když „...Dívka (sic) onemocněla a do tří dnů zemřela na tehdy neznámou a těžko zjištělnou nemoc, možná meningitidu.“⁵⁸⁹ Stalo se tak 14. září 1943 o 3. hodině ranní.⁵⁹⁰

NĚMEČEK Jiří (1924-1991)

„...Ještě v říčanském rodišti jej k baletu přivedl bratr Václav...“ Stal se z něj tanečník, choreograf a pedagog, jehož učitelem byl i B. Szynglarski, který právě v Říčanech vedl baletní školu a podílel se na divadelních představeních pro ochotníky převážně po taneční stránce. Jinak „...Profesionální (sic) kariéru začal ještě za války roku 1940 v operetním „Tyláčku“ v Nuslích, krátce následovalo Národní divadlo a pak nasazení do Německého divadla ve Vratislavi. Po válce odešel do Opavy...“ „...Pak získává angažmá jako sólista baletu v Brně...“ „...V roce 1951 se stává šéfem baletu v Plzni.“ Jen co se týkalo baletu „...ztvárnil na 80 inscenací,“⁵⁹¹ nemluvě o operetách, operách, muzikálech a podobně. Byl považován za veleúspěšného „...tvůrce realistických celovečerních tanečních dramát.“⁵⁹² V roce 1963 byl oceněn uznáním zasloužilý umělec. Národním umělcem se stal v roce 1981.⁵⁹³ Ve sledovaném prostoru se předvedl například ve hře *U panského dvora* v roce 1939.⁵⁹⁴

PETŘÍČEK Jan (1896-1968)

Narodil se do rodiny sedláře v Luštěnicích okresu Mladá Boleslav a v Mladé Boleslavi vystudoval Obchodní akademii. Uplatnil se jako ministerský úředník v Praze. Odtud to neměl

⁵⁸⁷ Divadelní Velikonoce : Soupeři. In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁵⁸⁸ ČIHÁK, Vlastimil. Sportovní studentský klub blahé paměti In *Říčanský kurýr*. č. 6, 2004, s. 37. bez ISSN.

⁵⁸⁹ HOFTA, Dalibor. Neobyčejní občané Říčan (6): Vzpomínky Dalibora Hofty In *Říčanský kurýr*. č. 4, 2013, s. 62. bez ISSN.

⁵⁹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., parte Růženy Koškové.

⁵⁹¹ KOLEKTIV. *Český taneční slovník: tanec, balet, pantomima*. Praha: Divadelní ústav, 2001. ISBN 80-7008-112-0. s. 217.

⁵⁹² Tamtéž.

⁵⁹³ Tamtéž.

⁵⁹⁴ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Různá korespondence a různé písemnosti, in. č. H 5149, plakát *U panského dvora*.

do Říčan daleko. Zde zapustil kořeny před rokem 1927, kdy zde postavil rodinný domek. Fakt že se do Říčan dostal před rokem 1927 potvrzoval i plakát na hru *Čarodějka aneb láska tuláková*,⁵⁹⁵ kterou Tyl pod jeho režisérským vedením nacvičil v září 1926. Jednalo se snad o první hru, kterou po oddělení se od DSO odehráli.

Ještě předtím ale narukoval do 1. světové války a v roce 1917 vstoupil do legií v Borispolu v Rusku a vrátil se v roce 1920. Právě tato doba ho hodně ovlivnila. Žili, přesouvali se v tzv. Kebruškách, upravených vagonech, a při čekání na lokomotivu si krátili čas hrou v šachy a divadlem, čímž vyjadřovali kladný vztah ke svému národu a nově vzniklému státu.⁵⁹⁶

Můžeme o něm říci, že byl schopným člověkem, který měl svou vizi a uměl pracovat s lidmi. Další jeho předností byl zápal, národní vědomí, vlastenectví, které prostřednictvím divadelní hry posiloval. Byl velkým příznivcem T. G. Masaryka. Jeho nápaditost, zarputilost, lépe řečeno soustředěnost na to co dělal přispívala velkou měrou k tomu, aby se výsledná práce vydařila. Snažil se ji vždy odvádět co nejlépe. Divadlo podporoval nejen svou činností, ale i finančně. Musíme zde zdůraznit, že být ochotníkem znamenalo přidat ruku k dílu tam, kde bylo zrovna třeba. Jan Petříček toho byl důkazem. Herec, režisér, předseda, konkrétně Dramatiky, kulturní referent v okrsku F. X. Svobody v Říčanech, podílel se i na výpravě, tvorbě scén. Tu měl na starosti například ve hře *Ať nás nevykradou*, kde také hrál advokáta. Jednalo se o repertoár Tyla z roku 1931.⁵⁹⁷ Ve válečné době právě jeho práce na výpravě vylepšovala celkový, spíše kritický, pohled na práci Dramatiky.

Na „prkna, co znamenají svět“ vstoupil, když nebylo zbylí, ale raději se pohyboval mimo ně, v zákulisí. Přesto ztvárnil různé role, a to už v Tylu.⁵⁹⁸ V letech 1927-1947, tedy za dvě desetiletí, zrežiroval na základě prostudovaných podkladů více jak tři desítky různých her. Nepomáhal jen se samotnými přípravami divadelního představení ale i při různých příležitostech, sokolských šibřinkách, výročí a podobně. Svou energii vložil i do divadla, které sice hráli lidé, ale prostřednictvím loutek. Více je možné se dočíst v kapitole věnující se loutkovému divadlu.

⁵⁹⁵ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5776, plakát *Čarodějka láska tuláková*.

⁵⁹⁶ Rozhovor s Janem Petříčkem ze dne 24. září 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁵⁹⁷ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5386, plakát *Ať vás nevykradou*.

⁵⁹⁸ Např. ve hře *Třetí zvonění*. Tu režiroval a měl i roli Pilze. *Sextánce*, kde ztvárnil stavitele Bína. Své režisérské schopnosti uplatnil v *Noci na Karlštejně* z roku 1930, kde také hrál Petra, krále cyperského a jeruzalémského. Ve stejném roce pak hrál také Harringtona ve hře *Popelka Patsy*.

Nové, válečné, poměry sebou přinášely těžkosti do každodenního života. On sám ztratil svou práci na Ministerstvu a uplatnil se ve zdejšímu muzeu, kde přispěl chytáním či preparováním motýlů a brouků ke vzniku sbírky těch, kteří žijí na Říčansku. Tvořil taktéž herbáře.⁵⁹⁹ Ochotničení nebylo výjimkou. Přesto se dařilo pokračovat v práci a to právě díky takové osobnosti, jakou byl Jan Petříček. V roce 1940 byla velice srdečně oceněna jeho práce na hře *Radúz a Mahulena*.⁶⁰⁰ Z dopisu Národního souručenství bylo zřejmé, jak si cenili schopností tohoto režiséra. „*Když jsme již mysleli, že ani tentokrát se nepodaří provést tuto hru, přece jsi nás přivedl na správnou myšlenku a vlil do nás přesvědčení, že jednou začatá práce se musí dokončit.*“⁶⁰¹

Jeho vyjádření „*NIKDO SÁM DIVADLO NEUDĚLÁ,*“⁶⁰² v dopise z roku 1941 prozradilo, že atmosféra ve spolku nebyla dobrá. Už jednou zanechal spolupráce s Dramatikou. Právě proto nejspíš přispěl na kulisy říčanskému Tylu. I když to vypadalo, že se jeho spolupráce už neobnoví, nejspíš se tak nestalo, protože už v květnu režíroval *Malostranskou humoresku*.⁶⁰³ Konec války pro něj znamenal návrat na Ministerstvo, odkud musel v roce 1948 odejít. Posléze pracoval jako skladník v uhříněveské Ocelaně.⁶⁰⁴

SZYNGLARSKI Bronislaw

Více než jeho osobu si zde přiblížíme jeho práci. V Říčanech měl svou vlastní uměleckou školu, řeklo by se spíše soukromé hodiny, baletního tance pro děti z dobře situovaných rodin. Dívek bylo šest, chlapci tam byly chvíli dva. B. Szynglarski dojížděl každý týden do Říčan vlakem. Prostory pro výuku měl v malém sále v hotelu u Labutě, kde se o hudební doprovod starala pravděpodobně jeho manželka.⁶⁰⁵

U této „školy“ byla každý rok pořádána výroční baletní akademie. Jednou U Kozlů v Říčanech, podruhé U Dolejšků v Radošovicích. Na jednu z nich bylo obecenstvo zváno jménem Tyla.⁶⁰⁶ Soubor, pod jeho tanečním vedením nacvičil i dětskou operetu *Pohádka*

⁵⁹⁹ Rozhovor s Janem Petříčkem ze dne 24. září 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶⁰⁰ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5216, plakát *Radúz a Mahulena*.

⁶⁰¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Různá korespondence a různé písemnosti Dramatika – Radešovice, bez in. č. Dopis Jana Petříčka od Národního souručenství ze dne 25. května 1940.

⁶⁰² Tamtéž, in. č. H 6277, Dopis Jana Petříčka Dramatice Radošovice ze dne 9. září 1941.

⁶⁰³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5418, Plakát *Malostranské humoresky*.

⁶⁰⁴ Rozhovor s Janem Petříčkem ze dne 24. září 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶⁰⁵ Rozhovor s Daliborem Hoftou ze dne 23. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶⁰⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č. 5708, plakát *Taneční akademie*, uloženo v Muzeu Říčany.

lesa, jež byla sehraána v roce 1935 ve prospěch Ochrany matek a dětí.⁶⁰⁷ Ve své tvůrčí práci se uplatnil také jako autor pantomimy o jednom dějství s názvem *V dětském pokoji* (1933).⁶⁰⁸

Dále se postaral o baletní složky ke hrám *Pohádka o zlaté rybce* a *Mamzelle Nitouche* z roku 1930, *Podzimní píseň lásky* z roku 1931, *Muzikanti z české vesnice*, a *Manželství na zkoušku* z roku 1932, *Maryna ze mlýna* z roku 1934, *V tom domečku pod Emauzy* z let 1934 a 1935, *Ukradený svatý* z roku 1935, *Kukačka* z roku 1936. Jedná se pouze o příklady práce, kterou přispěl ke zdárnému výsledku nacvičených her.⁶⁰⁹

ŠATOPLET Jiří (1922-1996)

Narodil se v rodině bankovního úředníka. Kladný vztah k divadlu získal už v rodinném prostředí. Po složení maturitní zkoušky mu byla přidělena pozice v ČKD jako pomocná kancelářská síla. Zároveň měl, stejně jako další jeho vrstevníci, odjet do Říše, čemuž se vyhnul tím, že nastoupil jednoroční kurs při obchodní akademii. Následně se uplatnil na Okresním úřadě v Říčanech, po jeho zrušení přešel na Okresní úřad Praha-jih. V rámci této práce byl vyslán na výcvik protipožární ochrany, jenže budova, kde se to v Praze mělo konat, byla obklíčena, a on byl odveden do Hamburku, „...kde byli ubytováni v táboře a vycvičení na *Luftschutzpolizei*.“⁶¹⁰ Po výcviku sloužil rok v přístavu Kielu. V roce 1943 byl přeložen do Prahy k požárnímu útvaru. Díky svému vzdělání se dostal ke kancelářské práci, kterou vykonával v Žižkově, Vinohradech a Smíchově. Zapojil se i do odboje do skupiny Josefa Koreše.

Po skončení války pracoval až do roku 1959 v Říčanech na Okresním úřadě a pak se uplatnil jako redaktor nebo ekonom pro financování kultury a osvěty při ministerstvu financí. Po prodělaném infarktu pracoval jako vrátný na Okresní správě silnic v Říčanech. Divadlo bylo jeho vášní, jeho životem, který si v mládí vyplňoval sportem. Při SSC hrál úspěšně kopanou a hokej.⁶¹¹ Pomáhal i při vydávání *Zprávonoše*. V závěrečném roce války se oženil a založil rodinu. Jako člověk byl nesmírně organizačně schopný. Dopomáhala mu k tomu

⁶⁰⁷ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č. 5142, plakát *Pohádka lesa*, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁰⁸ Plakát *V dětském pokoji* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁰⁹ Tamtéž, plakáty: bez in. č. - *Pohádka o zlaté rybce*, in. č. H 5349 - *Mamzelle Nitouche*, in. č. H 5718 - *Podzimní píseň lásky*, in. č. H 5717 - *Muzikanti z české vesnice*, in. č. H 5705 - *Manželství na zkoušku*, in. č. H 5677 - *V tom domečku pod Emauzy*, in. č. H 5673 - *Ukradený svatý*, in. č. H 5669 - *Kukačka*, in. č. H 5169 - *Marýna ze mlýna*.

⁶¹⁰ VOJTĚCH, Jaroslav. Žili mezi námi In *Říčanský kurýr*. č. 4, 1997, s. 22. bez ISSN.

⁶¹¹ Tamtéž, s. 23.

i skutečnost, že měl mnoho konexí, známých. Co se týká získání potřebných povolení a různých administrativních úkonů, třeba i zápisů ze schůzí, to obstarával právě on. Stejně tak i zajišťování uhlí, zatápění v kamnech v době zkoušek, nebo potřebného proviantu. Co se týkalo divadla, tak, ačkoliv to již nespadá do sledovaného období, byl v 50. a 60. letech členem rady Domu osvěty v Říčanech, tajemníkem poradního sboru v Okresní osvětové radě, členem ÚMDOČ. ⁶¹²

Co se týkalo jeho herectví, vždy se perfektně připravil, chodil včas, naučil se pečlivě text. Jeho režisérské postavení bylo trochu složitější, protože „...*byl měkej (sic), nechtěl nikomu ublížit a vše krásně zaobalil, ale neřekl to narovinu.*“ ⁶¹³ Přesto si dokázal získat lidi a předávat své zkušenosti mladší generaci. Příkladem mohla být příprava Viktora Preise, Miroslava Masopusta, Jitky Žídkové a Moniky Hladové na DAMU. ⁶¹⁴ Kdybychom jeho postoj k herectví a režirování měli porovnat, tak raději hrál. Je třeba zde i připomenout, že právě on sepsal do publikace *Kapitoly města Říčan* část pojednávající o ochotnickém divadle. ⁶¹⁵

TÍSKOVÁ Vlasta (1907-2005)

Rodným jménem Mašková. Z matčiny strany byla nejspíše spřízněna s rodinou Chmelovou, z nich pocházeli bratři Václav a Otakar. Ti se uplatnili jako barytonisté. Na přání otce se dala na dráhu učitelky. Zkoušku pro studium v učitelském ústavu udělala, jenomže v oboru pro tzv. literární učitelky bylo plno, otevírali jen školství odborné – ruční práce, šití. Rozhodla se tedy pro tuto dráhu, ale musela mít ještě roční praxi. Tu vykonávala u říčanského krejčího pana Sedláčka. Byla velmi manuálně zručná. Protože za onu práci nedostávala mzdu, její otec se postaral o její uplatnění v záložně, kde nabývala vědomostí v účetnictví. Právě tento obor se stal jejím povoláním v pražském Elektrárenském svazu. Měla nejspíš i literární ambice, poněvadž se dochovala hříčka *Rusalka v Holywoodu*, jejíž byla autorkou. Její manželství s Aloisem Tískem bylo bezdětné. Svůj kladný vztah k nim, kreativitu, hravost

⁶¹² VOJTĚCH, Jaroslav. Žili mezi námi In *Říčanský kurýr*. č. 4, 1997, s. 23. bez ISSN.

Tamtéž.

⁶¹³ Rozhovor s Jitkou Kulhanovou ze dne 30. září 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶¹⁴ VOJTĚCH, Jaroslav. Žili mezi námi In *Říčanský kurýr*. č. 4, 1997, s. 24. bez ISSN.

⁶¹⁵ ŠATOPLET, Jiří. Ochotnické divadlo v Říčanech In HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly města Říčan*. Říčany, s. 405-434., bez ISBN.

uplatnila tedy mezi dětmi cizích a velice se jí to dařilo.⁶¹⁶ Jak tato osobnost vypadala je možné zjistit z přílohy č. 5.

Nebyla jen členem DSO, Tyla ale též Sokola Říčany. Velký vliv na ni měl Václav Figar, který ji dokonce přemlouval, aby se ujala ochabujícího loutkového divadla. Učinila tak, ale nevydržela, což potvrdila její slova: „*Nezlobte (sic) se, ale já to hrát nemůžu. Mám radši živé lidi. Ty loutky s provázky mi připadají jako oběšenci.*“⁶¹⁷ Své svěřence se snažila naučit to, co sama načerpala, třeba když v roce 1947 absolvovala, jakožto členka Tyla, školení I. stupně, které pořádal okrsek F. X. Svobody v Říčanech spadající do ÚMDOČ, u něhož zastávala pozici jednatelky. Své ochotnické činnosti zanechala kvůli svému muži, který byl těžce nemocný a musela se o něj starat.

TUČEK Ladislav (1909-?)

Pocházel z hudební rodiny. Jeho otec přišel do Říčan v roce 1907 a vedl kůr ve zdejším kostele sv. Petra a Pavla. Byl samoukem, který se následně vzdělával v kompozici, hře na varhany a harmonii u prof. Bohumila Kašpara. Protože ho jeho práce neuživila, založil si zde svou hudební školu. Vedle zpěvu a hudební nauky bylo možné se v budově č. p. 215 naučit i na mnohé hudební nástroje.⁶¹⁸

Věnujme se ale raději Ladislavovi. Ten byl velice hudebně nadaný, což potvrdilo i přijetí na pražskou konzervatoř už ve třinácti letech. Jako pedagog se uplatnil ve zdejší škole do roku 1951. Po nuceném odchodu působil u Karla Vlacha v Karlínském hudebním divadle. V roce 1982 se odstěhoval do Tábora.⁶¹⁹

Své nadání vnášel do zdejších spolků. Byl nenahraditelným členem SPD, kde působil do roku 1929, kdy ho zdravotní důvody přiměly velice přínosné činnosti zanechat.⁶²⁰ Vedl 16-ti členný orchestr DSO, který se předvedl např. ve veselohrách *Baron z nudlí*, *Jak Rezka přišla do rodiny*, *Bejvávalo* v roce 1928. Sám komponoval, což bylo možné si poslechnout u hry *Sen noci svatojánské* z roku 1928.⁶²¹ Důvod hry *Taneček panny Márinky* ze srpna 1930

⁶¹⁶ Informace od Jiřího Černožského, jež s Vlastou Tiskovou učinil asi rok před smrtí rozhovor, který zaznamenal na pásek. Ten je však ve špatném stavu.

⁶¹⁷ Tamtéž.

⁶¹⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Kultura a hudba v Říčanech, př. č. 98/92.

„*klavír, varhany, harmonium, housle, viola, celokontrabas, flétna, hoboj, klárinet, tagot, angl. Roh, sachsofon, harmonika, nástroje žesťové - trubka, tambon, lesní roh atd., kytara, mandolína, citera, nástroje tamburašské.*

⁶¹⁹ MUZEUM ŘÍČANY, KOZELKOVÁ, Veronika. *Hudba v Říčanech včera a dnes*. 1997. s. 17.

⁶²⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

⁶²¹ MUZEUM ŘÍČANY, bez in. č. *Sen noci svatojánské*.

vypovídá sám o sobě „...na rozloučenou s prvním dirigentem Divadelního sdružení ochotníků, který to měl na starosti.“⁶²² Jeho odmlka však v tomto případě nemohla trvat dlouho. Dokládala to jeho další spolupráce. V roce 1931 na hře *Foukni do svíčky*, v roce 1932 na hře *Život je krásný* atd. Toto jméno bylo spjato i s Filharmonií nebo sborem Jablonský.⁶²³

Na tomto místě by mohlo být vhodné uvést, že svůj hudební odbor ustavil od roku 1936 i Sokol Říčany, a proto „...bratři a sestry, kteří ovládáte nějaký hudební nástroj, přihlaste se u bratra Vydry.“⁶²⁴ Sokol využíval hudební doprovod pod vedením Josefa Brummera. Orel nezůstal pozadu. Tato složka byla vedena Karlem Černickým.

VLČEK Jan (1905-1977)

Narodil se ve Všestarech v učitelské rodině. V letech 1921-25 navštěvoval pražský učitelský ústav. Profesně působil v Senohrabech, Uhříněvsi, Dubči, Popovičkách, Petrovicích, následně v Říčanech.⁶²⁵ Jednalo se o bratra níže uvedeného Stanislava. Jan rozvíjel svůj výtvarný talent u mistrů např. Mandla, Kutmana, Šilhavého, Bubeníčka. „...Měl zvláštní charisma a proto ho ani ti největší darebáci nezlobili. Všechno uměl krásně vysvětlit. Jeho velkou vášní byla hudba.“⁶²⁶ Ve Filharmonii hrál na violoncello. Co se týkalo jeho maleb, tak „...pravidelně vystavoval také ve známé Rubešově galerii na Národní třídě v Praze. Kromě zátiší a krajin maloval portréty svých blízkých.“⁶²⁷ S ohledem na výsledky divadelní práce místních spolků, spolupracoval například na hře *Perle panny Serafínky* v roce 1935, kde měl na starosti výpravu hry. Jako člověk byl ochotný, ale na rozdíl od svého bratra spíše uzavřený. Svou práci odváděl precizně.⁶²⁸

VLČEK Stanislav (1909-1990)

Narodil se taktéž ve Všestarech. Jisté umělecké nadání šlo vystopovat ze skutečnosti, že jeho dědeček z matčiny strany, Antonín Freisleben, „...byl vojenským hudebníkem a později si založil hudební školu a řídil známou říčanskou dechovku.“⁶²⁹ Stanislav „...Navštěvoval obchodní akademii a dal se na úřednickou dráhu v pražském

⁶²² MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1930, bez in. č., plakát Tři dcerušky na vdávání.

⁶²³ MUZEUM ŘÍČANY, bez in. č., plakát Život je krásný.

⁶²⁴ Zprávy z odborů. *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol Říčany*. roč. 5, č. 8, 1936, s. 11. bez ISSN.

⁶²⁵ SOKA Praha – východ, Praha-východ, neinventarizováno, Pamětní kniha Obecní školy v Říčanech 1926-1939, zápis z let 1930/1931, nestr.

⁶²⁶ HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (8) In *Říčanský kurýr*. č. 3, 2009, s. 20. bez ISSN.

⁶²⁷ Tamtéž.

⁶²⁸ Rozhovor s Hanou Jemelíkovou ze dne 15. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶²⁹ HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (8) In *Říčanský kurýr*. č. 3, 2009, s. 20. bez ISSN.

penzijním ústavu.“ Angažoval se veřejném životě, ať už v DSO, Sokole Říčany, Tylu nebo SSC. „...Byl muzikant, zdokonaloval se zvláště ve hře na flétnu.“⁶³⁰ Jeho osobnostním rysem bylo, že „...Nechce (sic) bojovat, urážet, deprimovat, nýbrž rozveselit.“ Po herecké stránce „...na prknech ztrácí léta, ztrácí vrásky a starosti. Je právě tolikaletý kolik vyžaduje jeho role.“ Vždy „...ovládá bezvadně celý svůj výstup, takže jeho hra má znaky suverénní jistoty a je do podrobností promyšlená, do gesta uvědomělá a vypilovaná.“ Podstatou pro něj a jeho bylo že „...rolí neodřikává nýbrž TVOŘÍ.“⁶³¹ Podle jeho dcery, to byla „...taková, otevřená, vlídná povaha, velký šprýmař. A co vzal do ruky na to uměl hrát.“⁶³² Své dovednosti uplatnil v říčanské Filharmonii nebo v orchestru Václava Vačkáře, se kterým vystupoval i v rozhlase.

Jeho obliba Voskovce a Wericha ho na začátku války (1939) přivedla na Pankrác. Byl ještě s dalšími udán za vystoupení na sokolské mikulášské zábavě. Pobyl tam od 9. prosince do 14. června 1940.⁶³³ „...po (sic) válce šéfoval okresní pojišťovně a počátkem padesátých let odchází s rodinou do Prahy, kde léta působí jako ředitel Československých cirkusů a vareté, později až do penze jako zaměstnanec agentury Pragokonzert.“⁶³⁴ V roce 1947 musel ukončit své veřejné působení a vůbec spolkový život. Způsobily to, jak se vyjádřil ve svém dopisu, pomluvy týkající se „...ženy a mě samotného.“ Proto už nechtěl pokračovat ve svém působení pro lidi, kteří to zapříčinili.⁶³⁵

6.2. Vzdělávání u ochotníků

Takto bychom mohli pokračovat i u dalších osobností, které toho pro divadlo učinili plno. Nicméně omezený rozsah práce odvrací naši pozornost na další otázku, která se stala nedílnou součástí ochotnické činnosti. Tím se stalo nabývání vědomostí.

Jednalo se o nutnost nebo potřebu? Jde pouze o úvahu, nicméně oba pohledy by zde jistě měly své místo. Vycházely z toho, že se změnilы nároky na ztvárnění divadelního představení, na všechny jedince, kteří se účastnili této aktivity. Přinesla je jednoduše doba, která změnila nové způsoby, možnosti a hlavně předestřené cíle.

⁶³⁰ HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (8) In *Říčanský kurýr*. č. 3, 2009, s. 21. bez ISSN.

⁶³¹ Come-back Standy Vlčka In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 30-31, ze dne 31. července 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶³² Rozhovor s Hanou Jemelíkovou ze dne 15. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

⁶³³ HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (8) In *Říčanský kurýr*. č. 3, 2009, s. 21. bez ISSN.

⁶³⁴ Tamtéž, s. 20.

⁶³⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka koresp. přijatá 1947, in. č. H 7384, č. 92, Dopis Tyla od Stanislava Vlčka ze dne 14. listopadu 1947.

O každé činnosti, kterou chceme, třeba i dnes, vykonávat, je nutné mít povědomí, ale někdy základy nestačí, a proto je třeba začít se získáváním dalších poznatků. K tomu sloužily kurzy, jež tvořil povětšinou soubor tematických přednášek. O vzniku a vývoji divadla potažmo divadelní hry, o líčení, kostýmech a podobně. Důležitým zdrojem informací se staly nejrůznější příručky, publikace a tiskoviny.

Faktem, který dokazoval, že se nároky opravdu posunuly o stupeň výše, byl kritický náhled na zvolený repertoár. Když se usoudilo, že „...zmenšuje se ochotnický rozhled repertoární.“⁶³⁶

Řičany měly to štěstí, že zde působil V. Figar, velký znalec divadelní problematiky, kterou shrnul do díla *Divadelní praktik*. Byl uznáván jako znalec nejen zdejším říčanským ochotnictvem, ale i širším okolím, což dokazovalo pořádání četných vzdělávacích podniků. Jeden se uskutečnil přes Okresní osvětový sbor i v Říčanech ve třech nedělích, v němž přednášel i V. K. Blahník.⁶³⁷ Jeho přednášky se uskutečnily díky pražskému okrsku v roce 1927, kde režisérský „...kurz navštívilo na 50 posluchačů, [z] nichž polovina podrobí se zkoušce režisérské.“⁶³⁸ Nejen ÚMDOČ se starala o zlepšení ochotnického divadla, vedle toho existovalo i Ústředí venkovského ochotnického divadla, kde se účastníci mohli na jedno- i vícedenních akcích dozvědět „...základy o dramatu a repertoáru, následně pak o reprodukci samotné role.“⁶³⁹

Obsah kurzů se mohl lišit podle způsobu podání. „...Starý způsob pořádání kurzů měl tu ctižádost, aby za málo hodin bylo toho co nejvíce napřednášeno.“⁶⁴⁰ Skýtalo to v sobě ale hned několik negativ. Zejména „...to přednášení a smrsknutí obsáhlých témat...do velmi krátké doby...“⁶⁴¹ Až později přišlo na řadu aktivnější zapojení, kdy se hledaly v sehraném díle chyby a nedostatky.

Kdybychom se přesunuli jen pár let později do období Protektorátu, tak se zmíněný důraz na získávání poznatků vlastně vůbec nezměnil, ba naopak. „...V roce 1942 jsme dali

⁶³⁶ CHALOUPKA, Adolf. Ochotníci a dnešek In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 1, 1932, s. 1. bez ISSN.

⁶³⁷ Kurz v Říčanech In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 8, 1932, s. 63. bez ISSN.

⁶³⁸ Tamtéž

⁶³⁹ Ústředí venkovského ochotnického divadla In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č. 1, 1934, s. 15. bez ISSN.

⁶⁴⁰ O nový způsob ochot. kurzů In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6, č. 1, 1933/1934, s. 4-5. bez ISSN.

⁶⁴¹ Tamtéž.

nový a pevný základ ochotnické práci zavedením povinného školení.“⁶⁴² To prokázal už rok 1943, kdy se pořádala divadelní škola I. stupně v Uhříněvsi za účasti 13 a pak 9 členů.⁶⁴³ Díky vývoji, ve kterém se Říčany staly centrem nového okrsku, se v něm ještě pod patronací pražského okrsku měla odehrát stejná vzdělávací akce, a samo sebou následovala i výzva ke členům, „...aby se těchto kursů zúčastnili.“⁶⁴⁴ K jejímu otevření došlo ale až následujícího roku 1944.⁶⁴⁵ Z výzev a dokonce návrhu, „...aby se talentovaným členům platilo odborné školení“⁶⁴⁶ šlo usuzovat, že odezva byla malá. Jako další způsob sebevzdělání uvedme návštěvy různých divadelních scén.

6.2.1. Podpora vzdělání u sledovaných spolků

Než přejdeme k tomu, jak tuto složku podporovaly námi sledované spolky, měli bychom připomenout, že dle zákona z února 1919 vznikly osvětové sbory. Jeden na okresní úrovni existoval i v Říčanech. V čem spočíval jeho přínos? Měl dohlížet a přispívat v péči o výchovu lidu a povznesení mravnosti. Jednou z osobností, která se na tom podílela, byl i V. Figar. Ten vedl přednášku s názvem *O divadle*, kterou uspořádalo v hostinci U Sokola 11. června 1927 DSO.⁶⁴⁷

Iniciativu v případě SSC zastupovala návštěva divadelních představení. Pro uchazeče byla přihláška „...závazná je-li doložena ihned K 20.“⁶⁴⁸ Na program se dostalo např. Národní divadlo, kde 16 členů klubu mohlo zhlédnout hry *Jak se vám líbí* a *Antigonu* od Sofokla.⁶⁴⁹ *Dalibora* nebo *Hamleta* pak viděli ve Vinohradském divadle.⁶⁵⁰ V roce 1942 mohli navštívit hru *Komorní hudba*, dále pak *Zuzanu Vojířovou* nebo operu *Tosca*.⁶⁵¹ Druhý jmenovaný podnik dokazoval, že se tento způsob vzdělání, ale i zábavy setkal s velmi kladnou odezvou. Ony totiž „...předběžné objednávky na lístky dosáhly již čísla 50 – a to není vše.

⁶⁴² MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Říčanech, bez in. č., Vyjádření ÚMDOČ do Nového roku ze dne 1. ledna 1943.

⁶⁴³ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 18. září 1943, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁶⁴⁴ Tamtéž, zápis ze dne 25. března 1944, nestr.

⁶⁴⁵ Tamtéž, zápis ze dne 13. dubna 1944, nestr.

⁶⁴⁶ Tamtéž, zápis ze dne 3. července 1944, nestr.

⁶⁴⁷ MUZEUM ŘÍČANY, bez in. č. plakátek O divadle.

⁶⁴⁸ Zájezdy s SSC do divadel In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 25-28, s. 74. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁴⁹ MUZEUM ŘÍČANY, Záписы SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 12. března 1941, 16. dubna 1941, nestr.

⁶⁵⁰ Tamtéž, zápis ze dne 4. června 1941, nestr.

⁶⁵¹ Kultura In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 31-32, s. 85. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

*Nelze říci, zda bude možno všechny zájemce uspokojit najednou.*⁶⁵² Dalším důkazem, že tyto aktivity měly smysl a význam potvrdovalo ocenění pro organizátora. „...*Čihákovy zájezdy do Prahy jsou jednou z nejlepších a nejlíp organisovaných akcí, s kterou se můžeme všude pochlubit a slouží klubu ke cti.*“⁶⁵³ Aktéři připravující večer *Růže ran* toto představení spolu s osvětlovačem mohli v rámci přípravy zhlédnout v divadle D99.⁶⁵⁴ Nakonec neuskutečněnou návštěvou měl být večer strávený v tomtéž divadle a to dne 27. května 1942. Ti kdo si koupili už vstupenky byli vyzváni vrátit je „...*Synkovi (sic) do 16. 6. včetně...*, protože „...*pokladna D99 vrací vstupné.*“⁶⁵⁵ Důvodem vrácení byl atentát na Reinharda Heydricha.

V roce 1944 se skupiny dětí mohly v Praze zúčastnit koncertu vládního vojska v Lucerně, *Divotvorného klobouku* od Klicpery nebo v Intimním divadle hry *Tajemství zlatého kapradí*.⁶⁵⁶

Rozšíření obzoru prostřednictvím zhlédnutí divadelní hry se postaraly nejen profesionální v našem případě pražské scény, ale i scény ochotníků. Dramatika nově nastudovala hru *Červený mlýn*, kterou zhlédlo zdejších dvacet členů. A hromadná návštěva se uskutečnila i v případě Tyla a jeho představení *Vzpouza v ústavu šlechticů*. Jednou z nich bylo v pořadí třetí vystoupení Scény mladých se hrou *Menaechmové*. Reakcím na provedení a kladnému přijetí, a tedy úspěchu, napomohly „...*především plakáty a programy výborně a pečlivě upravené, dále pak...bezvadné zvládnutí textu bez nápovědy.*“⁶⁵⁷ Dalo se říci, že „...*organizace scén byla dobrá a průběh hladký, tempo rychlé. Co se ale nedalo přeslechnout byla výslovnost, srozumitelnost slova.*“⁶⁵⁸

Dalším přispěním tohoto klubu byla skutečnost, že mezi sebou přivítali např. „...*dva z významných herců českého dneška.*“⁶⁵⁹ Byl jimi Eduard Kohout a Miloš Nedbal. Ukázali se v několika rolích a hodnoceno to bylo následovně: „...*Kohoutovo umění je přednesem včerejška naopak u něho měl přednes tolik síly a byl tak strhující.*“⁶⁶⁰

⁶⁵² Kultura In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 35-36, s. 100. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁵³ Víte In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 39-40, s. 108. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁵⁴ Kulturní zájezdy In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 19-22, ze dne 19. února 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁵⁵ Písně Omara Pijáka In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 6-7, s. 16. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁵⁶ Víte In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, ze dne 2. dubna 1944, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁵⁷ Mláďi v Kostelci n/č. Lesy In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 32-33, ze dne 31. července 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁵⁸ Tamtéž.

⁶⁵⁹ Eduard Kohout : Pásmo slavných monologů; Miloš Nedbal: Nesmrtelné scény In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, ze dne 2. dubna 1944, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁶⁰ Tamtéž.

I Orel se staral o vzdělání svých členů, ale ne jako divadelníků ale především, aby ovládali své administrativní funkce. Neměli bychom opomenout aktivitu členů z řad Dramatiky, která své členy na popud Okresního osvětového sboru „lákala“ na kurs. Uskutečnil se na konci září začátku října 1932.⁶⁶¹ Dalším příspěvkem na tomto poli byla i přednáška v budově obecné školy v Radošovicích s názvem *Přehled dějin umění divadelního*. Uspořádala ji Místní osvětová rada a Dramatika se o její hojnou návštěvu postarala tím, že o jejím konání informovala i spolek Tyl.⁶⁶²

Od roku 1945 znovu fungující okrsek F. X. Svobody v Říčanech svým oběžníkem v roce 1947 informoval o tom, že od počátku listopadu proběhne v Měšťanské škole školení I. stupně v rámci pěti po sobě jdoucích neděl za poplatek 50 Kčs za osobu.⁶⁶³ Na finanční stránce podniku se podílela i Okresní rada osvětová, která si tento krok podmiňovala tím, že se daného kursu budou moci podílet i nečlenské spolky.⁶⁶⁴ Poněvadž se opravdu uskutečnilo, tak se lze domnívat, že na dané požadavky bylo přistoupeno. Školení navštívilo 82 posluchačů z 21 spolků okresu, z toho jej 55 dokončilo. Přestože ke zkoušce mohlo nakonec přistoupit 38 osob, dostavilo se jich jen 27.⁶⁶⁵ O spolupráci na tomto školení byl požádán i V. Figar.⁶⁶⁶ Ten nepřekvapil svou ochotou se podílet, ale „...*nebude-li počet posluchačů dostatečný /nejméně 20/ přednáseti nebudu, neboť v tom případě pokládám kurs za zbytečný.*“⁶⁶⁷ Své požadavky poněkud zmírnil, protože podle zápisu Okresního osvětového sboru z roku 1925 právě onen počet považoval za malou účast a škodu námahy. Tehdy se jednalo o šest přednášek po dvou hodinách.⁶⁶⁸

Dalším důležitým příspěvkem pro vzdělání bylo zřízení okrskové knihovny. Tyl se dokonce „...*rozhodl odevzdati do této knihovny knížky, které se nalézají ve spolkové knihovně v několika výtiscích.*“ Zaobíral se i jejím fungováním. Za půjčení by se měla složit určitá kauce, knihy, které by byly užity jen ke čtení, by měly být poskytnuty zdarma. Hry, jež by se

⁶⁶¹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 21. září 1932, nestr.

⁶⁶² Růžová složka Dramatika – Radešovice 4495/5873. Dopis Tyla od Dramatiky Radošovice ze dne 20. března 1947.

⁶⁶³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950, in. č. H 7384, Složka koresp. přijatá 1947, č. 86, Oběžník Okrsku F.X.Svobody v Říčanech č. 5 na říjen 1947.

⁶⁶⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950, in. č. H 7384, Složka 1947, Dopis ÚMDOČ od Okresní rady osvětové ze dne 24. března 1947.

⁶⁶⁵ Tamtéž, Dopis Okresní rady osvětové od Okrsku F.X. Svobody ze dne 20. července 1947.

⁶⁶⁶ Tamtéž, Dopis Václava Figara od Okrsku F. X. Svobody ze dne 20. října 1947.

⁶⁶⁷ Tamtéž, Dopis Okrsku F.X. Svobody od Václava Figara z roku 1947.

⁶⁶⁸ SOkA Praha-východ, Okresní osvětový sbor Říčany 1919-1940, bez in. č., Zápisy Okresního osvětového sboru v Říčanech z let 1919 – 1928, s. 117.

schrály, by byly půjčeny za poplatek podle délky půjčení a počtu výtisků. Obsah knihovny měl být poskytnut i nečlenským spolkům, ovšem za jistý poplatek.⁶⁶⁹

TOO postavená na podpoře ochotnické činnosti se stejně jako její konkurent snažila podpořit své členstvo ve vědomostech. Proto ve svém věstníku poinformovala o svém záměru uspořádat divadelní kurzy, „... *které hodlá v jednotlivých místech v podzimní sezoně.*“⁶⁷⁰ Ve spolupráci s Městským osvětovým sborem na Žižkově připravoval odbornou ochotnickou školu. Ta měla trvat šest měsíců, jež se rozdělily na dva semestry. V rámci nich „... *Vyučováno(sic) bude vždy v úterý po čtyřech hodinách. Zaměří se na dramaturgii, mimiku, deklamaci, maskování, zařízení jeviště a scénickou výpravu, kostýmování či režii.*“⁶⁷¹ Tento podnik se setkal s pozitivní odezvou. Stejně na tom byl i Režisérský kurz v Hloubětíně, kterého se účastnilo 35 osob a jedním z přednášejících byl i V. K. Blahník.⁶⁷²

Podobnou cestou, jak získat důležité informace o divadle, šel i Sokol. „... *Ve dnech 5. a 6. září 1930 uspořádalo 5 pražských žup za přispění ČSO první divadelní školu pro sokolské ochotníky.*“ Její přínos však nemohl být nijak veliký, poněvadž „... *škola a to i ochotnická škola nedá se vychoditi ve dvou dnech, chceme-li aby posluchači si z této školy odnesli alespoň to nejnütnější...*“⁶⁷³

Na závěr doplníme, že návštěvu divadla podporovaly i vzdělávací instituce. V Říčanech například Obecná škola. Co rok se v doprovodu třídní učitelky a řídícího učitele v červnu vypravily děti do hlavního města Prahy, převážně do Národního divadla, a zhlédly zde představení, *Rusalka, Pohádku o Honzovi, Z pohádky do pohádky, Čerta a Káču, Prodanou nevěstu, Šárku, či Psohlavce.*⁶⁷⁴

6.3. Hostování

Jedná se buď o příchod hosta-profesionála, nebo pouze o podporu ze strany člena jiného spolku. Na hostování se nahlíželo jako na aktivitu, která „... *z hlediska kulturního má pro herecké vzdělání ochotníků značný význam.*“⁶⁷⁵ Hospodářská krize, která se velkou

⁶⁶⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950, in. č. H 7384, Složka 1947, Dopis Okrsku F.X. Svobody od Tyla ze dne 12. srpna 1947.

⁶⁷⁰ Obvody TOO In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 2, č. 6, 1929, s. 46.

⁶⁷¹ Ochotnická škola Tylovy obce ochotnické In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 2, č. 8, 1929, s. 62.

⁶⁷² Režisérský kurz VIII. sekce Pražského obvodu, tamtéž, s. 64.

⁶⁷³ O divadelní škole pro sokolské ochotníky v Praze In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 3, č. 7, 1930, s. 79.

⁶⁷⁴ SOKA Praha-východ, 1. Národní škola Říčany 1870-1953, neinventarizováno, Školní kronika Obecné školy z let 1878-1925, neinventarizováno, Pamětní kniha Obecní školy v Říčanech 1926-1939.

⁶⁷⁵ Hostování herců z povolání na ochotnických jevištích In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, sešit č. 16, 1931, s. 253. bez ISSN.

měrou odrážela na špatném stavu divadla, tedy jeho aktivních zprostředkovatelů – herců, si vyžádala rázný krok od správních úřadů. Podle nich, „...nemají úřady povolovati představení ochotnická, při kterých hostují herci z povolání, protože prý podle stanov mohou hráti jen členové spolku.“⁶⁷⁶ Zástupci ochotníků (ÚMDOČ) i Svaz divadelních ředitelů se proti tomuto kroku ohradili. Vždyť známé jméno na plakátu bylo reklamou pro daný spolek a lákadlem pro diváky, kteří svou návštěvou podpořili v těžké době nejen nezaměstnané, ale zkrátka ty, jenž to potřebovali.

Co se týkalo hostování členů různých spolků, v tomto případě bylo třeba, aby konkrétní osoba, o níž byl zájem, dostala od mateřského spolku povolení.⁶⁷⁷ Tak tedy učinil nejmenovaný člen Tyla, „...aby mohl pohostinsky vystupovat za SSC.“ Povoleno mu to nebylo a dokonce „...v případě, že překročí ustanovení ÚMDOČ nepovažujeme ho za člena.“⁶⁷⁸ Pravděpodobně to souviselo s tím, že nebylo vyřešeno ještě členství SSC v ÚMDOČ.

V Muzeu Říčany je uložena také jedna žádost na trvalé hostování. Týkala se totiž přestupu Františka Červeného z Tyla do Dramatiky v letech 1946-1947. Předtím ale tuto skutečnost musel Tyl projednat, zvláště když chtěla Dramatika onoho nově přichozího využít ve vánoční hře roku 1946 a to už jako svého člena.⁶⁷⁹ Žádala o rychlé projednání, aby tak mohla učinit. Jednalo se o hru *Hrátky s čerty*. S tou soutěžila v okrskové soutěži a získali 2. místo. Protože ale k časnému vyřízení výše zmíněné žádosti nedošlo, „...postupuje toto místo dalšímu spolku.“⁶⁸⁰

TOO se problematice hostování postavila následovně: „...podporuje vysílání svých význačných členů k pohostinským hrám, ráda také vidí, jsou-li zvaní herci z povolání k pohostinským hrám s našimi soubory.“⁶⁸¹ Ale názor „Zavrhuje (sic) jen spolky neorganizované!“⁶⁸² jasně dokazuje, že zvaní neorganizovaných členů do svých řad zcela vyloučila. Měla k tomu svůj důvod – „...rozbili bychom sami organizační kázeň.“⁶⁸³

⁶⁷⁶ Hostování herců z povolání na ochotnických jevištích In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, sešit č. 16, 1931, s. 253. bez ISSN.

⁶⁷⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. č. 24, in. č. 11205, Řád režisérský, knihovní a domácí, § 10.

⁶⁷⁸ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 7. května 1944, uložena u Radany Šimčíkové.

⁶⁷⁹ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Dramatika – Radešovice, Dopis Tyla od Dramatiky Radošovice ze dne 14. prosince 1946.

⁶⁸⁰ Tamtéž, Dopis Okrsku F.X.Svobody od Dramatiky Radošovice ze dne 20. ledna 1947.

⁶⁸¹ Hosté při představeních organizovaných souborů In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 4, č. 4, 1931, s. 33.

⁶⁸² Spolupráce ochotnická In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 2, č. 2, 1929, s. 1.

⁶⁸³ Hosté při představeních organizovaných souborů In *Věstník Tylovy obce ochotnické*. roč. 4, č. 4, 1931, s. 33.

6.3.1. *Hosté ve sledované oblasti*

Blízkost Prahy způsobila opakované příjezdy divadelních společností a to už za Rakouska-Uherska. Jednalo se o společnost Františka Kosteckého nebo Františka Kneisla. O přízeň zdejšího obecnstva se ucházel např. ve třicátých letech jeho pokračovatel a jmenovec Fr. Kneisl ml. Se svým souborem předvedl převážně veselohry. Jeho působení oceňovala „...poměrně dobrá návštěva.“ Na to měl jistě vliv fakt, že „...hráli velice dobře. Neodbyvali svoje úlohy a plně hráli i před 40 ti diváky.“⁶⁸⁴

Ještě dříve, tedy v letech dvacátých, se v Bio Sokolu v Říčanech ukázala Zpěvoherní a činoherní divadlo českých měst s ředitelem V. Havlíčkem. Ta předvedla „nejlepší operetu poslední doby „Bajadéru.““ Vystupovala v ní Líba Hecová-Richtrová, M. Pardubská nebo Pravoslav Picka.⁶⁸⁵ Dále se zde ukázala společnost Bédi Bittla pod ředitelskou taktovkou A. Charváta. Připravila si hru o pěti obrazech *Batalion*.⁶⁸⁶

Podle novinových výstřižků sem zajížděla z Lysé nad Labem v druhé půli třicátých let Macháčkova činohra, a předvedla zde široký repertoár za slušné vstupné. Co bylo důležité, že potvrzovala svou dobrou pověst.⁶⁸⁷ Skutečnost, že „...vyniká (sic) slušnou uměleckou úrovní“⁶⁸⁸ způsobila, že „...těší (sic) se neutuchajícím zájmu všech.“⁶⁸⁹

Další divadelní společností, kterou musíme uvést, se stala ta s ředitelem Olšovským. Právě on „...nabídl, že uspořádá představení ve prospěch pomníku.“⁶⁹⁰ Protože se tento skutek setkal s podporou říčanského vedení, „...v pátek 25. března bude pro tento krásný účel sehrána „Babička.““⁶⁹¹

Osobnosti slavných jmen se ukázaly v představeních DSO. Byli to Hana Beniová, Bedřich Vrbský, Václav Aust, který dokonce režíroval, Jaroslav Vojta, K. Jičínský, Josef Bělský, Eduard Kohout, Meda Valentová. U Tyla se jednalo o Františka Mrázka, Pravoslava

⁶⁸⁴ Plakát Černí kyrisníci, Osobní vyjádření Lukeše Fr., nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938. in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁸⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1923, bez in. č., plakát Bajadéra.

⁶⁸⁶ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. 5708, Plakát Batalion.

⁶⁸⁷ *Macháčkova činohra* In Říčanský směr ze dne 30. července 1936 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁸⁸ *Macháčkova činohra* In Říčanský směr ze dne 7. srpna 1936 – výstřižek, tamtéž.

⁶⁸⁹ *Macháčkova činohra a zpěvohra* In Říčanský směr ze dne 27. srpna 1937 – výstřižek, tamtéž.

⁶⁹⁰ Tím míníme pomník T.G.M.

⁶⁹¹ Oceňte obětavost dobrých vlastenců In Říčanský směr ze dne 18. března 1938 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

Picku, K. Modrocha, R. Boléma.⁶⁹² O jejich osudech je možné se více dozvědět v díle Miloše Fikejze *Herci a herečky*.⁶⁹³

Do dnešních dnů velice oblíbenou dvojicí pro děti tvořil Stejbl a Hurvínek. Dokazoval to fakt, že „...*Ačkoli (sic) ceny míst byly zvýšeny, bylo všechno vyprodáno.*“⁶⁹⁴ Nebylo se čemu divit, když, jak při představení pro děti tak i při představení pro dospělé, vyvolávali „...*mnoho nadšení radosti a smíchu.*“⁶⁹⁵ Ve třicátých letech zde předvedl Skupa hry *Hurvínek na Baltu*⁶⁹⁶ nebo *Hurvínek se učí čarovat*.

V roce 1942 sem zavítali čeští umělci z Prahy, aby ve zkrácené podobě předvedli představení *Vdavky Nanyňky Kulichovy* „...*za účasti pí Nedošínské a p. Pištěka.*“⁶⁹⁷ Další přínosnou návštěvou bylo „...*sehrání grotesky s opravdu obdivuhodnou režisérskou invencí.*“⁶⁹⁸ Postaral se o to v roce 1943 soubor Smetanova muzea se svou hrou „*Enšpíl aneb každou chvíli jiné čtveráctví.*“ Z blízkého okolí pak přijeli v následujícím roce z Kuří se hrou *V trojském záměčku*. Stejně chtěli učinit ochotníci z Lipan či Voděrádek.⁶⁹⁹ V roce 1944 pořádalo SSC Pásmo slavných monologů,⁷⁰⁰ kde se předvedl Eduard Kohout. Ve stejném roce ukázal své umění v Nesmrtelných scénách i Miloš Nedbal.⁷⁰¹

V poválečném roce 1947 do hotelu U Labutě přijel soubor Divadla města Žižkova, který si přichystal pohádku *Princezna bledule* a veselohru *Mikuláš Dačický z Heslova*. Sledované spolky nehrály pouze U Labutě, v Bio Sokolu, ve Sportu, ale zajížděli i do svého okolí. Bylo doloženo hostování v Kolovratech, Nedvězí, Čestlicích, Mnichovicích, Břeží, Babicích, Praze atd.

⁶⁹² V jakých hrách ukázali své umění je možné se dočíst v příloze věnující se ochotnickému repertoáru.

⁶⁹³ FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. I. díl A-K. Praha, 2006. ISBN 80-7277-332-1. FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. II. díl L-Ř. Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-334-3. FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. III. díl S-Ž. Praha, 2008. ISBN 978-80-7277-353-4.

⁶⁹⁴ *Štejbl a Hurvínek v Říčanech* In *Říčanský směr* ze dne 16. února 1934 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁹⁵ Tamtéž.

⁶⁹⁶ Plakátek *Hurvínek na Baltu* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁹⁷ Umělci In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 41-42, s. 113. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁶⁹⁸ *Enšpíl aneb Každou chvíli jiné čtveráctví* In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 19-20, bez data, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁶⁹⁹ Tamtéž.

⁷⁰⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5433, plakát Pásmo slavných monologů.

⁷⁰¹ Tamtéž, in. č. H 5432, plakát Nesmrtelné scény Miloše Nedbala.

7. Kde a kdy se hrálo divadlo

7.1. Místa spojená s divadlem

7.1.1. Interiéry

NA RŮŽKU

Příloha č. 6 a obsahuje fotografii, která zobrazuje hostinec Na Růžku. O její vystavění se postarala uhříněveská vrchnost roku 1666 a propůjčila ji výsadu, „...*provozování živnosti hostinské bez průkazu způsobilosti.*“⁷⁰² Samotná stavba byla z počátku přízemní následně patrová s tanečním sálem. A právě zde se provozovalo i námi sledované divadlo. Majiteli této budovy byli mnozí. Např. syn bývalého městského rady Josef Stárek, statkářská rodina Šoulejova, starosta Říčán Josef Kohout.⁷⁰³ V letech 1912-1938 vlastnilo tuto budovu sedm rodin. Posledními majiteli byli manželé Půlpánovi, kteří ji prodali Okresní hospodářské záložně za 400 000 Kč.⁷⁰⁴ Ta ji nechala říčanskou firmou Josefa Větrovce zbořit proto, aby „...*udělala místo nové moderní budově.*“⁷⁰⁵ Eduard Čížek to ohodnotil tak, že „*Se (sic) starým Růžkem odešlo také kus historie města a zbývá jen vzpomínka na bývalé časy a maloměstské poměry, ve kterých městečko žilo.*“⁷⁰⁶

U LABUTĚ č. p. 214

Jednalo se o hotel. O základy této budovy se postaral Karel Klíma,⁷⁰⁷ který písemně zažádal příslušný úřad o povolení na jeho stavbu v roce 1893.⁷⁰⁸ Stavební komise se sešla až v dubnu 1894 už ve chvíli, kdy daná stavba stála. Následné schválení jejího používání nebylo jen tak. Okresní výbor to podmiňoval tím, že „...*taras podél celé budovy k straně silniční*

⁷⁰² *Kousek historie* In Říčanský směr ze dne 16. září 1938 – výstřížek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁷⁰³ Pozici starosty zastával v letech 1911-1919 viz HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčán*. Říčany, 1997. s. 254., bez ISBN.

⁷⁰⁴ *Kousek historie* In Říčanský směr ze dne 16. září 1938 – výstřížek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁷⁰⁵ Tamtéž.

⁷⁰⁶ Tamtéž.

⁷⁰⁷ Pozici starosty zastával v letech 1896-1905 TRNKA, Gustav. *Město Říčany: v minulosti i přítomnosti*. Říčany, 1913. s. 296-297. bez ISBN.

⁷⁰⁸ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka Labuť č. p. 214, Dopis Městské radě od Karla Klímy ze dne 8. července 1893.

odstraněn bud' a navážka před schody z okresní silnice do dvora hostince budiž ihned odstraněna.“⁷⁰⁹ Mělo se tak stát do 15. listopadu, a to jen díky usnesení Okresního výboru o prodloužení lhůty. Písemné vyjádření zaslané Karlu Klímovi svým obsahem prozradilo, že vše dopadlo následně tak „...že se řádně stavělo a že místnosti jsou dosti vysoké, zdravé a škoditi nebudou, dává se Vám tímto povolení aby v novém vašem hotelu přebýváno býti mohlo.“⁷¹⁰

Vlastnictví této nemovitosti přešlo roku 1896 prostřednictvím věna na Antonína Bohuslava. O další tři roky později ho získal prostřednictvím exekuce František Bohuslav. Ten aniž, by o dané skutečnosti při dražbě věděl, měl podle orgánu obce uskutečnit stavební úpravy, ke kterým se zavázal původní majitel, Klíma. S daným stavem věcí nesouhlasil, a tak se proti tomu písemně vyhradil s tím, že dané požadavky nebyly ani proveditelné, a zároveň zde byla ještě jedna skutečnost, a tou byla protizákonnost.

Zajímavý byl i další majitel, Antonín Novák. První zmínka o něm, jakožto o vlastníkově hotelu, je z roku 1914. Nás zajímá z toho hlediska, že jím byl po celou naši sledovanou dobu. Snažil se, aby jeho podnikání nezahláelo a odpovídalo potřebám a době. Roku 1928 od Městského úřadu v Říčanech získal potřebné povolení „...k přístavbě jeviště, rozšíření sálu, přístavbě záchodů a průchodu do zahrady.“⁷¹¹ Prostor U Labutě byl hojně využíván předně Tylem, v několika případech DSO, Orlem, SSC a jeho Recitačním odborem či Táčkaři. Neměli bychom opomenout ani Sokol Říčany.

Dodnes je tato, nově zrekonstruovaná, budova využívána jako Městské kulturní středisko, kde se odehrávají nejen divadelní představení.

NA RADNICI č. p. 83

Označení vycházelo z toho, že se daný prostor nacházel právě v prostorách radnice. Ta prošla zásadní proměnou, když bylo uděleno „...obecnímu výboru v Říčanech povolení k vystavění nového stavení o jednom poschodí na místě starého věkem sešlého stavení pod čís. 83.“⁷¹² Ten se prostorově skládal v přízemí ze tří světnic, dvou pokojů, kuchyně a skladu na pivo. V prvním poschodí se nacházely čtyři pokoje, šatny a taneční sál, ani na záchod se nezapomnělo. Dále se počítalo s tím, že „...dvě světnice vpravo chodby položené co

⁷⁰⁹ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka Labuť č. p. 214, Dopis Karla Klímy od Novotného ze dne 26. dubna 1894.

⁷¹⁰ Tamtéž, Dopis Karla Klímy od Okresního starosty Jana Šíma ze dne 15. května 1894.

⁷¹¹ Tamtéž, Dopis manželů Novákových od Městského úřadu v Říčanech ze dne 8. června 1928.

⁷¹² Tamtéž, Složka Radnice čp 83, Vyřízení žádosti ze dne 21. května 1864.

hostinec sloužiti mají.“⁷¹³ To se opravdu uskutečnilo a právě ono vyhrazené místo se stalo šenkovnou, jejíž využití bylo povoleno v roce 1865.⁷¹⁴

Tento stav věcí se změnil v roce 1933, odkdy se užívalo „...*budovy Radnice výhradně jako úřadoven městského úřadu v Říčanech*...“⁷¹⁵ Také bychom neměli zapomenout, že se v přízemí nacházel elektrický podnik města, který měl na starosti veřejné osvětlení.⁷¹⁶

V roce 1944 se staly dvě místnosti v budově bývalé radnice sídlem expozitury zimní rolnické školy z Prahy 12. Obec musela dané prostory pro jejich nové užití na vlastní náklad uzpůsobit.⁷¹⁷ Roční nájemné spolu s veškerými poplatky a dávkami činilo 1 200 K.⁷¹⁸

K zásadní rekonstrukci došlo také ještě v roce 1947, kdy v místnosti bývalé knihovny vznikl byt správce napojený na archiv a šatlavu, přepažením zásobovacích prostor vznikly dvě kanceláře, vyhradila se i místnost pro rozhlas. Jak popisuje tuto budovu ve svých vzpomínkách V. Figar, „...*největší (sic) jeviště bylo na radnici (sic).*“⁷¹⁹ I o jeho umístění zde byla řeč. „...*V prvním poschodí hned proti schodům směrem na východ byl velký sál. Nahoře byla galerie pro hudebníky. Koldokola (sic) stěn byly lavice. Byly to vlastně bedny ve kterých byly složeny divadelní dekorace. Divadelní pódium nebylo stálé a stavělo se od případu k případu*...“⁷²⁰ Dnes je v budově městská obřadní síň, a také sídlo několika institucí.

BIO SOKOL č. p. 395

Myšlenka vlastní budovy spadá do roku 1906, kdy se „...*jeví nedostatečnou místnost tělocvičná v sále hostince U Sokola*...“, a proto „...*dovoluje si slušně žádat slavnou městskou radu v Říčanech, aby tělocvičné (sic) jednotě Sokol v Říčanech laskavě část pozemku čís. kat. 1 266 ve výměře 4 500 sáhů darovala*...“⁷²¹ Reakce na tuto žádost po projednání byla kladná, a proto se mohlo přejít k vyměření a dalším potřebným krokům. Jenže „...*Finanční*

⁷¹³ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka Radnice č. p. 83, Protokol ze dne 28. listopadu 1865, s. 3.

⁷¹⁴ Tamtéž, Dopis Městské rady říčanské od představenstva obce uhřetovské ze dne 29. listopadu 1865.

⁷¹⁵ Tamtéž, Žádost starosty města Říčany na Berní správu v Žižkově ze dne 11. září 1933. Týkala se trvalého osvobození této budovy od daní.

⁷¹⁶ Tamtéž, Dopis starosty Říčany na Berní úřad v Žižkově ze dne 8. listopadu 1933. Týkala se trvalého osvobození budovy č. p. 83 od daní.

⁷¹⁷ Tamtéž, Rozhodnutí ze dne 16. října 1944.

⁷¹⁸ Tamtéž, Složka č. p. 65, Smlouva nájemní bod III. ze dne 10. listopadu 1944. Uzavřena mezi Městem Říčany a zimní rolnickou školou.

⁷¹⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 6.

⁷²⁰ Tamtéž, s. 6-7.

⁷²¹ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Městské rady města Říčany od jednatele TJ Sokol Václava Čiháka ze dne 10. září 1906.

(sic) poměry jednoty nedovolovaly dosud jednotě naší, aby ku stavbě vlastní tělocvičny mohla přistoupiti.“⁷²² Tento stav se změnil až roku 1919, kdy „...*disponuje jednota stavebním fondem ve výši asi 15 000 K.*“ Dokonce žádali o „...*zbytek pozemku onoho.*“⁷²³ Že se tak stalo potvrdila smlouva z roku 1919, která potvrzovala to, že „...*věnovala obec Říčany tělocvičné (sic) jednotě Sokol do vlastnictví role čk 1 266/1 v Říčanech ke zřízení tělocvičny.*“ Pro daný spolek z toho vyplývala povinnost „...*půjčovati obci Říčanské (sic) na její požádání kdykoli a zdarma sál tělocvičny...*“ „...*dále připustiti, (sic) aby obec říčanská resp. její školy užívaly zdarma tělocvičny...*“⁷²⁴ Což však netrvalo dlouho, protože byly tyto povinnosti ze smlouvy na žádost spolku vymazány.⁷²⁵

Uvažovalo se, „...*má-li se bio zříditi ze stodoly, kterou byla by ochotna pronajmouti místní náboženská obec židovská v domě čp. 6, či zdali má býti postavena nová budova za užití baráku z vojenského tábora. Přijat návrh poslední. Vybrány byly baráky dva č. 5 pekárenský a č. 7 zajatecký.*“⁷²⁶ Poté tedy Sokolové požádali o komisionelní šetření, aby mohli začít stavět „...*tělocvičnu, které použito bude též jako biografu...*“⁷²⁷ Samotná realizace projektu netrvala dlouho, protože byla „...*Vypsána (sic) pro každého člena povinná práce 4 hodiny týdně. Kdo nechce nebo nemůže pracovati, ovšem že z vážných důvodů, zjedná si za sebe tím způsobem, že zaplatí náčelníkovi po 4 K za hodinu za nádeníka a 6 K za zedníka.*“⁷²⁸ Stavitelem tohoto projektu byl Antonín Košek. Jednalo se o „...*dřevěnou a částečně zděnou budovu v délce 48 m a v šířce 10 m.*“⁷²⁹

Vedle dokončení stavby, její kolaudace a otevření dne 7. srpna 1921⁷³⁰ (podobu budovy z tohoto roku si je možné prohlédnout v příloze č. 6) ještě rozhodovalo, jestli bude možné danou stavbu opravdu užít jako kinematografickou provozovnu.⁷³¹ Protože potřebnou licenci dostali, týkal se jich i výnos Ministerstva vnitra z roku 1929. Byli jím „...*vybídnutí,*

⁷²² Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis zastupitelstva města Říčan od TJ Sokol ze dne 24. května 1919.

⁷²³ Tamtéž.

⁷²⁴ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Městského zastupitelstva v Říčanech od Tělocvičné jednoty Sokol ze dne 10. června 1925.

⁷²⁵ Tamtéž, Vyjádření k žádosti o výmaz věcných práv ze dne 3. listopadu 1925.

⁷²⁶ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896 – 1922, s. 108.

⁷²⁷ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Městského úřadu v Říčanech od Tělocvičné jednoty Sokol ze dne 19. dubna 1921.

⁷²⁸ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896 – 1922, s. 110.

⁷²⁹ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Okresní správy politické v Žižkově od starosty Říčan Eduarda Čížka ze dne 23. července 1924, bod 3.

⁷³⁰ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7422, Kronika TJ Sokol Říčany 1896 – 1922, s. 112.

⁷³¹ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Tělocvičné jednoty Sokol od Zemské správy politické v Praze ze dne 10. srpna 1921. Dané jednání proběhlo 18. srpna 1921 od 15 hod.

*aby zachovávali předpisy o čistotě, větrání a odstraňování prachu v provozovnách.*⁷³² Způsobil to strach ze šíření chřipky. A proto se požadovalo, „...*aby představení nebyla přeplňována, aby mezi jednotlivá představení byly vsunuty přestávky nejméně půlhodinové...*“ a také „...*byl omezen počet představení v biografech nejvýše na dvě denně s přestávkou alespoň dvouhodinovou...*“⁷³³

Aby se zde mohla konat divadelní představení, musela se podat žádost a učinit určitá opatření. „...*Před hlavním vchodem budiž položen větší dřevěný škrobák na čištění obuvi, ...Kamna (sic) v šatnách postavena na nespalnou podložku.*“⁷³⁴ Důležitější bylo však dbát na požárně-policejní a bezpečnostní předpisy, a aby se o elektrické osvětlení a manipulaci s ním postarala kvalifikovaná osoba.⁷³⁵

Rok 1930 byl ve znamení snahy získat koncesi hostinskou a výčepní, což se i přes negativní přístup zástupce místních hostinských ještě v daném roce podařilo.⁷³⁶ Vždyť „...*žádané koncese míni používati (sic) pouze při vlastních sokolských podnicích, a že provozování koncese bude spojeno s užitečnými přednáškami, besídkami, představeními...*“⁷³⁷ O ty se v daném místě postarali, podle dochovaných podkladů, DSO, Táčkaři, Sokol Říčany či Tyl.

V majetku spolku byla tato budova až do 12. května 1949, kdy přešel do státních rukou. Potvrzoval to dekret prezidenta republiky č. 50/45 Sb. a vládní nařízení č. 72/48. Krátce poté vyhořel, což způsobilo, že už se objekt jako biograf dále nevyužíval. Po jeho opravě zde mělo své sídlo sklenářství. V dnešní době je opět objekt ve vlastnictví Sokola Říčany a Radošovice a nachází se zde obchody.

U SOKOLA č. p. 65

Budova známá jako U Kašpárků, U Vaverů či U Sokola byla postavena před rokem 1868. My se zaměříme na dva majitele – Josefa Kašpárka a po něm Antonína Vaveru. Josef Kašpárek jím byl jistě v roce 1908.⁷³⁸ Čtyři roky poté byla na příslušný úřad podána žádost „...*na přestavbu tanečního sálu a přilehlých místností při stávajícím hostinci*

⁷³² Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Oběžník ze dne 23. března 1929.

⁷³³ Tamtéž.

⁷³⁴ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 395, Dopis Tělocvičné jednoty Sokol od Okresní správy politické v Žižkově ze dne 14. října 1921.

⁷³⁵ Tamtéž.

⁷³⁶ Tamtéž, Dodací list ze dne 20. listopadu 1930.

⁷³⁷ Tamtéž, Žádost Tělocvičné jednoty Sokol Říčany, bez data.

⁷³⁸ Tamtéž, Složka č. p. 65, Místopis domu Josefa Kašpárka ze dne 26. října 1908.

p. Kašpárka. “⁷³⁹ Vycházela totiž ze skutečnosti, že užívaný sál nespĺňoval podmínky pro pořádání představení. Než se začalo s úpravami, bylo po šetření umožněno užívat dané prostory podmíněčně, nejdéle však do 1. března 1911. ⁷⁴⁰ Na základě žádosti se začalo stavbou nového tanečního sálu, dvou hostinských místností, kuchyní a záchodů zvláště pro muže a ženy. ⁷⁴¹ V úpravách se pokračovalo i v letech následujících. ⁷⁴² V tomto prostoru se předvedla veřejnosti Beseda, Havlíček či Invalidé. Nechyběli ani DSO, Táčkaři.

K výše uvedeným označením této budovy by se mohlo zařadit i U Dramatiky, ta zde měla totiž své sídlo. Mohli za to její členové, kteří byli zároveň Sokolové. V. Figar vzpomínal: „...Divadelní sál byl vzadu v zahradě. Byl prostorný, ale jeviště nebylo stále muselo se od případu k případu stavět.“ ⁷⁴³ Díky nevyhovujícím podmínkám, jak uvedl, „...dohodl jsem se s truhláři Rohožkou a Vocelem, malíři pokojů Standou Novákem a Štorcem.“ Co tato domluva přinesla? „...nové (sic) jeviště alespoň trochu odpovídající modernímu scénování“ ⁷⁴⁴ V současné době tyto prostory jsou využívány několika místními soukromíky.

U KOZLA č. p. 220

Jednalo se o budovu vystavěnou v letech 1894-1896 užívanou jako hostinec s pohostinskými pokoji ve druhém patře. Taneční sál byl přistavěn až později, konkrétně v roce 1936. ⁷⁴⁵ I v tomto případě docházelo k jeho stavebním úpravám. ⁷⁴⁶ Zajímavou by se nám mohla jevit stavba spolkové místnosti se šatnou z roku 1935. ⁷⁴⁷ Ta se uskutečnila, měla být však ještě k tomu obohacena o pódium. ⁷⁴⁸ Tento prostor nás zajímá, poněvadž zde probíhaly např. schůze okrsku F. X. Svobody. Také zde předvedli své programy Táčkaři. Hostinec funguje do současnosti, příležitostně se zde konají hudební večery.

⁷³⁹ Archiv Stavebního úřadu, Složka č. p. 65, Dopis Městského úřadu v Říčanech od A. Kubera ze dne 15. února 1912.

⁷⁴⁰ Tamtéž, Dopis Josefa Kašpárka c.k. Okresního hejtmanství v Žižkově ze dne 13. května 1910.

⁷⁴¹ Tamtéž, Dopis Josefa Kašpárka od c.k. Okresního hejtmanství v Žižkově ze dne 29. února 1912.

⁷⁴² Tamtéž, Dopis Městského úřadu od Josefa Kašpárka ze dne 23. února 1914. Např. v roce 1914 chtěl Josef Kašpárek na dvorní křídlo domu postavit I. patro.

⁷⁴³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost, in. č. H 6325, Vzpomínky na mé mládí v Říčanech ze dne 6. prosince 1959, s. 7.

⁷⁴⁴ Tamtéž, s. 9.

⁷⁴⁵ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka Kozel č. p. 220, BARTÁK, P. *Textová část ke studii: rekonstrukce a přístavba č. p. 220 v Říčanech*, s. 2.

⁷⁴⁶ Tamtéž, Pozvání na komisionální řízení ze dne 11. května 1928. Došlo například ke zbudování verandy, oplocení.

⁷⁴⁷ Tamtéž, Pozvání na komisionální řízení ze dne 22. listopadu 1935.

⁷⁴⁸ Tamtéž, Dopis Městského úřadu v Říčanech od manželů Kozlových ze dne 29. dubna 1936.

LETNÍ JEVIŠTĚ

O jeho realizaci se postaral dramatický odbor Invalidů. Nacházelo se u hostince Na Růžku, a stavitelem byl Antonín Košek, stejně jako v případě Bio Sokol.⁷⁴⁹ Jeho užívání bylo schváleno „...na dobu prozatím jednoho roku.“⁷⁵⁰ Pořadatelé museli týden před akcí informovat příslušný úřad a také zařídit policejní a hasičskou hlídku. Parametry konkrétně hlediště byly následující „...aby uprostřed mezi sedadly zůstala chodba nejméně 1,5 metru široká, každá řada sedadel měžž (sic) nejvýše 6 židlí, které nutno mezi sebou spojit. Jednotlivé řady sedadel bud' též od sebe vzdáleny 90 cm.“⁷⁵¹

Osvětlení bylo zajištěno elektrickým proudem. Jistou formou prevence bezpečnosti bylo doporučení, „...aby zřízena byla divadelní komise, která by sestávala z pana starosty, místního lékaře, stavitele a velitele hasičů. Její hlavní úkol by spočíval v tom, aby před zahájením divadelních představení prohlédla letní jeviště.“⁷⁵² V případě nějakých nedostatků by se postarala o jejich odstranění. To, že získávali na tento projekt peníze uváděním divadelních her, nebylo nic překvapujícího. Jako dočasné útočiště požádali městské zastupitelstvo o „...propůjčení radničního sálu.“⁷⁵³ Co se týče dalšího osudu jeviště, je pravděpodobné, že tato scéna zanikla společně s původním hostincem v roce 1938, ne-li dříve.

SPORT č. p. 1

Budova, které se říkalo také U Dolejšků, zde stála jistě před rokem 1904, kdy k ní soudobý majitel Jaroslav Borský nechal přistavět sál.⁷⁵⁴ Podílel se na tom stavitel Karel Lehovec. O další úpravu se roku 1910 postaral už Josef Dolejšek, když investoval do nového krovu a zvýšení půdy nad tanečním sálem.⁷⁵⁵ Do třetice se budova proměnila v začátkách třicátých let, když Emilie Dolejšková, jakožto majitelka, nechala přestavět restaurační místnosti.⁷⁵⁶ Podle popisu se zde nacházel „...Lokál (sic), šatna, lokál větší, sál s galerií

⁷⁴⁹ SOkA Praha-východ, Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951), kart. č. 29, in. č. 159, Složka VII/12 Spolky 1871-1920, Pozvání na komisionální řízení ze dne 28.července 1919.

⁷⁵⁰ Tamtéž, Protokol o povolení a schválení divadelního jeviště ze dne 30.července 1919. Povolení platilo do 1. září 1920.

⁷⁵¹ Tamtéž.

⁷⁵² V příloze č. 6 je možné si prohlédnout návrh na letní jeviště.

⁷⁵³ SOkA Praha-východ, Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951), kart. č. 29, in. č. 159, Složka VII/12 Spolky 1871-1920, Dopis Městského zastupitelstva v Říčanech od Okresní jednoty Invalidů ze dne 14. září 1919.

⁷⁵⁴ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka Sport č. p. 1, Plán na postavení sálu z roku 1904.

⁷⁵⁵ Tamtéž, Plán na nový krov a zvýšení půdy z roku 1910.

⁷⁵⁶ Tamtéž, Protokol ze dne 2. listopadu 1932.

a jevištěm, 2 záchody při jevišti s předsíní...“⁷⁵⁷ Diváků, kteří sem chodili podpořit převážně místní Dramatiku, se do sálu vešlo na tři sta.⁷⁵⁸ Kulturní využití plní budova i dnes, akorát jiného ražení. Je zde restaurace, diskotéka a herna.

LOUTKOVÁ SCÉNA č. p. 1110

Původně se jednalo o jídelnu a kuchyň, nad níž se rozprostírala půda. Vystavělo ji město Říčany za užití služeb Josefa Větrovce⁷⁵⁹ v druhé půli třicátých let 20. století⁷⁶⁰ za účelem vyvažovacích akcí pro školní děti. Vedle toho se zde i cvičilo – prostor využívali DTJ, FDTJ, Orel a další.⁷⁶¹ O deset let později se o změnu jejího využití i podoby postarala DTJ, která tím vyřešila svou tísnivou situaci, kdy poskytovala sledovaný druh zábavy „...ve vagónovém útulku na hřišti, kde se při představení tísnilo 60-90 dětí.“⁷⁶² Daný prostor, si pronajala od MNV Říčany na dobu šesti let, za kterých ročně zaplatila 100 Kčs. Zároveň se zavázala k tomu, že v případě potřeby tento prostor dá k dispozici na různá shromáždění, či schůze.

Přestavba probíhající od podání žádosti do kolaudace (květen až prosinec 1947) přinesla tuto změnu. V budově se nacházelo „...hledišť, jeviště, kulisárna a dílna.“⁷⁶³ Její tehdejší podobu je možné nalézt na fotografii v příloze č. 6. Co se týká dnešního využití, tak zde sídlí výtvarný odbor Základní umělecké školy.⁷⁶⁴

HOTEL AMERIKA č. p. 83

Tento poněkud netypický název patřil hotelu v Radošovicích. Jednalo se původně o Pátkův hostinec. Jeho prodejem se změnil i název na onu Ameriku. Tomuto názvu doba okupace nepřála a změnila jej na Meri. Obsah článku v *Kurýru* z roku 2007, prozradil, že „...Byl (sic) menší než Monopol [dnes nemocnice] a sloužil patrně také jako hodinový hotel. Jeho vlastníky byli mj. V. Nehoda a A. Hermann.“ Název Amerika se mu vrátil po ukončení války, ale změna poměrů z něj udělala součást národního podniku Restaurace

⁷⁵⁷ Archiv Stavebního úřadu, Složka Sport č. p. 1, Zápis z kolaudačního řízení ze dne 23. června 1933.

⁷⁵⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Dramatika Radošovice: Růžová složka Dramatika – Radešovice, in. č. H 6278, Dotazník pro spolky, které provozují ochotnickou činnost ze dne 13. února 1944.

⁷⁵⁹ Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka č. p. 1110, Dodací list. Přesná částka výdajů 36 581, 45 Kčs.

⁷⁶⁰ Tamtéž, Dopis Městského úřadu v Říčanech od Okresního úřadu v Říčanech ze dne 12. července 1937. Začalo se 29. října 1937, skončilo pak 7. září 1938.

⁷⁶¹ Tamtéž, Žádost Města Říčany na Berní správě v Žižkově ze dne 20. září 1938.

⁷⁶² Archiv Stavebního úřadu Říčany, Složka č. p. 1110, Žádost Dělnické tělocvičné jednoty na MNV ze dne 17. února 1947.

⁷⁶³ Tamtéž, Zápis o požární bezpečnosti ze dne 29. září 1951.

⁷⁶⁴ Výtvarný obor – ZUŠ Říčany [online]. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.zusricany.cz/cs/vytvarny-obor>>.

a Jídelny s názvem Morava.⁷⁶⁵ Už ani ta v současné době neexistuje, daný objekt byl zbořen. Nás tento prostor zajímá s ohledem na to, že jen využíval Sokol Radošovice.

STADIONEK SSC

Co se týkalo zázemí, tak se obrátili členové SSC původně na Střeleckou jednotu, kdy měli v úmyslu „...propůjčení střelnice za šatnu.“⁷⁶⁶ Podle výpovědi pamětníka se stavba prováděla svépomocí a materiál se sehnal z nedalekého Vojkova. Jednalo se o tvárnice ze zrušeného rekreačního objektu, který si mohli zdarma odvést.⁷⁶⁷ Opět došlo ke stanovení „...pracovní povinnosti pro každého člena a to dva dny v týdnu od 16 do 19 hod.“⁷⁶⁸ Neaktivita v této záležitosti mohla vést i k jednoročnímu vyloučení z klubu.⁷⁶⁹ Uvedené skutečnosti přispěly k tomu, že „...stavba klubovny pokročila“⁷⁷⁰ a ve válečném roce 1940 už to vypadalo, že zbývá málo. Velmi tomu pomohl přístup veřejnosti, „...která podpořila budování Stadionku dotacemi, materiálem, půjčením náradí, darováním náradí a povozů.“⁷⁷¹ Jak vypadal Stadionek SSC v době své stavby je možné zjistit v příloze č. 6. O umělecké využití budovy se postarali Recitační odbor či Táčkaři. Budova je nyní součástí chátrajícího komplexu zimního stadionu. Stále se uvažuje o jeho dalším osudu.

7.1.2. Exteriéry

Divadlo se nehrálo jen v uzavřených prostorách, a proto si představíme, jak by měla vypadat přírodní scéna.

V první řadě bylo třeba, aby její okolí bylo klidné a tiché a následně, aby mělo „...takové polohy, aby jeviště mělo pevné pozadí (les, skalní stěny a.j.), které by mluvené slovo zesilovalo a odráželo.“⁷⁷² Co se týkalo hlediště, „...má stoupati asi v úhlu 45°, aby divák měl dobrý a pohodlný rozhled.“⁷⁷³ Jeviště by měla být rovina, v jejíž zadní části by měly nacházet stupňovité zvýšeniny. Přední část by měla být dost rozsáhlá a dobře upravená např. pro davové scény.⁷⁷⁴

⁷⁶⁵ HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (4) In *Říčanský kurýr*. č. 12, 2007, s. 23. bez ISSN.

⁷⁶⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 15. listopadu 1935.

⁷⁶⁷ Rozhovor se Zdeňkem Churáčkem ze dne 4. října, zvukový záznam v archivu autorky.

⁷⁶⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 2. října 1940, nestr.

⁷⁶⁹ Tamtéž, zápis ze dne 9. října 1940, nestr.

⁷⁷⁰ Tamtéž, zápis ze dne 16. října 1940, nestr.

⁷⁷¹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 26. října 1940, nestr.

⁷⁷² SKÁLA, Antonín. *Divadlo v přírodě: příručka pro pořadatele divadel pod širým nebem*. Praha, 1930. s. 43. bez ISBN.

⁷⁷³ Tamtéž.

⁷⁷⁴ Tamtéž, s. 24.

Při tomto druhu divadla bylo nutno si uvědomit, že opona se stala přebytečnou, a také bylo nutné vypořádat se závěrem každého jednání, aby se předcházelo trapným skutečnostem. (odchodu mrtvého nebo tak podobně). Scéna musela být připravena před příchodem diváků a muselo se myslet i na nápovědu, která na svém místě měla být včas a nesměla se vzdálit ani o přestávce.⁷⁷⁵ Samotné obsazení vybrané hry také podléhalo většímu důrazu na jejich hlasový fond a mluvu jako takovou, aby bylo zaručeno, že divák bude rozumět. Scéna byla, a každopádně je, nedílnou součástí divadla jako takového, a v přírodě tento fakt musíme zdůraznit. Vše, co se na ní udělá, by mělo působit skutečně a tudíž věrohodně.

Ještě než si přiblížíme několik konkrétních lokalit, bylo by dobré zmínit, že se využívaly i prostory dvorů u konkrétních lidí, např. u Stupeckých nebo u Ročků. Dále pak bylo hráno v parku na obci v Říčanech, kde se sehrála v roce 1924 hra *Libušin hněv*. Využíval se i prostor radošovické návsi, například pro hru *Vojnarka* v roce 1929.

PŘÍRODNÍ DIVADLO U OBRÁZKU

Jednalo se o projekt, jemuž předcházela koupě pozemku Radošovicemi za více jak 150 000 Kč.⁷⁷⁶ Zároveň se počítalo s tím, že dané lesy a luka budou „...se závazkem věčné rezervace a proto za nejnižší cenu přidělena a zaknihována jedinému majiteli, jenž převezme věčný závazek rezervace...“⁷⁷⁷ Tento záměr tedy více nahrával Okrašlovacímu spolku pro Radošovice a okolí než Dramatice, i když i ta měla o daný pozemek na začátku roku 1937 skutečný zájem. Přesto „...Žádost (sic) Dramatiky o přiděl louky na divadlo se odkládá. Jakmile bude pozemek v maj. obce, bude o této záležitosti v obec. zastup. jednáno.“⁷⁷⁸ A opravdu se tak stalo, nicméně ve prospěch Okrašlovacího spolku pro Radošovice a okolí., jež mu pozemek pronajal „...na dobu 10 po sobě jdoucích let...“ Za těchto podmínek „...nájem ze zmíněné louky se nestanoví, poněvadž Okrašl. spolek veškeré své výtěžky věnuje na úpravu obce.“⁷⁷⁹ Nezapomnělo se však ani na Dramatiku, poněvadž jí bylo zajištěno „...přednostní právo na sehrání nejméně dvou představení v roce za podmínek co nejvýhodnějších.“⁷⁸⁰

⁷⁷⁵ SKÁLA, Antonín. *Divadlo v přírodě: příručka pro pořadatele divadel pod širým nebem*. Praha, 1930. s. 72. bez ISBN.

⁷⁷⁶ SOKA Praha-východ, Archiv obce Radošovice 1862-1945 (1952), in. č. 4, Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 1934-1952, zápis ze dne 14. září 1937, nestr. Celá částka činila 150 371 60 Kč.

⁷⁷⁷ Tamtéž, zápis ze dne 25. června 1936, nestr.

⁷⁷⁸ Tamtéž, zápis ze dne 9. ledna 1937, nestr.

⁷⁷⁹ Tamtéž, zápis ze dne 12. listopadu 1937, nestr.

⁷⁸⁰ SOKA Praha-východ, Archiv obce Radošovice 1862 – 1945 (1952), in. č. 4, Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 1934 – 1952, zápis ze dne 12. listopadu 1937, nestr.

K slavnostnímu otevření došlo 31. července 1938 operetou *Okolo rybníka*. Svě umění zde předvedli Růžena Košková a Jiří Němeček.⁷⁸¹ Dalším představením, jež obecnstvo mohlo díky přípravám členů Okrašlovacího spolku vidět, byla hra *U panského dvora* z července 1939.⁷⁸² V době války se tímto divadlem zaobírala obecní rada, která byla dokonce v této záležitosti zplnomocněna. Jak to dopadlo však prameny neuvádějí, nicméně se dá předpokládat, že využíváno nijak zvlášť nebylo a tím pádem chátralo. Tento fakt potvrdil zápis z července 1946, kdy bylo zdejší jednotě Sokol vyhověno v tom, aby si mohla odnést z lesního divadla kamenné hranoly pod lavice.⁷⁸³ V příloze č. 7 je možné se podívat, jak tato scéna a hlediště vypadaly.

U STALETÝCH LIP

Ty byly podle Málkovy kroniky celkem tři, snad třistaleté. „...celé (sic) čtvrti pod hradem dávaly zvláštní ráz.“ Kdo se postaral o jejich vysázení se neví. Pod nimi byla umístěna socha Jana Nepomuckého z roku 1759, která se dnes nalézá za kostelem.⁷⁸⁴ Podle toho se také někdy tomuto místu říkalo U Svatého Jana.

Toto místo využívalo ke svým představením DSO. V roce 1930 zde byl sehrán *Strakonický dudák* nebo *Sen noci svatojánské*, rok poté *Děvín*.⁷⁸⁵ Již ve 30. letech 20. století byly připomínkou na tento kulturní stánek jen chřadnoucí lípy, těžce poškozené vichřicemi. Tento stav je zdokumentován na fotografii v příloze č. 7. Po lípách není dnes už ani památky.

MARVÁNEK

Původně se jednalo o rybník, který zanikl kolem roku 1800. Právě jeho obnovení stálo na začátku oblíbené plovárny. Ta byla otevřena 11. července 1937, a při tom bohatý program.⁷⁸⁶ Po válce se rybník z velké návštěvnosti netěšil. Ještě v roce 1948 prošel nutnými opravami. Dnes je rybník zřídka využíván a je plánována jeho rekultivace.

⁷⁸¹ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Různá korespondence a různé písemnosti, in. č. H 5144, plakát Okolo rybníka.

⁷⁸² Tamtéž, in. č. H 5149, plakát U panského dvora

⁷⁸³ SOKA Praha-východ, Archiv obce Radošovice 1862-1945 (1952), in. č. 4, Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 1934-1952, zápis ze dne 10. července 1946, nestr.

⁷⁸⁴ *Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice*. MÁLEK, Stanislav. 1957, strojopis uložen v Muzeu Říčany, s. 57.

⁷⁸⁵ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5474, plakát Děvín.

⁷⁸⁶ Otevření plovárny In *Říčanský směr* ze dne 16. července 1937 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. *Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938*, nestr., uloženo v Muzeu Říčany. Skládal se z dopoledního koncertu na náměstí a pak také přesunu na samotné koupaliště, kde si přítomní poslechly hymnu, proslov starosty a zhlédli úctyhodný výkon plavce z Prahy, pana Nikodéma ve vojenské výstroji. Druhá část se uskutečnila díky špatnému počasí za týden a obsahovala baletní představení a vodní pólo.

Pro potřeby této práce se stalo toto místo podstatné, protože v jeho blízkosti se konala námi sledovaná divadelní představení. Připravilo si je opět DSO, konkrétně v roce 1931 drama *Jana Výpravu* či veselohru *Lázně Zázračná voda*.⁷⁸⁷

KOUPALIŠTĚ NA ROKYTCE (TZV. JUREČEK)

Původně Koupaliště na Rokytce, bylo statisícovou investicí na podporu turistického ruchu ve prospěch obce, tedy Radošovic. Při oficiálním otevření samotného rybníku 16.-17. června 1929 došlo se sehrání divadelního představení *Na přestavlkém mlýně* od X. Duba.⁷⁸⁸ Následovalo pak vystavění restaurace, jež své současné jméno získala po svém třetím nájemci Antonínu Jurečkovi, působícím zde v letech 1936-1958.

Prvorepublikový ráz se tomuto místu začíná v posledních letech po velké rekonstrukci vracet. Tato skutečnost má jistě vliv na to, že sem zajíždí stále více návštěvníků.

7.2. Začátek a večerka u divadla

Od kolika hodin se hrálo divadlo? Odpověď nám poskytlo Československé divadlo, když psalo o tom, že „...za Jindřicha IV. divadlo začínalo o 2. hod. a končilo o 4. Za Ludvíka XIII posunut začátek již na 3. hod. Za Ludvíka XIV. začínalo se ještě o hodinu, pak o půldruhé později, neboť arcibiskup pařížský nařídil, že divadlo smí začínati až po odpolední pobožnosti.“⁷⁸⁹ V 18. století bylo nařizeno, aby účastníci dorazili nejpozději o 5. hodině odpolední. Od roku 1810 byl začátek určen všeobecně na 7 hod. večerní.⁷⁹⁰ I tak postupem doby přestala vyhovovat, a proto se nakonec ustálila hodina začátku na 19:30.⁷⁹¹

Začátek představení mohly ovlivňovat i vnější okolnosti, jako různá nařízení, která přinášela jak doba míru, tak války. Mám tím na mysli požadavek ve znění např: „...*Policejní hodina nesmí býti překročena.*“⁷⁹² Na tento příkaz doplatili diváci, při návštěvě hry *Soupeři* od F. Götze v roce 1943, a to do té míry, že „...*šlo obecnstvo domů, aniž vidělo poslední*

⁷⁸⁷ MUZEUM ŘÍČANY, plakáty in. č. H 5375 - Jan Výprava, bez in. č. – Zázračné lázně.

⁷⁸⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Řičanské listy 1928-1929, sig 7343/92, Spolkové zprávy In Řičanské listy: Neodvislý časopis pro Řičansko a okolí, ze dne 8. června 1929, roč. 2, č. 12, s. 3.

⁷⁸⁹ ČERVINKA, Vincent. Začátek divadelních představení In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním.* roč. 14, sešit č. 17, 1931, s. 259-260. bez ISSN.

⁷⁹⁰ Tamtéž.

⁷⁹¹ Tamtéž.

⁷⁹² MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939 – 1943: Divadlo v Řičanech, bez in. č., Povolení ke hře Chlapík ze dne 10. listopadu 1942.

jednání.“⁷⁹³ V tomto případě představení začínalo až v půl deváté, a do (povolených) jedenácti hodin se hra nestihla odehrát. O této hře je blíže pojednáno v kapitole věnující se ochotnickému repertoáru.

V jaké dny a od kolika se hrálo u sledovaných spolků? V následujících řádcích si tuto skutečnost objasníme. Na počátku musím zdůraznit, že dané počty nesouhlasí s počtem her, poněvadž u některých datum tudíž konkrétní den nebylo možné zjistit či potvrdit. Předložené údaje tedy slouží pouze k utvoření si jisté představy.

Divadelní sdružení ochotníků

Podle dostupných podkladů lze zjistit, že se v letech 1921 až 1937 činilo DSO nepřekvapivě nejčastěji v sobotu (75x) či v neděli (33x). V této části nás bude ale zajímat jak na tom byly ostatní dny v týdnu? Konkrétně u tohoto spolku na třetím místě stála středa (28x) O pět méně představení se odehrálo ve čtvrtek. Nejméně často se pak hrálo v úterý (9x), v pátek (8x) a v pondělí (5x).

Co se týkalo začátků divadelních představení, tak v osm hodin večer začínalo DSO ve více jak sto případech. Jinak se zde vyskytly i časy jako půl osmá večerní (27x), také sedmá hodina (4x) a čtvrt na devět (3x). V devět hodin večer se začínalo pouze jedenkrát. Někdy se ale začínalo už i odpoledne – ve tři hodiny odpoledne desetkrát, o hodinu později jedenkrát. V pět hodin odpoledne pak taktéž jednou. V půl třetí začalo představení ve třech případech. Konce představení byly plánované nejčastěji po 22 hodině, následně o desáté, či půl jedenácté. Padlo zde i očekávání konce ve třičtvrtě na deset či před jedenáctou, v jedenáct, ale i po jedenácté.

Dramatický a vzdělávací spolek Tyl

Tento spolek zval na přichystané divadlo převážně na osmou hodinu večerní. Podle prostudovaných materiálů se také ve dvou případech začalo ve čtvrt na devět a jednou v sedm hodin, několikrát ještě v půl osmé. Když se jednalo o odpolední představení, tak zde bylo rozmezí 14 až 16 hodin. Konce představení se na plakátech vyskytly jen ojediněle s tím, že se tak stane do půl jedenácté nebo po desáté.

⁷⁹³ Divadelní Velikonoce : Soupeři In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

Co se týkalo dní, tak ve velké přesile byly víkendové dny neděle (78x) a sobota (63x). Pak následovalo s velkým odstupem pondělí (17x), čtvrtek (11x), pátek (9x), středa (8x). Nejméně bylo tímto spolkem využíváno úterý (3x).

Dramatika Radošovice

Tento divadelní spolek poskytoval tento druh kulturního zážitku převážně míře v neděli (51x), pak v sobotu (25x) a třetí místo zaujalo pondělí (10x). Ostatní dny byly zastoupeny třikrát a čtvrtek pak dvakrát.

Opět zde na plné čáře vyhrála osmá hodina večerní, v o poznání menší míře byla zastoupena čtvrt na devět či půl osmá. V jednom případě se začalo už v sedm večer. Odpolední hodiny věnované převážně dětskému publiku se pohybovaly mezi 14 až 16 hodinou.

Jednota Československého Orla v Říčanech

Tento výchovný prostředek poskytla v letech 1925-1947 povětšinou v neděli, která ve zaznamenaných třinácti případech nekonkuruje ostatním dním. Hned v závěsu byla sobota s pěti představeními. Úterý, středa, čtvrtek i pátek se vyskytly v podobném počtu případů – 3 nebo 4. Pondělí bylo využito jen jednou.

Tento spolek svá představení odehrával nejčastěji v půl osmé nebo v osm hodin večer. Pro děti bylo představení připraveno na třetí hodinu odpolední. Vyskytl se zde také případ, kdy se začalo v půl čtvrté, v pět nebo v šest hodin odpoledne.

Studentský/Sportovní společenský club Říčany, Recitační odbor a Táčkaři

Na základě dostupných, i když neúplných, informací bylo možné posoudit, že nejvíce bylo hráno o sobotě a neděli. Následovala pak středa a nastejno byl čtvrtek s pátkem. Co se týkalo začátku představení, nejčastěji se začínalo v 10:30 (8x), v 17 hod. (3x) a ve 20 hod. (2x). Vyskytly se také ještě varianty 10:45 h., 15:30 h., 16:30 h., 18 a 20:15 hod.

V případě Recitačního odboru se v sobotu a neděli hrálo 4x, ve středu, čtvrtek a pátek 1x. Začátek proběhl ve 20 hod. (3x), 20:15 h. (2x). Začínalo se ale také v 10:30h., 15 30 h., 16:30 nebo i v 19 45 h.

Táčkaři produkovali svá představení v letech 1944-1946 nejčastěji v pondělí (6x), pak následovala středa, čtvrtek, sobota (4x). Méně byla využívána neděle (3x) Minimální využití spadalo na úterý nebo pátek (1x).

Čtenářská Beseda, Dělnická vzdělávací beseda „Havlíček“, Okresní jednota Invalidů

Tyto tři spolky, jež, jak už víme, splynuly v jeden, nám skrze záznamy prozradily, že jejich aktivita v letech 1919-1921 připadla opět nejčastěji na víkendové dny. U Besedy byl poměr představení v sobotu a neděli 6:5, u Havlíčka 2:3, a Invalidů 7:11. Kdybychom to vzali postupně, tak pondělí ani jednou nevyužila Beseda spolu s Havlíčkem, zato Invalidé hned třikrát. V úterý se nepředvedl ani jeden ze sledovaných spolků. Středa pak patřila pouze Besedě, čtvrtek se k ještě přidal Havlíček, jež chyběl jako jediný z těchto tří v pátek.

Co se týkalo hodiny začátku, tak obecnostvo to mělo u Havlíčka s Invalidy snadné. Na první jmenovaný chodili na osmou hodinu večerní na druhý pak o půl hodiny dříve. U Čtenářské Besedy si museli diváci dobře zapamatovat čas začátku, protože ten mohl být v 19, 19:30 hod., 20 a 20:45 hod.

Loutkové a školní divadlo

Obvyklou dobou kdy se obecnostvo scházelo na loutková představení SPD bylo nedělní odpoledne. Plakáty osvětlily i čas, který se ustálil na třetí hodině odpolední. Za sledovaných osm let došlo pouze k několika málo výjimkám, a to v roce 1922, kdy se představení jednou událo v sobotu, v roce 1925 ve středu, v roce 1926 v úterý a nakonec v roce 1928 v sobotu. První tři případy spadaly na dny dnes uznávané jako státní svátky, 28. října a 28. září. Poslední případ se udál pravděpodobně v souvislosti se Dnem dětí 2. června.⁷⁹⁴ V letech 1943-1947 se hrála loutková představení DTJ, kromě jedné soboty, pokaždé v neděli.

Tak tomu bylo i u školního divadla v Radošovicích, kde existovaly výjimky pouze tři, a to dva pondělky a jedna sobota. U říčanské Obecné školy tomu bylo, alespoň pro dochované termíny, poněkud jinak. Zde byla neděle, stejně jako pátek či čtvrtek, s jedním výskytem v opozici a navrch měla sobota a středa.

⁷⁹⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

8. Ochotnický repertoár

8.1. Vlivy na jeho výběr

Než přejdeme ke konkrétnímu výčtu her, obsaženém, bude nutné zaměřit se na to, co výběr repertoáru nejvíce ovlivňovalo. Jednalo se o vnější (časový vývoj, příchod nového uměleckého směru, smysl ochotnického divadla vycházející z požadavku doby, boj proti braku) a vnitřní vlivy (okruh lidí, kteří se podíleli na jeho realizaci). Společný nešvar, který byl probírán na stránkách nejednoho periodika⁷⁹⁵ se týkal nedodržování kázně, proti čemuž bylo třeba zakročit. Divadlo je živým vyvíjejícím se organismem, což ony vlivy potvrzovaly. Pojdme se jimi tedy postupně zabývat.

Prvním na řadě bude smysl ochotnického divadla. Zásadní otázka, kterou si mnozí zainteresovaní lidé pokládali, byla, jestli už nebylo dosaženo cíle ochotnictví a s tím související jeho pokračování. Původně totiž šlo hlavně o podporu národa, který šel k získání samostatnosti. Fakt, že došlo k 28. říjnu 1918 pouze potvrdil, že mělo ještě spoustu dalších důležitých úkolů a funkcí. Ty vycházely z toho, že „...ač může neúčinněji poučovat a vychovávat, přece není pokládáno za metodu výchovnou, nýbrž za zábavu.“⁷⁹⁶ Zároveň pak mohlo potvrzovat pozici státu a reprezentovat jeho vyspělost jak vůči ostatním menšinám uvnitř státu tak i navenek vůči sousedům, či jiným zemím.

V období Hospodářské krize přinášející „...kalvárii hladu a bídy materiální i duševní,“⁷⁹⁷ přinášel „...zkroušenému lidu trošku naděje, radostí a víry v sebe, která je podstatou života.“⁷⁹⁸ Stránky odborných časopisů rozebíraly problémy, s nimiž se muselo ochotničení potýkat. Jednalo se mimo jiné o nedostatky ve vyjadřování v češtině. Že to bylo, důležité dokládá výrok: „...Každé ochotnické představení má být chválou rodného jazyka.“⁷⁹⁹ Nešlo však pouze o jazyk, ale hlavně také o provedení. Tím míníme to, že „...Přednes (sic) je

⁷⁹⁵ Například Ochotnické divadlo, Věstník Tylovy obce ochotnické, Národní listy, Venkov.

⁷⁹⁶ CHALOUPKA, Adolf. Kulturní poslání československého ochotnictva In *Ochotnické divadlo:nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 6 č 6, 1933, s. 44. bez ISSN.

⁷⁹⁷ DVORÁK, Václav. O ochotnictvu k ochotnictvu In *Ochotnické divadlo:nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č.8-9, 1934, s. 120-121. bez ISSN.

⁷⁹⁸ Tamtéž.

⁷⁹⁹ Boj o dobrou češtinu In *Ochotnické divadlo:nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 3, 1932, s. 24. bez ISSN.

prvním úkolem naší práce.“⁸⁰⁰ A proto „...Musíme (sic) bezpodmínečně dbát, aby naši lidé mluvili tak hlasitě, že jim bude i v poslední řadě rozumět bez námahy.“⁸⁰¹

Dalším cílem byl boj proti braku. Masarykův lidovýchovný ústav zasáhl a zorganizoval v roce 1932 schůzi ochotnických ústředí, která měla zasáhnout „...proti záplavě méněcenné, bezcenné ba i škodlivé dramatické literatury.“⁸⁰²

Dospělo se k těmto možnostem řešení „...varování před špatnými hrami, apel na vydavatele, odstranění inserce špatných her, dozor nad výběrem her, vydávání dobrých, dostupných her, poradenství na přednáškách a kurzech.“⁸⁰³ Právě ono setkání vyvolalo poněkud negativní odezvy. Někteří se domnívali, že se má zakročit „...proti lidovým spisovatelům, ve prospěch her spisovatelů skvělých literárních jmen.“⁸⁰⁴ Nakonec došlo ke shodě v tom, že bude třeba zlepšit výběr her, u nějž by se mělo hledět na „...literární hodnotnost, jevištní účinnost, nezávadnost po stránce veřejné morálky, ohled na úroveň obecnstva a jeho výchovu, jevištní možnosti, ohled na počet účinkujících, ohled na spravedlivé uplatnění členů, ohled na vlastní účel.“⁸⁰⁵ Neměli bychom opomenout i to, že sami diváci nejevili zájem o opravdové umění, ale primárně jim šlo o zábavu. Jednalo se snad jen a pouze o „...starou a ničím neodůvodněnou pověru, jež otevřela dveře bezduchému kýči.“⁸⁰⁶ Vyhledávali komedie, veselohry či operety, které podle odborníků stály na nižší úrovni, a nesplňovaly tudíž účel ochotnické divadelní aktivity. K operetě se negativně vyjádřil i Zprávonoš, který ji považoval za „...zprofanovaný, zkýčářený (sic) a zdiskreditovaný jevištní útvar.“⁸⁰⁷ K dalším vnějším faktorům ovlivňujícím ochotnickou činnost patřila likvidační výše poplatků.⁸⁰⁸ Dále pak „...ohyzná ropucha sedící na kořenech našeho stromu.“⁸⁰⁹ Toto přirovnání označovalo protekci. Úpadek úrovně šlo svést také na „...nedostatek opravdu odborně vzdělaných vůdčích osobností, nedostatek dorostu, změnu myšlenkového ladění

⁸⁰⁰ Přednes, výslovnost In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 30-31, ze dne 31. července 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁰¹ Tamtéž.

⁸⁰² Proti divadelnímu braku In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*, roč. 5, č. 10, 1932, s. 73. bez ISSN.

⁸⁰³ Tamtéž.

⁸⁰⁴ Tamtéž.

⁸⁰⁵ Tamtéž, s. 74.

⁸⁰⁶ TEICHMAN, Josef. Kýč na divadle ochotnickém In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*, roč. 6, č. 4, 1933, s. 26. bez ISSN.

⁸⁰⁷ Opereta In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 28-29, ze dne 14. srpna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁰⁸ *Divadelní krise* In *Ochotnické divadlo: nezávislý časopis československého ochotnictva*, roč. 5, č. 1, 1933, s. 6. bez ISSN. V roce 1925/1926 došlo k likvidaci podle oznámení ÚMDOČ na 400 ochotnických spolků a odborů.

⁸⁰⁹ MARKOVÁ-NEKOLOVÁ, Marie. Krise našich divadel In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*, roč. 5, sešit 12, 1927, s. 178. bez ISSN.

obecenstva, odmítavé stanovisko širších vrstev k novějším uměleckým projevům a zejména na vzrůst vydavatelstev, která vydávají nevhodnou dramatickou literaturu ve velkém množství.“⁸¹⁰

Celou dobu zde zdůrazňujeme především obsah her a jejich přínos, nicméně podstatným prvkem byla i kvalita. „...*Vypraviti pokud možno co nejvíce premiér*“⁸¹¹ nebylo rozhodně přednější před výsledkem.

Nyní se zaměříme na vývoj divadla v čase. S podobou moderního divadla seznamoval např. cyklus přednášek uspořádaný MLÚ. Základem byly nové směry. Ty „...*hledají nové možnosti básnického, dramatického a jevištního projevu.*“⁸¹² Starší předválečné směry představují romantismus,⁸¹³ naturalismus,⁸¹⁴ realismus,⁸¹⁵ symbolismus a impresionismus. Tedy, řekněme, zástupci tradiční cesty. Ty nové spadají do skupiny protitradiční, revoluční volající po osvobození umění a zdivadelnění divadla.⁸¹⁶ Reprezentují je kubismus, futurismus, expresionismus, naturalismu, dadaismus, neorealismus, konstruktivismus a český civilismus. Každý má své znaky, i když vzájemně jsou prostupné.

Vnitřní vlivy stály na organizačních schopnostech těch, kdo se starali o realizaci divadelního představení. Jenže často to fungovalo tak, že se „...*tato záležitost* [myslíme výběr repertoáru] „...*dostává na řadu až jako jedna z posledních a ne v první linii.*“⁸¹⁷

⁸¹⁰ Proti divadelnímu braku In *Ochotnické divadlo:nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 5, č. 10, 1932, s. 73. bez ISSN.

⁸¹¹ Ekonomie repertoáru In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 4, sešit 9, 1926, s. 227. bez ISSN.

⁸¹² ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 11, 1931, s. 162. bez ISSN.

⁸¹³ Topí se „...*v kouzlu středověkého ideálu krásna, je to divadlo milující tajemnost a přízraky, vynikal řečnickým uměním.*“; ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním: Počátky českého umění divadelního a směry předválečné In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 15, 1931, s. 226. bez ISSN.

⁸¹⁴ Je na tom podobně jako realismus ad 13 nicméně „...*Chce viděti i na jevišti život v celé jeho pravdivé nahotě; ...hlásal návrat k psychologickému rozboru vášni.*“; ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním: Počátky českého umění divadelního a směry předválečné In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 16, 1931, s. 249. bez ISSN.

⁸¹⁵ Snaží se „...*vzbuzovati ilusi skutečnosti herecky i scénicky tak, aby divák i herec zapomněli, že jsou v divadle. Toto divadlo kladlo si za úkol lid vychovávat, proto se rozhodlo pro lepší stránky života*“ ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním: Počátky českého umění divadelního a směry předválečné In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 15, 1931, s.226. bez ISSN. Realismus uplatnil na jevišti běžnou, přirozenou mluvu a vyloučit monolog, V českém realismu lze uvést jako zástupce Stroupežnického Ladislava. – ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním: Počátky českého umění divadelního a směry předválečné In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 15, 1931, s. 227. bez ISSN.

⁸¹⁶ ŠIMÁČEK, Miloš. Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním*. roč. 14, č. 11, 1931, s.162-163. bez ISSN.

⁸¹⁷ TEICHMAN, Josef Na prahu nové sezóny In *Ochotnické divadlo:nezávislý časopis československého ochotnictva*. roč. 7, č. 6, 1934, s. 71. bez ISSN.

Je možné tedy na závěr shrnout přístup k repertoáru a zlepšení toho, co jej trápilo? František Herman stojící v čele ÚMDOČ zhodnotil stav takto: „...umělecká úroveň se značně zvýšila, domácí repertoár převládá, od kursů přecházíme k soutěžím a řada podniků i nových institucí vznikla nebo byla uskutečněna námi nebo k našemu podnětu.“⁸¹⁸ I přesto je nutné na tomto místě zdůraznit, že tato slova nemusela platit všude a to proto, že každý spolek měl své jedinečné složení.

Bylo by vhodné pozastavit se ještě nad jednou věcí, a to pojetím. Jak se proměnilo (s ohledem na repertoár) po ztrátě svobody, samostatnosti a také následně ukončením války. Demokratická pestrost možností byla omezena ostrým dohledem, nařízeními a tresty, které mohly přijít v případě jejich nedodržování. Sílicí cenzura zasáhla do samotného textu, kdy musela být některá slova úplně vynechána nebo nahrazena. Za příklad nám může být hra *Zpovědník* z repertoáru Tyla. U něho muselo dojít k vynechání slova „*TEĎ*“ na str. 45, nahrazení slov „*BUĎ ŽÁDÁNO*“ slovy „*PROZŘETELNOST BUDE ŽÁDATI*“ na str. 46 a podobně.⁸¹⁹

V době války bylo znovu nutné se bránit vůči sílicí germanizaci, omezování v podobě nařízení a příkazů. Proto oběžník ÚMDOČ č. 4 nabádal „...*Zařad'te (sic) jen hodnotné hry. Nehrajte hry bezcenné, šlágry a operety.*“⁸²⁰ Upozorňoval také na dohled ze strany Ministerstva lidové osvěty a kulturní rady a následného užití donucovacích prostředků, které by hrozilo v případě neuposlechnutí.⁸²¹

K sehrání vybrané hry mohlo pomoci, to, že ji hrála oficiální scéna, jež už povolení měla, a to jak v době míru, tak války. Tento fakt potvrdil i *Ottův slovník naučný nové doby* „...*byl-li však některý kus již s povolením úřadu předveden na jevišti hl. m....není více třeba zvláštního povolení by sehrán byl na jiném jevišti.*“⁸²² To si povětšinou jednatelé uvědomovali a proto se objevuje v žádostech odkaz. Například *Chlapík se* „...*současně hraje v městském divadle na Poříčí v Praze.*“⁸²³

⁸¹⁸ HERMAN, Fr. Co ještě organizovat? In *Československé divadlo:rozhledy po světě divadelním.* roč. 13, č. 19, 1930, s. 302. bez ISSN.

⁸¹⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Dopis Tyla od Okresního úřadu Praha venkov-jih ze dne 19. listopadu 1942.

⁸²⁰ Tamtéž, Oběžník ÚMDOČ č. 4 ze dne 7. srpna 1942.

⁸²¹ Tamtéž.

⁸²² KOLEKTIV.*Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. díl V. C – Čerůvky.* Praha, 1892, s. 293. bez ISBN.

⁸²³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. ÚMDOČ 1939-1943: Divadlo v Říčanech, bez in.č., Dopis Okresního úřadu Praha-venkov-jih od Tyla ze dne 3. října 1942.

Kde braly námi sledované spolky inspiraci? Divadelní sdružení ochotníků se nejvíce inspirovalo na Královských Vinohradech, u Vlasty Buriana a v Národním Divadle. Vybrané hry vycházely pak také z repertoáru Uranie, Komédie, Švandova divadla či Akropolis.

U Tyla se kromě výše jmenovaných objevil i repertoár z Divadla Anny Sedláčkové či Malé opery.

Dramatika Radošovice využila tytéž zdroje. Na příklad *Malostranské humoresky*, které byly dávány v Uranii, *Slečnu Pustu*, jež bylo možné zhlédnou u Anny Sedláčkové či operetu *Náš svatý Vavříneček* z Akropolis.⁸²⁴ Opomenuty zde nebyly ani Královské Vinohrady či Národní divadlo. O historii divadel, nejen zde uvedených, je možné se více dočíst v knize *Česká divadla*.⁸²⁵

8.2. Repertoár vybraných spolků a jeho přínos

8.2.1. Dramatický a vzdělávací spolek Tyl

Základními prameny pro tento spolek nám byly Pokladní kniha z let 1926-1945 a Zápisy ze schůzí, z let 1938-1946. Díky nim se oživil pouhý soupis her a jejich příjmů (v příloze č. 8) o další problematiku, a to například okolnosti výběru. Zdrojem informací byly i plakáty her nebo obsah dobového tisku obsahující hodnocení her. Uveďme tedy příklady. V roce 1934 se týkalo operety *C. K. plukovní posada*, jejíž provedení způsobilo, že ji „...na všeobecnou žádost“⁸²⁶ 1. dubna zhlédli diváci už potřetí. Zanedlouho následovala opereta *Maryna ze mlýna*. Její uvedení bylo spjato s oslavou 25 let trvajícího ochotničení Ing. Františka Červeného. Bylo to velice povedené představení, kde „...ochotníci hráli s takovým zápletem, že všechny písničky a tance musely býti opakovány.“⁸²⁷ V roce 1936 se mohli diváci těšit na *Odtroubeno*. Podle vyjádření v *Říčanském směru* se jednalo o operetu, která byla „...první čs. operetou vojenskou...“ jejíž účel byl „...aby pobavila obecenstvo.“⁸²⁸ To se nejspíš podařilo, protože byla opakována ještě třikrát. Na rok 1937 si Tyl pro diváky připravil operetu *Nevěsta z Tater*, kterou uvedl po Velikonocích a to „...ve

⁸²⁴ MUZEUM ŘÍČANY, plakáty: in. č. H 5418 – Malostranská humoreska, in. č. H 5425 – Náš svatý – Vavříneček, in. č. H 5421 Slečna Pusta.

⁸²⁵ KOLEKTIV. *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*. Praha, 2000. ISBN 80-7008-107-4.

⁸²⁶ *Dramatický a vzdělávací spolek Tyl* In *Říčanský směr* ze dne 16. února 1935 – výstřížek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁸²⁷ *25 let herecké činnosti* In *Říčanský směr* ze dne 11. května 1934 – výstřížek, in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr. uloženo v Muzeu Říčany.

⁸²⁸ *Dramatický a vzdělávací spolek Tyl v Říčanech* In *Říčanský směr* ze dne 18. prosince 1936 – výstřížek, tamtéž.

prospěch dobrovol. hasičů v Říčanech.“⁸²⁹ Na prknech jeviště U Labutě se představila v květnu hned třikrát.⁸³⁰ Další Tylův repertoár zastupovala *Maturita*. Jak tvrdil Říčanský směr, „...*Hra (sic) tato bude velmi dobře obsazena a proto zajímavý její děj bude se opravdově líbiti.*“⁸³¹ O Vánocích se uvedla, jako poslední v roce opereta *Noc v Alžíru*.⁸³² V ní se pokračovalo ještě roku 1938. Její další dvojí provedení „...*bylo obecně vldně přijato.*“⁸³³ Nebylo divu, když „...*Průběh (sic) představení byl celkově velmi pěkný a srdečný.*“⁸³⁴

V roce 1938 se U Labutě odehrála jen dvě nově nacvičená představení. Byla jimi v únoru *Je Mary Duganova vinna?* a *Škola základ života*. Celkový výtěžek (z obou představení) nebyl zanedbatelný.⁸³⁵ První jmenovaná hra měla být uskutečněna s maximální režii cca 700 Kč pod vedením J. Cingra. Oblíbenost tohoto díla vyplynula ze slov v článku *Říčanského směru* „...*k žádosti z řad svých návštěvníků znovu.*“⁸³⁶ Druhá jmenovaná hra se uskutečnila dvakrát v roce 1938 a 1939. Nicméně ještě předtím byl čas v červnu věnován hře s názvem *Modrá armáda* autora F. G. Vacka, kde se jako režisér předvedl J. Petříček. Toto představení se sešlo v souvislosti s oslavou třicetiletého trvání Odbočky Jednoty zaměstnanců československých drah v Říčanech.⁸³⁷ Zároveň bylo rozhodnuto, že letošní Velikonoce se „...*nebude dávat žádná opereta jen nějaká vkusná veselohra.*“⁸³⁸ Nakonec se neuskutečnila ani ta. Zápisy dále prozradily, co se projednávalo v únoru 1939. Nejmenovaný člen „...*vybral velmi pěknou hru „Vždyť jsme jen jednou na světě.*““ Jenže čas a obtížnost byli proti ní, když se usoudilo, že „...*nelze ji řádně za měsíc provést.*“⁸³⁹

⁸²⁹ *Dramatický a vzdělávací spolek Tyl v Říčanech* In Říčanský směr ze dne 19. března 1937 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr. uloženo v Muzeu Říčany.

⁸³⁰ Plakát *Nevěsta z Tater* nalepen LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., tamtéž.

⁸³¹ *Dramatický a vzdělávací spolek Tyl v Říčanech* In Říčanský směr ze dne 22. října 1937 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr. uloženo v Muzeu Říčany.

⁸³² MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5379, plakát *Noc v Alžíru*.

⁸³³ *Divadlo* In Říčanský směr ze dne 7. ledna 1938 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr. uloženo v Muzeu Říčany.

⁸³⁴ Tamtéž.

⁸³⁵ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 14. února 1939, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁸³⁶ *Divadlení spolek Tyl* In Říčanský směr ze dne 11. února 1938 – výstřižek, in. č. H 7103, LUKES, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁸³⁷ Plakát *Modrá armáda* nalepen, tamtéž.

⁸³⁸ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 20. ledna 1938, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸³⁹ Tamtéž, zápis ze dne 17. března 1939, nestr.

Na počátku Protektorátu se uvažovalo o další náplni práce. Mezi adepty se dostala i *Polská Krev* od O. Nedbala, do které už spolek investoval. Předcházet tomu měla nějaká činohra, o které ještě jasno nebylo. Projednávala se v tomto ohledu díla Aloise Jiráska a nakonec dostala před *Lucernou* přednost *Filozofská historie*, i přestože se jednalo o náročnou práci. Její výsledky ale diváci nakonec neměli možnost ocenit, protože místo toho se hrála ve prospěch sociálních účelů Národního souručenství jiná Jiráskova hra, *Kolébka*.⁸⁴⁰ Jak zmiňujeme v jiné kapitole, letní měsíc srpen přinesl hru, jejíž výnos byl věnován ve prospěch Národního souručenství Mirošovice.⁸⁴¹

V letech 1940-1941 se sledované spolky dokázaly domluvit a nacvičit repertoár, jež prospěl svým polovičním výtěžkem SSC. O tom jsme už také pojednali v jiné kapitole této práce. Co se týkalo ještě roku 1941 a repertoáru, uvažovalo se o provedení nějaké novinky. Jedním z adeptů byla *Myslivecká latina*, která se však svého ztvárnění nedočkala „...*pro svůj operetní ráz*.“⁸⁴² Zato se rozhodlo o hře *Člověk nemá jen sebe* pod vedením Svobody a *Svátek věřitele* v režii J. Masopusta. Nakonec se uvedlo úplně něco jiného, veselohra *Aféra s Margaretou*, za níž následovalo *Vzbouření v ústavu šlechtičen*. Tato uvedená představení, ještě spolu s *Vdavky Nanyňky Kulichovy*, patřila do série „...*strašlivých věcí, hlavně provedením*.“⁸⁴³

V roce 1942 proběhly veselohry *Chlapík*⁸⁴⁴ a *Zpovědník*. Prvně jmenovaná hra posloužila SSC, aby si její členové „...*jednou pořádně a jednoznačně ujasnili stanoviska i to, že přes poctivou a upřímnou snahu o spolupráci nemůžeme přistoupit na takový způsob práce v osvětě*.“⁸⁴⁵ V čem byly spatřovány nedostatky? V tom, že se „...*drželi pražského provedení tak otrocky, že se po několikanásobném shlédnutí hry snažili kopírovat osoby, situace a exempore do podrobnosti*.“⁸⁴⁶ Hlavní představitelka „...*Mluví (sic) bez dynamiky, nedramaticky, klade chybně přízvuky. Ovšem tohle je chyba téměř všech*.“ U toho ale

⁸⁴⁰ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 20. července 1939, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁴¹ Jednalo se o jedinou politickou stranu fungující za Protektorátu nahrazující parlament. V roce 1943 ji nahradila kulturně – politická propagandistická organizace zachovávající stejný název. Národní souručenství. In Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. 2013-07-09 [cit. 2013-11-11]. URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_souru%C4%8Denstv%C3%AD>.

⁸⁴² Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 21. ledna 1941, nestr. uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁴³ Vánoční program Tyla : *Zpovědník* In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7278, 1942, č. 59-62. s. 168. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁴⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5410, plakát *Chlapík*.

⁸⁴⁵ *Kultura* In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7278, 1942, s. 120. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁴⁶ Tamtéž.

neskončili, a proto nebylo divu, že bylo celé provedení přirovnáno k sudu, „...*jemuž spadly obruče a mezi dužinami vyrážel obsah.*“⁸⁴⁷

Za to *Zpovědník* byl pravým opakem. Toto divadlo „...*bylo děláno skutečně s ochotnickou láskou a dobrou vůlí pracovat co nejlépe.*“⁸⁴⁸ Klady spočívaly v dobrém obsazení, zvládnutí úloh na z paměti a organizací či aranží.⁸⁴⁹

Nicméně v době, kdy se domlouvali termíny, byla zde nutnost rozhodnout ještě o hře *Kolíne-Kolíne*. Ta si ale na své uvedení musela počkat. Po úspěchu se mezi návrhy dostala tato díla: *Mořský koník*, *Jedenáctý v řadě*, *Prodáný dědeček*. Na poslední jmenovanou hru přišla řada v druhé půli roku 1943. Pokračování v činnosti dosvědčovalo představení opět *Kolíne-Kolíne*, jež se muselo kvůli nepřítomnosti Bačkovského odložit, nebo žádost o povolení ke hře *Soupeři*, i přesto, že to byla „...*pro dnešní dobu nevhodná hra.*“⁸⁵⁰ Proto nakonec měla přijít na řadu *Slečna Putna* pod vedením Masopusta. Nicméně jakékoli odložení většinou bylo předzvěstí, že k realizaci nakonec nedojde. Tento příklad nebyl výjimkou. Způsobil to „...*nezájem zúčastněných herců.*“⁸⁵¹ Po ní byli v plánu *Soupeři*,⁸⁵² s nimiž se počítalo už na počátku června roku 1941.

První zmínka v zápisech o realizaci daného představení v roce 1943 byla z března. Tehdy ho navrhl knihovník, Josef Brhlík. Byly zde i hlasy proti. Argumentem byla finanční náročnost. Její význam nespočíval pouze ve výši příjmu, nebo že ji zhlédli zástupci z ÚMDOČ.⁸⁵³ O průběhu psal *Zprávonoš* takto: „...*Začalo se se zpožděním a to 30 minut a neskončilo se ve stanovené době 23 hodin, což způsobilo, že diváci neviděli celé představení. Neshlédli poslední dějství.*“⁸⁵⁴ Následovalo pak hodnocení hereckých výkonů. Vedle pochval jej tvořila i kritika špatného výběru pro postavy F. F. Šamberka a Otilie Sklenářové - Malé či ztvárnění. „...*To nebyl Kolár, nýbrž jakýsi zlý oficiál a zůstal*

⁸⁴⁷ Kultura In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, s. 120. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁴⁸ Vánoční program Tyla : *Zpovědník* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7278, 1942, č. 59-62, s. 168. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁴⁹ Tamtéž.

⁸⁵⁰ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 2. března 1943, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁵¹ Tamtéž, zápis ze dne 9. dubna 1943, nestr.

⁸⁵² MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5401, plakát *Soupeři*.

⁸⁵³ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938 – 1946, zápis ze dne 9. dubna 1943, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁵⁴ Divadelní Velikonoce : *Soupeři* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

Cingrem. Pro ochotníka není jednoduché tvořit někoho jiného“⁸⁵⁵ Ale odrážela jistým způsobem válečnou každodennost. Rozbor jejího obsahu nás o tom může přesvědčit.

Tato hra pojednává o sporu mezi dramaturgem (Emanuelem Bozděchem) a ředitelem (Josefem Jiřím Kolárem) Prozatímního divadla v Praze. Ten spočíval v různém pojetí řízení divadla, kdy mladší Bozděch není brán vážně, a proto chce odejít, což mu ale vedení divadla nechce umožnit. Chce jejich smíření. Stejný požadavek má i soubor, který v Bozděchovi má zastání. Do toho vkročí do divadla slečna Karla Zuklínová, chudá, mladá, herečka z Brna, která se uchází o místo. Bozděch, ne krasavec, ale s dobrým srdcem, se do ní zamiluje a dá jí hlavní roli ve hře *Zázrak*, kterou sám napsal, ale vydává ji za dílo francouzského tvůrce. Nevěří, že by slečna opětovala jeho cit. Ředitel Kolár svolí ke zkouškám i přijetí Zuklínové. Přispěje k tomu i to, že se mu líbí. Poté co mu ale řekne, že má ráda jeho soupeře, nechá si ji prověřit. Ukáže se, že se, podle policejních zpráv, živila jako nevěstka a měla aféru s ženatým mužem. Dané informace Kolár řekne Bozděchovi, který mu uvěří a marně se obhajující dívka nakonec zmizí a, jak se později zjistí, spáchá sebevraždu. Až následně se ukáže, že to bylo ve skutečnosti jinak. Tyto okolnosti nakonec způsobí odchod ředitele Kolára, který je považován za hlavního viníka její smrti. Pravdou ale je, ale že za její odchod mohou obě dvě strany.

Jak je možné tuto hru, odehrávající se v roce 1873 v Praze, srovnávat s válečnou atmosférou roku 1943. Při čtení této hry bylo totiž možné přiřknout hlavním postavám nový smysl. Karla Zuklínová zaujímala mír, možnost smíru či zázrak, který byl toužebně očekáván. Dokládala to tato slova Anny Kolárové-Manetínské: „*Až se objeví sklesne se nad naším světem duha, všechna nepřátelství se smíří, všechna zloba zmizí v záři jejího pohledu. Přejde jako spasitel...a život bude zase stát za to...po tak nekonečné době.*“⁸⁵⁶

Kolár pak představuje Třetí říši vedenou Adolfem Hitlerem. A Bozděch jeho protivníka, spojence. Výše uvedená slova, pojednávající o obsahu hry, to dokazovala. Kritiky umělecké úrovně hry ve *Zprávonoši* zakryly její vypovídající hodnotu, naději. Tu obsahovalo neviděné třetí dějství, které vypovídalo o důsledcích odchodu Zuklínové. S přihlédnutím na výše uvedené přirovnání hlavních postav to dokazovala např. slova Karla Šimonovského, který hodnotil působení Kolára v divadle tak, že „*...jsme se pod ním cítili pořád jako pod otrokářem. Pocit svobody a jistoty jsme přece neměli nikdy...*“⁸⁵⁷ Mošna vyřkl názor

⁸⁵⁵Divadelní Velikonoce : Soupeři In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁸⁵⁶ GÖTZ, František. *Soupeři: hra o třech dějstvích, prologu a epilogu*. Praha, 1948. s. 76. bez ISBN.

⁸⁵⁷ Tamtéž, s. 84.

se stejným obsahem „...*Těžko se nám dýchalo, pane Koláre, když jste vstoupil do divadla...*“⁸⁵⁸ Sklenářová-Malá jeho postoj vnímala tak, „...*že jste námi pohrdal.*“⁸⁵⁹ Co tedy bylo třeba s ním podle Bozděcha provést? „...*je (sic) nutno vás odstranit jako škodnou, aby jste nezamořil celý divadelní svět svou zlobou.*“⁸⁶⁰ Kolár nakonec opravdu odešel. Na základě tohoto příkladu tedy můžeme pouze potvrdit, že divadlo odráží a vnímá, co se kolem něho děje.

Další hrou, o které se zmíníme, byla v roce 1943 *Země úsměvů*. O ní víme že „...*po stránce režijní vyskytly se těžkosti,*“ ale za to bylo „...*po stránce hudební provedení bezvadné.*“⁸⁶¹

Rozdělování výtěžku z her nespočívalo pouze na dobré vůli Tyla, ale bylo to podloženo i žádostí. Například od Okresní péče o mládež – této žádosti se vyhovělo, což znamenalo ji „...*věnovati výtěžek z některého z našich příštích představení.*“⁸⁶²

Rok 1944 přinesl mnoho práce, podle zápisů např. na *Stanici Gordian*, jež „...*vyžadovala značný náklad a velkou práci tech. personálu. Přesto se to povedlo i s nedostatečně vytopeným sálem a silnými zvukovými efekty.*“⁸⁶³ Fakt, že se hra „...*všeobecně líbila*“⁸⁶⁴ nebyl ale znát na příjmech tolik, jak se očekávalo. Následovaly *Devátá louka*,⁸⁶⁵ *Život je samý zázrak*,⁸⁶⁶ *Šťastní otcové*.⁸⁶⁷ Divadelně náročný rok ještě neskončil, protože „...*plakáty na operetu „Na tý louce zelený“ jsou již v tisku.*“⁸⁶⁸ Realizována byla u Labutě na konci května a počátku června celkem pětkrát.⁸⁶⁹ Schváleno bylo následně ještě uskutečnění *Nezbedného bakaláře* a *Maryši*.⁸⁷⁰ K těm ale nedošlo.

⁸⁵⁸ GÖTZ, František. *Soupeři: hra o třech dějstvích, prologu a epilogu*. Praha, 1948. s. 84. bez ISBN.

⁸⁵⁹ Tamtéž.

⁸⁶⁰ Tamtéž, s. 86.

⁸⁶¹ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 1. listopadu 1943, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁶² Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 11. ledna 1944, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

⁸⁶³ Tamtéž, zápis ze dne 28. února 1944, nestr.

⁸⁶⁴ Tamtéž.

⁸⁶⁵ Pokladní kniha Tyla: Příjmy a výdaje k roku 1944, uložena u Radany Šimčíkové, nestr.

⁸⁶⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č. H 5584, plakát *Život je samý zázrak*.

⁸⁶⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5404, plakát *Šťastní otcové*.

⁸⁶⁸ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 28. února a 7. května 1944, nestr.

⁸⁶⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5405, plakát *Na tý louce zelený*.

⁸⁷⁰ Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946, zápis ze dne 28. února 1944, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

Poslední válečný rok 1945 s sebou konečně přinesl provedení Jiráskovy *Filosofské historie*,⁸⁷¹ dále pak přípravu komedie v několikerém obsazení *Aramejskou bránu*. Investovalo se 180 K⁸⁷² na čtyři knížky. Předcházelo jí trojí provedení hry *Gero*.⁸⁷³

Nyní přejdeme k poslednímu zdroji informací, který tvořily jak plakáty, tak hodnocení provedených her. Rok 1946 byl po této stránce v útlumu. Vedle hry *Jeho kočička* se nepodařilo uskutečnit obnovu *Radúzy*, čemuž přispělo odmítnutí spolupráce ze strany Táčkařů.⁸⁷⁴

Nakonec se první událostí roku stala Besídka pro děti a s dětmi, v jejímž rámci byla odehrána pohádka *Pravda vítězí*. O jejím provedení nás utvrzovala tato slova: „*Měli jsme vyprodáno a pohádka vyzněla opravdu slavnostně.*“⁸⁷⁵ Jinak je záhodno připomenout, že podmínky, ve kterých se práce odehrávala, byly po válce velmi neutěšené. „*...většinou (sic) rozbitý a rozkradený inventář dá plno práce, než bude způsobilý k provozu.*“ Úsilí „*...plných šest týdnů do noci na jevišti, za jevištěm a pod jevištěm*“⁸⁷⁶ vložené do hry *Broučci*⁸⁷⁷ nemělo vliv na předpokládanou vyšší návštěvnost. I tak byla hra přijata kladně.

Na začátku března roku 1947 se členové spolku se sešli k nacvičení veselohry *Tajný sňatek*⁸⁷⁸ Přesvědčilo je reptání obecnstva, že „*...Tyláci nic nedovedou jen hrát pro děti.*“⁸⁷⁹ Právě ona hra je měla vyvést z omylu. A povedlo se, i když se vyskytly problémy. Například se deset dní před představením měnilo obsazení, také se hledala náhrada za nemocný hudební doprovod. Jediné co přetrvávalo byla nízká návštěvnost. O týden později se pro děti odehrálo představení s názvem *Podle slov pana prezidenta*.⁸⁸⁰ Příprava byla souběžná s předchozí hrou, i tak „*...měla dobrý spád – děti uměly role a vyzněla docela slavnostně...*“⁸⁸¹ Výtěžek směřoval ve prospěch Mateřské školy. V daném roce ještě následovala *Explose – Fantom třetího poschodí*⁸⁸² Odezva ze strany okrskové valné hromady nevyzněla v jeho prospěch. Obecnstvo, opět v menším složení, se bavilo dobře.⁸⁸³ I když se

⁸⁷¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5480, plakát Filozofská historie.

⁸⁷² Pokladní kniha Tyla: Příjmy a výdaje k roku 1945, uložena u Radany Šimčíkové, nestr.

⁸⁷³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5252, plakát Gero.

⁸⁷⁴ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář k Baladě o první besídce.

⁸⁷⁵ Tamtéž.

⁸⁷⁶ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář k Baladě o první besídce, s. 2.

⁸⁷⁷ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář ke hře Broučci.

⁸⁷⁸ Tamtéž, plakát Tajný sňatek.

⁸⁷⁹ Tamtéž, komentář ke hře Tajný sňatek.

⁸⁸⁰ Tamtéž, plakát Tajný sňatek.

⁸⁸¹ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář o třetím dětském představení.

⁸⁸² Tamtéž, plakát Fantom ze třetího poschodí.

⁸⁸³ Tamtéž, komentář ke hře Fantom ze třetího poschodí.

uvažovalo, že květen by zůstal bez divadla a *Princ s rudou hvězdou na čele*. by se opravdu neuskutečnil, nestalo se tak. Na svátek práce byla provedena *Vzpouř v říši radosti* a oslavy revoluce patřily *Princi s rudou hvězdou na čele*. Nedostatečná návštěva vyvolala pocit rezignace. „...Ztrácíme pomalu chuť něco podnikat, na tomto poli, kde se nám zřejmě nepřeje.“⁸⁸⁴ Uvedené negace vyrovnávala práce na veselohře *Noc na Karlštejně*. U ní panovaly „...Krásné (sic) zkoušky – klidná příprava a poctivé nastudování př. Figarem.“⁸⁸⁵ Malý počet diváků tentokrát způsobilo nedostatečné „...oznámení, že se představení sobotní – nekoná proto, že nešel elektrický proud – překládá se na pondělí.“⁸⁸⁶ Následovala veselohra *Myška*, na které se jako režisér opět podílel V. Figar. Původně bylo v úmyslu nacvičit hru *Dostaveníčko v Senlin* kterou se však nepodařilo obsadit. Výběr hry *Myška* se názoru okrsku opět nezdařil protože „...hra dnešku nic nedává.“⁸⁸⁷ Pokračovalo se pohádkou *Pan Johanes*. Její provedení se líbilo, ale pouze dětskému publiku. Ze strany dospělých byla vyslovena kritika. I přes znalost role a i dobré pohybové provedení ze strany herců se nepodařila zajistit jednota a ukázněnost ostatních, což narušilo celý výsledek.⁸⁸⁸ Také se hrál *Malajský šíp*.⁸⁸⁹ Poslední hrou roku 1947 byl *Otec nebo syn*. Stala se pravým opakem *Noci na Karlštejně* – zkoušky nebyly nijak zvlášť navštěvovány, scéna byla sestavena nouzově, ale i přesto měla slušnou účast diváků.⁸⁹⁰

8.2.2. *Dramatika Radošovice*

Základem pro zjištění toho, s čím se daný spolek musel potýkat, a jak to zvládl, se staly zápisy z let 1929-1937 místních dobrovolných hasičů. Od nich se sledovaný spolek odtrhl v roce 1933. Příloha č. 9a však objasní, co si její předchůdci pro své publikum přichystali. Opět tu nepůjde o úplný výčet repertoáru, ten je spolu s příjmy a výnosy součástí přílohy č. 9b, ale jde spíše o popis jeho přípravy, potažmo provedení.

První hrou Dramatiky byla *Hedvička*. Scénu i režii měl v tomto případě na starosti Jan Petříček. Tomu se celé dílo podařilo provést tak dobře, že mohl být objednan u zdatného truhláře „vločkový pokoj,“⁸⁹¹ čímž si otevřeli nové dveře v oblasti scénování. Pokračovalo se

⁸⁸⁴ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář ke hře *Princ s rudou hvězdou na čele*.

⁸⁸⁵ Tamtéž, komentář ke hře *Noc na Karlštejně*.

⁸⁸⁶ Tamtéž, plakát *Noc na Karlštejně*.

⁸⁸⁷ Tamtéž, komentář ke hře *Myška*.

⁸⁸⁸ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, komentář ke hře *Pan Johannes*.

⁸⁸⁹ Tamtéž, plakát *Myška*.

⁸⁹⁰ Tamtéž, komentář ke hře *Otec nebo syn*.

⁸⁹¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar – pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1933, nestr.

hrou *Dědkové*.⁸⁹² Nechali si pro ni zhotovit pět set plakátů, na nichž se nacházely reklamy, které je zaplatily ze tří čtvrtin. Chybějící část doplatila Dramatika ze svého.⁸⁹³ Další hra byla *Kondelík a Vejvara*. Tuto hru měl na starosti J. Konečný, ale ne na dlouho, protože „...se odkládá na pozdější dobu.“⁸⁹⁴ Stihla se ale nakonec ještě v daném roce. V souvislosti s oslavou republiky se uvažovalo o *Stilmonském starostovi*,⁸⁹⁵ nakonec však vyhrál *Pražský žid*.

V roce 1934 se činily kroky k tomu, aby se uskutečnila představení *Raráškova rokle* a *Arcikněz*.⁸⁹⁶ Na prvním jmenovaném se svým dílem podíleli snad všichni členové, jako obvykle se rozdělily úkoly. Paní Dolejšková (majitelka Sportu) například propůjčila gramofon s deskami.⁸⁹⁷ První máj byl ve znamení dobročinnosti, kdy byl sehrán *Filosof od verpánu* „...ve prospěch místní Tělocvičné jednoty Sokol.“⁸⁹⁸ Zato svatodušní svátky měly být prospěšné místnímu hasičskému sboru, a to hrou *Cácorka*.⁸⁹⁹ Původně se o její režii staral Pešek, krátce na to se ji ale ujal Petříček. Malý zisk byl způsoben malou návštěvností, která v dané době nebyla ojedinělá. Zároveň J. Petříček „...varuje členy před žárlivostí na šťastnější herce, nezájmem a nečinností.“⁹⁰⁰ To se nenaplnilo, což dokazovala úvaha o zářijové hře *Kateřina Veliká*, nebo říjnové *Fidlovačce*. Jejich pořadí se ale postupem doby obrátilo a nakonec byla provedena jen druhá zmíněná. Publikum si také muselo na toto jedinečné představení připlatit. Upozornění vůči účinkujícím „...by včasným navštěvováním zkoušek přispěli k zdárnému provedení této hry“⁹⁰¹ napovědělo, že její příprava nebyla snadná. Nicméně se měla alespoň dle žádosti „...osvětové komise říčanské sehráti při příležitosti 100 výročí čsl. hymny.“⁹⁰² To bylo ale jednohlasně odmítnuto. Další hrou se měli podle zápisů stát také *Muzikanti z české vesnice*.⁹⁰³ O této hře je v zápisech zmínka až v roce 1935, když bylo v lednu rozhodnuto, že se uskuteční. Po *Posledním muži*⁹⁰⁴ se mezi návrhy na následující hru věnovanou ve prospěch hasičů se objevil *Lucifer*, ale také *Dědečkovy*

⁸⁹² MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 13. srpna 1933.

⁸⁹³ Tamtéž, zápis ze dne 20. července 1933, nestr.

⁸⁹⁴ Tamtéž, zápis ze dne 14. září 1933, nestr.

⁸⁹⁵ Tamtéž, zápis ze dne 14. září, 28. září a 18. října 1933, nestr.

⁸⁹⁶ Tamtéž, zápis ze dne 24. ledna 1934.

⁸⁹⁷ Tamtéž, zápis ze dne 8. a 21. února 1934, nestr.

⁸⁹⁸ Tamtéž, zápis ze dne 5. dubna 1934, nestr.

⁸⁹⁹ Tamtéž, zápis ze dne 7. května 1934, nestr.

⁹⁰⁰ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 1. června 1934, nestr.

⁹⁰¹ Tamtéž, zápis ze dne 13., 27. a 31. října 1934, nestr.

⁹⁰² Tamtéž, zápis ze dne 11. prosince 1934, nestr.

⁹⁰³ Tamtéž, zápis ze dne 29. prosince 1934, nestr.

⁹⁰⁴ Tamtéž, zápis ze dne 10. a 25. dubna 1935, nestr.

housle, nebo se uvažovalo ještě o hře *Na svatou Annu*.⁹⁰⁵ Konečné rozhodnutí padlo na hru *Dědečkovy housle*.⁹⁰⁶ Výdělek byl nízký, proto byla hra do konce roku sehrána ještě jednou, s menšími náklady.⁹⁰⁷ Na poslední jmenovanou operetu se nezapomnělo. Měla se mezi sehraným repertoárem dostat na řadu v červenci, a to hned dvakrát.⁹⁰⁸ Proto se také se zkoušením mělo přijít hned po *Dědečkových houslích*. Tak se i stalo, jenže přibývajícím potíže „...vedou po důkladné rozvaze k tomu, že přes nepřítomnost režiséra př. Salátka a většiny účinkujících rozhodnuto všemi přítomnými (sic) členy, že úspěch operety po stránce finanční jest naprosto nepravděpodobný a po stránce morální velmi problematický a že tudíž se od jejího provozování upouští.“⁹⁰⁹ Letní hrou v přírodě (na návsi) se stali *Naši furianti*.⁹¹⁰ Výše zmiňovaný *Stilmonský starosta*,⁹¹¹ byl hrou, která prvně zaznamenala schodek větší než 25 Kč, a proto měla být opakována, aby se pokryly náklady.⁹¹² Nebyla však v daném roce poslední.

Přejdeme k roku 1936, kdy měla být uvedena hra *Krev se nezapře*.⁹¹³ Z důvodu nadsazené výše autorského poplatku se její konání odložilo.⁹¹⁴ Další hra, o které se jednalo a dokonce i bylo usneseno v její prospěch, byla *Z českých mlýnů*.⁹¹⁵ Ani ta se napoprvé nedočkala své realizace, protože ji odložili na úkor hry od J. M. Veselého *Evropa hoří*.⁹¹⁶ Samotnému provedení měl předcházet průvod a slavnosti u pomníku padlých.⁹¹⁷ Do repertoáru sledovaného roku se dostala i hra Rudolfa Piskáčka *Malostranské povídky*, které se po dvojím provedení v Říčanech uskutečnily i na počátku června v Radošovicích. Jak je to možné? Na jejím uvedení totiž Dramatika spolupracovala s Tylem.⁹¹⁸ Na svatou Lucii se měla oprášit už před několika lety projednávaná *Kateřina Veliká*,⁹¹⁹ ale ani tentokrát její realizace nedošla do šťastného konce. Uvažovalo se už i o repertoáru na rok 1937. Tehdy padl

⁹⁰⁵ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 10. dubna 1935, nestr.

⁹⁰⁶ Tamtéž, zápis ze dne 25. dubna 1935, nestr.

⁹⁰⁷ Tamtéž, zápis ze dne 12. června 1935, nestr.

⁹⁰⁸ Tamtéž, zápis ze dne 25. dubna 1934, nestr.

⁹⁰⁹ Tamtéž, zápis ze dne 26. června 1935, nestr.

⁹¹⁰ Tamtéž, zápis ze dne 31. července, 28. srpna 1935, nestr.

⁹¹¹ Tamtéž, zápis ze dne 10. září 1935, nestr.

⁹¹² Tamtéž, zápis ze dne 5. prosince 1935, nestr.

⁹¹³ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 27. prosinec 1935, nestr.

⁹¹⁴ Tamtéž, zápis ze dne 9. ledna 1936, nestr.

⁹¹⁵ Tamtéž, zápis ze dne 23. ledna 1936, nestr.

⁹¹⁶ Tamtéž, zápis ze dne 6. února, 10. března 1936, nestr.

⁹¹⁷ Tamtéž, zápis ze dne 26. února 1936, nestr.

⁹¹⁸ Tamtéž, zápisy ze dní 4. a 13. května a 12. června 1936, nestr.

⁹¹⁹ Tamtéž, zápis ze dne 20. listopadu 1936, nestr.

výběr na operetu *Náš svatý Vavříneček*.⁹²⁰ Jak je patrné z přehledu jejich aktivit, nebyla jedinou připravenou hrou pro daný čas. Zmíňme se alespoň o neuskutečněných *Psohlavcích*⁹²¹ a Čapkově *Bílé nemoci*, o níž víme, že „...*Byla (sic) to těžká práce, ale představení mělo úspěch a jsou pěkné vzpomínky.*“⁹²²

Aktivita roku 1938 byla poznamenána přípravou sokolského sletu, a proto došlo k nacvičení jen jedné nové hry, *Tuláckého dobrodružství*.⁹²³ Na tu navázaly v minulosti sehrané hry *U bílého koníčka*⁹²⁴ v přírodním divadle U Obrázku, a společně se Sokolem Radošovice Jiráskova *Lucerna*.⁹²⁵

V roce 1939 se spolek neúspěšně snažil o získání povolení hry Karla Čapka *R.U.R.* Nesnadné poměry taktéž nedopřály obecnstvu zhlédnout *M. D. Rettigovou*, ani hry *Cikáni*, *Mlýn na samotě* a *Noví lidé*, a to z důvodu „...*bud' že tomu cenzura nedovolila, nebo že se vyskytly jiné překážky.*“⁹²⁶ Srpen přinesl pro publikum opět *Pasekáře*. Situace byla pro celé představení příznivá. „...*Počasi bylo velmi příznivé, návštěva veliká a úspěch po všech stránkách velmi dobrý.*“⁹²⁷ Zařaďme sem ještě práci členů spolku na hře *K sobě blíž, věrni sobě*, kterou podle plakátu propagovalo Národní souručenství. Konečnou divadelní podívanou se po jistých peripetiích stalo *Příklady táhnou*.⁹²⁸ Přibývajícím potíže a odkládání si u členů spolku vysloužily ironizující přejmenování na *Příklady se táhnou*.

Doba války znamenala pro Dramatiku obrovské nasazení. *Zprávonoš* potvrdil, že „...*svou činností patří nesporně mezi nejaktivnější ochotnické soubory české vůbec.*“⁹²⁹ A že „...*spolek není veliký, uvádí v podzimní sezóně na scénu již třetí hru a zároveň oznamuje další.*“⁹³⁰ Jenže kvantita vládla nad kvalitou. Stačí se podívat na výčet her pro rok 1940 uvedený ve výše zmíněné příloze. My přejdeme rovnou na rok následující. Plakát zvoucí na hru *Červený mlýn* upozorňoval na stále se zhoršující pozici Židů ve společnosti, kterou

⁹²⁰ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, zápis ze dne 1. listopadu 1936, nestr.

⁹²¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1936, nestr.

⁹²² Tamtéž, text k roku 1937, nestr.

⁹²³ Tamtéž, text k roku 1938, nestr.

⁹²⁴ Tamtéž. Sehrána dne 21. srpna 1938.

⁹²⁵ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5212, plakát *Lucerna*.

⁹²⁶ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1939, nestr.

⁹²⁷ Tamtéž.

⁹²⁸ Tamtéž.

⁹²⁹ Dramatika Radošovice In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 35-36, s. 101. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁹³⁰ Tamtéž.

odstartoval už vznik Protektorátu. Potvrzovalo to upozornění „Židům nepřístupno.“⁹³¹ Tato komedie, jež byla novinkou souboru Národního divadla, se „...na všeobecnou žádost“⁹³² opakovala. Ve Sportu se toho však odehrálo v daném roce více.

V roce 1942 byl díky získaným informacím zajímavý jen *Zvíkovský rarášek*. O něm se uvažovalo už v roce 1940, jenže jej cenzura nepovolila.⁹³³ I tak jeho provedení „...neslo stopy spěchu, nepropracovanosti a nebylo ani šťastně obsazeno.“ Za vyzdvihnutí stála „...scéna, vždy stylová a vkusná.“⁹³⁴

Už zmíněný pokles úrovně dokazovala v roce 1943 hra s názvem *Odříkaného chleba největší kus*. Nedostatky tkvěly v tom, že tato „...nenáročná věcička chudá na dramatický účín by byla potřebovala především dobré obsazení a hru v řízném tempu, aby do konce neunavovala.“ Dále byl kriticky zhodnocen přednes a mimická neukázněnost. Velký klad představovala, opět, vkusná scéna.⁹³⁵ Ve stejné době, kdy se odehrávali *Soupeři* připravení Tylem, tedy v dubnu, Dramatika opět ukázala na hře *Její Pastorkyňa* svůj „...silný pokles úrovně. Jejich věci jsou víc ochotnické, než je zdrávo.“⁹³⁶ Na *Slečně Putně*, kterou režíroval Miloš Pilát a výpravu měl na starosti J. Petříček,⁹³⁷ si připomeňme silnou pozici cenzury, která dovolila sehrání, jen pokud „...bude v celém textu vynecháno slovo legrační a slovo vyslanectví nahrazeno slovem konzulát.“⁹³⁸ Samozřejmostí byla skutečnost, že „...divadel. představení nesmí se zúčastniti resp. v něm vystupovati židovské osoby.“⁹³⁹

Repertoár pro roky 1944-1947 je taktéž v již zmíněné příloze. Co by však mělo zaznít byla první svobodná (poválečná) hra uvedená v září 1945 od Jiráska, *M. D. Rettigová*⁹⁴⁰ a dále pak úspěšné a poněkud komplikované *Hrátky s čerty* od J. Drdy pod režii Petříčka z roku 1946.⁹⁴¹ Nakonec ještě zmíníme hru *Velbloud uchem jehly*, jejíž výnos připadl

⁹³¹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5219, plakát Červený mlýn

⁹³² Tamtéž, in. č. H 5220, plakát Červený mlýn.

⁹³³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška - pozůstalost: Složka Dějiny ochot. divadla Radošovice Říčany, in. č. H 6329, text k roku 1940, nestr.

⁹³⁴ Kultura: Vánoce Dramatiky Radošovice In *Zprávoňoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3. ze dne 9. ledna 1943, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

⁹³⁵ Dramatika Radošovice: *Odříkaného chleba největší kus* In *Zprávoňoš: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 1-3. ze dne 9. ledna 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁹³⁶ Divadelní Velikonoce : *Soupeři* In *Zprávoňoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

⁹³⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Divadlo zejména plakáty netříděné: Složka Různé divadelní plakáty, in. č. H 5421, plakát *Slečna Pusta*.

⁹³⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5238, Dopis Dramatiky Radošovice od Okresního úřadu Praha-venkov jih ze dne 7. června 1943.

⁹³⁹ Tamtéž.

⁹⁴⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5251, plakát *M.D.Rettigová*.

⁹⁴¹ Tamtéž, in. č. H 5253, plakát *Hrátky s čerty*.

„...na výstavbu sokolovny.“⁹⁴² I když se potýkala s technickými problémy, přesto se nakonec odehrála.⁹⁴³

8.2.3. Divadelní sdružení ochotníků

Tento spolek nám svůj repertoár odkryl prostřednictvím svých plakátů z let 1921-1937, kterých se uchovalo velké množství, a proto zde uvedeme jen ty hry, jejichž plakáty obsahují nějaké informace navíc. Tedy takové informace, které by odkryly panující podmínky či poměry. Jména slavných hostů jsou uvedena v tabulce v příloze č. 10.

Příkladem by nám mohli být *Vlastencové z Boudy*, z roku 1922, ukazující obrázek o přístupu publika, „...aby včas obecenstvo zaujalo místa.“⁹⁴⁴ Odehrání hry nebylo snadné, a to ani pro samotné publikum. Zmíněné pozdní příchody mohly do jisté míry ovlivnit i podmínky, ve kterých se hrálo. Diváci byli totiž dopředu ujišťováni, že „...je sál vytopen.“⁹⁴⁵

Zadruhé pak hra *Exulanti* z roku 1923. Výsledek této snahy byl velice uspokojivý, protože „...Po oba dni bylo hráno před vyprodaným hledištěm (sic).“⁹⁴⁶ Dobře odvedená práce u pohádky *O hvězdném šuhaji*⁹⁴⁷ si vyžádala reprízu. Na tu lákaly plakáty s netradičním upozorněním „*Mládeži přístupno!*“⁹⁴⁸ Povětšinou totiž na plakátech stálo „*Mládeži nepřístupno!*“, což se týkalo *Masky červené smrti* nebo aktovky *Bodrý venkovan*, *Partie Taroků*, *Mladý pan Rudi* z roku 1924. Jednou z možností kde realizovat nacvičenou hru bylo i divadlo v přírodě. Stalo se tak v případě již zmíněné hry *Libušin hněv*. Aby si obecenstvo odneslo od tohoto kulturního zážitku to správné, „...žádá se ticho.“⁹⁴⁹

Úspěch představení pro místní hasiče s názvem *Otec* v sousedních Radošovicích způsobil požadavek na další produkci. Tou se stala v roce 1929 Jiráskova *Vojnarka*.

Práce ve třicátých letech byla hodnocena v případě *Černých Kyrýsníků* z roku 1933 Františkem Lukešem následovně: „*Hudba mile překvapila. Ani jsem takovou neočekával.*“ Přesto se našly i nějaké výtky. „...*Text a scéna by zasloužila trochu seškrtnat, poněvadž*

⁹⁴² MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5257, plakát Velbloud uchem jehly.

⁹⁴³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka 1947, in. č. H 7384, Dopis Okrsku F. X. Svobody od Dramatiky Radošovice ze dne 4. června 1947.

⁹⁴⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1921, bez in. č., plakát *Vlastencové z Boudy*.

⁹⁴⁵ Tamtéž.

⁹⁴⁶ Tamtéž, Složka pro rok 1923, bez in. č., plakát *Exulanti*, k tomu přilepen výstřížek z Časopisu Český zápas ze dne 12. dubna 1923.

⁹⁴⁷ Tamtéž, bez in. č., plakát *O hvězdném šuhaji*.

⁹⁴⁸ Tamtéž.

⁹⁴⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1923, bez in. č., Tamtéž, Plakát *Libušin hněv*.

leckerá scéna není nutná a zbytečně protahuje děj, jenž pak postrádá spádu.“⁹⁵⁰ Nabídku v roce 1934 tvořilo i *Jedenácté přikázání*, které připravilo DSO. „...s (sic) náležitou péčí v nádherných dobových krojích“⁹⁵¹ se odehrála hra *Revoluční svatba*, která jistě měla i v Říčanech navázat na úspěch, který ona hra sklídila ve světě.⁹⁵² Červen patřil ochotníkovi Stanislavu Vlčkovi, který se představil v hlavní roli hry *Komu Bůh dá úřad*.⁹⁵³

8.2.4. Jednota Československého Orla v Říčanech

Tento spolek vnímal divadlo pozitivně, a proto netrvalo dlouho, a sám se do něj pustil. První jejich hrou se stal *Blaník* „...předvádějící symbolicky úkoly Orla v boji proti nepříteli vnějšímu i vnitřnímu a nevěře.“⁹⁵⁴ Byl proveden „...s pěknou výpravou a se značným úspěchem morálním.“⁹⁵⁵ Vidělo ji ve dvou reprízách celkem téměř tři sta osob, odpoledne 110 a večer 180.⁹⁵⁶

Druhá hra *Za hvězdou Spasitele* pod režii K. Vojíře byla provedena třikrát v letech 1925-1926 a vidělo ji v prvním případě 192 osob, ve druhém 211 a posledním pak 182.⁹⁵⁷ Hudební doprovod obstaral sbor a orchestr řízeny Karlem Černickým. Avšak „...Nejvíce (sic) se líbila hra dvou začek sester Novotných.“⁹⁵⁸ Výtěžek připadl chudinskému fondu.⁹⁵⁹ Velikonoce přinesly tradiční církevní Pašijové hry, na kterých se biblickou scénou podílelo i členstvo jednoty.

V roce 1926 proběhla realizace hry *Halleyova kometa*, na které Orel spolupracoval s SKM. I v tomto případě „...skončila úspěchem mravním a finančním.“⁹⁶⁰ Zisk si oba spolky rozdělily. V rámci tělocvičné besídky proběhla veselohra *Veliké oči*.⁹⁶¹ Vznik

⁹⁵⁰ Plakát Černí kyrisníci. nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁹⁵¹ Plakát C. K. polní maršálek nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁹⁵² MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu: Složka pro rok 1931, bez in. č. plakát *Revoluční svatba*.

⁹⁵³ Plakát *Komu Bůh dá úřad*, nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

⁹⁵⁴ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, kar. č. 3. Zpráva vzdělavatelská o osvětové činnosti Jednoty z II. řádné Valné hromady ze dne 24. ledna 1926, s. 2.

⁹⁵⁵ Tamtéž.

⁹⁵⁶ Tamtéž.

⁹⁵⁷ Tamtéž, Zpráva vzdělavatelská o osvětové činnosti Jednoty z II. řádné Valné hromady ze dne 24. ledna 1926, s. 2.

⁹⁵⁸ Tamtéž.

⁹⁵⁹ Plakát *Za hvězdou spasitele* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr.

⁹⁶⁰ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orel z let 1926-1933, zápis ze dne 6. května 1926. Účast 162 osob, polovina zisku 170 Kč.

⁹⁶¹ Tamtéž, zápis ze dne 28. května 1926, nestr.

Československa byl oslaven hrou *Za vidinou míru*. „...*Hra se líbila*,“ čemuž jistě pomohlo i to, že „...*Souhra (sic) byla dosti slušná, účast pěkná*.“⁹⁶² Pro vánoční dobu se divadlo stalo, dalo by se říci, tradicí. Pro sledovaný rok byla dokonce schválena hra *Jezulátko na zemi*. I přes nacvičování „...*Vánoční (sic) dětské divadlo odpadlo*.“⁹⁶³ Způsobila to pravděpodobně chabá účast na zkouškách.

O divadelní aktivitě se uvažovalo i v roce 1927. Mezi návrhy se dostal *Svatohov* a *Apošt. Proletariát*, nebo opakování *Blaníku*. Žádný z nich se nakonec neuskutečnil. Na řadu přišel na den svých jmenin *Svatý Václav*, o měsíc později pak SKM připravilo hru *K Bohu, vlasti a rodné půdě*. Zisk z posledně jmenované hry šel „...*ve prospěch opravy zdejšího chrámu Páně*.“⁹⁶⁴ Na svatého Mikuláše se v rámci obvyklých večírků taktéž uvažovalo o sehrání několika aktovek.⁹⁶⁵ V závěru roku se členstvo vnořilo do příprav hry *Zlaté kapradí*. Vedle toho se rozhodlo o vytvoření dramatického odboru, čemuž předcházela živá debata a následovalo vypracování řádu. Ten se nakonec i četl a dospělo se k tomu, že odbor opravdu vznikl, ale na zkušební dobu jednoho roku.⁹⁶⁶

Roky 1928 i 1929 vynikaly svou divadelní aktivitou (viz. příloha č. 11) a pro rok 1929 se tato činnost dala zhodnotit následovně: „...*Všechny tyto kusy byly sehrány s velkým úspěchem*.“⁹⁶⁷ V roce 1930 se zdála, v porovnání s předchozími roky, „...*Divadelní (sic) činnost velice (sic) chudá*.“⁹⁶⁸ Tento stav se snažil Orel změnit. Vedle jej k tomu „...*snaha zajistiti aspoň nějaký zdroj příjmů*...“⁹⁶⁹ Jaká díla si připravila pro rok 1931 a 1932 je možné zjistit ve výše uvedené příloze.

Rok 1933 zastupoval nakonec pouze *Pytlák Martin*.⁹⁷⁰ Podle hodnocení se jednalo o „...*Kus (sic) dobrý, provedení též v celkové kritice dobré*.“ Na pořad dne se dostalo i rozhodování o divadelní besídce, jež „...*se měla pořádat 2. dubna*,“⁹⁷¹ kvůli technickým

⁹⁶² SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orel z let 1926-1933, zápis ze dne 15. listopadu 1926, nestr. Příjem ze hry 697 Kč; výdaj 517,40 Kč; účast 188 osob, zisk 179,60 Kč.

⁹⁶³ Tamtéž, zápis ze dne 6. ledna 1927, nestr.

⁹⁶⁴ Tamtéž, zápis ze dne 15. ledna 1928, nestr.

⁹⁶⁵ Tamtéž, zápis ze dne 4. listopadu 1927, nestr.

⁹⁶⁶ Tamtéž, zápis ze dne 12. ledna 1928, nestr.

⁹⁶⁷ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, kar. č. 3. Zpráva o činnosti Jednoty Čsl. Orla v Říčanech ze dne 26. ledna 1930, s. 1.

⁹⁶⁸ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, Jednatelská zpráva k VII. Valné hromadě Orla v Říčanech dne 11. ledna roku 1931.

⁹⁶⁹ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, kar. č. 3. Jednatelská zpráva k VIII. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech dne 17. ledna 1932, s. 1.

⁹⁷⁰ Tamtéž, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1926-1933, zápis ze dne 3. března 1932, nestr.

⁹⁷¹ Tamtéž, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 16. března 1933, nestr.

důvodům byla ale odložena na neurčito. Právě technické důvody stály u toho, že se nenaplnila touha, „...aby se v květnu nacvičil nový kus divadelní.“⁹⁷² Připravovaná akademie se změnila na večer národních písní⁹⁷³ a vánoční představení v besídce, která „...bude spojena s nadílkou.“⁹⁷⁴ Dokonce nebylo vyhověno ani požadavku úřadu, „...aby bylo sehráno ve prospěch chudých dětí divadlo.“⁹⁷⁵ Všechny tyto snahy zhatily technické důvody.⁹⁷⁵ O tom, o jaké technické problémy šlo, bohužel není v dostupných pramenech pojednáno.

Stejné problémy pokračovaly i v roce 1934, kdy byla hra U kapličky odložena „...z technických důvodů na neurčito.“⁹⁷⁶ Skutečně odehraná hra Princezna. přes „...velkou a pečlivou přípravu“ „...zklamala v návštěvě obecnstva, neboť bylo pořádáno v sobotu, kterýžto den se pro naše podniky neosvědčuje.“⁹⁷⁷ Vánoční opereta *Květy podzimu* na tom byla lépe, i přestože „...nebylo pro krátký čas nacvičeno tak dokonale jak bychom si přáli, ale uspokojilo. Návštěva byla rovněž pěkná.“⁹⁷⁸

Navrhovatelem hry *Krásná panna massabielská*,⁹⁷⁹ jež se měla uskutečnit v březnu 1935 se stal sám říčanský děkan. Původní záměr podpořit z výtěžku opravu varhan nebyl realizován, protože ke hře, opět, nedošlo. Nahradila ji akademie se zpěvem, aktovou a vážnou hudbou.⁹⁸⁰ Snad jen kvůli tomu že se nejednalo o divadelní spolek by se dal vysvětlit výrok jeho nejmenovaného člena, který řekl, že se „...k tomu dni nehodí.“⁹⁸¹ Mínil tím divadlo v den oslav republiky.

V roce 1936 nedošlo k žádnému divadelnímu představení, ačkoliv se chystalo. Termín byl ale na žádost věnován Mladé generaci. Jinou skutečností bylo, že se divadlo mělo realizovat v červnu a ještě v říjnu. Jestli šlo o přesunutí předchozího připravovaného představení se nepodařilo potvrdit, ani vyvrátit.⁹⁸² Na červnový termínu připadalo pozvání Národní jednoty severočeské, která připravoval slavnost. Existovaly tedy dvě možnosti řešení. Jednak „...by bylo možno termín slavnosti přesunouti, event...by bylo možno naše

⁹⁷² SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, Zápisy Orel z let 1933-1938, zápis ze dne 26. dubna 1933, nestr.

⁹⁷³ Tamtéž, zápis ze dne 31. srpna 1933, nestr.

⁹⁷⁴ Tamtéž, zápis ze dne 3. listopadu 1933, nestr.

⁹⁷⁵ Tamtéž, zápis ze dne 29. listopadu 1933, nestr.

⁹⁷⁶ Tamtéž, zápis ze dne 7. března 1934, nestr.

⁹⁷⁷ Tamtéž, zápis ze dne 4. dubna 1934, nestr.

⁹⁷⁸ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 24. leden 1935, nestr.

⁹⁷⁹ Tamtéž, zápis ze dne 18. října 1934, nestr.

⁹⁸⁰ Tamtéž, zápis ze dne 24. ledna a 13. března 1935, nestr.

⁹⁸¹ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 24. září 1935, nestr.

⁹⁸² Tamtéž, zápis ze dne 29. února, 14. června, 31. října 1936.

představení konati jindy.“⁹⁸³ Zvolilo se první řešení a Národní jednota byla informována, „...že se její slavnosti vlastním číslem nezúčastníme, ale doporučujeme svému členstvu, aby bylo Nár. jednotě k dispozici.“⁹⁸⁴ Samotné představení ale specifikováno nebylo. Říjnový termín pro divadlo byl také ztracen kvůli „...ujednání na schůzi cvičícího členstva, které jej postoupilo Ml. generaci.“⁹⁸⁵ Znovu byla oživena myšlenka dramatického odboru, která získala podporu a byla také řešena na schůzi. Více bohužel podklady nevedly.

V roce 1937 se počítalo s představeními v březnu, květnu a listopadu. Nejmenovaný člen dokonce „...slíbil, že vyhledá přílež. hru pro měsíc březen a tuto potom dle možností obsadí.“⁹⁸⁶ Narychlo byla vybrána *Evropa hoří*, která „...obsazena na schůzi cvič. sboru a nacvičuje se.“⁹⁸⁷ O její uvedení byl „...dosti živý zájem.“ Ten nejspíš způsobil to, že místo tělocvičné besídky proběhlo její pokračování s názvem *Paprsky smrti*. Nezapomnělo se ani na děti, se kterými se nacvičovalo představení *Královna lesů*.⁹⁸⁸ Jedna z připravovaných her, byl i Svatý Václav, který se nekonal kvůli úmrtí T. G. Masaryka⁹⁸⁹ „...ač materiál potřebný již zakoupen...“⁹⁹⁰

Politické poměry způsobily, že Jednota „...v roce 1938 oznámila likvidaci.“ K obnově došlo v roce 1946, a to jen proto, aby „...mohli převzít si odkazu sl. Šubrtové pole, které odkázala Jednotě čl. Orla v Říčanech.“ Chtěli z něj udělat cvičiště. Jeho získání se ale potýkalo s problémy.⁹⁹¹ K navýšení počtu členů byly užity náborové letáky. Rozdávány byly u kostela, „...ale mnohem větší váhu klademe na nábor osobní.“⁹⁹² Činnost spolku zastupoval po jeho obnově také dramatický odbor.⁹⁹³ První představení, na kterém se podíleli i školáci, byla pohádka *Kulišek*.⁹⁹⁴ Vynesla bezmála 1 800 Kčs.⁹⁹⁵ I přes tento úspěch

⁹⁸³ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 22. dubna 1936.

⁹⁸⁴ Tamtéž, zápis ze dne 22. května 1936

⁹⁸⁵ Tamtéž, zápis ze dne 25. září 1936.

⁹⁸⁶ Tamtéž, zápis ze dne 22. ledna 1937.

⁹⁸⁷ Tamtéž, zápis ze dne 2. března 1937.; Plakát *Evropa hoří* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany. 800 plakátů.

⁹⁸⁸ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, bez in. č., Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 26. dubna, 3. června 1937.

⁹⁸⁹ Tamtéž, zápis ze dne 9. listopadu 1937.

⁹⁹⁰ Tamtéž, Jednatelská zpráva ke XIII. řádné Valné hromadě Orla v Říčanech ze dne 26. prosince 1937.

⁹⁹¹ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, neinventarizováno, Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 11. dubna 1947.

⁹⁹² SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, bez in. č., Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 7. ledna 1947.

⁹⁹³ Tamtéž, zápis ze dne 7. ledna, 26. ledna 1947.

⁹⁹⁴ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, bez in. č., Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 11. dubna 1947.

si „...předseda dramatického odboru stěžuje na tíži samoty při divadle.“ Uvažovalo se mimo jiné o hře *Statek našeho Franty*.⁹⁹⁶

Ještě před únorem 1948 se pracovalo na divadelním kusu *Syn za otce*, který se měl odehrát 14. a v případě úspěchu zopakovat 21. dubna.⁹⁹⁷ Jestli k němu nakonec došlo zápisy neprozradily.

8.2.5. Studentský/Sportovní společenský club, Recitační odbor a Táčkaři

V roce 1935 se uskutečnila tato dvě kašpárkovská dobrodružství. V listopadu s názvem *Jak Kašpárek se Šmidrou do mlýna štěstí přinesli*⁹⁹⁸ od Al. Přerovského. V dané době ještě nefungoval loutkový odbor. To druhé pak mělo název *Kašpárek, aniž co tuší, upíše čertu svou duši*⁹⁹⁹ Úvahy o dalších termínech o Vánocích se nenaplnily, protože dostal přednost program Tyla, jež v té době hrál operetu *Madlenka z kovárny*.

V roce 1936 se hlavní hrdinové ukázali v nové hře *Kašpárek a Šmidra v lese najdou Honzu an se třese*.¹⁰⁰⁰ Díky daru jej zhlédli žáci Obecné školy v Říčanech a v Radošovicích. Následně bylo navrženo sehrání operety *Zlatá paní mistrová*. Schválený listopadový termín byl posunut a nakonec k realizaci nedošlo, protože „...nebylo možno v krátkém čase hru dobře nastudovati.“¹⁰⁰¹ V dané době vznikl pro sehrání loutkových představení i onen odbor, jehož výsledky práce šly „...ve prospěch stavebního fondu.“¹⁰⁰² Vedoucím se stal p. Škába. Dalšími spolupracovníky pak byli Němeček, Vlček st., Lihářík, Bezchleba, Hlaváček, Červený.¹⁰⁰³ Prvně se hrálo na konci listopadu a to „...s úspěchem v hotelu U Labutě.“¹⁰⁰⁴ Následovaly i další. Poměry v začátcích byly skromné. „...Hrálo se při vstupném K 3, 2, 1 a musilo se vybrat na režii. Efekt tedy nebyl velký. Ale jak už to v SSC bývá oddřeli jsme si většinu prací sami a tak to šlo dělat.“¹⁰⁰⁵

⁹⁹⁵ SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938, bez in. č., Zápisy Orla v Říčanech z let 1933-1938, zápis ze dne 25. června 1947.

⁹⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁹⁷ Tamtéž, zápis ze dne 18. února 1948.

⁹⁹⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934-1942, in. č. 7390, zápis ze dne 31. října 1935.

⁹⁹⁹ Plakát *Kašpárek, aniž co tuší, upíše čertu svou duši* nalepen LUKÉŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany.

¹⁰⁰⁰ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 7390, Zápisy SSC z let 1934-1942, zápis ze dne 29. ledna 1936, nestr.

¹⁰⁰¹ Tamtéž, zápis ze dne 2. listopadu 1936, nestr.

¹⁰⁰² Tamtéž, zápis ze dne 11. listopadu 1936, nestr.

¹⁰⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁰⁵ Raději bez nadpisu In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 45-46, s. 127. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

Vedle loutkového odboru se zaměříme i na Recitační odbor. Ten připravoval *Puškinův večer*, jež se odehrál pod patronací Kulturní komise Řičan¹⁰⁰⁶ se slavnostní řečí Josefa Hory.¹⁰⁰⁷ Ten se vydařil „...s velkým úspěchem...“¹⁰⁰⁸ Následovala pak sborová recitace k 28. říjnu 1937, výstup při oslavách narozenin presidenta Osvoboditele nebo i Eduarda Beneše.¹⁰⁰⁹

O jeho další práci až do roku 1941, který přinesl jeho obnovení, více nevíme. Ani tentokrát neoplýval Recitační odbor dostatkem osazenstva, a proto se ve *Zprávonoši* objevily výzvy následujícího znění: „...*Nestyďte se, neříkejte, že by jste to zkazili. Vždyť SSC nedělá první podnik a dává si vždycky na úrovni záležet. Určitě vás nenechá dělat si ostudu.*“¹⁰¹⁰

Práce členů byla věnována večeru týkajícímu se Boženy Němcové. „...*Celý podnik uspokojil po všech stránkách*“¹⁰¹¹ poprvé kolem šesti set, podruhé pak na 400 diváků. S tímto večerem se předvedli také v září v Kostelci nad Černými lesy.¹⁰¹² Totéž chtěli udělat i při Tylových oslavách v Kutné hoře r. 1942. Nicméně fakt že se nejednalo o divadelní hru jim to neumožnil.

Vedoucí pozici zastávali Čihák, Němeček či Moravec. Každý měl svou skupinu. Ta Němečkova připravila pohádku *Kašpárek jako Sherlock Holmes a Šmidra jeho pomocník*. Jedna z reakcí přišla i od nejmenovaného učitele, který představení ohodnotil slovy: „...*Hezky hrajete pro děti a dobrý výchovný kus jste si vybrali. Jen ten Kašpárek nemusí pošiřovat – děti se tomu hned učí.*“¹⁰¹³

Čihák připravoval s nejmladšími veselohru *Dvě Maryčky*,¹⁰¹⁴ a Moravec zase „...*z podnětu p. vládního komisaře Růže ran, výbor a (sic) německé barokní poesie.*“¹⁰¹⁵ Tento podnik měl „...*libreto samo velmi náročné a možno říci, že každá nová báseň je nacvičována za dřiny, která je leckdy až krisí (sic).*“¹⁰¹⁶ Tento fakt ovlivnil i způsob přípravy,

¹⁰⁰⁶ Plakátek *Večer Alexandra S. Puškina* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Řičanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr. uloženo v Muzeu Řičany.

¹⁰⁰⁷ MUZEUM ŘÍČANY, *Zápisy SSC z let 1934-1942*, in. č. 7390, zápis ze dne 21. října 1937, nestr.

¹⁰⁰⁸ Tamtéž, zápis ze dne 13. května 1937, nestr.

¹⁰⁰⁹ Plakátek *Oslava na počest presidenta Ed. Beneše* nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Řičanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Řičany.

¹⁰¹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, *Zápisy SSC z let 1934-1942*, in. č. 7390, zápis ze dne 31. října 1942, nestr.

¹⁰¹¹ Tamtéž, zápis ze dne 7. května 1941, nestr.

¹⁰¹² Tamtéž, zápis ze dne 10. září 1941, nestr.

¹⁰¹³ Povídá se In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 47-50, s. 134. bez ISSN, uloženo v Muzeu Řičany.

¹⁰¹⁴ MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5519, plakát *Dvě Maryčky*.

¹⁰¹⁵ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 41-42, s. 116. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰¹⁶ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 54-55, s. 153. bez ISSN, tamtéž.

který spočíval v tom, že se „...hlasy vyladují do akordů.“¹⁰¹⁷ Odpovídal tomu i přístup. Všeobecně se vědělo, že „...Jmenovaný (sic) se účastnil již několikrát slavnostnějších podniků v městě a právě byl obyčejně přítomen fiasku.“¹⁰¹⁸ I přes potíže ohledně místností či termínů se tento podnik vydařil. Dobře odvedenou prací byla i pohádka pod vedením Němečka Jak Kašpárek a Šmidra zlého čaroděje chytili. „...Díky dobrému pracovnímu tempu i zájmu se zdá, že to bude jedno z lepších představení letošního roku.“¹⁰¹⁹ Sehrána měla být o Vánocích 1942, ale to, že „...v čas (sic) neobdrželi povolení úřadů...“ tomu zabránilo. „...SSC tím utrpěl velkou škodu finanční i morální, protože zájem mezi dětmi byl opravdu nad očekávání.“¹⁰²⁰ Její odložené provedení bylo pak ovlivněno tím, že „...lidé vynechali. Nesplnili co slíbili, nepřinesli rekvisity...“ I přesto „...představení nedopadlo tak zle.“¹⁰²¹

Zato Čihák a jeho práce na pohádce *Jak Kašpárek a Šmidra do mlýna štěstí přinesli*¹⁰²² „...je zatím v krizi, způsobené především nekázní některých lidí a potom tím, že mnozí jsou příliš velcí začátečníci.“¹⁰²³ I tak „...zkouší plnou parou.“¹⁰²⁴

Roku 1943 se mezi obvyklou kašpárkovskou tematikou, objevila i pohádka *Honza v zakletém zámku*.¹⁰²⁵ Hra *Jak Kašpárek a Šmidra zvítězili nad Ježibabou*¹⁰²⁶ ukázala svědomitost a kamarádkého ducha souboru, a „...přinášela po stránce technické několik dosud neužitých novinek“ a zvláště samotný „...děj scénickým provedením působil velmi slibně a subjektivně.“¹⁰²⁷ Znovu se odehrála i *Růže ran*¹⁰²⁸ s rozšířeným programem.

Literární večer byl toho roku věnován Janu Nerudovi. Proběhlo recitační pásmo *Román lásky a cti*,¹⁰²⁹ na nějž volně navázalo *Srdce a úsměv*. Němeček připravil vlastní dramaturgii Nerudovy povídky *Trhani* pod názvem *Štěstí trhana Komárka*.¹⁰³⁰ Při „...pojetí

¹⁰¹⁷ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 56-58, s. 161. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰¹⁸ Tamtéž.

¹⁰¹⁹ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 54-55, s. 153. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

¹⁰²⁰ Divadélko In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 59-62, s. 169. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰²¹ Divadélko pro děti In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 2. nestr. bez data, tamtéž.

¹⁰²² Tamtéž. Hra připravována na 1. ledna 1943.

¹⁰²³ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478, 1942, č. 47-50, s. 138. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰²⁴ Recitační odbor In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, in. č. 7478. 1942, č. 54-55, s. 153. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰²⁵ Tamtéž, hráno 4. dubna 1943.

¹⁰²⁶ *Jak Kašpárek se Šmidrou zvítězili nad Ježibabou* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, nestr., bez ISSN, tamtéž.

¹⁰²⁷ *SSC pro děti* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 32-35, ze dne 20. března 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰²⁸ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č. H 5129, plakát *Růže ran* ze dne 16. Října 1943, in. č. H 5181 plakát *Růže ran* ze dne 27. února 1942.

¹⁰²⁹ MUZEUM ŘÍČANY, Zápisy SSC z let 1934-1942, in. č. 7390, zápis ze dne 11. února 1942.

¹⁰³⁰ *Trhani* In *Zprávonoš: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 30. dubna 1943, nestr. Bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

recitace samé, její uvedení na scénu, použití výtvarných prostředků“¹⁰³¹ vycházel ze základů E. F. Buriana. Dalším vlivem bylo Smetanovo muzeum v Praze. Na konto Němečkovy dramaturgie se vyjádřil i Miloslav Tater takto: „*Hráli jste opravdu ukázněně, poslušně příkazů, jenž byl dán povahou děl.*“ Říčany viděly „*...opět dobrou podívanou.*“¹⁰³² Stejného názoru byl i J. Petříček: „*Jednoduše skvělé.*“ Podle vyjádření vládního komisaře Hanouska „*...představení má úroveň, že by se mohlo směle uvést na pražskou scénu.*“¹⁰³³ Ve spolupráci s Okresním vedením Národního Soutěže Říčany se ještě členové SSC předvedli v dramatické baladě *Meluzína*.¹⁰³⁴

Práce Recitačního odboru v roce 1944 se zaměřila na Jiřího Wolкера a dostala název *Světlá stopa*. Trvala tři měsíce a ve dvou dnech ji zhlédlo 550 diváků podporujících jejich úsilí. „*...přímo (sic) cítili, že obecnost je naše, že v nás věří a že mu na našich výkonech záleží.*“¹⁰³⁵ Jejich výkon ohodnotil profesor dramatické konservatoře, který byl spolu s Ing. Brichtou, ředitelem Lidového divadla, hostem tohoto představení takto: „*...Nejvíce si na Vašem Wolkerově večeru cením toho, že dovedete na malém městě přivést tolik lidí na vážný podnik a stoprocentně upoutat pozornost obecnosti čistou poezií.*“¹⁰³⁶ Pro děti se přichystala veselohra *Koukolíček*¹⁰³⁷ a pohádka *Kašpárek se smíchem třese jak dva Šmidry našel v lese*.¹⁰³⁸ Krátce před totálním zákazem hraní si děti nacvičily pohádku K. J. Erbena *Tři přadleny*.¹⁰³⁹

Ostatní, doposud nezmíněná, aktivita SSC, Recitačního odboru a Táčkařů je součástí přílohy č. 12.

Po povolení divadelní činnosti v roce 1945 bylo na řadě představení *Pamela*¹⁰⁴⁰ uskutečněné na Stadionku. Děti se pobavily nad příběhem *Jak Kašpárek a Šmidra panu králi přivedli princeznu z dále*.¹⁰⁴¹

¹⁰³¹ BERÁNEK, Jindřich. Neruda, In tamtéž.

¹⁰³² Dopis od M. Tetauera ze dne 27. června 1943 In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in. č., 1943-1944, č. 53-57, ze dne 12. června 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰³³ Neruda II In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, č. 25-27, ze dne 3. července 1943, nestr. bez ISSN, tamtéž.

¹⁰³⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. H 5431, plakát *Meluzína*.

¹⁰³⁵ ČIHÁK, VI. K Světlo stopě In *Zprávoň: nástěnný plátek SSC*, bez in.č., 1943-1944, ze dne 2. dubna 1944, nestr. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

¹⁰³⁶ Tamtéž.

¹⁰³⁷ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č. H 5589, plakát *Koukolíček*.

¹⁰³⁸ Tamtéž, bez in. č., plakát *Kašpárek se smíchem třese jak dva Šmidry našel v lese*.

¹⁰³⁹ Tamtéž, in. č., H 5586, plakát *Tři přadleny*.

¹⁰⁴⁰ MUZEUM ŘÍČANY, Složka Plakáty divadelní a různé písemnosti, in. č., H 5590, plakát *Pamela*.

¹⁰⁴¹ Tamtéž, in. č., H 5529, plakát *Jak Kašpárek a Šmidra panu králi přivedli princeznu z dále*.

8.2.6. Tělocvičná jednota Sokol Říčany

O vztahu k divadlu se Sokol vyjádřil skrze svůj měsíčník. „*Divadlo samo o sobě jest jedním z nejlepších výchovných prostředků a naši mládeži dá se tak mnoho dobré naučení říci právě ústy těch malých herců, naučení, jež má takto daleko větší význam i výsledek, nežli sebe lépe promyšlený proslov před šikem.*“¹⁰⁴²

O činnosti v tomto směru nás informovaly zápisy Pořadatelského odboru, který byl zřízen roku 1932. Ještě v tom roce bylo odehráno představení *Jak Kašpárek se Šmidrou v Číně byli s princeznou*. Byla to zřejmě jediná výjimka, kdy se postavy Kašpárka se Šmidrou vyskytly v představení jiného spolku než SSC. „*Jednalo se jak zápisy tvrdí o první náš podnik musí být řádně proveden a proto též řádně připraven.*“¹⁰⁴³ O režii se postaral Stanislav Vlček.

V roce 1931 se podílel Sokol Říčany spolu s DSO na divadle v přírodě s názvem *Jan Výprava*.¹⁰⁴⁴ Následovalo *Právo na hřích* v roce 1932, jehož výsledek měl směřovat do sletového fondu, a proto mělo být „*...členstvo jednoty nápomocno ke zdaru tohoto podniku...*“¹⁰⁴⁵ Další spolupráce měla název *Plukovník Švec*. Na rok 1933 se plánovala představení pro děti i dospělé, a mělo dojít i na operetu. V říjnu se opravdu odehrálo představení *Srdce a válka*.¹⁰⁴⁶

Bio Sokol v roce 1935 opět zažil „*...upřímné dětské tvářičky duševním životem ještě nezachvácené s jakým živým zájmem sledovaly celý děj pohádky a nefalšovanou upřímností pronášely svoje vlastní úsudky.*“ Jednalo se o *Perníkovou chaloupku*.¹⁰⁴⁷ Na Mikuláše byl přichystán program obsahující i dvě aktovky *To tu ještě nebylo* a *Co je láska bez hubiček*.¹⁰⁴⁸ Na otázku, kam směřovaly vybrané peníze, odpověděl říčanský měsíčník *Náš cíl*. „*...Čistého výnosu z pořádaných pohádek používáme k úpravě našeho „Tyršova sokolského cvičiště,*“ na kterém naše sokolská mládež bude moci pokračovati v dalším vývoji ušlechtnění ducha

¹⁰⁴² Zpráva vzdělavatelky za únor a březen 1937 In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 6, č. 1-2, 1937, s. 8.

¹⁰⁴³ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), bez in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939, zápis ze dne 29. března 1932.

¹⁰⁴⁴ MUZEUM ŘÍČANY, kart. bez názvu, in. č. 5447, plakát Jan Výprava.

¹⁰⁴⁵ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), bez in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939, zápis ze dne 29. března 1932.

¹⁰⁴⁶ Tamtéž, zápis ze dne 3. září 1933.

¹⁰⁴⁷ Zpráva Pořadatelského odboru In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech*. roč. 4 č. 7, 1935, s. 9.

¹⁰⁴⁸ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), bez in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939, zápis ze dne 10. prosince 1937.

i těla.“¹⁰⁴⁹ V roce 1937 proběhlo představení Poklad trpaslíků, které bylo provedeno s velkým nasazením. „*viděli (sic) a cítili jsme s jakou radostí a nadšením děti hrály.*“¹⁰⁵⁰ Změna poměrů roku 1939 způsobila, že „...*zde v Říčanech jest zakázáno veškeré shromažďování se a taneční zábavy taktéž připravovaný výlet do městského lesa a pouťová veselice odpadají.*“¹⁰⁵¹ Náhradou se měla stát snaha uspořádat večer české poesie, o němž se debatovalo. Dále se řešilo zřízení divadelního odboru, ten ale byl zamítnut. „...*Jako důvod uvádí se ubíjení spolku...*“¹⁰⁵² Poválečné období hned v roce 1946 připravilo pro diváky ve spolupráci s Tylem program, v němž se odehrála i pohádka *Pravda vítězí.*¹⁰⁵³

8.2.7. Ostatní spolky a jejich repertoár

Aktivita Besedy, Invalidů, Havlíčka či sokolských jednot v Říčanech a Radošovicích je součástí přílohy č. 13. Základními zdroji nám byla úřední povolení nebo plakáty. Motivem ke zpracování tabulek byla nutnost omezit rozsah práce, a také zvýšená přehlednost.

O kulturní zážitky na poli divadelním se postaraly dle dochovaných plakátů i další organizace a spolky, přinejmenším svým pořadatelstvím. Byly to Dramatický odbor Mladé generace Československé strany lidové v Říčanech, FDTJ, Organizace Československé strany národně socialistické v Říčanech, Dramatický odbor náboženské obce církve česko-moravské, Národní jednota severočeská, Kulturní komise města Říčan, Okrašlovací spolek pro Radošovice a okolí, Pracovní komise žen Československé strany národně socialistické v Říčanech, SKM., Sbor dobrovolných hasičů v Říčanech, Jednota Československé obce legionářské, Odbor pro postavení Husova sboru v Říčanech, Ochrana matek a dětí v Říčanech, Odbočka jednoty zaměstnanců československých drah v Říčanech.

¹⁰⁴⁹ Zpráva Pořadatelského odboru In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech.* roč. 4 č. 7, 1935, s. 8.

¹⁰⁵⁰ Zpráva vzdělavatelky za únor a březen 1937 In *Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech.* roč. 6, č. 1-2, 1937, s. 8.

¹⁰⁵¹ SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), bez in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939, zápis ze dne 12. května 1939.

¹⁰⁵² Tamtéž, bez in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939, zápis ze dne 12. května 1939.

¹⁰⁵³ MUZEUM ŘÍČANY, př. č. 44/1997, Album, plakát *Pravda vítězí.*

9. Místní školní a loutkové divadlo

9.1. Školní divadlo

Aby mohlo dítě školou povinné vystoupit na jevišti, bylo nutné dodržet § 79 školního a vyučovacího řádu. Plynula z něho potřeba svolení rodičů, kteří osobně nebo skrze spolek vyslovili souhlas přiložený k písemné kolkované žádosti adresované správě školy, jež měla předepsanou formu.¹⁰⁵⁴ Bylo nutné, aby škola předložila i text hry a počkala na vyjádření Okresního školního výboru. Ten vydával dané povolení. S touto administrativní mašinérií se muselo začít nejméně 14 dní před samotnou realizací hry.¹⁰⁵⁵

S poukazem na literaturu, která se vývoji tohoto divadla věnuje, se zaměříme konkrétně na jeho zástupce v Radošovicích a Říčanech. Dané informace berme jen jako ukázky toho, co se dělo, s ohledem na kulturní obohacení oblasti.

9.1.1. Radošovice

V Radošovicích jím bude seznámení s aktivitou a výsledky v Obecné škole, jejímž řídicím učitelem Václav Budínský. Ve školním roce 1925/26 tam byla ve 2. třídě zřízena odbočka Československého červeného kříže, kterou tvořil dorost v počtu 24 členů,¹⁰⁵⁶ kterou měl na starosti. Ta vystoupila poprvé s pohádkou od Jaroslava Kvapila *Princezna Pampeliška*. Čistý zisk ve výši 400 Kč¹⁰⁵⁷ byl rozdělen pro Československý kříž, na zřízení školní lékárníčky, a do Městské spořitelny vinohradské „...*pro další potřeby dorostu*.“¹⁰⁵⁸ Realizace se vydařila, „...*výkony účinkujících dětí přijaty byly velmi příznivě a opravdu nelze než vzdáti jim plnou chválu*.“¹⁰⁵⁹ Předcházelo tomu však mnoho starostí a nesnází. Nicméně to dokazovalo, „...*že chce-li se jíti za povznesením obce, nesmí se dbáti svízelnů a překážek a nutno pracovati s láskou a ve svornosti*.“¹⁰⁶⁰

¹⁰⁵⁴ K těm patřilo uvedení kde a konkrétně kdy bude divadelní představení sehráno. Jakým způsobem bude postaráno o bezpečnost stejně tak o čistý zisk z divadla

¹⁰⁵⁵ Školní děti na scéně In *Československé divadlo: rozhledy po světě divadelním*. roč. 3, sešit č. 19, 1925, s. 301.

¹⁰⁵⁶ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1925/26, nestr.

¹⁰⁵⁷ Tamtéž. 27. prosince 1925.

¹⁰⁵⁸ Tamtéž.

¹⁰⁵⁹ Tamtéž.

¹⁰⁶⁰ Tamtéž.

V roce 1926 byla „Dorostem“ uspořádána oslava narozenin T. G. Masaryka, nacvičena recitace, referáty, zpěvy a slavnostní scény. Vstupné vyneslo 440 Kč 60 hal a dokázalo, že tato akce „...byla tak četně navštívena, že lidé stáli až na chodbě a na schodech a mnoho jich bylo nuceno odejít.“¹⁰⁶¹ Jejich aktivitu zastupovaly i sbírky. Výsledek jedné z nich putoval do Mukačeva na Podkarpatskou Rus.¹⁰⁶²

Ve školním roce 1926/27 už vedle dramatického kroužku „Dorostu“ fungoval i pěvecký kroužek, který vedl V. Kozák.¹⁰⁶³ Zmíněný „Dorost“ si vytyčil cíl, a to zakoupit „...elektrický vysavač pro školu.“¹⁰⁶⁴ Dopomoci k tomu mělo představení *Miliony Damiána Dalamánka*, které vyneslo 830 Kč a umožnilo tak jeho pořízení.¹⁰⁶⁵ Následovalo nacvičení hry X. Duba s názvem *Na přestavckém mlýně* o osudu sousední zaniklé obce Přestavlky za třicetileté války. Divácká účast byla hojná a hra vynesla 800 Kč, které směřovaly „...na pořízení vlastního jeviště.“¹⁰⁶⁶

Ve školním roce 1927/28 proběhla *Chodská besídka*. Ta byla, jak zmiňuje *Školní kronika*, nákladná. I tak zbylo 777 Kč, „...na úpravu moderního hřiště na místě Staré školy.“¹⁰⁶⁷ V daném roce byl za svou práci V. Budínský veřejně pochválen skrze výnos zemské školní rady. Dále byla oceněna i práce dorostenců, když získali čtvrtou cenu v soutěži „Lípy“ za dorosteneckou práci a odměnu 100 Kč. Rozhodlo o tom ústředí Československého červeného kříže v Praze. Pořádání dětského dne patřilo také výstupu „Dorostu“, který se předvedl v říčanském Bio Sokolu. Postaral se o to pořadatel, Okresní péče o mládež.

Zřízení veřejného hřiště podpořil „Dorost“ dvakrát. Hrou „*Petrovští na Vojkově*“ s výdělkem 550 Kč,¹⁰⁶⁸ a pak Mikulášskou besídkou, jež vynesla 636 Kč.¹⁰⁶⁹

Ve školním roce 1928/29 „...svými zdařilými čísly zpěvnými a recitačními“¹⁰⁷⁰ zdejší „Dorost“ oslavil deset let od vzniku republiky. Také proběhlo v souvislosti s „...dostavěním

¹⁰⁶¹ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1925/26, nestr.

¹⁰⁶² Tamtéž. Bylo vybráno 100 Kč.

¹⁰⁶³ Tamtéž, zápis z let 1926/27, nestr.

¹⁰⁶⁴ Tamtéž.

¹⁰⁶⁵ Tamtéž, Hrání 24. dubna a 1. května 1927.

¹⁰⁶⁶ Tamtéž, zápis z let 1926/27, nestr. Hrání 27. a 28. srpna 1927.

¹⁰⁶⁷ Tamtéž, zápis z let 1927/28, nestr.

¹⁰⁶⁸ Tamtéž. Hrání 24. a 25. června 1928.

¹⁰⁶⁹ Tamtéž, zápis z let 1928/29, nestr. Hra uskutečněna 8. prosince 1928.

¹⁰⁷⁰ SOKA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1928/29, nestr.

radošovického rybníka“¹⁰⁷¹ představení *Na přestavlkém mlýnu*, které vyneslo 700 Kč na zakoupení hygienických umyvadel pro školu.¹⁰⁷² V daném roce nechyběla také oslava úmrtí svatého Václava či narození prezidenta, kdy „...pestrý program vyplnili žáci všech tříd.“¹⁰⁷³ Při této příležitosti předal sledovaný „Dorost“ částku 3 000 Kč „...na udržování žákovské čítárny a doplnění školní knihovny.“¹⁰⁷⁴ *Kapitoly z dějin Říčan* obsahují informace o tom, že aktivita „Dorostu“ skončila rokem 1930. To ale, podle záznamu ve *Školní kronice*, vyvrací představení *Do panského stavu*, jež vyneslo 400 Kč na školní účely a pomůcky. Hra byla totiž sehraána v červnu 1931.¹⁰⁷⁵ Je proto možné se domnívat, že v *Kapitolách z dějin Říčan* byl míněn školní rok 1930/31.

Následující školní rok se, alespoň autorsky, V. Budínský postaral o repertoár 3. třídy pod vedením učitelky Zítkové. Jednalo se o *Chodskou besídku*, která vynesla 329 Kč.¹⁰⁷⁶

9.1.2. Říčany

Podklady uložené v Muzeu Říčany prozradily, že divadlo nacvičovala zejména zdejší Obecná škola. Učitelka Anna Ulrichová secvičila se žactvem 4. třídy hru s názvem *Princezna čáry píše*. Žáci o třídu výš si připravili loutkové divadlo *Čert a Káča*. O to se postarala sl. Marie Šimůnková. Obě představení se odehrála ve školním roce 1927/28.¹⁰⁷⁷ V roce následujícím si žáci na květen připravili „...na jevišti dramatického sdružení v biografu Sokol divadelní hru „*O záchranu matky*.““ Vynesla více jak 550 Kč, za což se koupily školní potřeby.¹⁰⁷⁸ V roce 1931 byla pod vedením Anny Čihákové a M. Smathové nacvičena *Bílá paní*. Vybrané peníze sloužily na učební potřeby.¹⁰⁷⁹ Učitelský sbor zde nezůstal pozadu a připravil s dětmi 4.B a 5. třídy *Pohádku o české duši*. Důvodem byla snaha získat peníze

¹⁰⁷¹ MUZEUM ŘÍČANY, Říčanské listy 1928-1929, sig 7343/92, Spolkové zprávy In Říčanské listy: Neodvislý časopis pro Říčansko a okolí, ze dne 8. Června 1929, roč. 2, č. 12, s. 3.; sehraáno 16. a 17. června 1929.

¹⁰⁷² SOKA Praha – východ. Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, zápis z let 1929/30, nestr.

¹⁰⁷³ Tamtéž.

¹⁰⁷⁴ Tamtéž. Konkrétně to představovalo z celkové částky tři tisíc korun 822 Kč přidělené na knihy do žákovské knihovny, 480 Kč pro učitelskou knihovnu, 129 Kč na školní lékárníčku, 802 Kč na lékařskou váhu, míra na měření žáků představovala výdaj 205 Kč a vazba knih 177 Kč. Zbytek byl uložen do spořitelny.

¹⁰⁷⁵ Tamtéž, zápis ze školního roku 1930/31, nestr.

¹⁰⁷⁶ Tamtéž, zápis z let 1932/33, nestr. Částka 119 Kč připadla Okresní péči o mládež zbytek pak na školní pomůcky.

¹⁰⁷⁷ SOKA Praha – východ, 1. Národní škola Říčany 1870-1953, neinventarizováno Pamětní kniha Obecní školy v Říčanech 1926 – 1939, zápis ze školního roku 1927/28, nestr.

¹⁰⁷⁸ Tamtéž, zápis z let 1929/30, nestr. Celkový výnos 552 K 30 hal.; sehraána 22. a 23. května 1930

¹⁰⁷⁹ Tamtéž, zápis ze z let 1930/31, nestr. Celkový výnos 714 Kč 80 hal., sehraána 16. května 1931.

„...na škol. pomůcky pro chudou školní mládež“¹⁰⁸⁰ „...Při představení pomáhali všichni členové uč. sboru a někteří členové „Dramatického sdružení“ (úprava jeviště) a 3 členové legionář. Jednoty v krojích.“ Výtěžek, více jak 1 000 Kč, doložil, že „...Obsah (sic) i provedení hry se všeobecně líbily.“¹⁰⁸¹

V roce 1933 oslavili žáci tříd 4.B, 5.B a 5.A narození prezidenta hrou *Pro tatíčka presidenta* od Jaroslava Průchy. Provedena byla „...velice pěkně,“¹⁰⁸² což potvrdil zisk více jak 1 650 Kč na učební pomůcky.¹⁰⁸³

V roce 1936 byla provedena veselohra s názvem *Krakonošova medicína*, kterou odehráli žáci pod vedením Jiřiny Karbulové. Zpěv měl na starosti František Hora. Opět pěkný výtěžek, více jak 980 Kč, potvrdil, že „...Provedení (sic) bylo velice zdařilé.“¹⁰⁸⁴

Ale i žáci Měšťanské školy hráli divadlo. Svůj čas investovali například do *Perníkové chaloupky*,¹⁰⁸⁵ dětského představení o čtyřech obrazech. Chtěli tak přispět „...fondu na knihy.“ Toto představení se odehrálo v Bio Sokol dvakrát. Odpolední hraní bylo určeno pouze pro děti, které platily vstupné buď 2 nebo 1 Kč.¹⁰⁸⁶

9.2. Loutkové divadlo

9.2.1. Místní vývoj loutkového divadla

Říčany

O jeho zdejší počátky se postaral Kristián Vojíř,¹⁰⁸⁷ který ho od roku 1906 provozoval ve svém bytě.¹⁰⁸⁸ V roce 1912 došlo díky jeho oblibě k přemístění do stodoly patřící p. Kamlerovi.¹⁰⁸⁹ Vojířův odchod do Prahy, možná spojený se začátkem první světové války, způsobil, že se loutkové divadlo přemístilo do Obecné školy. Tam sice bylo párkrát využito,

¹⁰⁸⁰ Plakátek Pohádka o české duši nalepen LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, in. č. H 7103, nestr., uloženo v Muzeu Říčany. Sehrána 11. května 1932.

¹⁰⁸¹ SOkA Praha – východ, 1. Národní škola 1870-1953, neinventarizováno, Pamětní kniha Obecní školy v Říčanech 1926 – 1939, zápis ze školního roku 1931/32, nestr.

¹⁰⁸² Tamtéž, zápis ze školního roku 1932/33, nestr.

¹⁰⁸³ Tamtéž. Čistý výtěžek 1657 Kč.; sehrána 4. března 1936.

¹⁰⁸⁴ Tamtéž, zápis z let 1935/36, nestr.

¹⁰⁸⁵ Tamtéž, zápis z let 1932/33. Plakátek Perníková chaloupka.

¹⁰⁸⁶ Tamtéž.

¹⁰⁸⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5824, POHUNEK, Oldřich. Historie loutkového divadla v Říčanech, strojopis, s. 1.

¹⁰⁸⁸ HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčan*. Říčany, 1997. s. 425. bez ISBN.

¹⁰⁸⁹ Tamtéž.

ale záhy už jen leželo a neplnilo svou funkci. Když se pak po válce vrátil, připojili se k němu další občané, a hrálo se na různých místech. Mimo jiné i na radnici.

Od roku 1921 v kreslárně Měšťanské školy fungovalo SPD se 13 členy.¹⁰⁹⁰ Za užívání uvedeného působiště přislíbilo „...*věnovati škole každoročně za 2 000 Kč potřebných věcí.*“¹⁰⁹¹ Získaný prostor si upravili a zlepšovali, proto mohlo dojít 7. prosince 1924 ke slavnostnímu otevření nového jeviště, a to jak jinak než sehráním hry *Kašpárek vždy vítězí.*¹⁰⁹²

Další důležitá událost se udála 10. října 1929, kdy došlo v Říčanech ke svatbě dvou loutkářských rodin. Jednu z nich zastupovala Marie Kaiserová, druhou pak Vojtěch Kopecký. Jen z rodinných příslušníků se účastnilo na 30 osob. Samotný obřad proběhl v modlitebně Československé církve bratrské. O zdárný průběh se přičinili i členové SPD. Jednalo se o slavnost velkolepého rázu, a nebyla by to loutkářská svatba, kdyby se ze strany Kopeckých i Kaiserových nepřičinili „...*brilantními výstupy loutek ze svého repertoaru (sic).*“¹⁰⁹³ To, že říčanských ochotníkům ve SPD nebylo jedno co se stane s novomanželi doložila jejich iniciativa. Ta byla směřována samotné hlavě státu T. G. Masarykovi.¹⁰⁹⁴ Měla pomoci, zanedlouho úplně, rodině Kopeckých na zakoupení vozu, který by jim usnadnil živobytí. Em. Müller, Josef Škába a František Vinš byli vyslyšeni a ze strany prezidenta republiky na jejich konto přišlo 400 Kč.¹⁰⁹⁵

SPD disponovalo vlastním orchestrem složeným z dívek a chlapců pod vedením Ladislava Tučka. Svě loutkové divadlo nabízelo k pronájmu SSC.¹⁰⁹⁶ Mělo se dočkat vlastního prostoru na zahradě staré pošty. Předpokládaná investice byla v nemalé výši 130 000 K,¹⁰⁹⁷ a zřejmě kvůli tomu se v dané době tak nestalo. Všichni zúčastnění si přáli, aby „...*tato hodnota zůstala jednou pro ty – kdož přijdou (sic) po nás – a odhodlají se pokračovat v našem díle.*“¹⁰⁹⁸ Konec činnosti přišel nečekaně rychle a měl velice smutný

¹⁰⁹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr. Členy byli Vojířovi, Vinšovi, Škábovi, Tučkovi, Koželuhová, Stárková, Beckovi, Müller.

¹⁰⁹¹ Tamtéž, in. č. H 5824, POHUNEK, Oldřich. Historie loutkového divadla v Říčanech, strojopis, s. 1.

¹⁰⁹² MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

¹⁰⁹³ Tamtéž.

¹⁰⁹⁴ MUZEUM ŘÍČANY, Album, in. č. H 5961, Dopis Prezidenta republiky od Sdružení přátel dítek ze dne 15. května 1930.

¹⁰⁹⁵ Tamtéž, in. č. H 5962, Dopis Sdružení přátel dítek od Kanceláře prezidenta republiky ze dne 18. srpna 1930.

¹⁰⁹⁶ MUZEUM ŘÍČANY, Zápis SSC z let 1934 – 1942, in. č. 7390, zápis ze dne 26. října 1940.

¹⁰⁹⁷ HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčan*. Říčany, 1997. s. 428. bez ISBN.

¹⁰⁹⁸ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

nádech. Prostor kreslírny byl totiž potřeba na školní výuku. Nuceného vyklízení se ani nemohli členové SPD účastnit, proto také, bylo divadlo „...naházené v tělocvičně bez ladu a skladu. Hrubě, nešetrně, neobratně naházené.“¹⁰⁹⁹ Tělocvičnu vystřídala šatna, později pak jakási stodola.

Přestože jsme si objasnili konec spolku, je třeba říci, že se o jeho oživení v krátké době postarala DTJ. Tato sociálnědemokratická jednota fungovala od roku 1918 a cvičila v sále Na Radnici. Dokonce si zřídila i dramatický odbor. Co se týkalo loutkového divadla, v roce 1943 navázala, jak bylo řečeno, na SPD. Zázemí původně našla v místnosti bývalé Střelnice u rybníka pod školou. Nesetřvali zde ale dlouho, protože ji museli vyklidit kvůli místním vojákům. I přes zákaz provozování divadla v roce 1944 se jejich aktivita nezastavila. Přemístila se tentokrát do vagónu, kde působila až do konce války. Poté si zřídili vlastní scénu v č. p. 1110.

Radošovice

Loutkové divadlo zde realizoval Sokol. Dokonce si vytvořil i loutkářský odbor (fungující od 2. Listopadu 1932)¹¹⁰⁰ Aby se tak mohlo stát, zapůjčil si do začátku peníze od svých členů. Vedení odboru měl starosti Jan Petříček. Potřebné vybavení (loutky) bylo věnováno paní Budínskou, která se i postarala o jejich oblečení. Konkrétně si připravili představení pojmenované *Zemský ráj to na pohled*, jež vyneslo i s opakováním 1 257 Kč.¹¹⁰¹ Daný soubor se uplatnil i na mikulášské zábavě, kde předvedl svůj pestrý program. Narozineniny prezidenta T. G. Masaryka v roce 1936 náležitě oslavili hrou *Do Prahy za prezidentem Masarykem*.¹¹⁰²

Do této oblasti zasáhla i Dramatika. Ta podala na okresní úřad Praha-východ-jih žádost o licenci na vedení loutkového divadla. Jejím předchůdcem bylo Rodičovské sdružení v Obecné škole, které zde mělo své zázemí, ale bez povolení. Proto byl tedy zřízen loutkářský odbor Dramatiky pod vedením Josefa Konečného a jednatele Aloise Šmída.¹¹⁰³ Produkce se

¹⁰⁹⁹ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

¹¹⁰⁰ Kronika TJ Sokol v Radošovicích 1932 - ?, s. 19, uložena u TJ Sokol Říčany a Radošovice.

¹¹⁰¹ Tamtéž.

¹¹⁰² Tamtéž.

¹¹⁰³ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Různá korespondence a různé písemnosti Dramatika – Radošovice, in. č. 6217, Dopis Josefa Konečného a Aloise Šmída od Otakara Nebušky ze dne 9.října 1942.

do 31. prosince 1943 konala v hostinci Boženy Krutské č. p. 29.¹¹⁰⁴ Kladná odpověď ze strany úřadu podmiňovala jeho produkci tím, že jej musí provozovat „...osoby zachovalé, spolehlivé a důvěryhodné“¹¹⁰⁵ Samozřejmě se mělo dbát na bezpečnost a vhodný výběr her. O jeho repertoáru bohužel nic nevíme.

9.2.2. Repertoár loutkového divadla

Sdružení přátel dítek

Příloha č. 14a seznamuje s repertoárem daného spolku. Celkový počet představení za rok 1921 dosáhl čísla jedenáct. Celkem je vidělo 1 624 dětí a 164 dospělých. Oblíbená kašpárkovská tematika připadala na pouhá dvě představení.

Jak to vypadalo v roce 1922? Připravilo se čtrnáct různých představení, z toho pět o dobrodružstvích Kašpárka, které vidělo 742 dětí z celkového počtu diváků 1 875. I když by se mohlo zdát, že se napřesrok aktivita navýšila, celkový počet sedmnáct představení v sobě obsahuje jejich opakování. Toto se událo ve třech případech. Jedním z nich byl i Kašpárek, na kterého přišla řada celkem třikrát. Pobavil tak z 1 610, 267 dětí. Následující rok 1924 pro publikum připravilo z osmnácti šestnáct různých představení. Pro Kašpárka to znamenalo pět výstupů ve čtyřech hrách, které vidělo 633 dětí z 2 107.

Rok 1925 přinesl mnohé kulturní zážitky. Ze třiadvaceti představení připadalo osm na Kašpárkova dobrodružství. Konkrétně na ně přišlo 1 078 dětí z celkového počtu 2 973 diváků. Tyto informace můžeme díky sepsaným vzpomínkám A. Škábové obohatit o zajímavosti týkající se her *Jiřikovo vidění* a *Šípková Růženka*. Pro první jmenovanou byly „...*Šity (sic) nové kostýmy*.“ Jednalo o výpravnou hru se zpěvy a tancem, jejíž hudební stránku měl na starosti Ladislav Tuček. Vložená energie se vyplatila, „...*Hra (sic) se velmi líbila*.“¹¹⁰⁶ V případě druhé jmenované hry se spotřebovalo na 600 archů růžového hedvábného papíru, z nichž vzniklo 1 200 růží.

Z dvaceti představení odehraných v roce 1926 se Kašpárek pět různých situací. V nich ho vidělo 609 dětí z celkového počtu 3 119. Z ostatního repertoáru se zopakovalo *Jiřikovo vidění*, stejně jako *Šípková Růženka*. I nově nacvičeného *Svatého Mikuláše* bylo možné

¹¹⁰⁴MUZEUM ŘÍČANY, kart. Otakar Nebuška – pozůstalost: Složka Různá korespondence a různé písemnosti Dramatika – Radešovice, in. č. H 6218. Dopis Dramatiky Radošovice od Okresního úřadu Praha-východ –jih ze dne 2. prosince 1942, kde se uděluje licence Dramatice na vedení loutkářského doboru.

¹¹⁰⁵ Tamtéž.

¹¹⁰⁶MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

zhlédnout dvakrát. Pro děti to znamenalo novinku i ze strany vybavení, jelikož „...*Šaty (sic) nové kostýmy, které třpytily se zlatem a bohatostí drahokamů, nové dekorace nebe a pekla.*“¹¹⁰⁷

V roce 1927 se repertoár obohatil o jedenáct nových her, mezi nimi dvě nová dobrodružství Kašpárka, který se ale dětem ukázal celkem pětkrát. Dětských diváků bylo celkem 728. V tomto roce se dokonce odehrálo sté představení, které připadlo na *Šípkovou Růženku*. Novinkou se stala *Vodníková Hanička*, která byla dobře přijata a hodnocena. Dokonce se na ni přijeli podívat diváci z Prahy, a „...*Úpravou (sic) našeho divadla byli velmi nadšeni a spokojeni...*“ Bylo z toho zřejmé, „...*že [představení] dostalo se do rukou těch, kdož ho mají rádi.*“¹¹⁰⁸

V roce 1928 se odehrálo celkem devatenáct představení za účasti 2 962 dětí. Z toho byly nově nacvičené pouze tři, a jedna z nich byla opakována. Ani tentokrát nesměl chybět Kašpárek a to rovnou ve třech různých rolích. Hru *Vodníková Hanička* viděla v tomto roce i její autorka, Ludmila Tesařová.

Přehledy repertoáru pro rok 1929 i další se nedochovaly. Nicméně důležité informace obsahovaly i již zmíněné vzpomínky A. Škábové. Ty nás informovaly o uskutečnění loutkářského sjezdu. Další důležitou událost podpořila hra *Šípková Růženka*. Její výtěžek totiž směřoval „...*ve prospěch fondu pro loutkářskou výstavu 1929.*“ Kvůli špatnému zdravotnímu stavu v daném roce odešla velká posila, Ladislav Tuček. Také jsme se dozvěděli o dvoustém představení, které bylo odehráno roku 1932. Toto úctyhodné číslo dovršila hra *Dračí nevěsta*. Při příležitosti dvanáctiletého trvání spolku se odehrála *Vodníková Hanička*. Ve stejném roce, tedy 1933, slavil taktéž své sté vystoupení oblíbený Kašpárek. Tohoto úctyhodného čísla se dočkal Stehlík, který se ujal vedení postavičky Kašpárka roku 1926 po odchodu Karla Vojíře. V letech 1930-1933 se stačilo odehrát celkem šedesát tři představení, které vidělo celkem 14 359 lidí.

Vedle samotné podstaty ochotnické práce pořídilo SPD za dvanáct let své činnosti říčanské škole 140 knih, 20 obrazů, promítací přístroj, šicí stroj, vysavač prachu, 2 radionelní přístroje, hasicí přístroj, záclony za více jak 9000 Kč.¹¹⁰⁹ Dále přispělo Masarykově lize,

¹¹⁰⁷ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

¹¹⁰⁸ Tamtéž.

¹¹⁰⁹ Tamtéž. Přesná částka byla 9043, 20 Kč.

na Zlatý poklad, Okresní péči o mládež, Ochrane matek a dětí, loutkářům Kopeckému a Kaiserovi, a nezaměstnaným a to částkou převyšující 2 200 Kč.¹¹¹⁰

Hostovalo se ve prospěch místní školy v Nedvězí dokonce čtyřikrát. Ve Strančicích a v Čestlicích pak jedenkrát. Vyznamenáním byla i účast „...na mezinárodní výstavě loutkářské v Praze roku 1929, kde naše 3 scény těšily se pozornosti návštěvníků.“¹¹¹¹ Dobročinnost byla prováděna i v letech následujících, tedy 1937 a 1938. Příkladem byla lednová stravovací akce, na kterou SPD přispělo 200 Kč, nebo ve třicátých letech příspěvek vůči Ochrane matek a dětí ve výši 400 Kč. SSC také nepřišlo zkrátka – dostalo, dnešními slovy, grant, který měl posloužit na zřízení letního hřiště.

Dělnická tělovýchovná jednota

Tento spolek navázal v loutkovém divadle na práci SPD. Přesto zde existoval a byl činný už od roku 1918. Co se týkalo námi sledovaného divadla, tak repertoár v roce 1943 tvořilo 13 her a výtěžek z prodaných lístků celkově vynesl 3 390 K. Obsahoval tři dobrodružství Kašpárka. Nejvíce dětských diváků však vidělo hru *Vodníkova Hanička*. Nejmenší dětskou návštěvnost naopak zaznamenal *Mámin Mazánek*.

Rok 1944, ačkoliv zasažen záříjovým zákazem, přinesl více loutkových představení než ten předcházející. Začalo se hned na Nový rok. Pokračovalo se dvěma navazujícími představeními s kašpárkovskou tematikou. Ta se objevila na jevišti celkem v pěti případech, příjem ze vstupenek byl 3 564 K, i když poslední dubnové představení bylo zdarma.

Rok 1945 připravil v prosinci sedm různých představení. Ty zhlédlo 239 dětí a 60 dospělých, a na vstupném se vybralo 718 K. Nejméně dětí (26) bylo na hře *Svatý Mikuláš*, prvním představení v roce, a nejvíce (53) na posledním, kdy se hrály *Kašpárkovy čertoviny*.

Hned na Nový rok 1946 se odehrálo první z patnácti představení (z toho 13 různých her). Kašpárkovi a jeho příběhům připadlo pět neděl, které pobavily 194 dětí. Vstupenky prodané v daném roce za všechna představení vynesly 666 K. Poslední rok, který nebyl zasáhnout převratnou změnou politických poměrů, tedy 1947, si pro své obecnstvo připravilo tři březnová a dvě dubnová představení. Počet diváků byl, v porovnání s předešlými roky, opravdu malý. Přišlo jen 94 dětí a 29 dospělých.¹¹¹² Soupis her je součástí přílohy č. 14b.

¹¹¹⁰ MUZEUM ŘÍČANY, kart. Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr. Přesná částka byla 2271,20 Kč.

¹¹¹¹ Tamtéž.

¹¹¹² MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5938, Kronika loutkového divadla., nestr.

10. Rozbor ochotnického repertoáru

Aby mohl být naplněn záměr této kapitoly, postavený na porovnání bude nutné vytvořit si skupiny. Jednu budou tvořit spolky divadelní (DSO, Tyl, Dramatika), posléze si rozebereme Orla a jeho aktivitu ve dvacátých a třicátých letech. Nezapomeneme ani na zástupce ze strany loutkového divadla DTJ a SPD. Srovnání u ostatních spolků by nemělo patřičnou vypovídající hodnotu, a to z několika důvodů. Zejména z malého množství dochovaných informací. To týká se Besedy, SSC, říčanského i radošovického Sokola, Havlíčka a Invalidů. Stejně tak školního divadla, protože, jak bylo možno usoudit, aktivita vycházela ze stejných pohnutek a byla vyvíjena se stejným cílem.

Důvody

K sehrání divadla se důvod našel velmi jednoduše. Daly by se rozřadit do několika skupin. Na ty, jež připomínaly slavné okamžiky v historii země či osobnosti a dále pak na ty, které sloužily ryze pro zábavu (např. při Mikuláši, na Silvestra). Opomenout bychom neměli ani dobu vánoční či velikonoční. Samostatnou skupinu tvořila dobročinnost na nákup potřebných věcí, nebo vyloženě pro konkrétní lidi (například nezaměstnané).

Každý ze sledovaných spolků se snažil prostřednictvím zvoleného díla ukázat své základy, na kterých stál. Nejpatrnější to bylo u Orla, křesťanské organizace. Tam to bylo poznat z doby, kdy se hrálo, nebo už ze samotných názvů zvolených her. SSC se se svým loutkovým divadlem přiblížilo SPD a DTJ, kteří si vytýčili za cíl působit převážně na dětské publikum. Spíše dospělému obecenstvu se pak věnoval Recitační odbor SSC či Táčkaři. Ti vykazovali netradiční způsob přístupu k danému dílu.

V danou dobu sice zásadní, ale pro tuto práci spíše do jisté míry doplňující, roli zde hrály Beseda, Invalidé a Havlíček. Ti ale dozajista zastávali důležitou pozici. Už jen kvůli tomu, že se podíleli na vzniku jednoho z nejčinnějších spolků, DSO. K němu jsme přiřadili ještě Dramatiku a Tyl. Na těchto třech spolcích jsem se nejvíce snažila odkrýt náročnost této ušlechtilé dobrovolné činnosti. Společně měly to, že se snažily prostřednictvím divadla připomínat si důležité okamžiky z historie (28. říjen, 28. září, 7. březen, 6. červenec) a význačné osobnosti. Například výročí úmrtí či narození J. K. Tyla, Karla Havlíčka Borovského, nebo také Jaroslava Vrchlického. U Tyla či Dramatiky bylo možné zaznamenat i důvody, které se týkaly přímo jejich členstva – slavilo se záslužné dlouhotrvající působení konkrétních lidí (St. Novák, E. Němečková, Čihák nebo František Červený). Nebo vůbec

existence spolku, jako tomu bylo v případě DSO v roce 1931 a o deset let později u SSC. Své dvacetileté působení chtěl náležitě oslavit i Tyl (1946). Objevil se zde i důvod odchodu ze spolku, jako třeba v roce 1932 v případě Ladislava Masopusta, který nastupoval na vojenskou službu, nebo v roce 1929 rozloučení se s Ladislavem Tučkem. Dobročinnost zastupovala především podpora hasičských dobrovolných jednotek, ať už v Radošovicích nebo Říčanech. Výtěžek putoval také na konto zdejších spolků jako třeba Okresní péči o mládež, Sokolu, Národní jednotě Severočeské, Ochrany matek a dětí, nebo na vytvoření desky padlým. Důvodů ale v souvislosti s okolnostmi ještě přibývalo, a to hlavně z hlediska sociálního. Samozřejmě bylo potřeba i investovat do samotných spolků, na pořízení potřebného inventáře, opravy a podobně.

10.1. DSO x Tyl x Dramatika

10.1.1. Rozbor činnosti v průběhu času

Aby mohlo dojít k porovnání, v tomto případě žánrovému, musíme se posunout poněkud v čase. V případě porovnání DSO a Tyla to bude k roku 1926. Dramatika se k nim přidá od roku 1933.

Prozradíme si něco více o DSO. V letech 1921-1925 provedli 51 různých her, z toho pouze devět bylo hráno více než jednou.¹¹¹³ Jedině *Exulanti* z roku 1923 byli provedeni třikrát. Mezi celkovým počtem her se nejvíce sehrálo veseloher (21) a dramát (11). O poznání méně bylo her s historickým tématem (3) či pohádek (4). Zastoupení zde měla i opereta (2). V žádném roce nedošlo k opakování stejného titulu. Důvodů, které vedly k sehrání her, bylo vícero. Nejčastěji však šlo o oslavu významných událostí a osobností. K těm patřily oslava vzniku republiky, narození K. H. Borovského a Jaroslava Vrchlického, úmrtí Jana Husa.

1926-1929

V tomto období si rozebereme repertoár DSO a Tyla. DSO připravilo na čtyři desítky žánrově různých her. Mezi nimi se objevilo nejvíce veseloher (21) a dramát (6). Pohádky byly dvě, stejně jako operety. Více jak jednou se sehrálo 11 her,¹¹¹⁴ z toho *Vojnarka* dokonce třikrát v letech 1928-1929, stejně jako *Dům u tří děvčátek*. U tohoto spolku se opět vyskytly

¹¹¹³ Vlastencové z Boudy 1921, Podzimní manévry 1922, Pohádka o Princezně Pampelišce, Pan, Trampoty ministerského rady Pudivítra, O hvězdném šuhaji 1923, Libušin hněv 1924 a Malý lord 1925.

¹¹¹⁴ Venoušek a Stázička, Babička 1927, Jiříkovo vidění, Vojnarka, Sen noci svatojánské, Náš pan farář, Revoluce 1928, Dům u tří děvčátek, Čekanky, Děvín, Cudná Zuzana 1929.

důvody spjaté s osobnostmi a událostmi (úmrtí J. K. Tyla, narození T. G. Masaryka, vznik republiky, či sv. Václav.). Doplnovala je i dobročinnost, která směřovala vůči vzdělávacím institucím a na desku padlým v první světové válce. Hrál se také ve prospěch Ochrany matek a dětí v Říčanech. Vyskytla se i příležitost vystoupit na Mikulášské zábavě.

U Tyla diváci mohli zhlédnout o něco méně, 28 různých her. Z toho opět nejlépe vyšly co do počtu veselohry (12). Následovala tři dramata a dvě pohádky. Žádná opereta hraná nebyla. Více než jednou si odehráli členové šest představení.¹¹¹⁵

1930-1933

V tomto časovém úseku se opět budeme věnovat pouze DSO a Tylu. U DSO se jistě odehrálo 28 her různého ražení, z toho nejvíce opět veseloher (16). Drama a opereta se objevily dvakrát, pohádky našly své zastoupení ve třech případech. Tři provedení se dočkal *Taneček panny Márinky* z roku 1930. Více jak jednoho provedení se pak dočkaly ještě tři hry.¹¹¹⁶

Tyl namísto toho věnoval svou energii do dvaceti různých her. Z nich se opakování dočkala více jak polovina, jedenáct.¹¹¹⁷ Z celkového počtu odehraných her se nejvíce hrály veselohry (7), ale také se objevilo několik operet (5).

1933-1937

V tomto období už zapojíme do srovnání i Dramatiku. Ta odehrála 32 různých her s tím, že vícekrát se jich odehrálo deset.¹¹¹⁸ Ve složení podle žánru bylo zastoupeno osm veseloher, pět dramet a čtyři operety.

U Tyla se v této době odehrálo 22 různých her. V tomto období se vyskytly veselohry a operety v poměru 13:6. Odehrálo se jedna pantomimické představení a jedna pohádka. Trojí provedení se týkalo představení her *Loutka* z roku 1933, *C. K. polní posada* z roku 1934, *Kukačka* z roku 1936, a *Nevěsta z Tater* z roku 1937. Čtyřikrát byla odehrána představení *Lojzička* z roku 1935 nebo *Odtroubeno* z roku 1937. Více jak jednou se odehrálo dvanáct

¹¹¹⁵ Tajemný dub 1926, Paní Marjánka matka pluku 1927, Sextánka 1928, M.D. Rettigová, Filozofka Maja, Hvězda veletřhu 1929.

¹¹¹⁶ Strakonický dudák 1930, Lázně Zázračná voda 1931, Plukovník Švec 1932.

¹¹¹⁷ Mnich a baletka 1932, Hejtman z Kopniku, Manželství na zkoušku, Muzikanti z české vesnice 1932, Podzimní píseň lásky, Děvčátko z Hájovny, Monastry nad tajgou 1931, Je Mary Duganova vinna?, Kráska ze Šumavy, Mamzelle Nitouche, Noc na Karlštejně 1930.

¹¹¹⁸ Hedvička 1933, Pražský Žid 1933, Kondelík a Vejvara 1933, U bílého koníčka 1934, Muzikanti z české vesnice 1935, Bohémská láska 1935, Z českých mlýnů, Lidé na kře, Náš svatý Vavříneček 1937, Bílá nemoc 1937.

děl.¹¹¹⁹ Zde bychom si také mohli prozradit, jaké z vícečetných představení bylo nejúspěšnější. Mezi třikrát odehranými se jednalo podle příjmu více jak 7 100 Kč o *Kukačku*¹¹²⁰ Čtyřnásobné provedení vyneslo příjem více jak deset tisíc a postarala se o to *Lojzička*.¹¹²¹

DSO ze 16 různých jistě odehraných her věnovalo své úsilí do více do veseloher než operet, což dokazoval i poměr 8:4. Odehráno bylo mimo jiné i jedno drama či hra s historickým tématem. Co se týkalo četnosti, dvojího provedení se dočkaly pouze tři hry.¹¹²²

1942-1945

Další porovnatelným obdobím se pro nás stala až léta 1942-1945. Opět máme možnost porovnat pouze dva spolky, tentokrát Dramatiku a Tyla. DSO svou činnost totiž v souvislosti se změnou poměrů ukončilo.

Tyl odehrál jistě 19 různých her, z toho se jich dvojího opakování dočkalo devět.¹¹²³ Pětínásobné uvedení na scénu se týkalo hry *Koline-Koline* z roku 1943 nebo *Na tý louce zelený* z roku 1944. Čtyřikrát bylo možné zhlédnout *Zemi úsměvů* v roce 1943 nebo *Děti Slováče* z roku 1944, a taktéž *Gero* z roku 1945. Trojnásobného provedení se dočkala *Princezna Pampeliška* z roku 1943 nebo *Rozum a štěstí* z roku 1944. Veselohry, pohádky, opereta a drama zde byly zastoupeny v poměru 6:3:3:1. Poněvadž se uvedené hry se stejnou četností výskytu neshodují v roce svého sehrání, nemůžeme jejich příjem vzájemně porovnat a říci, která z nich byla úspěšnější. Informace o příjmech jednotlivých her ale máme, jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 8.

Dramatika v dané době také nezhálela. Uvedla 18 různých her, z toho se rozhodně nejčastěji (11x) hrála veselohra. Drama bylo hráno pouze v jediném případě. Poněvadž byla většina představení provedena dvakrát, spíše si řekněme, u kterého k opakování nedošlo. Jednalo se o dvě veselohry z roku 1942, *Veselohra a Lächeln u Degen*. Díky už uvedené spolupráci se čtyřnásobného uvedení dočkalo *Gero* v roce 1945.

¹¹¹⁹ Na manželské frontě klid, Jak Kašpárek u dvora dělal doktora, V dětském pokoji, Jeho výsost se žení 1933, Maryna ze mlýna 1934, V tom domečku pod Emauzy 1934-35, Milionářem proti své vůli 1935, Perle panny Serafinky 1935, Madlenka z kovárny 1935-36, Malostranké povídky 1936, Noc v Alžíru 1937.

¹¹²⁰ Celková částka 7 124,85 Kč. Pokladní kniha Tyla z let 1926 - 1945, Příjmy za rok 1937, nestr., uložena u Radany Šimčíkové.

¹¹²¹ Celková částka 10 110,20 Kč. Příjmy za rok 1935, tamtéž.

¹¹²² Děti Slováče, Manévr lásky z roku 1936 a U pokladny stál z roku 1937.

¹¹²³ Zpovědník z roku 1942, Soupeři, Poslední muž, Prodaný dědeček 1943, Stanice Gordian, Devátá louka, Život je samý zázrak, Šťastní otcové z roku 1944, Filozofská historie 1945.

1946-1947

Podívejme se na poválečná léta. U Dramatiky repertoár tvořilo šest různých her. K dvojímu provedení došlo třikrát, a to v roce 1946 u her *Hrátky s čerty* a *Lucerna*, a v roce 1947 u *Velblouda uchem jehly*. V celkovém počtu her byly čtyři veselohry a také jedna pohádka.

U Tyla bylo odehráno pět veseloher a tři pohádky. Kdybychom k tomu přidali ještě dvě sehrané hry pro děti, tak bylo pohádek také pět. Neměli bychom ale opomenout celkový počet odehraných her. Dvojího provedení se dočkalo devět her z celkového počtu jistě odehraných 12-ti.

10.1.2. Opakování her

Další zajímavou skutečností, které jsme se před chvílí dotkli, by mohlo být zjištění, jak často bylo hráno stejné dílo, ať už tím samým spolkem nebo jiným.

O sehrání *Vojnarky* se např. DSO postaralo celkem čtyřikrát, a to v letech 1921, 1928 a 1929.

Pohádku *Pan Johanes* od A. Jiráska si připravily hned tři spolky – DSO (1930), Invalidé (1921) a Tyl (1947). Postaraly se celkově o šest provedení. O Svobodova *Posledního muže* byl zájem. Dokládá to jeho provedení DSO (1932), Tylem (1943), Dramatikou (1935) i Invalidy (1920). Celkově ho bylo možné také zhlédnout šestkrát.

Hru *Její Pastorkyně* si připravila dvakrát Dramatika (1921) a jednou DSO (1943). Stejně tak tomu bylo s patnáctiletým odstupem u *Pasekářů*. DSO je odehrálo v roce 1924 a Dramatika 1939. Stroupežnického *Naši Furianti* byli zrealizováni jak v Radošovicích tak v Říčanech. DSO se o to postaralo pravděpodobně třikrát, Dramatika určitě třikrát. Shodli se taktéž už *Fidlovačky*, kterou DSO uvedlo v roce 1925 a její konkurent o devět let později. Celkem 3x provedenou *Cácorku* bylo možné zhlédnout také u DSO (1928) i u Dramatiky (1934). Stejně tak i *Právo na hřích*, DSO ji provedlo o něco dříve (1932) než Dramatika (1936). Ani v případě *Pražského žida* od Kolára Dramatika (1933) nepředběhla DSO (1924). Celkem byla tři představení. Ve třicátých letech si oba spolky vybraly do svého repertoáru *Psohlavce*. DSO v roce 1933, radošovický konkurent pak o čtyři roky později. Nejinak tomu bylo i u celkem třikrát odehrané hry *Z českých mlýnů*, která proběhla u DSO v roce 1923 a u Dramatiky o třináct let později. Podobně na tom byla i veselohra *Uzel*, kterou bylo možné zhlédnout v roce 1925 u DSO a podruhé pak o 12 let později u Dramatiky.

Dědečkovy housle se dostaly do repertoáru Orla (1928) a Dramatiky (1935), stejně jako *Evropa hoří* v letech 1936-1937.

Hedvičku provedl spolek Dramatika opakovaně v letech 1933 a 1941. V tomto případě je zbytečné omezovat se jen na ryze divadelní spolky. Dílo *Jan Hus* bylo nacvičeno dvakrát v letech 1921 a 1922, kdy se o to postaraly Beseda a DSO. O hru *Oblaka* se postaralo DSO v roce 1929, a o čtyři roky později Odbor pro postavení Husova sboru v Říčanech.

Shoda repertoáru nastala i mezi Tylem (1930) a Dramatikou (1936), a to ve hře *Kráska ze Šumavy*. Tu připravily celkem třikrát. Nebo *M. D. Rettigová*, kterou Tyl připravil v roce 1929 a Dramatika v roce 1945, když už se ji, navzdor snaze, nepodařilo prosadit v roce 1939. Celkem ji mohli diváci vidět čtyřikrát. Totéž se stalo i u hry *Mlynář a jeho dítě*. Opět si ji Tyl připravil dříve, o plných devět let (1927). *Muzikanti z české vesnice* byli tím samým případem, jak u Tyla tak Dramatiky však hra proběhla už ve třicátých letech, a to sice 1932 a 1935. V obou případech došlo ke dvojímu provedení. Jiným případem byla Vrchlického *Noc na Karlštejně*, kterou si Tyl připravil v roce 1930 a pak o 17 let později. Dramatika ji měla na programu už v roce 1940. Celkově došlo k pětinasobnému provedení. V případě *Třetího zvonění* se o jeho dřívější uvedení postaral Tyl (1928), ale o dvojí provedení pak Dramatika v roce 1942. I *Stilmontský starosta* byl u těchto dvou spolků v kurzu. U Tyla byl realizován v roce 1928. U Dramatiky Radošovice se o něm uvažovalo už v roce 1933, ale k realizaci skutečně došlo až o dva roky později.

Jiráskova *Lucerna*, bylo dílo sehrané celkem ve čtyřech různých letech pěti různými spolky v sedmi různých provedeních. Hrála se v letech 1919, 1930, 1938 a 1946 a postaraly se o to spolky Havlíček, DSO, Tyl, Dramatika a Sokol Radošovice. V poslední verzi se podílelo také SSC prostřednictvím svého Recitačního odboru.

Hru *Děti Slováče* provedlo DSO v roce 1936. Tutéž hru pod pozměněným názvem *Děti venkova* provedl o osm let později Tyl. Celkem se odehrála pětkrát. *Zlatá rybka* byla také provedena Tylem (1921) a DSO (1928). O hře *Jeho kočička* uvažoval Tyl v roce 1946, ale předtím ji zrealizovalo v roce 1922 DSO. *Malajský šíp* se dostal na seznam sehraného repertoáru DSO (1932) a Tyla. U druhého jmenovaného to bylo pravděpodobně už v roce 1931, určitě ale v roce 1947. Drama *Maryša* si nacvičilo v roce 1924 DSO, o dvacet let později o jeho realizaci uvažoval Tyl. *Vdavky Nanynky Kulichovy* se objevily jak ve dvacátých, tak ve čtyřicátých letech. V prvním případě se o to postaralo DSO, ve druhém pak Tyl, celkově se hra však odehrála třikrát.

O uvedení *Španělské mušky* se postaralo DSO v letech 1926 a 1931. Trojí provedení *Šťastných otců* měl na starosti v roce 1927 a 1944 Tyl.

10.2. Jednota Československého Orela v Říčanech

Ve dvacátých letech si spolek připravil 15 různých her. Žánrově se historických témat dotýkaly dvě hry (*Svatý Václav* a *Blaník*). Vánoční hře byly věnovány tři a pašijová byla jedna. Dokonce se v repertoáru objevili zástupci dramatu (3x) a veselohry (2x).

Nejúspěšnější hrou, co do počtu uvedení, se stala *Za hvězdou spasitel*, kterou bylo možné zhlédnout třikrát. Plánovaně po dvou provedeních se odehrála představení *Blaník*, *Svatý Václav*, *Valašské jesličky*, a *K Bohu, vlasti a rodné půdě*. Jedenáct her pak proběhlo pouze jednou.

Do nejdražší hry z pohledu nákladů se investovalo 1 068 Kč, v porovnání s příjmy však zisk byl pouhých pět korun. Šlo o *Dědečkovy housle* sehrané v roce 1928. Nejlevnější, co se výdajů týkalo, pak nejspíš byla hra z roku 1926 *Za vidinou míru*. Za tu se utratilo 517,40 Kč a přinesla čistý zisk ve výši 179,60 Kč. Nejvíce se pak nevyplatila hra *Krásné milování*, z roku 1928, na kterou se muselo doplácet 167,95 Kč.¹¹²⁴

Třicátá léta znamenala pro Orla opět dost práce. Připravilo se asi 17 různých her. Žánrově mezi nimi byly tři vánoční hry, dvě dramata a dokonce i opereta. V jednom dni se plánovaně, odpoledne a večer, opakovaly hry *Čarovná noc*, *Královna lesů* a *Vánoce v horách*.

Z oněch 14-ti jedenkrát odehraných her největší úspěch, co se výtěžku týkalo, představovala hra z roku 1931 *Za tatíčkem*. Příjem představoval 642,80 Kč.¹¹²⁵ Z hlediska finanční náročnosti, tak na *Princeznu* z roku 1934, se muselo doplácet 59,65 Kč.¹¹²⁶

Čtyřicátá léta zastupoval pouze rok 1947, který nám svou produkcí nedovolil žádné porovnání.

10.3. Sdružení přátel dítek a Dělnická tělovýchovná jednota

Jak bylo uvedeno v samostatné kapitole, tyto spolky zastupovaly hrané divadlo skrze loutky. Protože by nebylo správné porovnávat množství odehraných kusů, zaměříme se v jejich případě na to, jak moc si byly ve výběru blízké.

¹¹²⁴ SOkA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924 – 1938, kart. č. 3, Pokladní zpráva k 31. prosinci 1929.

¹¹²⁵ Tamtéž, Pokladní zpráva k 31. prosinci 1931.

¹¹²⁶ Tamtéž, Pokladní zpráva ke dni 7. října 1934.

SPD se shodovalo s DTJ v osmnácti případech. Z toho, dle názvu, připadlo Kašpárkovi osm různých rolí a tomu odpovídajících třináct představení. U DTJ tomu bylo trochu jinak, zde se sice také Kašpárek předvedl ve svých osmi dobrodružstvích, ale představení bylo o jedno méně tedy dvanáct.

Ostatní shodné hry byly zastoupeny u SPD. *Vodníková Hanička* se odehrála dvakrát, pokaždé se slušnou celkovou návštěvností. U DTJ se odehrála pouze jednou. *Čertův hrad* pak sice SPD odehrálo jen jednou, ale přesto toto představení zhlédlo 223 osob. DTJ ji veřejnosti předvedla dvakrát. Jak tomu již bývá, počet diváků je větší při prvním uvedení než při repríze. Abychom tento předpoklad potvrdili, stačila by uvést celková čísla návštěvnosti. Ta byla 101 v případě premiéry a 40 u reprízy. Hru *Ponocný a strašidlo* si zahráli členové SPD ve dvacátých letech dvakrát a dělila je pětiletá pauza. V prvním případě ji vidělo 91 lidí, v roce 1928 po zmíněné pauze pak 283. DTJ ji připravilo jako premiéru, kterou zhlédlo 105 lidí. Jistý úspěch hry *O princezně Dobrovíle* v podání SPD, která byla sehrána v roce 1927, prozradila celková návštěvnost 238 lidí, z toho 33 dospělých. Ve třetím roce svého působení SPD se hrálo *Květ kapradí*, jež zhlédlo 69 diváků. V případě DTJ se do této hry pustili o dvacet let později, tedy ve druhém roce svého působení. Toto představení vidělo obecnostvo, čítající 33 lidí.

Hru *Honza u krále*, vidělo v polovině října 1922 94 lidí, z toho 12 dospělých. U DTJ tomu bylo jinak. Přestože bylo odehráno zdarma, navštívilo ji jen 18 dětí. *Svatého Mikuláše* vidělo nejvíce lidí. Tomu určitě pomohlo i jeho čtyřnásobné provedení během let 1926-1928. Jen dětí bylo 805. Zato DTJ si ho připravila dvakrát a zhlédlo ho v letech 1945-1946 celkem 113 dětí a 34 dospělých, o poznání méně než u SPD. Další společnou hrou pro byl *Strýček Lakota*. U SPD jej v roce 1924 vidělo 112 dětí a 23 dospělých, kdežto DTJ ji uvedla v druhé půli čtyřicátých let dvakrát a dětských diváků bylo celkem 46, dospělých 8. *Panoše Jiřího* odehráli členové SPD před 97 dětmi a 21 dospělými. Další generace ji pak mohly zhlédnout v podání DTJ v roce 1946. Daný výčet uzavřela *Perníková chaloupka*. Ta byla pro diváky připravena spolkem SPD ve dvou po sobě jdoucích letech 1927 a 1928. Zatímco v prvním případě osazenstvo čítalo 284 osob, z toho 220 dětí, v následujícím roce se jejich počet razantně snížil na celkových 64 diváků. Děti byly stále v přesile, dospělých

bylo 16. DTJ se nevyhnula, jak už by mělo být zřejmé, ani tomuto dílu. Vidělo jej cca o třetinu méně osob, přesněji 40 dětí a 3 dospělí.¹¹²⁷

V této části práce jsme se snažili ukázat, co jednotlivé spolky pro své diváky připravily, jak moc se ve výběru repertoáru opakovaly, a v některých případech nám bylo skrze podklady umožněno dozvědět se i kolik lidí daná představení zhlédlo.

¹¹²⁷ Uvedené informace jsou uvedeny MUZEUM ŘÍČANY, Loutkové divadlo, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.; Kronika loutkového divadla, in. č. H 5938, nestr., tamtéž.

ZÁVĚR

Tato práce se pokusila ukázat svět ochotníků v Říčanech a Radošovicích z jiného pohledu, než jen skrze výsledky jejich práce, tedy nejen na základě repertoáru konkrétních, ať už divadelních nebo nedivadelních, spolků. Tento záměr mě přiměl podívat se na divadlo poněkud jinak. Jako na živý organismus, který se rodí, vyvíjí, roste, a může i postupem doby zaniknout.

K této práci jsem využila mnohých zdrojů. Nejcennější pro mne byly rozhovory s pamětníky. Zároveň to bylo ale i nejobtížnější na získávání informací. Ona doba tří sledovaných dekád je totiž už nenávratně pryč, stejně jako mnozí, o nichž je i tato práce.

V postupném odkrývání dané problematiky mi velice pomohly podklady uložené ve Státním okresním archivu Praha-východ se sídlem ve Zdíbech-Přemyšlení, Archivu Stavebního úřadu v Říčanech, Národním archivu v Praze či Národní knihovně, konkrétně Oddělení časopisů. Významnou institucí v této oblasti je i Divadelní ústav, který se už podle svého názvu zaměřuje na divadlo, ale na jeho profesionální podobu, a to až po roce 1945, takže jsem jeho služeb nevyužila. Pro mne však nejpodstatnější byly podklady v Muzeu Říčany. Co se týkalo odkrývání života v Radošovicích, zde se velkým nedostatkem ukázala být absence Obecní kroniky. Tu jsem se snažila, mimo jiné, nahradit zápisy z příslušných orgánů obce či kronikou Obecní školy, kterou vedl Václav Budínský.

Na základě prostudovaných archiválií, dobových periodik nebo literatury se mi ukázalo divadlo v jiném světle, než jen jako prostředek pouhé zábavy a rozptýlení. Bylo velice zajímavé odkrývat význam a smysl vložené námahy ochotníků do realizace divadelního přestavení. Uvědomila jsem si, že úspěch či neúspěch nespočíval pouze na herecích a herečkách. U ochotnického divadla tento fakt neplatí ještě více. Zvláště když zde nepanovalo rázné rozdělní rolí (funkcí), ale svou přidanou rukou k dílu se přičinil každý člen spolku, a tak přispěl k zdárnému výsledku.

Než k němu ale mohlo dojít, musela se respektovat mnohá nařízení či zákonné normy, které se časem měnily, stejně jako výše poplatků. Právě ty snižovaly konečný zisk, který připadl především na dobročinné účely. Okolnosti při kterých se uskutečňoval výběr hry nemalou měrou přispěly k výslednému rozhodnutí, co se nakonec odehrálo. Existovalo mnoho důvodů, které ovlivňovaly, a dodnes ovlivňují, zvolení té či oné hry tak, aby byla přínosem nejen pro diváky, ale pro společnost jako takovou. Tuto skutečnost jsem si mimo jiné

uvědomila, když jsem do větší hloubky prostudovala hru *Soupeři* odehranou v roce 1943. Ta podle mého názoru prokázala, že divadlo je především odraz doby, ve které bylo sehráno.

Právě o to jsem se v této práci snažila – ukázat, že divadlo bylo volnočasovou aktivitou, která lidi spojovala, naplňovala a bavila i v těžkých dobách, ovlivněných hospodářskou krizí či válečným konfliktem.

Kdo však byli oni ochotníci, jež věnovali svůj čas divadlu? Rozhodně bychom je neměli považovat za amatéry, kteří nevěděli, jak na to. Naopak – měli mezi sebou váženého odborníka Václava Figara. Ten sepsal své vědomosti do příručky a šířil je prostřednictvím článků v odborných časopisech. Vedle toho bychom si také měli uvědomit, že se jednalo o zodpovědné, ochotné jedince, kteří se nechtěli jen předvádět kvůli své osobě, ale hlavně se snažili přispět k celkovému vyznění zvolené hry.

Velice mě zajímalo, co vedlo vybrané spolky k divadelním aktivitám. Zvláště pak u těch, jejichž základní činnost spočívala úplně na jiných základech, jako třeba sportu. Nepřekvapilo mě, že tak činily ze snahy získat peníze nebo podpořit svoji původní ideu, sepsanou ve stanovách. Velice potěšující bylo zjištění, že se všechny v zásadě shodly na důležitosti divadla, jako prostředku na formování dětského diváka. Nešlo jim tedy pouze o vlastní seberealizaci, ale především o výchovu a povznesení těch, kdo se na ně dívali.

Ono zdůraznění množného čísla je na místě, protože jedna osoba, jakkoli schopná, by divadlo, se vším co k tomu patří, sama prostě dělat nemohla. Proto jsem se věnovala tomu, co je spolek, jaké náležitosti by měl splňovat, a v neposlední řadě jsem se také zaměřila na místní divadelní činnost, která byla tvořena pod záštitou větších celků – organizací. Mezi ně patřily především ÚMDOČ a TOO. Jako velmi přínosná se mi jeví část, věnující se samotné spolupráci a vztahům panujícím mezi vybranými spolky. Dotvrzovalo to totiž onu lidskou stránku, která byla, nejen u divadla, nepostradatelná.

Stejně tak je přínosné i pojednání o místech, kde k sehrání divadla docházelo. Velice překvapivým zjištěním pro mě byla realizace přírodního divadla. Tím překvapením nebylo samotné zjištění jeho existence, ale to, že se o něj postaral Okrašlovací spolek v Radošovicích. Za další obohacení této práce považuji i rozbor času, tedy termínů, kdy docházelo k sehrání zvolené hry.

Aby byl pohled na divadlo ucelený, dotkla jsem se, vedle divadla hraného dospělými, i divadla loutkového a školního.

Právě tím, že v této práci nejde v první řadě o vývoj divadla, ale o divadlo jako nedílnou součástí společnosti, ji můžeme považovat za přínosnou, zvláště pak pro regionální dějiny.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Nepublikované prameny

SOkA Praha-východ ve Zdibech Přemyšlení

Kronika města Říčany 1931-1950, neinventarizováno.

MUDRUŇKA, Alois, Pamětní kniha Městského jubilejního muzea v Říčanech 1914 1922, neinventarizováno.

Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951)

Farní úřad Říčany 1707-1956

Pamětní kniha 1836-1947 in. č. 2.

1. Národní škola Říčany 1870-1953

Pamětní kniha Obecní školy v Říčanech 1926-1939, neinventarizováno

Školní kronika Obecné školy z let 1878-1925, neinventarizováno.

Místní osvětová rada Říčany.

Okresní osvětový sbor Říčany 1919-1940

Zápisy Okresního osvětového sboru v Říčanech z let 1919-1928 neinventarizováno.

Zápisy Okresního osvětového sboru v Říčanech z let 1928-1939 neinventarizováno.

Okresní úřad Říčany 1855-1942 (1950)

OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938

SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989)

Archiv Obce Radošovice 1862-1945 (1952)

In. č. 4 Zápisy obecního zastupitelstva 1934-1952

In. č. 6 Zápisy obecní rady 1932-1937

In. č. 7 Zápisy obecní rady 1937-1943

kar. 7, in. č. 66, Spisy s předchozími nájemci, Smlouva pachtovní s Mořicem Jarošem

Místní osvětová rada Radošovice 1946-1949

Obecná škola Radošovice 1906-1953

Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, neinventarizováno.

Čtenářská beseda Říčany 1869-1942

Národní archiv v Praze- Chodovec

Zemský úřad Praha - spolkové záležitosti 1911-1948

Muzeum Říčany

KOZELKOVÁ, Veronika. *Hudba v Říčanech včera a dnes*. 1997

Kronika loutkového divadla od roku 1943 in. č. H 5839.

Kronika TJ Sokol Říčany 1896-1922, in. č. H 7422

LUKEŠ, František. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr., in. č. H 7103.

Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice. MÁLEK, Stanislav. 1957, strojopis, neinventarizováno

Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr. – in. č. H 5818.

Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824.

Zápisy SSC z let 1934-1942, in. č. 7390.

Zprávonoš: nástěnný plátek SSC, 1942, - in. č. H 7478., 1943-1944 - bez in. čísla.

Starý fond muzea - divadlo, osobnosti, spolky

Fotoarchiv

Archiv Stavebního úřadu Říčany

Složka Labuť čp. 214

Složka Radnice čp 83

Složka čp. 65

Složka čp. 395

Složka Kozel čp. 220

Složka Sport čp. 1

Složka čp. 1110

Archiv Tělocvičné jednoty Říčany a Radošovice

Kronika TJ Sokola v Radošovicích 1932-?

Stanovy TJ Sokol Radošovice,

Soukromý archiv Radany Šimčíkové

Pokladní kniha Tyla 1926-1945

Zápisová kniha Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl 1938-1946

Archiv Dramatického a vzdělávacího spolku Tyl v Říčanech

Dobový tisk

Ochotnické divadlo nezávislý časopis československého ochotnictva ročníky 1932, 1933, 1934.

Československé divadlo :rozhledy po světě divadelním ročníky 1924, 1925, 1926, 1927,1930, 1931,1933,1934

Věstník Tylovy obce ochotnické ročníky 1929,1930,1931

Náš snaha: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech ročníky 1932, 1933,

Náš cíl: Měsíčník Tělocvičné jednoty Sokol v Říčanech ročníky 1934, 1935, 1936,1937

Říčanské listy 1928-1929, sig 7343/92, Spolkové zprávy In Říčanské listy: Neodvislý časopis pro Říčansko a okolí, ze dne 8. června 1929, roč. 2, č. 12, s. 3.

ROJ, časopis pro literaturu, divadlo a umění –roč. 1.

Thalie : Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků českoslovanských ročníky 1897,1898,1899.

Rozhovory

Janem Petříčkem ze dne 24. září 2013, zvukový a písemný záznam v archivu autorky.

Jitkou Kulhánkovou ze dne 30. září 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

Zděnkem Churáčkem ze dne 4. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

Zdeňkou Hřivnáčovou ze dne 9. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

Hanou Jemelíkovou ze dne 15. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

Daliborem Hoftou ze dne 23. října 2013, zvukový záznam v archivu autorky.

Spolupráce s Jiřím Černohorským, který poskytl přepis rozhovoru s Vlastou Tískovou z roku 2004 a své vzpomínky.

Spolupráce s Jaroslavou Tůmovou, vzdělavatelkou TJ Sokol Říčany a Radošovice

Literatura, studie a články

BAKLCKE, Joachim – EBERHARD, Winfried – POLÍVKA, Miloslav. *Lexikon: historických míst Čech, Moravy a Slezska*. Praha, 2001. s. 491-492. ISBN 80-7203-402-2.

BERNARD, Jan. *Co je divadlo*. Praha, 1983. bez ISBN.

BITTNEROVÁ, Dana – HEŘMANSKÁ, Martin. Kultura českého prostoru a prostor české kultury očima české antropologie a příbuzných oborů. In BITTNEROVÁ, Dana – HEŘMANSKÝ, Martin. *Kultura českého prostoru prostor české kultury*. Praha, 2008. s. 7-14. ISBN 978-80-87178-03-4.

BLAHNÍK, Vojtěch Kristián. *Světové dějiny divadla*. Praha, 1929. bez ISBN.

BROCKETT, Oskar G. *Dějiny divadla*. Praha, 1999. ISBN 80-7106-364-9.

- CIMLER, František. *Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. bez ISBN.
- CÍSAŘ, Jan et. al. *Cesty českého amatérského divadla : vývojové tendence*. Praha, 1998. ISBN 80-7068-129-2.
- CÍSAŘ, Jan. *Přehled dějin českého divadla : II. 1862-1945*. Praha, 2004. ISBN 80-7331-027-9.
- ČERNOHORSKÝ, Jiří et.al. *Říčany a čas : obrazová publikace o minulé a současné podobě města*. Říčany. 2009. ISBN 978-80-254-5543-2.
- ČERNOHORSKÝ, Jiří. Řičanští a 28. říjen In *Říčanský kurýr*. č. 10, 2008, s. 16-18. bez ISSN.
- ČERNOHORSKÝ, Jiří. Václav Figar a ti druzí In *Říčanský kurýr*. č. 11, 2003, s. 29. bez ISSN.
- ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 1, Od počátků do sklonku osmnáctého století*. Praha, 1968. s. 35-43, 68-80, 87-98,101-110, 153-154, 194-246. bez ISBN
- ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 2, Národní obrození*. Praha, 1969. s. 180-195,290-311. bez ISBN
- ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 3, Činohra 1848-1918*. Praha, 1977. s. 176-196, 451-481, 504-525. bez ISBN.
- ČERNÝ, František a kol. *Dějiny českého divadla. [Díl] 4, Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*. Praha, 1983. S. 40-48,63-107, 180-207, 228-238,270-272,327-332, 410-411,424-440,536-550. bez ISBN.
- ČERNÝ, František. *Kalendárium dějin českého divadla*. Praha, 1989. ISBN. 80-85096-02-1.
- ČERNÝ, František. *Kapitoly z dějin českého divadla*. Praha, 2000. s. 99-300. ISBN 80-200-0780-2.
- ČIHÁK, Vlastimil. *Sportovní studentský klub blahé paměti* In *Říčanský kurýr*. č. 6, 2004, s. 37. bez ISSN.
- DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu:školství, písemnictví, kinematografie*. Praha, 1996. ISBN 80-7004-085-8.
- DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945*. Praha, 2004. ISBN 80-7331-008-2.
- DUSIL, Václav. *Právo spolkové*. Praha, 1924. bez ISBN.
- FIGAR, Václav. *Divadelní praktik*. Praha, 1930. bez ISBN.
- FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. I. díl A-K. Praha, 2006. ISBN 80-7277-332-1.
- FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. II. díl L-Ř. Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-334-3.
- FIKEJZ, Miloš. *Český film : Herci a herečky*. III. díl S-Ž. Praha, 2008. ISBN 978-80-7277-353-4.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. Praha, 2004. s. 163-209. ISBN 80-7185-626-6.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*. svazek XV.a, 1938-1945. Praha, 2006 s. 122- 154, 192-200, 209-247,478-504, 510-526. ISBN80-7185-582-0.

- GÖTZ, František. *Soupeři: hra o třech dějstvích, prologu a epilogu*. 3. vydání Praha, 1948. bez ISBN.
- HARNA, Josef – FIŠER, Rudolf. *Dějiny českých zemí II.: od poloviny 18. století do vzniku České republiky*. Praha, 1998. s. 112-120, 159-166. ISBN 80-7168-521-6.
- HOFTA, Dalibor. Neobyčejní občané Říčán (6): Vzpomínky Dalibora Hofty In *Říčanský kurýr*. č. 4, 2013, s. 62. bez ISSN.
- HOFTA, Dalibor. Co se dělo v únoru 1948 v Říčanech In *Říčanský kurýr*. č. 2, 2006, s. 23. bez ISSN.
- HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (4) In *Říčanský kurýr*. č. 12, 2007, s. 22-23. bez ISSN.
- HOFTA, Dalibor. Postavy z ulic a domů (8) In *Říčanský kurýr*. č. 3, 2009, s. 20-21. bez ISSN.
- HONCOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z dějin Říčán*. Říčany, 1997. bez ISBN.
- HONCOVÁ, Jaroslava. Vznik a vývoj říčanské rekreační oblasti do roku 1945. In KUNA, M. *Stude a zprávy 1986: Metodický a propagační materiál Okresního musea Praha-východ*. Brandýs nad Labem, 1988, s. 83-100. ISSN 0862-3589.
- HUSTÁKOVÁ, Anna. Jeden ze starých kantorů: Říčany v minulosti a dnes In *Říčanský zpravodaj*. č. 12, 1989, s. 7-8. bez ISSN.
- JAKUBEC, Ivan – JINDRA, Zdeněk. *Dějiny hospodářství českých zemí : od počátku industrializace do konce habsburské monarchie*. Praha, 2006. s. 389-438. ISBN 80-246-1035-3.
- JAKUBEC, Ivan a kol. *Hospodářský vývoj Českých zemí v období 1848-1992*. Praha, 2008. ISBN 978-80-245-1450-5.
- JUKL, Jakub. – TUMOVÁ, Jaroslava. *Po stopách Sokola: aneb Dlouhá cesta se zastavením v Říčanech 1862-2012*. Říčany, 2012 ISBN 978-80-904903-1-4.
- JUKL, Jakub. *Říčany v květnu 1945: Povstání, které zachránilo Prahu*. Říčany, 2011. ISBN 978-80-904903-0-7.
- JUST, Vladimír. *Divadlo v totalitním systému: příběh českého divadla (1945-1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha, 2010. s. 35-51. ISBN 978-80-200-1720-8.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938) : O přežití a o život (1936-1938) III. díl*. Praha, 2003. s. 278-338. ISBN 80-7277-119-1.
- KAZDA, Jaromír. *Kapitoly z dějin divadla*. Jinočany, 1998. ISBN 80-86022-25-0.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. svazek XIII., 1918-1929. Praha, 2000. s. 264-271, 485-497. ISBN 80-7185-328-3.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. svazek XIV., 1929-1938. Praha, 2002. s. 93-95, 111-118, 246-255, 561-569. ISBN 80-7185-425-5.
- KNAPÍK, Jiří – FRANC, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. I. díl. Praha, 2011. s. 21-30, 52-53, 56-58, 258- 260. ISBN 978-80-200-2019-2.
- KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura : Sovětizace české kultury 1948-1950*. Praha, 2004. s. 41-74. ISBN 80-7277-212-0.
- KROUTVOR, Josef. *Poselství ulic: z dějin plakátu a proměn doby*. Praha, 1991. bez ISBN.

- KRUPKA, Jaroslav. *Česká reklama: od pana Vajíčka po falešné soby*. Brno, 2012. ISBN 978-80-265-0046-9.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. díl VI. Pro-
Sto.Praha,2004. s. 560-566. ISBN 80-7277-040-3.
- KYZLÍK, František. *Říčany*. Říčany, 1975. s. 13-23. bez ISBN.
- LEHÁR, Jan *Česká literatura: od počátků k dnešku*. Praha, 1998. s. 547-733. ISBN 80-7106-308-8.
- LENDEROVÁ, Milena-MACKOVÁ, Marie-BEZECNÝ, Zdeněk-JIRÁNEK, Tomáš. *Dějiny každodennosti „Dlouhého“ 19. století..Život všední i sváteční*. II. díl Pardubice, 2005.ISBN 80-7194-756-3.
- LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACEK, Marie. *Z dějin české každodennosti:Život v 19. století*. Praha, 2009. ISBN 978-80-246-1683-4.
- MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha, 1995. s. 239-244. ISBN 80-85903-01-6.
- MARTINKOVÁ, Věra a kol. *Literatura I*. Praha, 2000. s. 160. ISBN 80-86448-01-0.
- MÍKA, Zdeněk. *Zmizelá Praha, Sporty a sportoviště: Počátky tělesné výchovy a sportu v Praze*. Praha, 2001. s. 5-60. ISBN 978-80-7432-116-3.
- MLEZIVA, Štěpán – KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územně správního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha, 2006, s. 636-637. ISBN
- PEČENKA, M.-LUŇÁK, P. a kol. *Encyklopedie moderní historie*. Praha, 1999. s. 533, 331-332. ISBN 978-80-85983-95-1.
- PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury I (1) : vymezení kulturních dějin, kultura každodenního života od pravěku do 15. století*. Praha, 1985, s. 16-23. bez ISBN.
- PINCAS, Stéphane. *Dějiny reklamy*.Praha, 2009. ISBN 978-80-7391-266-6.
- PÖMERT, Jan a kol. *Divadlo nové doby 1945-1948*. Praha, 1990. bez ISBN.
- PROFUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny*. díl III. M-Ř. Praha, 1951.s. 528-529. bez ISBN.
- PRŮCHA, VÁCLAV a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. ISBN 80-7239-147-X.
- PRŮCHA, VÁCLAV a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl období 1945-1992. Brno, 2009. s. 27-248. ISBN 978-80-7239-228-5.
- RAUCHOVÁ, Jitka. *Spoutané divadlo: Jindřich Honzl, Jiří Frejka a Emil František Burian v systému kulturní politiky (1945- 1959)*. České Budějovice, 2011. ISBN978-80-904446-7-6.
- SKÁLA, Antonín. *Divadlo v přírodě : příručka pro pořadatele divadel pod širým nebem*. Praha, 1930. bez ISBN.
- STRÍŽENEC, Peter. *Správní vývoj na území okresu Praha-východ (1850-1996)*. Praha, 1997, s. 16. bez ISSN.
- ŠATOPLET, Jiří. Rok českého divadla: Říčany v minulosti a dnes. In *Říčanský zpravodaj*. č. 10, 1983, s. 8-9. Bez ISSN.
- ŠINDLER, Zdenko. *Moderní reklama*. Praha, 1906. bez ISBN.

- ŠKÁBA, Martin. Historie loutkového divadla v Říčanech In *Říčanský kurýr*. č. 11, 2013. s. 68-69. bez ISSN.
- TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Říčany, 1913. bez ISBN.
- VALENTA, Jiří. *Bibliografie českého amatérského divadla*. IPOS: Praha, 1999. ISBN 80-7068-142-X
- VANĚK, Miroslav. *Naslouchat hlasům paměti : teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.
- VANĚK, Miroslav. *Orální historie : metodické a technické postupy*. Olomouc, 2003. ISBN 80-244-0718-3.
- VEBER, Václav. *Příběh pantomimy*. Praha, 2006. ISBN 80-7331-054-6.
- VÍT, Jan. Radošovice In *Říčanský kurýr*. č. 10, 1996, s. 7-8. bez ISSN:
- VOISINE – JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. Praha, 2005. s. 213-215. ISBN 80-7319-031-1.
- VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha, 2006. s. 324-327. ISBN 80-7277-312-7.
- VOJTĚCH, Jaroslav. Žili mezi námi In *Říčanský kurýr*. č. 4, 1997, s. 22-24. bez ISSN.
- VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Zlaté časy české reklamy*. Praha, 1999. ISBN 80-7184-715-1.
- VYSEKALOVÁ, Jitka – MIKEŠ, Jiří. *Reklama: Jak dělat reklamu*. Praha, 2003. s. 15 ISBN 80-247-0557-5.
- KOLEKTIV. *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů*. Praha, 2000. ISBN 80-7008-107-4.
- KOLEKTIV. *Československá vlastivěda: Umění*. díl IX. Praha, 1971, s. 101-206. bez ISBN.
- KOLEKTIV. *Český taneční slovník: tanec balet pantomima*. Praha, 2001. ISBN 80 7008-112-0.
- KOLEKTIV. *Dějiny země Koruny české II : Od nástupu osvěcenství po naši dobu*. Praha-Litomyšl, 1998. s. 148-280. ISBN 80-7185-164-7.
- KOLEKTIV. *Malá československá encyklopedie*. svazek II. D-CH. Praha, 1985. s. 134-135. bez ISBN.
- KOLEKTIV. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. díl II. D-G. Praha, 1926. s. 286-289. bez ISBN
- KOLEKTIV. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. díl V. N-Q. Praha, 1931. s. 327- 328, 388. bez ISBN.
- KOLEKTIV. *Místopis českého amatérského divadla*. Praha, 2001. I. díl. ISBN 80-7068-154-3.
- KOLEKTIV. *Místopis českého amatérského divadla*. Praha, 2002 II. díl ISBN 80-7068-155-1.
- KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl V. C – Čerůvky. Praha, 1892, s. 293. bez ISBN.
- KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný : Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl VII. Dánsko-Dřevce. Praha, 1997. s. 634-658. ISBN 80-7185-104-3.
- KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XIX. P-Pohoř. Praha, 1902. s. 830 bez ISBN.
- KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný : Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XXI. R (Ř)-Rozkoš. Praha, 1904. s. 456. bez ISBN.

KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XXIV. Starošenská-Šyl. Praha, 1906. s. 30-32. bez ISBN.

KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému*. díl. I., svazek II. Br-Dej. Praha, 1998. s. 1284-1289. ISBN 80-7185-160-4.

KOLEKTIV, *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému*. Díl II, sv. IV. Praha, 2001. s. 720. ISBN 80-7185-385-2.

KOLEKTIV. *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému*. díl. IV., svazek II. Oedem-Práh . Praha, 2001 s. 720-721, 772, ISBN 80-7185-385-2.

KOLEKTIV. *Slovník českých spisovatelů*. Praha, 2000. s. 613-614. ISBN 80-7277-007-1.

Dějiny tělesné výchovy II. : Od roku 1848 do současnosti, Praha s. 75-81, 126-138,153-170.

Památník Sokola Říčany: ke čtyřicátému výročí založení 1896-1936. Říčany, 1936. bez ISBN.

Popis obcí školního okresu říčanského: k potřebám školního vyučování a k poznání domoviny sestavilo za vedení redakční rady učitelstvo národních škol. Učitelské organizace: Uhřetěves u Prahy, 1938. s. 129-157. bez ISBN.

Radošovice – historie In *Patriot*. č. 8, 2001, s. 3. bez ISSN.

Internetové zdroje

LENDEROVÁ, Milena. Pojem kultura: etymologie pojmu, pojetí kultury jako lidské vzdělanosti. In *Úvod do studia kulturních dějin [online]*. Pardubice prosinec 2007 [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://uhv.upce.cz/upload/lenderova/tema02/p02.htm>>.

Osobnosti: HERMAN, František, JUDr., ÚMDOČ. In *Databáze českého amatérského divadla [online]*. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=4879>>.

MICHNA, Radomír. Texty: MICHNA: V.část . In *Databáze amatérského českého divadla [online]*. 2000 [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=1898>>.

Národní souručenství. In *Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]*. 2013-07-09 [cit. 2013-11-11]. URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_souru%C4%8Denstv%C3%AD>.

O festivalu[online]. 2010-05-05[cit. 2013-10-07]. URL:<<http://www.jiraskuvhronov.cz/jh/clanky.php?id=6370>>.

Léta 1946-1957. In *Oficiální stránky Obce Ondratice [online]*. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://www.ondratice.cz/obec/historie/kronika-obce/leta-1946-1957/>>.

DbČAD – Databáze českého amatérského divadla (amatérské divadlo v ČR) [online]. [cit. 2013-11-25]. URL: < <http://www.amaterskedivadlo.cz/>>.

Historie UNIMA 1929-1999 [online]. [cit. 2013-11-16]. URL: <<http://unima.idu.cz/cs/historie-unima-1929-1999>>.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Přehled cen vybraných surovin z let 1928, 1936, 1944 a 1946.

PRŮCHA, VÁCLAV a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. díl období 1918-1945. Brno, 2004. s. 238. ISBN 80-7239-147-X. – 1928

Říčany v minulosti a přítomnosti neb Město Říčany v kronice. MÁLEK, Stanislav. 1957, strojopis, neinventarizováno, s. 59, s. 119. – 1936, 1944

Léta 1946-1957. In Oficiální stránky Obce Ondratice [online]. [cit. 2013-11-16].

URL: <<http://www.ondratice.cz/obec/historie/kronika-obce/leta-1946-1957/>>.

Příloha č. 2

Obrázek 1 – *Vzor plakátu CIMLER, František. Ochotnický režisér a herec: divadelní představení*. 2. vydání. Praha, 1946. s. 105. bez ISBN.

Obrázek 2 – *Plakát M.D.Rettigová z roku 1929*, in. č. H 5355, uložen v Muzeu Říčany.

Obrázek 3 – *Plakát ke hře Perle panny Serafinky z roku 1935*, in. č. H 5492, uložen v Muzeu Říčany.

Příloha č. 3

Přehled spolkové činnosti v říčanském okrese

SOkA Praha- východ. Okresní úřad Říčany 1855-1942 (1950), In. č. 131, Rejstřík spolkový okresní správy politické v Říčanech 1869-1939; Tamtéž, kart. č. 69 in. č. 287 Oběžníky a nařízení 1932-1942, Seznam obcí.

Příloha č. 4

Grafický přehled počtu členů SSC v letech 1930-1943

Zprávoň: nástěnný plátek SSC, in. č. 7478, 1942, č. 47-50. s. 140. bez ISSN, uloženo v Muzeu Říčany.

Příloha č. 5

Obrázek č. 1 – *Tablo Divadelního sdružení ochotníků z roku 1931* MUZEUM ŘÍČANY, Fotoarchiv, in. č. H 4203,

Obrázek č. 2 – *Fotografie Václava Budínského,*

SOkA Praha-východ, Obecná škola Radošovice 1906-1953, neinventarizováno, Školní kronika 1906-1940, 1945-1953, z let 1937/1938, nestr.

Obrázek č. 3 – *Fotografie Vlasty Tiskové,*

MUZEUM ŘÍČANY, Fotoarchiv, bez in. č.

Obrázek č. 4 – *Fotografie členů SSC z roku 1941*. Mezi nimi stojící druhý zleva Ladislav Tuček, druhý zprava Jiří Šatoplet. Sedící třetí zprava Růžena Košková.

ČIHÁK, Vlastimil. Sportovní studentský klub blahé paměti In *Říčanský kurýr*. č. 6, 2004, s. 37. bez ISSN.

Příloha č. 6

Obrázek č. 1 *Fotografie zachycující podobu hostince Na Růžku v roce 1938*

in. č. H 7103, LUKEŠ, Fr. Několik poznámek a vzpomínek na události v Říčanech 1924-1938, nestr. uloženo v Muzeu Říčany.

Obrázek č. 2 *Fotografie zachycující podobu Bio Sokola v roce 1921*

MUZEUM ŘÍČANY, Fotoarchiv, in. č. H 7423.

Obrázek č. 3 *Návrh Letního divadelního jeviště z roku 1919*

SOkA Praha-východ. Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951). kar. č. 29. in.č. 159. složka VII/12 Spolky 1871-1920.

Obrázek č. 4 – *Fotografie zachycující podoba Loutkové scény č. p. 1110 v roce 1947* – Kronika loutkového divadla in. č. H 5938, nestr.

Obrázek č. 5 – Fotografie zachycující stavbu Stadionku SSC,
MUZEUM ŘÍČANY, Fotoarchiv, bez in. č.

Příloha č. 7

Obrázek č. 1 Fotografie přírodního divadla U Obrázku
ČERNOHORSKÝ, Jiří. *Říčany a čas: obrazová publikace o minulé a současné podobě města.*
Říčany, 2009. s. 91, ISBN 978-80-254-5543-2.

Obrázek č. 2 Fotografie scény ze hry Pasekáři z roku 1939
MUZEUM ŘÍČANY, Fotoarchiv, in. č. H 5213.

Obrázek č. 3 Fotografie zachycující místo U Staletých lip v roce 1940
Říčanský kurýr, č. 10, 2011, s. 50. bez ISSN.

Příloha č. 8

Repertoár Tyla z let 1926-1947

Pokladní kniha Tyla z let 1926-1945 uložena u Radany Šimčíkové,
Album in. č. 44/1997; plakáty k představením, uloženo v Muzeu Říčany,

Příloha č. 9a

Repertoár Sboru dobrovolných hasičů v Radošovicích 1927-1933

Příloha č. 9b

Repertoár Dramatiky Radošovice z let 1933-1947

Obojí viz Zápisy Dramatiky z let 1929-1937, in. č. H 6824, nestr., uloženo v Muzeu Říčany

Příloha č. 10

Repertoár DSO z let 1921-1937

Plakáty uložené v Muzeu Říčany.

Příloha č. 11

Repertoár Orla 1925-1947

SOKA Praha-východ, OREL tělocvičná jednota Říčany 1924-1938

Příloha č. 12

Repertoár SSC, RO a Táčkařů

SSC + RO – Zápisy SSC z let 1934-1942, in. č. 7390.

Táčkaři – MUZEUM ŘÍČANY, kart. Tyl, korespondence, účty 1947-1950: Složka koresp.
přijatá 1947, in. č. H 7384, Zpráva o činnosti Táček od 1.1. 1946 do 25. 3. 1947.

Příloha č. 13

Repertoár Čtenářské Besedy 1918-1921, Dělnické vzdělávací besedy „Havlíček“, 1919-1921,
Okresní jednoty invalidů 1919-1921, Tělocvičné jednoty Sokol Radošovice, Tělocvičné
jednoty Sokol Radošovice – 20. a 30. léta.

Havlíček - SOKA Praha-východ. Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951). kar. č. 29. in.č. 159.
složka VII/12 Spolky 1871-1920.

Invalidé - SOKA Praha-východ. Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951). Kar. č. 22. In. č.
132. Složka V/6 Povolování divadel. představení, zábav 1883-1920.

Beseda - SOKA Praha-východ. Archiv Města Říčany 1575-1945 (1951). kar. č. 29. in.č. 159.
složka VII/12 Spolky 1871-1920.; Plakáty uložené v Muzeu Říčany.

TJ Sokol - SOKA Praha-východ, SOKOL tělocvičná jednota Říčany 1870-1950 (1989), bez
in. č., Zápisy Pořadatelského odboru Sokola z let 1932-1939; plakáty uložené v Muzeu
Říčany.

Příloha č. 14a

Repertoár Sdružení přátel dětí z let 1921-1929

MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5818, Sepsané vzpomínky paní Škábové z roku 1960, nestr.

Příloha č. 14b

Repertoár Dělnické tělovýchovné jednoty z let 1943-1947

MUZEUM ŘÍČANY, in. č. H 5938, Kronika loutkového divadla, nestr.

Příloh č. 15

Fotografie z představení

Obrázek č.1 Život je samý zázrak odehrané Tylem dne 9. a 10. dubna 1944

Obrázek č.2 Babička odehrané DSO ze dne 28.prosince 1927

Obrázek č.3 M.D.Rettigová odehrané Tylem ze dne 30. a 31. března 1929

Obrázek č.4 Jak Rezka přišla do rodiny odehrané DSO ze dne 12. května 1928

Všechny uloženy v Fotoarchivu Muzea Říčany bez in. č.

Příloha č. 1

Surovina	Cena za kg/l 1928 (Kč)	Cena za kg/l 1936 (Kč)	Cena za kg/l 1944 (K)	Cena za kg/l 1944 - černý trh (K)	Cena za kg/l 1946 (Kčs)
Chleba	3,40	2,10	2,90	15 – 25	---
Brambory	0,90	0,35 – 0,70	0,56	200	---
Mléko	1,95	---	2,10	10 – 20	5,50
Cukr	6,20	6,30	8	50	15,20
Máslo	25,75	16 – 20	36	600 – 800	96
Veprové maso	16,90	Oct-15	22	250 – 350	64

Příloha č. 2

Obrázek č.1

Ochotnický spolek v Novém Starkově
Divadlo v Měšťanské Besedě
V neděli 22. září 1946 ve 20 hodin
VILÉM WERNER
Medvědí tanec
Pražská komedie o 3 dějstvích. Režisér Karel Hora.
Scénická výprava Bedřich Kavan.

Dědek	Jiří Benoš
Tanečnice	Olga Hradecká
Antonie Slabá, tanečnice v životě	Marie Stránská
Vincenc Stýs, sluha, domovník, alkoholik	Josef Kabeš
Marie, dědkova nevlátní sestra	Vlasta Jelínková
Stýsova žena	Antonie Kabešová
Tereška, dcera Slabé	Jiřina Dvořáková
Jimí	Karel Zach
Gigolo	Jaroslav Šebesta
Vrební	Vladimír Chytil
Sklepník	Viktor Pele
Barová dáma	Božena Landová
Jiná barová dáma	Ludmila Bártová
Továrník	Václav Danes
Falešný hráč	Jan Hošek

Několik zevlounů za oknem.
PO PRVNÍM DĚJSTVÍ DELŠÍ PŘESTÁVKA

Komedie »Medvědí tanec« dokazuje autorův vzestup, ba možno říci i vrchol jeho tvorby. V této hře líčí Werner starého mládence-podivína, chovajícího v sobě od mládí vznešenou představu o lásce a ženě. Nikdy se mu v životě nekryl sen se skutečností a proto utekl životu do ústraní. Najednou se setkává s barovou tanečnicí, o níž se pošeřile domnívá, že je to ona žena, která se mu v jeho představách vybavovala. Klade této lehké, cynické hořce k nohám své čisté, rozbášené srdce a rozplaměje se eroticky až k okamžiku tragikomického poznání své donkichotjady.

Ceny míst: Křeslo Kčs 20.—, I. místo Kčs 15.—, II. místo Kčs 10.—, k stání Kčs 8.—, studentský, dělnický a vojenský lístek Kčs 5.—
Předprodej vstupenek v knihkupectví Karla Tomka

Obrázek č.2

Sbor dobrovolných hasičů v Řičanech
pořádá ve dnech 30. a 31. března 1929
v sále hotelu „U Labutě“ v Řičanech
divadelní představení, které z ochoty sňazje
Dramatický a vzdělávací spolek „Tyl“
Jeden člen T. O. O.

M.D. Rettigová
Veselohra o 3 jednáních od Aloise Jiráska. Režie St. Novák

OSOBY:

M. D. Rettigová, chud. provinční mládež	Mladíkovi	M. a Ch. D. Pávek	Jug. Černý
Budíkovi	Šedivý	U. Ch. D. Pávek	Polák
Leška	Duchovná	Kučinská, učitel	Novák S.
Mařinka	Litánská	Kučinská, učitel	Šedivý
Trpík	Pláková	Čoufánská, učitel	Masopust
Mařinka, učitelka	Kučinská	Čoufánská, učitel	Č. D. D.
Anděl, učitelka	Nováková	Čoufánská, učitel	Děle
Šedivý	Žlábková	Věrný, stud. ústav	Nováková
Trpík	Kučinská	Šedivý, učitel	Kučinská
Anděl, manželka a Ch. Pávek	Šedivý	Věrný, učitel	Čoufánská
Budíkovi, manželka a Rettigová	Šedivý	Věrný, učitel	Děle

P. T. obzvláště prosíme stý ročníků k větší výpravě v čas stupně své učně.

Začátek o 8 hod. večer. Nádherné kroje. Sál vytopen, nové dekorace.
Ceny míst: I. 5 Kč, II. 4 Kč, III. 3 Kč, k stání 2 Kč.
Předprodej lístků v cukrářském závozu p. Augustina Pokorného.
Čistý výnos ve prospěch hasičského sboru říčanského

Obrázek č. 3

Studený sportovní klub v Řičanech. 6. a 7. dubna 1935
Starověská opereta:
PERLE PANNY SERAFINKY
Dle J. K. Tyla. Napsal Brožík a Benda. Hudba R. Fialického. Vypisu navští J. Macek.
Obzvláště prosíme k větší výpravě v čas stupně své učně.

OSOBY:

M. Šedivý, učitel	U. Ch. D. Pávek	Jug. Černý
Trpík, učitel	U. Ch. D. Pávek	Polák
Mařinka, učitelka	Kučinská, učitel	Novák S.
Leška, učitelka	Kučinská, učitel	Šedivý
Mařinka, učitelka	Čoufánská, učitel	Masopust
Trpík, učitel	Čoufánská, učitel	Č. D. D.
Anděl, učitelka	Věrný, stud. ústav	Děle
Šedivý, učitel	Šedivý, učitel	Nováková
Kučinská, učitelka	Věrný, učitel	Kučinská
Kučinská, učitelka	Věrný, učitel	Čoufánská
Čoufánská, učitelka	Věrný, učitel	Děle

Děle: Ne sáhněte před křeslem a na stání prosíme.

Začátek přesně v 8 hod. večer. Předprodej a p. E. Pokorného.
Ceny míst: křeslo 6 Kč, I. m. 5 Kč, II. m. 4 Kč, III. m. 3 Kč.

Příloha č. 3

Obec	Počet spolků	Počet divadelních spolků	Doba vzniku	Doba a způsob zániku
Babice / Gross Babitz	6	1	01.05.1927	01.07.1927
Benice / Benitz	8	1	01.02.1927	02/1938 – dobrovolně se rozešel
Běchovice / Biechowitz	20	1	01.02.1934	01.02.1938
Březí / Bries	4	0		
Božkov / Boschkau	1	0		
Čestlice / Tschestlitz	12	0		
Dobřejovice / Manderschscheid	12	0		
Dubeč / Gross Dubetsch	21	3	06/1932 01/1923 10/1934	01/1939 02/1939 10/1938 - zanikl
Dubeček	2	1	01.07.1923	01/1936 - zanikl
Háje / Haj	6	0		
Hájek / Hajek	3	1	01.02.1924	01.01.1936
Herink / Häring	3	0		
Hrnčíře /	2	0		
Hrusice / Hrusitz	11	0		
Chodov / Chodau	25	1	08/1889	04/1939 – rozpuštěn
Chomůtovice /	3	0		
Jažlovice / Jaschlowitz	7	1	01.04.1923	01.03.1938
Kaliště / Kalischt	3	0		
Kašovice /	2	0		
Klokočná / Klokotschna	4	1	01.11.1929	01.01.1939
Koloděje / Kolodei	7	1	01.04.1933	01.03.1938
Kolovraty / Kolowrat	12	1	1929	01.04.1939
Královice / Kralowitz	6	0		
Křenice / Kschenitz	5	1	01.09.1935	01.03.1936
Křeslice / Kscheslitz	4	0		
Kunice / Kunitz	5	1	01.11.1922	02/1939 - dobrovolný rozchod
Kuří / Kurschi	5	0		
Lensedle / Lensedel	2	0		
Lipany /	4	1	01.07.1930	05/1938 – dobrovolně se rozešel
Měcholupy Dolní/ Unter. Miecholup	12	1	01.01.1914	01.02.1938
Měcholupy Horní / Ober – Miecholup	10	2	08/1935 10/1936	04/1939 – rozpuštěn 01/1939
Mirošovice / Miroschowitz	14	0		
Mnichovice / Mnichowitz	21	1	05/1893	06/1935 – dobrovolný rozchod
Modletice / Modletitz	5	0		
Nedvězí / Nedwies	7	0		
Nupaky / Nupak	11	0		
Otice / Wotitz	3	0		
Pacov / Patzdorf	2	0		
Petrovice / Petrowitz	10	0		
Pitkovičky /	1	0		
Pitkvice / Pitkowitz	4	0		

Obec	Počet spolků	Počet divadelních spolků	Doba vzniku	Doba a způsob zániku
Popovičky / Klein Popowitz	2	0		
Průhonice / Pruhonitz	20	1	01.03.1927	07/1930 – spolek se rozešel
Předboř / Pschedborsch	4	0		
Radošovice / Radoschowitz	8	2	02/1933 1935	01/1939 1936
Říčany / Ritschan	70	2	09/1921 10/1926	
Senohraby / Senohrab	11	0	01.06.1930	
Sibřina / Sibschina	14	1		1939?
Stránčice / Stranschitz	17	1	01.07.1927	02/1935 – dobrovolně rozešel
Strašín / Straschin	3	1	01.09.1936	01.02.1939
Stupice / Stupitz	1	0		
Svěstice /	4	1	01.05.1928	01.03.1937
Svojšovice / Schoschowitz	2	0		
Šeberov / Scheberau	11	0		
Štěrboholy / Sterbohol	?	0		
Tehov / Tehau	5	1	01.02.1931	10/1938 . zánik
Turkovice / Turkowitz	2	0		
Uhřiněves / Aurschinowes	39	2	01.1939 01.09.1934	3/1939 ?
Voděrádky / Klein Vodierad		1	01.08.1930	01.10.1937
Všechormy / Vschechrom	4	0		
Všestary / Wschestar	3	0		
Všešimy / Scheschin	2	0		

Příloha č. 4

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Příloha č. 6

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

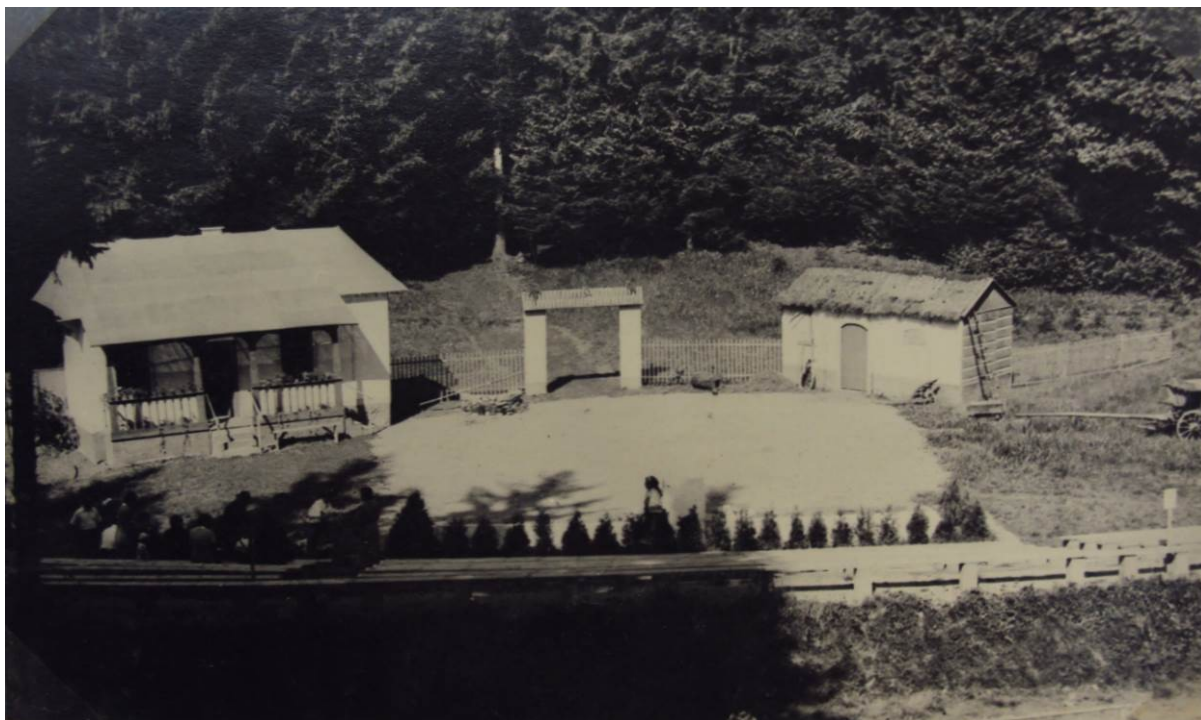

Příloha č. 7

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Příloha č. 8

Dramatický a vzdělávací spolek Tyl

1926-1927

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
26.6.1926	Archa Noemova	Lokay Antonín				
1926	Bílý lev	Kubík, Josef				
5. 9.1926	Čarodějka aneb láska tulákova	Nissl, Fr.			92 x ?	
14.11.1926	Samot chorobné květy	Rožek, K.				
6. a 7.3.1927	Tajemný dub	Habart, Čeněk	narození T.G.Masaryka		1540,80 x ?	
20.3.1927	Všemi zbožňovaná Lenička	Balda, Jiří				
10.4.1927	Za cizí hříchy	Pospíšil, Otakar				
5. a 6.6.1927	Paní Marjánka matka pluku	Tyl, J. K.				
7.7.1927	Kostnické plameny	Karas, Josef František	oslava Jana Husa		258 x ?	
1.8.1927	Šťastní otcové	Piškoř, Karel			537 x ?	
1.10.1927	Šofér	Bernard, A. Vrbský, V.			542 x ?	
1.11.1927	Kříž u potoka	Světlá, Karolína			1420 50 x ?	
2.11.1927	Mlynář a jeho dítě					
18.12.1927	Polednice	Sedláček, V.	ošacení chudých dětí			

1928

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
15.4.	Třetí zvonění	Štech, V.				272,70
19. a 20.5.	Sextánka	Neubauer, Vilém				960,10
10.6.	Směry života	Svoboda, F.X.				26,30
22.9.	Pohádka o zlaté rybce	Ort-Hradčanský, J.				
19.10.	Zlatá rybka					-6,70
17.11.	Stilmontský starosta	Maeterlinck, Maurice				494
19.11.	Když štěstí chodí po horách	Ort-Hradčanský, J.				170
2.12.	Zdravý nemocný	Molière				
6.12.	Pražská ovocnářka	Piškoř, Karel				253,50

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
16.3.	Ze života tiché domácnosti	Barloš, Felix				206,50
30. a 31.3.	M.D. Rettigová	Jirásek, Alois	popud říčanských hasičů			1067
21.4.	Kdo nemiloval nežil	Oliva, Ferdinand				438,50
25. a 26.5.	Filosoška Maja	Neubauer, Vilém				844
27.9.	Děvče jako květ	Piskoř, Karel				291
19.10.	Cikáni					
	Na panském zámku					
23.11.	Hvězda veletrhu	Mařík, Ruda				366,60
25.11.	Hvězda veletrhu	Mařík, Ruda				141,60

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1.1.	Je Mary Duganova vinna?	Veiller, Bayard				654
13.2.	Je Mary Duganova vinna?	Veiller, Bayard				301,40
8.3.	Lucerna	Jirásek, Alois				
13.4.	Posvátný plamen	Sommerset-Mangham, William				92,90
17.18.5.	Kráska ze Šumavy	Foft, Karel				
14.6.	Slaměný klobouk aneb to se musí vidět	Kubík, Josef		František Mrázek		633,60
4.10.	Popelka Patsy	Canners				
8.11.	Zelené království (Žofka z hájovny)	Rajská, B.				135
22.11. (2x)	Noc na Karlštejně	Vrchlický, Jaroslav	vánoční nadílka pro chudé děti			311,90
25. a 27.12.	Mamzelle Nitouche	Mlihance, H. Milande, A.		Pravoslav Picka		919,70

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
7. a 8.3.	Monastýr nad Tajgou	Štěpánek, Zdeněk	narození T.G.Masaryka		1062,70 x 757	305,70
11.4.	Ať vás nevykradou	Štěpánek, Zdeněk Vrbský B.			872 x 644,20	227,80
10.5.	Dobrá víla					
	Čeští muzikanti	Balák, Karel				
4. a 6.7.	Děvčátko z hájovny	Rudolf, Pavel	věnován 1/2 výtěžku SSC		3322 x 2757,60	564,40
26. a 28.9.	Podzimní píseň lásky	Kubík, Josef Hallová Dyna			3255 x 2544,60	710,40
	Malajský šíp Marius	Pagnol, Marcel				
7.11.	Sen	Grmela, J.				

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1. a 6.1.	Muzikanti z české vesnice	Branald, R.			4046 x 2120,10	1919,90
27.3.	Okénko	Scheinflugová, Olga				
	Dědkové	Jenne, František				
	Pepina					
15. a 16.5.	Manželství na zkoušku	Fořt Karel			1912 x ?	
27. a 29.9.	Hejtman z Kopniku	Fořt Karel	rozlučka s Lad. Masopustem - vojenská služba		1819 x ?	
1. a 12.11.	Mnich a baletka aneb co zavínili masky	Piskoř Karel	pro postavení Husova sboru c.Čs.			

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1.,5. a 6.1. (3x)	Loutka	Ordonneau, Maurice		Modroch, K.	5350 x 4204,80	1154,20
11. a 12.3.	Na manželské frontě klid	Dubovský, O Vítů J.	pro říčanské hasiče			418,35
6.4. (2x)	Jak Kašpárek u dvora dělal doktora	Gruss, Josef				
6.4. (2x)	V dětské pokoji					
16. a 22.4.	Jeho výstost se žení	Kubík Josef Hallová Dyna				

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
17.3.	Dědoušek si namlouvá	Dubovský, O.	pro říčanské hasiče			
1. a 7.1	C.k. plukovní posada	Vípler, A. Novák, K.		R. Bolém	3142 x 2723,70	418,30
1.4.	C.k. plukovní posada	Vípler, A. Novák, K.				
28. a 29.4.	Maryna ze mlýna	Nižanský R. Vípler A.	oslava ochotníčení Fr. Červeného		5435,50 x 4140,60	1294,90
30.12.1934 a 1.1.1935	V tom domečku pod Emauzy	Langer Kubík			3823,20 x 2759,90	1063,30

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
30.12.1934 a 1.1.1935	V tom domečku pod Emauzy	Langer Kubík			3823,20 x 2759,90	1063,30
16. a 17.3.	Milionářem proti své vůli	Novák, K.			2524,70 x ?	
21.4.	Hřích Adama a Evy	Novák, Kamil			1038 x 756,60	281,40
6. a 7.4.	Perle panny Serafinky	Brožík Emanuel Balda Jiří	pro SSC			
18.,19.,25. a 26.5.	Lojzicka	Balda, Jiří Jankovec, Jarda			10110,30 x 7411,95	2698,35
25.12.1935 a 1.1.1936	Madlenka z kovářny	Balák, Karel			4098 x 2774,05	1323,95

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
25.12.1935 a 1.1.1936	Madlenka z kovárny	Balák, Karel			4098 x 2774,05	1323,95
8.3.1936	Firma Voves a Koniček	Novák, Kamil	pro říčanské hasiče		820,20 x 747,90	72,30
12.,18. a 19.4.1936	Kukačka	Balda, Jankovec			7124,85 x 5518,90	1605,95
31.5. a 1.6.1936	Malostranské povídky					
25. a 27.12.1936	Odtroubeno	Balda - Nižanský				
1. a 6.1.1937	Odtroubeno	Balda - Nižanský			9450,10 x 8073,50	1376,60
2.5.1937	Nevěsta z Tater	Rudolf, Pavel	pro říčanské hasiče		1257 x ?	
8.5.1937	Nevěsta z Tater	Rudolf, Pavel	pro říčanské hasiče		1401,40 x ?	
9.5.1937	Nevěsta z Tater	Rudolf, Pavel	pro říčanské hasiče		886,50 x ?	
30.10.1937	Maturita	Fodor, Ladislav				
2.7.1937	Poslední od Zborova	Vacek, F.G.				
25. a 31.12.1937	Noc v Alžiru	Grohmannová, Sláva Baloun, Jan			2364,40 x ?	
1.1.1938	Noc v Alžiru	Grohmannová, Sláva Baloun, Jan			1882,40 x ?	
2.1.1938	Noc v Alžiru	Grohmannová, Sláva Baloun, Jan			1087,40 x ?	
13.2.1938	Je Mary Duganova vinna?	Veiller, Bayard			1020,50 x ?	
11. a 12.6.1938	Modrá armáda	Vacek, F.G.	oslava 30 let Odbočky zaměstnanců čsl. drah			
25.12.1938 a 1.1.1939	Škola základ života	Žák, Jaroslav			2190,50 x 1259,30	931,20

1939-1940

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
25.12.1938 a 1.1.1939	Škola základ života	Žák, Jaroslav			2190,50 x 1259,30	931,20
1939	Polská krev	Nedbal, Oskar				
1939	Lucerna	Jirásek, Alois				
1939	Filozofská historie	Jirásek, Alois				
1939	Kolébka	Jirásek, Alois	pro N.S. Mirošovice			
12.5.1940	Hra na schovávanou	Scheinflugová, Olga	1/2 pro SSC		1291 x 549	742
28.12.1940	Mistr ostrého meče	Krpata, R.H.			1304 x ?	

1941-1942

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
5.1.1941	Mistr ostrého meče	Krpata, R.H.			1855 x ?	
1.1.1941	Kotrmelec mládí	Sturm Fälber			1405 x ?	
1941	Svátek věřitelů	Piskoř, Karel				
9.3.1941	Aféra s Margaretou	Marek, V. A.			5219,90 x 2741,90	2478
12.4.1941	Vzbouření v ústavu šlechtičen	Breidahl, Alex			1308 x ?	
13.4.1941	Vzbouření v ústavu šlechtičen	Breidahl, Alex			2587 x ?	
1.6.1941	Vdavky Nanyňky Kulichovy	Herrmann, Ignát			2462 x ?	
2.6.1941	Vdavky Nanyňky Kulichovy	Herrmann, Ignát			1460 x ?	
14.11.1942	Chlapík	Buch, F.P.			2880 x ?	
25.12.1942	Zpovědník	Tetauer, Frank			3902 x ?	
27.12.1942	Zpovědník	Tetauer, Frank			4097 x ?	

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
	Mořský koník					
	Jedenáctý v řadě	Corra, Bruno				
	Slečna Pusta	Bubelová, Lila				
24.4.	Soupeři	Grötz, František			1594 x ?	
25.4.	Soupeři	Grötz, František			2340 x ?	
22.5.	Kolín-Kolín	Razov, Saša Červený, Jiří	částečně pro Filharmonii		5040 x ?	
23.5.	Kolín-Kolín	Razov, Saša Červený, Jiří	částečně pro Filharmonii		5355 x ?	
29.5.	Kolín-Kolín	Razov, Saša Červený, Jiří	částečně pro Filharmonii		5712 x ?	
30.5.	Kolín-Kolín	Razov, Saša Červený, Jiří	částečně pro Filharmonii		6333 x ?	
6.6.	Kolín-Kolín	Razov, Saša Červený, Jiří	částečně pro Filharmonii		6230 x ?	
13.5.	Na stříbrné pavučině	Schweigstill, Bohumil				
24.7.	Princezna Pampeliška	Kvapil, Jaroslav	nar. Jaroslava Kvapila		2453 x ?	
25.7.	Princezna Pampeliška	Kvapil, Jaroslav	nar. Jaroslava Kvapila		1553 x ?	
25.7.	Princezna Pampeliška	Kvapil, Jaroslav	nar. Jaroslava Kvapila		2219 x ?	
2.10.	Země úsměvů				8608 x ?	
2.10.	Země úsměvů				9025 x ?	
9.10.	Země úsměvů				7101 x ?	
10.10.	Země úsměvů				6490 x ?	
23.10.	Poslední muž	Svoboda, F.X.	pro S.K. Říčany		3547 x ?	
24.10.	Poslední muž	Svoboda, F.X.	pro S.K. Říčany		4883,50 x ?	
4.12.	Prodaný dědeček	Hamik, Anton			3569 x ?	
5.12.	Prodaný dědeček	Hamik, Anton			4676,50 x ?	

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1.1.	Děti venkova = Děti Slováče	Nižanský R. Vipler, A.			9064 x ?	
2.1.	Děti venkova = Děti Slováče	Nižanský R. Vipler, A.			7796 x ?	
8.1.	Děti venkova = Děti Slováče	Nižanský R. Vipler, A.			7699 x ?	
9.1.	Děti venkova = Děti Slováče	Nižanský R. Vipler, A.			7582 x ?	
16.1.	Rozum a štěstí	Erben, K.J.			3270 x ?	
16.1.	Rozum a štěstí	Erben, K.J.	pro sociální péči 1000		3975 x ?	
23.1.	Rozum a štěstí	Erben, K.J.			3884 x ?	
26.2.	Stanice Gordian	Faltis, Dalibor C.			4073 x ?	
27.2.	Stanice Gordian	Faltis, Dalibor C.			4481 x ?	
18.3.	Devátá louka	Jesenská, Růžena			2650 x ?	
19.3.	Devátá louka	Jesenská, Růžena			3275,50 x ?	
9.4.	Život je samý zárak	Werner, Vilém			4780,50 x ?	
10.4.	Život je samý zárak	Werner, Vilém			3380 x ?	
29.4.	Šťastní otcové	Piškoř, Karel			3611,50 x ?	
30.4.	Šťastní otcové	Piškoř, Karel			5759,50 x ?	
27.5.	Na tý louce zelený	Mírovský, Špilar			7429 x ?	
28.5.	Na tý louce zelený	Mírovský, Špilar			9389,50 x ?	
29.5.	Na tý louce zelený	Mírovský, Špilar			6695 x ?	
3.6.	Na tý louce zelený	Mírovský, Špilar			7515 x ?	
4.6.	Na tý louce zelený	Mírovský, Špilar			6415 x ?	
	Nezbedný bakalář	Štěpánek, Zdeněk				
	Maryša	Mřstíkové				

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

1945

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
4.8.	Filozofská historie	Jirásek, Alois			5432 x ?	
5.8.	Filozofská historie	Jirásek, Alois			3654 x ?	
27. a 28.10., 1. a 3.11.	Gero	Jirásek, Alois				
17. a 18.11.	Aramejská brána	Pašek, Mirko				

1946

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
	Jeho kočička	Fillis, Walter D.				
	Radúz a Mahulena	Zeyer, Julius				
5. a 9.5.	Lucerna	Jirásek, Alois				
28.10.	Pravda vítězí	Vojtěch, R.F.				
25. a 26.12.	Broučci	Karafiát, Jan Kolář, Míla				

1947

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1. a 2.3.	Tajný snátek	Kubánek, Karel				
9.3.	Podle slov pana prezidenta stříbrná studánka	Mácha, J.				
6. a 7.4.	Exploze - Fantom třetího poschodí	Kříž, Vláďa				
17.5. (2x)	Vzpoua v říši radosti	Bartonič, Oldřich				
24. a 25.5.	Princ s rudou hvězdou na čele Noc na Karlštejně	Mácha, Jaroslav Vrchlický, Jaroslav				
18.10.	Mýška	Pailleron, Ed.				
2.11. (2x)	Dostavečnicko v Senlin Pan Johanes	Jirásek, Alois				
12. a 14.12.	Malajský šíp	Pagnol, Marcel				
25. a 27.12.	Otec nebo syn	Lenc, L.				

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

Příloha č. 9a

Sbor dobrovolných hasičů v Radošovicích

DATUM	NÁZEV	AUTOR	ČISTÝ ZISK
25.12.1927	Za cizí hříchy	Pospíšil, Otokar	167,70
4.3.1928	To byla noc	Skružný, Josef	380,70
3.6.1928	Bujná krev	Oliva, Ferdinand	286,10
2.9.1928	Večer aktovek		146
27.10.1928	Ať žije republika		71,80
3.3.1929	Na selském gruntě	Pospíšil, Otokar	172,15
31.3.1929	Srážka vlaků	Horký, Karel	259,10
28.7.1929	Otec	Jirásek, Alois	531,05
4.8.1929	Otec	Jirásek, Alois	116,10
1.9.1929	Španělská muška	Bach, Arnold	164,30
27.10.1929	Zvony		176,10
25. a 29.12.1929	Švejk		357,20
5.4.1930	Paličova dcera	Tyl, J.K.	250,70
11.5.1930	Pepička z malé hospůdky	Branald, Richard	94,40
31.7.1930	Švejk Amerika		361,10
9.8.1930	Srážka vlaků	Horký, Karel	-133,70
30.11.1930	Zmatek nad zmatek	Kotzebue, August	246,10
6.1.1931	Radostná událost	Piskoř, Karel	5,10
22.12.1931	Pan datel na semaforu	Konvalinka Opluštil	
26.12.1931	Poklad statku Lhoty, aneb, Žebrákova poslední vůle	Vratislav, František	
10.1.1932	Proč hynou trubci	Warausová, Vilma	
31.1.1932	Kašpárek a Raci		115,10
21.2.1932	Když má teta nebezpečná léta	Balda, Jiří	173,20
6.3.1932	Není muže nad kováře	Balej, František	234,30
27. a 28.3.1932 10.4.1932 Babice	Pes a kus masa	Snížek, Jindřich	620,60
17.4.1932 8.5.1932 Babice	Na manželské frontě klid	Dubovský, O. Vítů J.	334,90
15. a 16.5.1932	Maryša	Mrštkové	201,68
7.8.1932	Pasekáři	Sokol-Tůma, Fr.	113,10
4.9.1932	Pasekáři	Sokol-Tůma, Fr.	
25.9.1932	Adámku náš - návrh	Mařík, Rudolf	
28.9.1932	návrh Teta Fany postrach rodiny	Branald, Richard	
2.10.1932	Praha-Brno nasedat	Branald, Richard	267,90
28.10.1932	Václav Hrobčický z Hrobčic - Mikuláš	Stroupežnický, L.	
4.12.1932	Jak Kašpárek se Šmírdou vysvobodil princeznu		
25.12.1932	Ferda šéfem	Vrána, Miroslav	122,30
4. a 5.3.1933	Až se vrátíš	Velšovský, Jaroslav	82,90
1.5.1933	Spravedlnost je základem státu		
16. a 17.5.1933	Nezvedená Lída	Šíma, Antonín	261,65

Červeně zvýrazněný řádek označuje hru, která byla plánována, ale nerealizována z důvodu přestavby sálu U Dolejšků v Radošovicích.

Příloha č. 9b

Dramatika Radošovice

1933

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1. a 2.7.	Hedvička	Sokol-Tůma, Fr.		2137,50 x 1059,25	1078,25
13.8.	Dědkové	Jenne, František		1090,50 x 412,20	678,3
24.9.	Pohádka lesní samoty	Mahen, Jiří	souvislost sv. Václav	1259 x 619,50	639,5
	Kondelík a Vejvara	Herrmann, Ignát			
	Stilmonský starosta	Maeterlinck, Maurice			
28. a 29. 10.	Pražský žid	Kolár, J. J.	oslava republiky	1637,85 x 1038,90	598,95
25. a 26.12.	Kondelík a Vejvara	Herrmann, Ignát		1128 x 782,80	345,2

1934

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
18.2.	Raráškova rokle			562 x 531,70	30,3
4.3.	Arcikněž	Hais Týnecký, Josef		1001 x 680,90	320,1
1. a 2.4.	U bílého konička	Blumenthal, Oskar		759,60 x 294,30	465,3
1.5.	Filosof od Verpánu	Rajská-Smolíková, Božena	pro TJ Sokol	586,40 x 404,20	181,9
	Cáčorka	Ziegloserová, A.		1138 x 682,10	455,9
14.7.	Na Vikárce u sv. Víta	Kubík, Josef			
	Kateřina Veliká				
27.10.	Fidlovačka	Tyl, J.K.	oslava republiky		653,1
25.12.	Její Pastorkyně	Preissová, Gabriela		1017,60 x 569,50	448,1
	Muzikanti z české vesnice	Branald, R.			

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
9.10.3.	Muzikanti z české vesnice	Branald, R.		1987 x 1502	485
	Poslední muž	Svoboda, F.X.		813 x 430,60	382,4
	Lucifer				
	Dědečkovy housle	Rudloff, Jaroslav			1,45
	Na sv. Annu				
25.8.	Naši furianti	Stroupežnický, L.		1595 x 791,65	803,35
8.9.	Dobrodružství filmové hvězdy			608 x 349,80	258,2
26.10.	Stilmonský starosta	Maeterlinck, Maurice		378 x 404,20	-26,20
3.11.	Stilmonský starosta	Maeterlinck, Maurice		291 x 281,50	9,50
30.11. a 1.12.	Bohémská láska			1444,20 x 323,90	1031,20
25.12.	Vodní družstvo	Štolba, Josef			54,75

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
	Krev se nezapře	Trevor, Ludvík			
7.3.	Evropa hoří	Veselský, Jaroslav Maria		525,50 x 442,40	83,1
21. a 22.3.	Z českých mlýnů	Fořt, Karel		1630,75 x 1465,45	165,3
26.4. a 1.5.	Lidé na kře	Werner, Vilém		1244 x 777,25	466,75
7.6.	Malostranské povídky	Piskáček, Rudolf		3781,85 x 3736,70	45,15
16.8.	Kráska ze Šumavy	Fořt, Karel	vdova, hasiči, vkladní knížka	3155,80 x 1824,35	1331,45
25.10.	Právo na hřích	Werner, Vilém	hasiči v radošovicích	481 x 392,15	88,85
1.11.	Mlynář a jeho dítě			642,30 x 540,10	102,2
	Kateřina Veliká				

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

1937-1938

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
20. a 21.2.1937	Náš svatý Vavříneček			2166 x 2012,05	140,45
1937	Velbloud uchem jehly	Langer, František			
21.11.1937	Děvče od Čerchova	Rajská-Smolíková, Božena			
25. a 26.12.1937	Bílá nemoc	Čapek, Karel			
1937	Kohouti	Hais Týnecký, Josef			
1937	Srdéčko z lásky				
1937	Psohlavci	Jirásek, Alois			
13.3.1938	Tulácké dobrodružství	Piskoř, Karel			
21.8.1938	U bílého koníčka				
25. a 26.12.1938	Lucerna	Jirásek, Alois			

1939-1940

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1939	R.U.R	Čapek, Karel			
1939	M.D.Rettigová	Jirásek, Alois			
1939	Cikáni				
1939	Mlýn na samotě	Mašek, Karel			
1939	Pasekáři	Sokol-Tůma, Fr.			
1939	Příklady táhnou	Snížek, Jan			
8.10.1939	K sobě blíž	Balej, František			
12. a 13.5.1940	Radúz a Mahulena	Zeyer, Julius			
26.5.1940	Noc na Karlštejně	Vrchlický, Jaroslav			
3.11.1940	Člověk nemá jen sebe	Tetauer, Frank			
1940	Zvíkovský rarášek	Stroupežnický, L.			
26.12.1940	Mistr ostrého meče	Krpata, R.H.			

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1.1.1941	Kotrmelce mládí	Sturm - Fálber			
23.3. a 6.4.1941	Červený mlýn	Werner, Vilém			
25.5.1941	Maminčiny starosti	Svoboda, F.X.			
7.9.1941	Hedvička	Sokol-Tůma, Fr.			
24. a 25.5.1942	Malostranská humoreska	Götz, František			
16.8.1942	Veselohra	Jeřábek, Fr. V.			
7.9.1942	Lächelín u Degen	Tetauer, Frank			
24. a 25.10.1942	Třetí zvonění	Štech, Václav			
25. a 26.12.1942	Zvíkovský rarášek	Stroupežnický, Lad.			
25. a 26.12.1942	V panském čeledníku	Stroupežnický, Lad.			
6. a 7.9.1942	Úsměvy a kordy	Tetauer, Frank			
13.14.3.1943	Odfíkaného chleba největší kus	Deyl, Rudolf			
25. a 26.4.1943	Její Pastorkyně	Preissová, Gabriela			
29. a 30.5.1943	Střídavě oblačno	Petrovičová, Vlasta			
13. a 14.6.1943	Slečna Pusta	Bubelová, Lila			
6.7.11.1943	Hvězda nad hradem	Krpata, K.			
25. a 26.12.1943	Vrah jsem já	Polách, Bohumír			
11. a 12.3.1944	Rodinná pouta	Strojil, Vladimír M.			
9. a 10.4.1944	Rejthar	Zerkaulen, Heinrich			
28. a 29.5.1944	Naši furianti	Stroupežnický, L.			
8. a 9.9.1945	M.D.Rettigová	Jirásek, Alois			
27. a 28.10., 1. a 3.11.1945	Gero	Jirásek, Alois			
1946	Guayana	Scheinflugová, Olga			
1946	Rukopis času	Němčec, Zdeněk			
25. a 28.12.1946	Hrátky s čerty	Drda, Jan			
5. a 9.5.1946	Lucerna	Jirásek, Alois	oslavy konce války		
19.4.1947	Uzel	Petrovič, Petr			
5.10.1947	Stvoření lásky	Urban, A.J.			
22. a 23.11.1947	Velbloud uchem jehly	Langer, František	stavba sokolovny		

Příloha č. 10

Divadelní sdružení ochotníků

1921

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
22.8.	Vojnarka	Jirásek, Alois	Bio Sokol		Beniová Hanna, Vrbský Bedřich
23.9.	Její Pastorkyně	Preissová, Gabriela	Bio Sokol		
5.10.	Zlatá rybka	Štolba, Josef.	Bio Sokol	oslava republiky	
28.10.	Vrah	Rada, Eduard	Bio Sokol		
31.10.	Mučedník Brixenský	Karas, J. Fr.	Bio Sokol	narození K.H. Borovského	
30.11.	Lásky div	Zeyer, Julius	Bio Sokol		
30.11.	Poslední večere	Skoch, V.	Bio Sokol		
30.11.	Protest	Dohnal, M.	Bio Sokol		
21. a 25.12.	Vlastencové z boudy	Kubiík, Josef Hallová, Dyna	Bio Sokol		

1922

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
9.3.	Jeho kočička	Fillis, Walter D.	Bio Sokol		
12.4.	Hrany	Fingal, Petr	Bio Sokol		
18. a 21.5.	Podzimní manévry	Bakony, Karl	Bio Sokol		
14. a 18.6.	Naši Furianti	Stroupežnický, L.	Bio Sokol, Mnichovice		
4.7.	Jan Hus	Tyl J.K.	Bio Sokol	upomínka na J.Husa	
30.7.	V rámci zahradní slavnosti		Labuť		
23.8.	Knoflíček M.Terezie	Skružný, Josef	Bio Sokol		
27.9.	Komedie na Faře	Lautenrach, Heinrich	Bio Sokol		
27.10.	Ve spárech rakouského orla	Mařík, Ruda	Bio Sokol	oslava republiky	
18.11.	Rozmarný večer Dramatiky		U Sokola - Kašpárek		
16.12.	Ze života malých	Plavec, V.O.	Bio Sokol		

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
3. a 4.2.1923	Pohádka o Princezně Pampelišce	Kvapil, Jaroslav	Bio Sokol - neuvedeno		
24. a 25.3.1923	Exulanti	Vrchlický, Jaroslav	U Kašpárků	narození Vrchlického	
1.4.1923	Exulanti	Vrchlický, Jaroslav	Mnichovice		
21.4.1923	Kometa Hanzelinova	Skružný, Josef	Bio Sokol		
12.5.1923	Zdravá nemocná	Schubertová J.	Bio Sokol		
19.5.1923	Ze života hmyzu	Čapek, Karel	Bio Sokol		
2. a 7.6.1923	Pan	Brunna, L.	Bio Sokol		
20.6.1923	Kurník	Klusáček	Bio Sokol		
7.7.1923	Nevěsta za českou korunu	Archleb, Luděk	Bio Sokol		
7.7.1923	Záviš z Falkenštejna	Hálek, V.	Bio Sokol	oslava Jana Husa	
1.8.1923	Firma	Glass, Klein	Bio Sokol		
9.8.1923	Z českých mlýnů	Fořt Karel	Bio Sokol		
6. a 16.9.1923	Trampoty min. rady Pudivítra	Mařík, Ruda	Bio Sokol, Labuť		
28.10. a 1.11.1923	O hvězdném šuhaji	Horáková A. H.	Labuť	oslava republiky, fond Husa	
25.11.1923	Maska červené smrti	Mařík, Ruda	Bio Sokol		
25.11.1923	Červená karkulka		Bio Sokol		
31.12.1923	Silvestrovská veselice		Labuť		
25.3.1924	Pasekáři	Sokol-Tůma, Fr.	Bio Sokol		
25.3.1924	Sírotkovy sny	Šíma, A.	Bio Sokol		
20.4.1924	Bobrý venkov	Novák, L.	Labuť		
20.4.1924	Partie taroků	Tichý, Al.	Labuť		
20.4.1924	Mladý pan Rudi	Tichý, Al.	Labuť		
15.5.1924	Kurník	Klusáček	Bio Sokol		
7.6.1924	Otec božího lidu	Karas, J. F.	Bio Sokol	upomínka na Jana Žižku	
26.6.1924	Když jsem ještě poupě byla	Kehm, Alfréd	Labuť		
12.7.1924	Pražský žid	Kolar, J.J.	Bio Sokol		
2. a 3.8.1924	Libušin hněv	Zeyer, Julius	v parku na obci v Říčanech		
28.10.1924	Legionář	Poděbradský, Jožá	Labuť	oslava republiky	
6.11.1924	Maryša	Mrštíkové	Bio Sokol		
13.11.1924	Léto	Šrámek F.	Bio Sokol		
15.11.1924	14. července 1420				

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

1925-1927

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
6.1.1925	Druhé mládí	Scheinflug	Labuť		
8.2.1925	Páni	Horáková, A. H.	Labuť		
22.2.1925	Samot chorobné květy	Rožek, K.	Labuť		
13.5.1925	Adamita	Čečetka, F.	Bio Sokol		
10.6.1925	Uzel	Petrovič, P.	Bio Sokol		
12.7.1925 (2x)	Malý lord	Kühnl, J.	Labuť	Okresní péče pro mládež	
5. a 6.9.1925	Irčin románek	Lužanská, Karla	Labuť		
28.10.1925	Palceřík	Rudvan, Jan	Labuť	oslava republiky	
26.11.1925	Tažní ptáci	Želenský, K.	Labuť		
2. a 3.12.1925	Fidlovačka	Tyl, J.K.			
2.2.1926	Záračný panák	Skružný, Josef	Labuť		
22.5.1926	Pražský flamendr	Tyl, J.K.	Bio Sokol	úmrť J.K.Tyla	
17.7.1926	Lesní žinka	Vrbský, Grygar	Bio Sokol		
28.8.1926	Vdávky Nanynky Kulichovy	Herrmann Ignát	Bio Sokol		
25.9.1926	Velbloud uchem jehly	Langer, František			
23.10.1926	Václav Hrobčický z Hrobčic	Stroupežnický, L.	Bio Sokol		
13.11.1926	Španělská muška	Bach, Arnold	Bio Sokol		
26.3.1927	Macíčková dovolená	Skružný, Josef	Bio Sokol		
8.5.1927	Macecha	Volfová	Labuť		
21.5.1927	Proud	Halbe, M.	Bio Sokol		
17. a 18.6.1927	Venoušek a Stázička	Skružný, Josef	Bio Sokol		
4.8.1927	R.U.R.	Čapek, Karel	Bio Sokol		
10.9.1927	Milenky starého kriminálního	Skružný, Josef	Bio Sokol		
22.10.1927	Transport č. 20	Vrbský Štěpánek	Bio Sokol	oslava republiky	
19.11.1927	Tři dcerušky na vdávání	Balda, Jiří	Bio Sokol		
3.12.1927	Srážka vlaků	Horký, Karel	U Sokola	na sv. Mikuláše	
28.12.1927 (2x)	Babička	Němcová Pohorská	Bio Sokol		

Červeně zvýrazněný řádek označuje hru, která byla plánována, ale nerealizována.

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
22.1.	V pekle		U Sokola	Maškarní ples	
9.2.	Bejvávalo aneb Loupežníci na Chlumu	Horký, Karel	Bio Sokol		
17.3. (2x)	Jiříkovo vidění	Tyl, J. K.	Bio Sokol	deska padlým vojínům	
12.5.	Jak Rezka přišla do rodiny	Slavíková, M.	Bio Sokol		
9.6.	Otec	Jirásek, Alois	Bio Sokol		
1.7.	Mlsáňičko	Svoboda, F.X.	obecní les U Olivovny		
7. a 8.7.	Vojnarka	Jirásek, Alois	Bio Sokol; statek u Bartáků Kunice		
2.8.	Finfrline jen do toho (Stydlivý pan Chuan)	Bach, Arnold	Bio Sokol		Václav Aust
18. a 19.8.	Sen noci svatojánské	Shakespeare	U Staletých lip (sv.Jan)		
6.9.	Baron z Nudlí (Znáte pana Špunta)	Arnold, Bach	Bio Sokol		
27.9.	Náš pan farář	de Lorde A., de Chaine D.	Bio Sokol		Jaroslav Vojta
20.10.	Náš pan farář	de Lorde A., de Chaine D.	Bio Sokol		
21.10.	Honza v zakletém zámku	Baldessari Plumlovská, Vojtěška			
20. a 21.10.	Revoluce	Kopta, Josef	Bio Sokol	oslava republiky	
17.11.	To jest kluk jako buk	Fr. Arnold	Bio sokol		
15.12.	Cáčorka	Bach, A.	Bio Sokol		
31.12.	Silvestr	Ziegloserová, A.	U Vaverů - U Sokola		

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
20. a 22.3.	Dům u tří děvcátek	Wilmr, M. Reichard, H.	Bio Sokol		
20.4.	Oblaka	Kvapil, Jaroslav	Bio Sokol		
17. a 18.5.	Čekanky	Svoboda, F.X.	Bio Sokol	Ochrana matek	
22. a 23.6.	Děvín	Lom, Stanislav	U Staletých lip (sv.Jan)		
1.8.	Pan biskup	Hais-Týnecký, Josef	Bio Sokol		
	Otec	Jirásek Alois			
25.8.	Vojnarka	Jirásek, Alois	náves v Radošovicích		Jičínský, K.
21.9.	Grand hotel Nevada	Langer, František	Bio Sokol	na sv. Václava	
19.10.	Posel	Dyk, Viktor	Bio Sokol	oslava republiky	
7. a 8.11.	Cudná Zuzana	Okonkovski, George	Bio Sokol		M. Fiedlerová, žákyňe Rozenkrancové
31.12.	Ich melde	Havelka, Richard	U Vaverů - U Sokola		
31.12.	C.K.Marodka		U Vaverů - U Sokola		

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
8.3.	Lucerna	Jirásek, Alois	Labuť	narození T.G.Masaryka	
29.3.	Tři výhry zámeckého kaplana	Hals-Týnecký, Josef	Bio Sokol		
5.4.	Láska není všecko	Scheinflugová, Olga			
26.4.	Pan Johanes	Jirásek, Alois	Bio Sokol		
31.5.	Jaro v podzámčí	Preissová, Gabriela	Bio Sokol		
	Obrácení Ferdýše Pištory	Langer, František			
19. a 20.7.	Strakonický dudák	Tyl, J. K.	U Staletých lip (sv.Jan)		
20. až 22.8.	Taneček Panny Mariánky	Brauner, Grünvald	Bio Sokol	rozloučení s L.Tučkem	Josef Bělský
27.9.	Příběhy Pavla Čamrdy	Herrmann Ignát	Bio Sokol		
15.11.	Bobří kožich	Hauptmann, Gerhart	Bio Sokol		
13.12.	Je velká láska na světě	Jesenská, Růžena	Bio Sokol		

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
14.3.	C.k.polní maršálek	Longen E.,A.	Bio Sokol		
28.3.	Půlnoční vlak	Rydlel	Bio Sokol		
11.4.	Královská výsost	Somarsat-Mangham	Bio Sokol		Eduard Kohout
	Žena čtyř mužů				Meda Valentová
	Rozvod				
	Měsíc nad řekou	Šrámek, F.			
10.5.	Španělská muška	Arnold, Bach	U Sokola	motorová stříkačka pro hasiče	
19.7.	Jan Výprava	Šubrt, F.	u rybníka Marváňku		
23.8. a 2.9.	Lázně:Záračná voda	Werner, V.	u rybníka Marváňku		
3.10.	Filosofská historie	Jirásek, Alois	Bio Sokol	oslava republiky	
4.11.	To dokáže Lemlíček	K. Lužanská	Bio Sokol		
21.11.	Foukni do svíčky	Evans, Wil. Valentine, A.	Bio Sokol		
2.12.	To neznáte Hadimršku	Arnold, Bach	Bio Sokol		
21.12.	Komedie plná otců	Arnold, Bach	Bio Sokol	vánoční nadílka pro chudé děti	

1932-1933

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
12.3.1932	Malajský šíp	Pagnol, Marcel	Bio Sokol		
23.4.1932	Právo na hřích	Werner, V.	Bio Sokol	letový fond TJ.Sokol Řičany	
1932	Strýček Holuša			pro Národní jednotu severočeskou	
3.9.1932	Tvrdohlavá žena a zamilovaný školní mládenec	Tyl, J.K.	Bio Sokol		
6.10.1932	Život je krásný	Achard, Marcel	Bio Sokol		
28. a 29.10.1932	Plukovník Švec	Medek, Rudolf	Bio Sokol		
16.11.1932	Liják	Petrovič, P.	Bio Sokol		
30.11.1932	Poslední muž	Svoboda, F.X.	Bio Sokol	pro Národní jednotu severočeskou	
31.12.1932			U Vaverů - U Sokola		
18.19.1.1933	Černí kyrysníci	Vacek, F.G.	Bio Sokol		
6.5.1933	Pupinkovo pokušení	Kubiš, Josef	Bio Sokol		
1933	Tříkrát svatba	Lužanská, Karla			
9.9.1933	Psohlavci	Jirásek, Alois	Bio Sokol		
4.10.1933	Hlava ve smyčce	Bradley, J.	Bio Sokol		
4.11.1933	Pan datel na semaforu	Konvalinka -Opluštíl	Bio Sokol		
31.12.1933			U Vaverů - U Sokola		

1934

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
24.2.	Jedenácté přikázání	Šamberk, F.	Bio Sokol		Jaroslav Vojta
6.3.	Jedenácté přikázání	Šamberk, F.	Bio Sokol		
7.4.	Revoluční svatba	Michaelis, S.	Bio Sokol		
9.6.	Komu Bůh dal úřad	Lichtenberg, V.	Bio Sokol		
	Naši furianti	Stroupežnický			
25.8.	Pozor na dopisy	Schmidt, Gregor	Bio Sokol		Václav Aust
17.11.	Něco pro pana ministra	Hanequien	Bio Sokol		

1935-1937

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	HOST
13.3.1935	Zlatá Kateřina	Holly, Eugen	Bio Sokol		Václav Aust
12.10.1935	Pán z předního pokoji	Vacek, F.G.	Bio Sokol		
14.12.1935	Ukradený svatý	Mácha, J.	Bio Sokol		
2. a 9.5.1936	Děti Slováče	Nižanský, R. Vipler, A.	Bio Sokol		
15. a 17.10.1936	Manévr lásky	Mannosberger, Sláva	Bio Sokol		
16. a 17.5.1937	U pokladny stál	Verner, J.	Labuť		

Příloha č. 11

Jednota Československého Orla v Říčanech

1925-1926

1927

1928-1930

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
28.9.1925 (2x)	Blaník	Bělohávek, Václav			1019,80 x 904,60	115,20
25.12.1925 (2x)	Za hvězdou spasitele	Voborský, Antonín	chudinský fond			33,12
6.1.1926	Za hvězdou spasitele	Voborský, Antonín				
1926	Halleyova kometa	Bogner, Adolf				340
13.5.1926	Veliké oči	Rožek, Karel				
28.10.1926	Za vidinou míru	Hykeš, František			697 x 517,40	179,60
1926	Jezulátko na zemi	Šťastná-Budská, Zdeňka				

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJEM	ZISK
	Svatohov					
	Apoštolský protektoriát					
	Blaník	Bělohávek, Václav				
28.9.	Svatý Václav				1002,90 x 703,88	299,02
28.10. (2x)	K Bohu, vlasti a rodné půdě	Bogner, Adolf		spolupráce s SKM		
25.12.	Zlaté kapradí	Hloušek, Jaroslav			1025 x 829	196

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
1.4.1928	Krásné milování	Bělohávek, Václav			635 x 797,95	-162,95
3.11.1928	Dědečkovy housle	Rudloff, Jaroslav			1073 x 1068	5
25.12.1928	Cikánčina pomsta	Bogner, Adolf			1137,65 x 844,60	293,05
10.3.1929	Dořino štěstí	Bogner, Adolf			1436 x 908,90	527,10
7.4.1929	Dořina smrt	Bogner, Adolf			1317 x 797,50	519,50
12.10.1929	Milion				596 x 511,20	84,80
25.12.1929 (2x)	Valašské jesličky				1258 x 920,60	337,40
27.4.1930	Jindra	Klicpera, Ivan				

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

1931

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
6.1.	Za tatičkem	Beran, Jan			1221,70 x 578,90	642,80
22.2.	Za kouskem štěstí	Javořícká, Vlasta			765 x 551,40	213,60
5.4.	Jindra	Klicpera, Ivan			1037,60 x 669,60	368
24.10.	Skřivánek	Balej, František			770 x 683	87
25.11.	Faninka z údolí	Moser, Václav			1208 x 980	228
25.12.	Evičiny dvojí Vánoce	Dvořecká, Jiřina			1038 x 946,70	91,30

1932-1935

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
13.3.1932	Zlatá husa	Baldessari Plumlovská, Vojtěška			1339,20 x 937	402,20
25.12.1932 (2x)	Čarovná noc	Flekáček, Josef			1071 x 958,80	112,20
9.7.1933	Vaškova veselka					
8.12.1933	Pytlák Martin	Bogner, Adolf			816 x 438	378
1934	U kapličky					
24.3.1934	Princezna				561,40 x 621,05	-59,65
14.4.1934	Hřích lesního Křikavy	Slavičková, Marie			697,80 x 497,80 x	200
25.12.1934	Květy podzimu	Štětina, Rudolf			1236 x 1041,95	194,05
1935	Krásná panna massabielská					

1937

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
14.3.	Evropa hoří	Veselský, Jaroslav Maria			335,70 x ?	
11.4.	Paprsky smrti	Veselský, Jaroslav Maria			713,60 x ?	
6.5. (2x)	Královna lesů	Švehlová, Hela			1050,60 x 560,50	490,10
19.12.	Svatý Václav Vánoce v horách	Hubálek, Karel Otakar				

1947

DATUM	NÁZEV	AUTOR	DŮVOD	HOST	PŘÍJMY x VÝDAJE	ZISK
27.4.	Kulišek	Průcha Jaroslav				
	Statek našeho Franty	Cimler, František				
	Syn za otce					

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

Příloha č. 12

SSC 1935-1936

DATUM	NÁZEV	AUTOR
16.11.1935	Jak Kašpárek se Šmidrou do mlýna štěstí přinesli	Santner, Antonín
6. a.7.4.1935	Perle panny Serafinky	Brožík, Emanuele Balda, Jiří
5.12.1935	Kašpárek, aniž co tuší, upíše čertu svou duši	Santner, Antonín
29.1.1936	Kašpárek a Šmidra v lese najdou Honzu an se třese	
1936	Zlatá paní mistrová	
1936	Ďáblovy pilulky	Sládeček, Václav
1936	Princezna Mušlička	Habersbergerová, Charlotta
1936	Očarováný zámek	Schweigstill, Bohumil

SSC 1940-1944

DATUM	NÁZEV	AUTOR
1.1.1940	Kotrmelce mládí	Sturm Fälber
22.10.1942	Kašpárek jako Sherlock Holmes a Šmidra jeho pomocník	Santner, Antonín
25.12.1942	Jak Kašpárek a Šmidra zlého čaroděje chytli	Santner, Antonín
1.1.1943	Jak Kašpárek a Šmidra do mlýna štěstí přinesli	Přerovský, A.
26.12.1943	Dvě Maryčky	
1943	Probuzení jara	
10.3.1943 (2x)	Jak se Kašpárek a Šmidra rozhněvali	Santner, Antonín
4.4.1943	Honza v zakletém zámku.	
1.5.1943	Kašpárek a Šmidra zvítězili nad Ježibavou.	
17.10.1943	Kašpárek, aniž co tuší, upíše čertu svou duši.	Santner, Antonín
13.11.1943	Jak Kašpárek a Šmidra panu králi přivedli princeznu z dále	Santner, Antonín
4.3.1944 (2x)	Koukolíček	Dubinská, Sylva
1.4.1944	Kašpárek se smíchem třese jak dva Šmidry našel v lese	Santner, Antonín
11.6.1944	Tři přadleny	Erben, K.J.

Červeně zvýrazněné řádky označují hry, které byly plánovány, ale nerealizovány.

Recitační odbor

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO
5.5.1937	Večer A.Puškiny		
1941	Božena Němcová		
27.2.1942	Růže ran		Labuť
16.10.1943	Růže ran		Labuť
1943	Román lásky a cti		
1943	Štěstí trhana Komárka		
25. a 26.12.1943	Meluzína	Kožík, Fr.	Labuť
22. a 23.4.1944	Světlou stopou		
20.5.1944 (2x)	Jiří Wolker		Praha II
25.3.1945 (2x)	Pamela.		Stadionek
5. a 9.5.1946	Lucerna	Jirásek, Alois	Labuť

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	NÁVŠTĚVNOST
30.10.1944	Staré pověsti české - O praotci Čechovi	Jirásek, Alois	tělocvična	80 lidí
2.11.1944	Staré pověsti české - O praotci Čechovi	Jirásek, Alois	tělocvična	62 lidí
15.11.1944	Staré pověsti české - Krok a 3 dcery	Jirásek, Alois	tělocvična	74 lidí
16.11.1944	Staré pověsti české - Krok a 3 dcery	Jirásek, Alois	tělocvična	65 lidí
20.11.1944	Staré pověsti české - Prorocství	Jirásek, Alois	tělocvična	103 lidí
22.11.1944	Staré pověsti české - Prorocství	Jirásek, Alois	tělocvična	77 lidí
27.11.1944	Pohádka o 40 dědečích	Hostaň, J.	tělocvična	97 lidí
4.12.1944	Staré pověsti české - Dívčí válka	Jirásek, Alois	tělocvična	95 lidí
13.12.1944	Staré pověsti české - Dívčí válka	Jirásek, Alois	tělocvična	75 lidí
18.12.1944	Pohádka o listonoši	Wolker, Jiří	tělocvična	73 lidí
26.2.1945	Staré pověsti české a jiné vyprávění - O Horymírovi	Jirásek, Alois	klubovna SSC	53 lidí
2.3.1945	Staré pověsti české a jiné vyprávění - O Horymírovi	Jirásek, Alois	klubovna SSC	58 lidí
16.12.1945 (2X)	Bílý lachtan	Kipling, R.	U Kozlů	150 lidí
30.12.1945	Bílý lachtan	Kipling, R.	U Kozlů	270 lidí
1946	J.V.Stalin	Bartusse, J.	U Kozlů	200 lidí
12. a 14.12.1946	O myších a lidech	Steinbeck, J.		
2.2.1946	Vzpomínkový večer na J.V. Sládku		U Kozlů	200 lidí
24.2.1946	výročí Rudé armáda		U Kozlů	220 lidí
7.3.1946	Tvář člověka	Čapek, Karel	Bio Sokol	270 lidí
28.3.1946	Tryzna za Jana Auerhana		FF UK	200 lidí
23.4.1946	Škola nenávisti		U Kozlů	120 lidí
8.5.1946	Krev a oheň	Kolektiv autorů	U Kozlů	250 lidí
11.5.1946	Krev a oheň	Kolektiv autorů	U Březinů - Nedvězí	100 lidí
18.5.1946	Krev a oheň	Kolektiv autorů	U Kozlů	200 lidí
27.5.1946	Ústup ze slávy - pásma	Lockhart	Bio Sokol	320 lidí
1946	úryvky z knihy Gorkeho Matka	Gorkij	U Kozlů	150 lidí
13. a 14.12.1947	O myších a lidech	Steinbeck, J.		

Příloha č. 13

Beseda

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	DAR ZA POVOLENÍ
24.11.1918	Josef Kajetán Tyl	Šamberk, F.	U Sokola	v rámci Národního večera	
12.4.1919	Románek na horách	Skružný, Josef	U Sokola	pro Čes. Červený kříž	20 Kč pro vdovy, sirotky
25. a 26.10.1919	Žena legionářova	Horáková, A.H.	U Sokola		40 Kč pro vdovy a sirotky
13. a 14.12.1919	Láska si nedá poroučet	Skružný, Josef	U Sokola		40 Kč pro vdovy a sirotky
25 až 28.12.1919	Čarovná noc	Flekáček, Josef	U Sokola		
6.3.1920	Olga Rubešová	Svoboda, F.X.	U Sokola		
8.5.1920	Princezna ze statku	Rydvan, Jakub	U Sokola		
19. a 20.3.1921	Rokoková princezna	Čečetka, František	U Sokola		
6. a 7.7.1921	Jan Hus	Tyl, J. K.	U Sokola		

Havlíček

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	DAR ZA POVOLENÍ
1.5.1919	Karel Havlíček Borovský		U Sokola		Na sirotky po legionářích 30 Kč
20. a 21.9.1919	Lucerna	Jirásek, Alois	U Sokola		
10.10.1920	Fabianovo tajemství	Kühnl, J.	U Sokola		Dobročinné účely 20 K
10. a 11.4.1920	Kolébka	Jirásek, Alois			

DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO	DŮVOD	DAR ZA POVOLENÍ
7. a 8.6.1919	Probuzenci	Šubert, František Adolf	U Sokola		
15. a 16.8.1919	Gazdina Roba	Preissova, Gabriela		pro letní jeviště	20 K na sirotky po legionářích za představení
18. a 19.10.1919	Bezejmená	Bisson, Alexandre	U Sokola		20 K na sirotky po legionářích za představení
14.3.1920	Charleyova teta	Brandon Tomas	U Sokola		20 K na sirotky po legionářích za představení
24. a 25.4.1920	Maharádžův miláček	Droop, Marie Louise	U Sokola		20 K na sirotky po legionářích za představení
22. a 23.5.1920	Nevinně odsouzen	Bennery A. Gormon	U Sokola		40 K na dobročinné účely za představení
17. a 18.10.1920	Poslední muž	Svoboda, F. X.			40 K na dobročinné účely za představení
17. a 18.10.1920	Cyprienna	Sardou, Victorien			40 K na dobročinné účely za představení
23. a 24.10.1920	Palackého třída č.27	Šamberk, F.	U Sokola		60 K na dobročinné účely za představení
19.12.1920	Kandidáti ženitby	Lokay, Antonín	U Sokola		
1. až 3.1.1921	Pan Johanes	Jirásek Alois	U Sokola	popůrný fond jednoty	40 K na dobročinné účely za představení
24.4.1921	Bytová nouze	Arnold, Fr. Bach, A.	U Sokola	Červený kříž	
1921	Jánošík		U Sokola		
31.7.1921	Manžel filuta	Hennequin, Maurice Duval, Georg	U Sokola, Růžek		

SOKOL	DATUM	NÁZEV	AUTOR	MÍSTO
Řičany	1.7.1928	Mlsaničko	Svoboda, F.X.	obec.les U Olivovny
Řičany	19.7.1931	Jan Výprava	Šubert, F.A.	u rybníka Marváňku
Řičany	16.4.1932	Jak Kašpárek se Šmidrou v Čině byli s princeznou	Santner, Antonín	Bio Sokol
Řičany	28. a 29.10.1932	Plukovník Švec	Medek, Rudolf	Bio Sokol
Řičany	21.10.1933	Srdce a válka		
Řičany	1.12.1934	Mikulášská zábava		Marvánek
Řičany	1935	Perníková chaloupka		Bio Sokol
Řičany	16.3.1937 (2x)	Poklad trpaslíků	Kohoutek, H.	Bio Sokol
Řičany	28.10.1946 (2x)	Pravda vítězí	Vojtěch, R.F.	Labuť
Radošovice	10. a 11.8.1935 (2x)	Zlaté jahody	Semrádová, Ludmila	Sport
Radošovice	25. a 26.12.1938	Lucerna	Jirásek	Sport

Příloha č. 14a

Sdružení přátel dětí

1921

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
30.1.	Princezna a drak		150 x 12
13.2.	Marbuel sluha pekel	Schweigstill, Bohumil	240 x 32
27.2.	Pohádková besídka		110 x 13
20.3.	Dlouhý, široký bystrozaký		148 x 12
18.9.	Tři zlatá jablka	Rada, Alois	190 x 16
25.9.	Honzova maminka	Wenig, Frank	130 x 11
16.10.	Čarovné zvonky na Zlatém vrchu	Rada, Alois	120 x 9
13.11.	Kašpárek se učí čarovat	Stoklas, Eugen	96 x 13
27.11.	Sedmero zlatých klíčů	Mychna, Viktor	200 x 14
11. 12.	Ďáblový pilulky	Sedláček, Václav	140 x 20
18.12.	Jak Kašpárek ošidil čerta	Riegl, Jiří	100 x 12

1922

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
8.1.	Čaroděj Černobýl	Hradecký, Jindřich	70 x 9
15.1.	Pan Franz ze zámku	Šeller, Otakar	229 x 25
22.1.	Kašpárek doktorem	Rudloff, Jaroslav	208 x 33
29.1.	nečitelné		149 x 15
19.2.	Jak Honza čerta chytil	Schweigstill, Bohumil	170 x 20
5.3.	Kašpárek a hashrman	Rudloff, Jaroslav	200 x 42
12.3.	Krejčík, švec a kašpárek	Schweigstill, Bohumil	77 x 4
2.4.	Tři zlatá jablka	Rada, Alois	134 x 18
15.10.	Honza u krále	Schweigstill, Bohumil	82 x 12
28.10.	Proti draku	Schweigstill, Bohumil	97 x 18
19.11.	Kašpárek na posvícení	Žemla, Josef	140 x 32
26. 11.	Očarovaný zámek	Schweigstill, Bohumil	130 x 35
3. 12.	Kašpárek hledá princeznu	Schweigstill, Bohumil	117 x 12
17.12.	Mlynářova Zuzka?	Mašínová, Leontina	72 x 14

1923

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
7.1.	Kašpárek dvorním lékařem	Průcha, Jaroslav	126 x 32
14.1.	nepřečteno		116 x 18
21.1.	Bacilínek	Driml, Karel	123 x 26
28.1.	Velešovský poklad	Mašínová, Leontina	68 x 8
11.2.	Bacilínek	Driml, Karel	170 x 64
18.2.	Krejčík, švec a Kašpárek	Schweigstill, Bohumil	69 x 11
25.2.	Čaroděj Černobýl	Hradecký, Jindřich	86 x 17
4.3.	Čarovné zvonky na Zlatém vrchu	Rada, Alois	92 x 14
11.3.	Do Prahy za prezidentem	Zeman, František	108 x 21
18.3.	Na stříbrné pavučině	Schweigstill, Bohumil	47 x 6
22.4.	Mlynářova Zuzka	Mašínová, Leontina	70 x 28
29.4.	Kašpárek dvorním lékařem	Průcha, Jaroslav	72 x 25
4.11.	Čerti na hradě	Schweigstill, Bohumil	102 x 25
11.11.	Na stříbrné pavučině	Schweigstill, Bohumil	139 x 29
18.11.	Kuba všechno sněd	Schweigstill, Bohumil	96 x 34
2.12.	Ponocný a strašidlo	Žemla, Josef	64 x 27
9.12.	Zlaté srdce	Schweigstill, Bohumil	62 x 21

1924

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
6.1.	Očarovaný zámek	Schweigstill, Bohumil	82 x 27
13.1.	O lhavé princezně	Žemla, Josef	55 x 21
27.1.	Květ kapradí	Bouška, Bohumil	52 x 17
3.2.	Panoš Jiří	Schweigstill, Bohumil	97 x 21
10.2.	Potopený zvon	Schweigstill, Bohumil	94 x 35
17.2.	Ivančino štěstí		96 x 20
24.2.	Kmotry klepny	Schweigstill, Bohumil	91 x 28
2.3.	Strýček Lakota	Žemla, Josef	112 x 23
9.3.	Dračí nevěsta	Habersbergerová, Charlotta	279 x 86
16.3.	Kašpárek se učí čarovat	Stoklas, Eugen	108 x 26
23.3.	Naše pohádka	Schweigstill, Bohumil	55 x 14
30.3.	Kašpárek se učí čarovat	Stoklas, Eugen	53 x 24
17.8.	Dračí nevěsty a jiné	Schweigstill, Bohumil	156 x 37
26.10.	Ctirad a Celina		144 x 28
2. 11.	Kašpárkovo vidění	Kristián, Vojtěch	159 x 32
7.12.	Kašpárek vždy vítězí	Čech, František	250 x 73
14.12.	Honza princem a princ Honzou	Schweigstill, Bohumil	161 x 34
21.12.	Kašpárek ve službě	Rada, Alois	63 x 16

1925

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
4.1.	Žádost komtra Jahelky	Vlasáková, Julie	116 x 29
11. 1.	Zlaté srdce	Schweigstill, Bohumil	146 x 23
18.1.	Princezna včelka	Tomek, Ferdinand	196 x 36
25.1.	Čertův zámek	Habersbergerová, Charlotta	152 x 32
1.2.	Kašpárek a loupežníci	Průcha, Jaroslav	195 x 34
8. 2.	Jiříkovo vidění		151 x 74
15.2.	Kašpárek ministrem	Průcha, Jaroslav	114 x 27
22.2.	Jak pásl Janko kobyliku	Kirchnerová, Marie	146 x 25
1.3.	Probuzení	Baldessari Plumlovská, Vojtěška	139 x 43
8.3.	Kašpárek v Kocourkově	Houšek, Jaroslav	118 x 28
15.3.	Bavlnka a Rorejs	Průcha, Jaroslav	106 x 23
22.3.	Kouzelná skříňka	Fürst, Miloslav	103 x 9
29.3.	Svatba páně Pafnucova	Hloušek, Jaroslav	19 x 15
5.4.	Kašpárek učí Matěje	Tichý, Prokop	148 x 27
11.10.	Honza hledá Kašpárka	Schweigstill, Bohumil	176 x 23
18.10.	Pohádka o Rusalce	Schweigstill, Bohumil	177 x 25
25.10.	Sedmero zlatých klíčů	Mychna, Viktor	76 x 10
28.10.	Mlynář a jeho dítě		93 x 22
1.11.	Kašpárek čert a smrt	Hájek, Karel Boromejský	161 x 38
8.11.	Šípková Růženka		207 x 64
22.11.	Krejčí, švec a Kašpárek	Schweigstill, Bohumil	98 x 29
29.11.	Hastrman a Rusalka		68 x 24
6.12.	Kašpárek námluvčím	Hradecký, Jindřich	68 x 29
13.12.			

1926

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
10.1.	Šípková Růženka		192 x 21
17.1.	Kašpárek krajánkem	Hradecký, Jindřich	97 x 34
24.1.	Jak Kašpárek ošidil čerta	Riegl, Jiří	78 x 18
31.1.	Jan za chrta dán		159 x 41
7.2.	Kašpárek na dostaveníčku	Gallat, Jaroslav	196 x 54
14.2.	Kašpárkovy čertoviny	Schweigstill, Bohumil	140 x 31
21.2.	Bláznivý rytíř	Rada, Alois	169 x 35
28.2.	Ukradený Kašpárek	Rada, Alois	98 x 23
7.3.	Jiříkovo vidění		180 x 56
14.3.	Světluška a čarodějnice Mrákava	Rada, Alois	158 x 27
21.3.	Kouzelné zrcadlo		133 x 25
28.3.	Král Brkoslav	Rada, Alois	42 x 10
28.9.	Bavlnka a Rorejs	Průcha, Jaroslav	52 x 24
3.10.	Na stříbrné pavučině	Schweigstill, Bohumil	82 x 32
7.11.	Mlynář a jeho dítě		281 x 54
14.11.	Honza silák	Žemla, Josef	236 x 50
21.11.	Kouzelná zahrada	Rada, Alois	186 x 32
28.11.	Kmotry klepny	Schweigstill, Bohumil	199 x 39
5.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	327 x 145
12.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	114 x 35

1927

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
9.1.	Kašpárek v Kocourkově	Hloušek, Jaroslav	196 x 34
16.1.	Svatba páně Pafnucova	Hloušek, Jaroslav	130 x 22
23.1.	Kašpárek a Hastrman	Rudloff, Jaroslav	121 x 23
13.2.	Šípková Růženka		153 x 38
20.2.	Pohádka o kopac.míči		122 x 20
27.2.	Kašpárek a Ferdáček	Vojjř, Rudolf František	151 x 20
6.3.	Za štěstím (dospělí)		0 x 42
13.3.	Vodníková Hanička	Tesařová, Ludmila	128 x 35
20.3.	Princezna Světluška	Schweigstill, Bohumil	69 x 13
9.10.	O princezně Dobrovíle	Schweigstill, Bohumil	205 x 33
16.10.	Kouzelná pišťalka		173 x 18
23.10.	Mezi divochy	Schmitt, Jan Mikuláš	133 x 28
6.11.	Kašpárek loupežníkem	Schweigstill, Bohumil	123 x 17
13.11.	Jak se stal Kašpárek pánem "Skalního hradu"	Schmitt, Jan Mikuláš	137 x 22
20.11.	Pohádka o Lidunce	Žemla, Josef	157 x 29
27.11.	Perníková chaloupka		220 x 64
4.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	238 x 90
11.12.	Princezna Terinka	Žemla, Josef	121 x 23

1928

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
8.1.	Vánoční pohádka	Schweigstill, Bohumil	122 x 13
15.1.	Čertův hrad	Čech, František	191 x 32
22.1.	Silný Ctibor	Žemla, Josef	177 x 32
29.1.	Za štěstím		98 x 17
12.2.	Ctěný rytíř Jehlička z Jehl.		166 x 23
26.2.	Jak Kašpárek hledá Honzu		87 x 10
4.3.	Vodníková Hanička	Tesařová, Ludmila	181 x 58
11.3.	Perníková chaloupka		48 x 16
18.3.	Jak Honza čerta chytil	Schweigstill, Bohumil	99 x 9
25.3.	Jan za chrtu dán		70 x 21
2.6.	Zlaté srdce	Schweigstill, Bohumil	148 x 22
28.10.	Kašpárek hledá princeznu	Schweigstill, Bohumil	167 x 25
4.11.	Na stříbrné pavučině	Schweigstill, Bohumil	140 x 25
11.11.	Ponocný a strašidlo	Žemla, Josef	246 x 37
18.11.	Hastrman a Rusalka		207 x 25
25.11.	Čarovné zvonky na Zlatém Vrchu	Rada, Alois	253 x 45
2.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	316 x 102
9.12.	Kašpárkovy čertoviny	Schweigstill, Bohumil	133 x 13
16.12.	Vánoční pohádka	Schweigstill, Bohumil	113 x 26

Příloha č. 14b

Dělnická tělovýchovná jednota

1943

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
17. 10.	Let na měsíc		155 x 8
24. 10.	Kašpárek se učí čarovat	Stoklas, Eugen	140 x 34
31. 10.	Čarovná podkova	Multrus, Vilém	39 x 0
31. 10.	Zvoneček královny vil	Multrus, Vilém	65 x 3
7. 11.	Štiholova dýmka		129 x 5
14. 11.	Vodníkova Hanička	Tesařová, Ludmila	209 x 5
28. 11.	Kašpárek a Honza v pekle	Blanická, Blanka	134 x 6
5. 12.	Mamin mazánek	Batulka, Kajetán	32 x 4
5. 12.	Mikuláš a Honza		96 x 14
12.12.	Kašpárkovy čertoviny	Schweigstill, Bohumil	42 x 6
12.12.	3 kluci u ježibaby		48 x 7
18. 12.	Štědrý den	Tesařová, Ludmila	60 x 4
26. 12.	Babička na zámku		48 x 3

1944

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
1. 1.	Kašpárek vůdcem loupežníků	Zeman, František	49 x 0
2. 1.	Krejčí, švec a Kašpárek	Schweigstill, Bohumil	97 x 7
9. 1.	Kašpárek a Hastrman	Rudloff, Jaroslav	99 x 22
16.1.	Jak se Honza napil rozumu	Schweigstill, Bohumil	108 x 30
23.1.	Čertův hrad	Čech, František	85 x 16
6. 2.	Napravení lupiče Kolbaby	Stejskal, Josef	92 x 15
13.2.	Jak se Honza stal rytířem		97 x 3
20.2.	Jak čerti vyplatili čerta	Schweigstill, Bohumil	58 x 15
27.2.	Kašpárek hledá princeznu	Schweigstill, Bohumil	94 x 10
5. 3.	Vodník a Rusalka		125 x 34
19.3.	Ponocný a strašidlo	Žemla, Josef	90 x 15
26.3.	Pad Dr. Kos a královský nos		115x19
2.4.	Kašpárek vždy vítězí	Čech, František	59 x 10
9.4.	O princezně Dobrovíle	Schweigstill, Bohumil	57 x 61
10.4.	Květ kapradí	Bouška, Bohumil	23 x 10
17.4.	Honza u krále	Schweigstill, Bohumil	18 x 0

1945

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
2.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	26 x 10
9.12.	Strýček Lakota	Žemla, Josef	30 x 5
16.12.	Princezna Juliána a drak Drobeček	Kadlec, Mořic	
23.12.	Štědrý večer	Čech, František	36 x 14
25.12.	Zlatý květ - čarovný svět	Schweigstill, Bohumil	34 x 8
26.12.	Čarovná podkova	Multrus, Vilém	42 x 18
30.12.	Kašpárkovy čertoviny	Schweigstill, Bohumil	53 x 2

1946

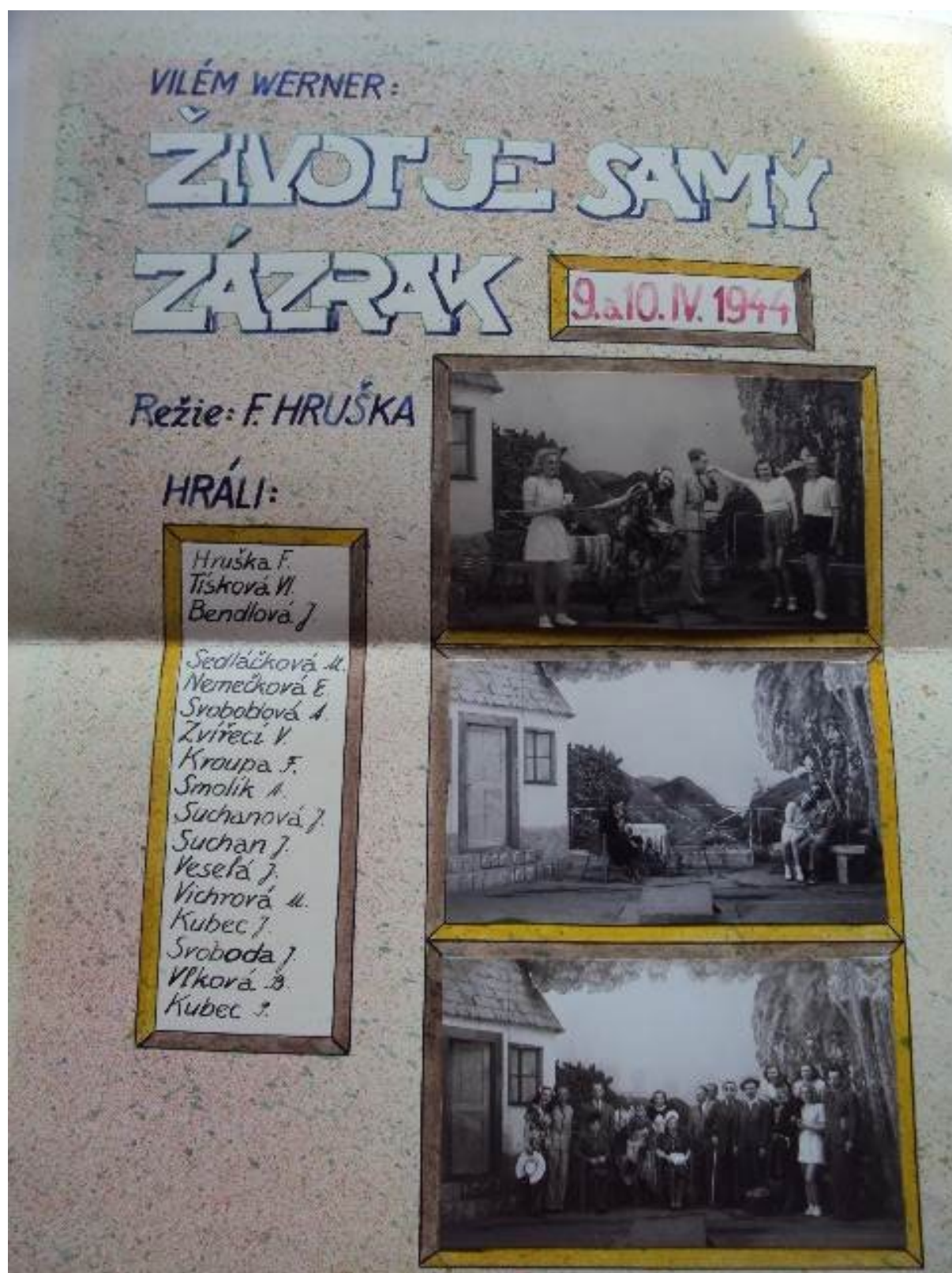
DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
1.1.	Potopený zvon	Schweigstill, Bohumil	30 x 8
6.1.	Kašpárek vůdcem loupežníků	Zeman, František	60 x 11
13.1.	Napravení lupiče Kolbaby	Stejskal, Josef	80 x 10
20.1.	Kdyby Kašpárek nebyl býval		
17.2.	Panoš Jiří	Schweigstill, Bohumil	
24.2.	Němá princezna		43 x 13
10.3.	Perníková chaloupka		40 x 3
3.11.	Mamin mazánek	Batulka, Kajetán	35 x 4
10.11.	Čarovná podkova	Multrus, Vilém	83 x 12
17.11.	Raketou na měsíc	Šeller, Otakar	72 x 8
24.11.	Kašpárek a Hastrman	Rudloff, Jaroslav	50 x 11
1.12.	Svatý Mikuláš	Čech, František	87 x 14
8.12.	Kašpárek loupežníkem	Schweigstill, Bohumil	78 x 8
15. 12.	Potopený zvon	Schweigstill, Bohumil	20 x 1
29.12.	Kašpárek krajánkem	Hradecký, Jindřich	6 x 1

1947

DATUM	NÁZEV	AUTOR	NÁVŠTĚVNOST (DĚTI X DOSPĚLÍ)
16.3.	Kašpárkovy čertoviny	Schweigstill, Bohumil	10 x 4
23.3.	Strýček Lakota	Žemla, Josef	16 x 3
30.3.	Čertův hrad	Čech, František	35 x 5
6.4.	Kašpárek vždy vítězí	Čech, František	19 x 5
13.4.	Kašpárek vůdcem loupežníků	Zeman, František	14 x 2

Příloha č. 15

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

RESUMÉ

The aim of this diploma thesis was to introduce the amateur theatre produced in the Říčany area from the formation of the Czechoslovak Republic in 1918 to the adoption of the Theatre Act in 1948. I focused on a few theatre associations which operated in Říčany and Radošovice (not forgetting puppet and school theatre) and devoted their time to preparing theatrical performances. That certainly was not just learning the text and rehearsing, but also following administrative tasks coming from and required by legislation.

The chosen methods as well as the collected and scrutinized evidence (archival materials, literature) helped me answer a few questions, about where, when, why and what was played and what were the ticket prices. By answering those I was able to reveal not only the history of the theatrical associations, but more importantly the conditions and the atmosphere that prevailed in them and influenced their works. Especially the events that were reflected in the everyday lives and living conditions of the local population, like the Great Depression or the World War II.

In the observed place and time the theatre was one of the ways of spending free time, which could be proved by the diverse social lives of people, as there were many theatrical and non-theatrical societies the residents spent their effort on. An essential part of this thesis was dedicated to the lives of some of the people who, by their willingness, time and hard work, helped uplift the society by contributing to theater. That was brought to the audience not only by the local theatre associations, but also by the guests and visiting associations, who came here.

The scrutinized evidence proved that the theatre was the essential part of life of people not only by bringing joy and distraction, but also by helping financially, where it was needed, and educationally, by commemorating the key events from the history of the nation and the significant people.